

บทเรียนชุมชนท้องถิ่น

จัดการตนเอง

“
เศรษฐกิจ
และ
ความมั่นคง
”

ศาสตร์พระราชา

เข้าใจ

เข้าถึง

พัฒนา

SII

S systematized
I innovation
I integration

SDG
sustainable
development
goals

ลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้
ชุมชนเกื้อกูล

บทเรียนชุมชนท้องถิ่น
จัดการตนเอง

“**เศรษฐกิจ
และ
ความมั่นคง**”

ศาสตร์พระราชา

เข้าใจ

เข้าถึง

พัฒนา

SII

S systematized

I innovation

I integration

ลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้
ชุมชนเกื้อกูล

บทเรียนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง : เศรษฐกิจและความมั่นคง

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

นายสมพร ใช้บางยาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเดช นิลพันธุ์

นางสาวดวงพร เฮงบุณยพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรศักดิ์ อาลัย

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม 2561

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

คนเล่าเรื่อง เจ้าของชุมชนท้องถิ่น 14 พื้นที่

คนเรียบเรียง รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี จุฑาวิจิตร

ดร.มัสลิน บัวบาน

ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร

อาจารย์พีรพัฒน์ พันศิริ

อาจารย์รัตนากร นามวงษ์

อาจารย์อรรถ อารีรอบ

นางสาวรัยวิหนก วิทวัสกุลวงศ์

นายชาติรี ลุนคำ

นายวรวัฒน์ นกขุนทอง

จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

85 ถนนมาลัยแมน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

พิมพ์ที่ เพชรเกษมพรี้นติ้ง กรุป จำกัด

เลขที่ 18/49 ถนนทรงพล ตำบลลำพญา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

เกริ่นนำ

ศาสตร์พระราช เป็น “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ที่ครอบคลุมการพัฒนาคน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงนำมาทดลอง พิสูจน์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า และพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านกระแสพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งถ้าได้มีโอกาสศึกษาอย่างเจาะลึกในรายละเอียดแล้ว จะพบว่า เนื้อหาของ “ศาสตร์พระราช” มีความหลากหลายมาก ครอบคลุมการพัฒนาประเทศหลายด้านทั้งการจัดการดิน น้ำ ป่า เกษตรแปรรูป พลังงานทางเลือก สิ่งแวดล้อมชุมชน ฯลฯ อันเป็นที่ประจักษ์ว่าสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการพัฒนาประเทศในระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ทั้งเป็นองค์ความรู้ที่ปัจเจกบุคคลและครอบครัว ทุกวัย ทุกกลุ่มอาชีพสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้

แต่ประสบการณ์ของผมในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคม พบว่า องค์ความรู้เหล่านี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและยังไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จริงจังและยั่งยืน การขับเคลื่อนศาสตร์พระราชจึงเป็น “วาระสำคัญ” ที่ทุกภาคีเครือข่ายจะต้องช่วยกัน อย่างแข็งขันต่อไป

อย่างไรก็ตาม มีชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งสามารถที่จะน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ขับเคลื่อนในพื้นที่จนบรรลุความสำเร็จอย่างงดงาม **นำไปสู่การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และเกิดการเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างแท้จริง**

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ได้มาจากการถอดบทเรียนและประสบการณ์จริงของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ ที่จัดว่าเป็น **“Best Practice”** ของภูมิภาค ผมเชื่อว่า ผู้อ่านจะได้รับแรงบันดาลใจและเห็นกระบวนการในการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ของตนได้ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเดช นิลพันธุ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Contents

สารบัญ

เกริ่นนำ

บทนำ

- 4 ส่วนที่ 1 Systematized : ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่สู่เศรษฐกิจพอเพียง
 - 4 1.1 การวิเคราะห์สถานะและศักยภาพของชุมชน
 - 5 1.2 ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่สู่เศรษฐกิจพอเพียง
- 7 ส่วนที่ 2 Innovation : นวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายความยั่งยืนในชุมชน
 - 8 2.1 การจัดการพลังงานชุมชน
 - 8 2.2 การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชน
 - 9 2.3 การจัดการสถาบันการเงินชุมชน
 - 9 2.4 การพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน
- 10 ส่วนที่ 3 Integration : การบูรณาการระบบการจัดการสุขภาวะในมิติเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการพลังงานชุมชน เพิ่มสัดส่วน สร้างการเข้าถึง พลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน

- 13 ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทางเลือก “น้ำมันยางนา” องค์การบริหารส่วนตำบลพิมาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
- 23 “การจัดการพลังงานทางเลือกครบวงจรอย่างยั่งยืน” องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
- 34 “ถ่านอัดแท่ง” ผลิตภัณฑ์พื้นฐานทุนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง

การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนสร้างงาน สร้างอาชีพ ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน

- 47 ไซโป้วหวานเจ็ดเสมียน : ห่วงโซ่มูลค่าระบบสุขภาวะชุมชน
- 55 เศรษฐกิจชุมชนตำบลบ้านในดง : สร้างสรรค์ บูรณาการ และจัดการเชิงระบบ
- 63 วิสาหกิจชุมชน Hand In Hand หรือเฮาะ : อุตสาหกรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน
- 73 นวัตกรรมเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน เทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ ขอนแก่น

การจัดการสถาบันการเงินชุมชนสู่เสถียรภาพอย่างยั่งยืน

- 87 สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาเยีย จังหวัดน่าน
- 101 สถาบันการจัดการเงินทุนในชุมชนบ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7 องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
- 112 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย เทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร

การพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน

- 125 เครือข่ายการจัดการทรัพยากร องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่ม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 141 ชุมชนท้องถิ่นน้อย... เครือข่ายตำบลสุขภาวะ องค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
- 158 ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน (การจัดแนวเขตที่ดินอย่างมีส่วนร่วม) เทศบาลตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- 174 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

หน้า

ส่วนที่ 1
Systematized :
ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่
สู่เศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 2
Innovation :
นวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียง
สู่เป้าหมายความยั่งยืนในชุมชน

ส่วนที่ 3
Integration :
การบูรณาการระบบการจัดการ
สุขภาวะในมิติเศรษฐกิจพอเพียง

SII

“ บทนำ ”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) ดำเนินการภายใต้แผนสุขภาวะชุมชน ได้มีการขับเคลื่อน “เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่” นับตั้งแต่ปี 2552 รวมแล้วเป็นเวลากว่า 8 ปี ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ (คณะกรรมการหมู่บ้าน: กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน) สถาบันวิชาการหรือองค์กรทางวิชาการ องค์กรชุมชน องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐ โดยการขับเคลื่อนระบบปฏิบัติการของชุมชนท้องถิ่นภายใต้ 2 หลักการสำคัญ คือ 1) ใช้พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area-Based Development-ABD) และ 2) คำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบายของชุมชนท้องถิ่น (Health in All Policies-HiAP) รวมถึงการใช้ “ยุทธศาสตร์ S-II” ในการขับเคลื่อนงานของตำบลสุขภาวะ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่ (S-Systematized) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนานวัตกรรม (I-Innovation) ยุทธศาสตร์ที่ 3 บูรณาการงาน (I-Integration) โดยเฉพาะการน้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อเป้าหมาย “ตำบลสุขภาวะ” “ชุมชนสุขภาวะ” “ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่” “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”

การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและความมั่นคงของชุมชนในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เน้นการจัดการตนเองตามศักยภาพของพื้นที่ในการจัดการที่อยู่อาศัย การจัดการการเงิน การจัดการพลังงาน การจัดการผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยเพิ่มศักยภาพการทำงานร่วมมือกันขององค์กรในชุมชน ผลที่เกิดขึ้นของการจัดการดังกล่าว คือ ตัวอย่างรูปธรรมที่เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและความมั่นคง สอดคล้องกับหลักการลดค่าใช้จ่าย การสร้างรายได้ รวมทั้งการช่วยเหลือกัน อันสามารถส่งผลกระทบต่อส่งเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาที่อยู่อาศัย

การถอดบทเรียนการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียงและความมั่นคงของชุมชน โดยใช้ยุทธศาสตร์ S-II และการน้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยเทียบเคียงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างน้อย 5 เป้าหมาย ได้แก่ **เป้าหมายที่ 7** การมีพลังงานที่สะอาดและราคาถูกลง **เป้าหมายที่ 8** การส่งเสริมงานที่มีคุณค่าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ **เป้าหมายที่ 9** การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน **เป้าหมายที่ 10** ลดความเหลื่อมล้ำ และ**เป้าหมายที่ 11** การพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืนของพื้นที่ต้นแบบด้าน “เศรษฐกิจพอเพียงและความมั่นคงของชุมชน” ทั้ง 14 แห่ง สามารถนำเสนอผ่านระบบ S-II ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1

S-Systematized :

ระบบการจัดการสุขภาพในพื้นที่สูงเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 การวิเคราะห์สถานะและศักยภาพของชุมชน

จากการสำรวจสถานะปัญหาและความต้องการของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่ง พบว่า ปัญหาหลักที่พบคือ 1) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจชุมชน คือ รายได้น้อยรายจ่ายสูง ในพื้นที่ของ อบต.บ้านในดง ทต.เรือเสาะ อบต.ขนวน อบต.คลองน้ำไหล ทต.เจ็ดเสมียน ปัญหาภาระหนี้สินในพื้นที่ อบต.บัวใหญ่ อบต.ป่าสัก ทต.พอกน้อย อบต.ตำนาน 2) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหาขยะ วัสดุเหลือจากการผลิต ปัญหามลภาวะ ในพื้นที่ของ อบต.ปงเตา 3) ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง คือ กรณีพิพาทเรื่องของ ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน การเข้าถึงและเข้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของ อบต.บ้านหลวง อบต.อีเซ อบต.ท่าพามุ่ม ดังนั้นในพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่ง จึงมีความต้องการ ที่แตกต่างกัน คือ 1) ความต้องการในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ 2) ความต้องการ ในการลดปัญหาขยะ วัสดุเหลือใช้ ปัญหามลภาวะ 3) ความต้องการในการเข้าถึง ทรัพยากรในพื้นที่ ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

เมื่อพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่งได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของตนเองแล้ว จึงทำการสำรวจทุนและศักยภาพภายในพื้นที่ของตนเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและ ความต้องการ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีทุนและศักยภาพที่แตกต่างกันออกไป

ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชน ในพื้นที่ที่มีความต้องการหาอาชีพเสริม สร้างรายได้ หรือการรวมตัวกันเพื่อผลิตและ จำหน่ายสินค้าชุมชน (อบต.บ้านในดง ทต.เรือเสาะ อบต.ขนวน อบต.คลองน้ำไหล ทต.เจ็ดเสมียน) เกิดการรวมกลุ่มกองทุนและสถาบันการเงินต่าง ๆ ในชุมชน ที่เป็น ทั้งแหล่งออมเงินและแหล่งเงินกู้สำหรับประกอบอาชีพที่มีดอกเบี้ยถูก และมีการปันผล กลับคืนแก่สมาชิก (อบต.บัวใหญ่ อบต.ป่าสัก ทต.พอกน้อย อบต.ตำนาน)

ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำขยะ วัสดุเหลือใช้จากการผลิตมาแปรรูป สร้างมูลค่าและลด ปัญหาสิ่งแวดล้อม (อบต.ปงเตา) กลุ่มเกษตรปลอดสาร ที่ทำเกษตรโดยใช้สารชีวภาพ ปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ เพื่อบำรุงฟื้นฟูปัจจัยการผลิต (อบต.บ้านในดง) การรวมกลุ่มอนุรักษ์ป่าและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ให้มีความสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารของชุมชนและ สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ (อบต.อีเซ อบต.ท่าผาป้อม อบต.พิมาน)

ศักยภาพด้านสังคม เช่น กลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ชรบ. อปพร. อาสาสมัครดูแลป่า ที่ทำหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชน ทั้งยามปกติ และยามเกิดเหตุฉุกเฉิน กลุ่มกองทุนต่าง ๆ ที่มีการนำ เงินปันผลมาจัดสวัสดิการให้กับชุมชน (ทุกพื้นที่) กลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม (ทต.เจ็ดเสมียน ทต.หริอเสาะ อบต.บ้านในดง อบต. ขนวน เป็นต้น)

ศักยภาพด้านสุขภาพ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของชุมชน เช่น รพสต. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น อาสาสมัคร ภาคประชาชน เช่น อสม. อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อสภ. Care giver เป็นต้น (ทุกพื้นที่) 5) ศักยภาพ ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ที่มีบทบาทในการร่วมกัน กำหนดกติการ่วมกันของชุมชน แก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งในการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ (อบต. บ้านหลวง อบต.อีเซ อบต.ท่าผาป้อม)

ผลการวิเคราะห์ทุนและศักยภาพของพื้นที่ ต้นแบบทั้ง 14 แห่ง ทำให้เห็นงานด้านการจัดการ ตนเองของชุมชนท้องถิ่น 5 ด้าน คือ 1) **ด้าน เศรษฐกิจชุมชน** ได้แก่ การรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้าง อาชีพสร้างรายได้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การผลิตและ

จัดจำหน่ายสินค้าตามความต้องการของตลาด การผลิต และใช้พลังงานทดแทน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายใน คราวเรือน 2) **ด้านสวัสดิการและองค์กรการเงิน** ได้แก่ การรวมกลุ่มของสถาบันการเงินภายในชุมชนเพื่อเปิด และให้บริการในชุมชนแบบครบวงจรเพื่อแก้ปัญหา การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และปัญหาหนี้ในระบบและมีส่วนสำคัญในการ สนับสนุนเงินและสิ่งของในการจัดสวัสดิการให้กับคน ในชุมชนอีกด้วย 3) **ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม** ได้แก่ การร่วมกันกำหนดกติกาข้อตกลงในการจัดการ ที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติร่วมกัน 4) **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ การนำขยะและวัสดุเหลือใช้จาก กระบวนการผลิตมาแปรรูปเป็นพลังงานทดแทนเพื่อ ลดมลภาวะในพื้นที่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมัก ชีวภาพแทนสารเคมีในการทำเกษตร การร่วมกัน ดูแลป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน 5) **ด้าน สุขภาพชุมชนและอาสาสมัคร** ได้แก่ การให้เฝ้าระวัง และการตรวจสุขภาพตามบ้านของ อสม. การดูแล ความสงบความเรียบร้อยและการไกล่เกลี่ยกรณีข้อ พิพาทของ อปพร. ชรบ. เป็นต้น

1.2 ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่

IFSR ย่อไปเพียง

จากการวิเคราะห์สถานะและศักยภาพของพื้นที่ ต้นแบบทั้ง 14 แบบและเห็นถึงการจัดการตนเอง ของชุมชนท้องถิ่นใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ชุมชน ด้านสวัสดิการและองค์กรการเงิน ด้านสร้าง การมีส่วนร่วม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพชุมชนและอาสาสมัคร นำมาสู่ “ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่สู่เศรษฐกิจพอเพียง”

1) ระบบการจัดการพลังงานชุมชนเพิ่มสัดส่วนสร้างการเข้าถึง พลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน มีตำบลต้นแบบที่มีรูปธรรมการดำเนินงานจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (1) อบต.พิमान อ.นาแก จ.นครพนม (2) อบต.คลองน้ำไหล อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร และ (3) อบต.ปงเตา อ.งาว จ.ลำปาง มีรูปแบบการดำเนินงานคือ เน้นการใช้วัสดุติดที่มีในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น มูลสัตว์ เศษอาหารสด มาหมักเป็นก๊าซชีวภาพ เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในพื้นที่ใช้ (อบต.คลองน้ำไหล) การใช้เศษวัสดุที่เหลือจากการผลิต/แปรรูป ไม่ว่าจะเป็นเศษไม้ไฟ แกลบ นำมาผลิตเป็นถ่านอัดแท่งเพื่อแจกจ่ายและจำหน่ายให้กับประชาชนและบุคคลทั่วไป (อบต.ปงเตา) หรือแม้กระทั่งการทำน้ำมันเชื้อเพลิงจากธรรมชาติ จากการสกัดน้ำมันจากต้นยางนาที่มีอยู่มากในพื้นที่เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องจักรทางการเกษตร (อบต.พิमान) โดยการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่จะมุ่งเน้นเรื่องของการใช้ทุนและศักยภาพที่มีไม่ว่าจะเป็นผู้มีความรู้ด้านการผลิตทางเลือก กลุ่มต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันดำเนินงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานซึ่งนอกจากก่อให้เกิดผลผลิตที่ทำให้ชุมชนมีพลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือกราคาถูกใช้ สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน สร้างรายได้เสริมจากการจำหน่ายพลังงานทดแทนแล้ว ยังส่งผลดีต่อการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการลดมลภาวะทางด้านกลิ่น ของเสียจากมูลสัตว์ มลภาวะจากการเผาเศษวัสดุที่เหลือจากการผลิต/แปรรูป การเพิ่มพื้นที่สีเขียวจากการปลูกต้นยาง หรือพืชอื่น ๆ เพื่อทำเชื้อเพลิง

2) การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชน สร้างงานสร้างรายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนมีตำบลต้นแบบที่มีรูปธรรมการดำเนินงานจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ (1) ทต.เจ็ดเสมียน (2) ทต.เรือเสาะ (3) อบต.บ้านในดง และ (4) อบต.ชนวน มีรูปแบบการดำเนินงานคือ การรวมกลุ่มอาชีพที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการหาอาชีพเสริม สร้างรายได้ (อบต.ชนวน) การรวมตัวกันเพื่อผลิตและจำหน่ายตามความต้องการของตลาด (ทต.เรือเสาะ) การสร้างความร่วมมือกับวิสาหกิจในชุมชนในด้านการจ้างงานในชุมชน การผลิตวัสดุติดเพื่อป้อนวิสาหกิจเพื่อแปรรูปจำหน่าย (ทต.เจ็ดเสมียน และ อบต.บ้านในดง) โดยการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่จะเน้นการรวมกลุ่มของทุนทางสังคม การสร้างความร่วมมือกันระหว่างประชาชน กลุ่มอาชีพ หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชุมชน อันก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับคนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะดึงคนวัยแรงงานกลับมาสู่พื้นที่และร่วมกันสร้างชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

3) การจัดการสถาบันการเงินชุมชนสู่เสถียรภาพอย่างยั่งยืนมีตำบลต้นแบบที่มีรูปธรรมการดำเนินงานจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (1) อบต.บัวใหญ่ (2) อบต.ป่าสัก และ (3) ทต.พอกน้อย มีรูปแบบการดำเนินงานคือ มีการรวมสถาบันการเงินและกลุ่มกองทุนการเงินต่าง ๆ ในชุมชนมาไว้ในจุดเดียวและเปิดให้บริการประชาชนในรูปแบบของ one stop service สร้างความสะดวกสบายให้กับสมาชิก (ทั้ง 3 แห่ง) การรวมบัญชีหนี้สินของครัวเรือนให้เป็นบัญชีเดียว (ทต.พอกน้อย) การแลกเปลี่ยนสถานะลูกหนี้และการซื้อหนี้นอกระบบจากสมาชิก (อบต.ป่าสัก) การเป็นสถาบันการเงินทั้งฝาก

และออมให้กับประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งปัจจัยความสำเร็จคือความร่วมมือกันที่ดีของทุนทางสังคมด้านการเงินของชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำจากท้องถิ่นและท้องถิ่น การทำงานเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน ซึ่งผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการที่คนในชุมชนไม่ตกเป็นหนี้ในระบบ มีเงินออม มีแหล่งเงินกู้ ดอกเบี้ยถูกในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมสวัสดิการที่เกิดจากการปันผลของสถาบันการเงินต่าง ๆ คืนกลับสู่ชุมชนอีกด้วย

4) การพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนมีต้นแบบที่มีรูปธรรมการดำเนินงานจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ (1) อบต.ท่าผาป้อม (2) อบต.อีเซ

(3) ทต.บ้านหลวง และ (4) อบต.ตำนาค มีรูปแบบการดำเนินงาน คือ มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและทำกิน ไม่ว่าจะเป็นโฉนดชุมชน (อบต.ท่าผาป้อม) บัญชีการใช้ที่ดิน (ทต.บ้านหลวง) การร่วมสร้างกฎระเบียบชุมชนในการร่วมใช้ทรัพยากรป่าไม้และธรรมชาติ (อบต.อีเซ) การกำหนดกฎชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (อบต.ตำนาค) ซึ่งการดำเนินงานของทุกพื้นที่จะเน้นในเรื่องของการสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจร่วมกัน ของทุกฝ่าย ก่อให้เกิดความสามัคคี ประองดอง ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่แผ่กันของคนในชุมชน

ส่วนที่ 2

Innovation :

การสร้างนวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายความยั่งยืนในชุมชน

กระบวนการในการสร้างนวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่งนี้ มีเงื่อนไขของความสำเร็จที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนได้ คือการที่ทุกพื้นที่สร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้ทุนและศักยภาพที่มี เช่น ผู้นำ แกนนำ กลุ่มต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันวิชาการต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำนวัตกรรม โดยอาศัยเครื่องมือในการพัฒนาที่มีรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการนำใช้ข้อมูลจากการวิจัยชุมชน ข้อมูลสถานะตำบล การประสานงานเข้ากับนโยบาย การใช้กฎ กติกาต่าง ๆ เข้ามาเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ที่สำคัญคือ การสร้างการมีส่วนร่วมและประสานความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อที่ผลประโยชน์ของนวัตกรรมเหล่านี้จะสามารถสร้างผลกระทบในเชิงบวกให้กับทุกคนในชุมชน ซึ่งจากการถอดบทเรียนจากพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่ง ได้ค้นพบแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียงสู่เป้าหมายความยั่งยืนในชุมชนได้ดังนี้

2.1 การจัดการพลังงานชุมชนแบบมีส่วนร่วม สร้างการเข้าถึงพลังงาน ทางเลือกและพลังงานทดแทน

การพัฒนาวัตกรรมการบริหารจัดการพลังงานชุมชนนี้เกิดจากความต้องการในการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของครัวเรือน ประกอบกับในแต่ละพื้นที่มีวัตถุดิบเหลือใช้ที่สามารถนำมาสร้างพลังงานทดแทนได้ไม่ว่าจะเป็นมูลสัตว์ หรือเศษอาหาร ของ อบต.คลองน้ำไหล เศษไม้ไฟที่เหลือจากการแปรรูปของ อบต.ปงเตา หรือแม้กระทั่งต้นยางนาขนาดใหญ่ที่มีมากมายในพื้นที่ ของ อบต.พิมาน ดังนั้นจึงเกิดรวมกลุ่มเพื่อจัดการนำวัตถุดิบที่มีในพื้นที่เหล่านั้นมาแปรรูปสร้างเป็นพลังงานทดแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ถ่านอัดแท่ง น้ำมันยางนา เป็นต้น โดยในระยะเริ่มแรกจะมีลักษณะการดำเนินงานในกลุ่มเล็ก ๆ จากนั้นจึงมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่นั้นก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ รวมไปถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก อาทิ สถาบันวิชาการ พลังงานจังหวัด หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้ามาหนุนเสริมการพัฒนาวัตกรรมการในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง สามารถที่จะสร้างผลประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

2.2 การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริม เศรษฐกิจในชุมชน

การพัฒนาวัตกรรมการระบบเศรษฐกิจชุมชนนี้เกิดจากความต้องการในการที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน โดยในแต่ละพื้นที่ต่างมีบริบททางด้านเศรษฐกิจที่ต่างกันออกไป คือ อบต.ชนวน ที่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของตนเอง มีการเช่าพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพ ประกอบกับการที่ต้องย้ายถิ่นฐานจากการสร้างเขื่อน ชาวบ้านจึงมีการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งเกษตรกรรม หัตถกรรม การแปรรูป โดยมีผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น ร่วมหนุนเสริมการดำเนินงานทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูล ชุดความรู้ต่าง ๆ รวมไปถึงการสนับสนุนในด้านของการตลาด การสร้างเครือข่ายอาชีพจนเกิดเป็นระบบเศรษฐกิจที่เกื้อหนุนให้กับประชาชนในพื้นที่

นอกจากนี้ อบต.บ้านในดง ที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร และประสบปัญหาทั้งภัยแล้ง น้ำท่วม ทรัพยากรเสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมีในการเกษตร ประกอบกับราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ผันผวน จึงทำให้รายได้ของประชาชนในพื้นที่ไม่เพียงพอที่จะดำรงชีพ ในยุคที่ค่าครองชีพมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ส่งเสริมอาชีพทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นการสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับชุมชน เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรในพื้นที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงาน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านในดง สำนักงานพัฒนา

ชุมชนอำเภอท่ายาง สำนักงานเกษตรอำเภอท่ายาง กศน.ตำบลบ้านในดง กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ผลที่ได้คือ เกิดแหล่งอาหารในชุมชน มีผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตได้ใน ชุมชนจำหน่าย (ดอกไม้จันทร์ ไม้กวาด ผัก ไข่ไก่) กลุ่มเกษตรกรกล้วยหอมทอง ที่มีการต่อยอดในการ เปิดเป็นโรงงาน เพื่อส่งกล้วยหอมทองออกสู่ตลาด อย่างร้านสะดวกซื้อ โรงแรม ฯลฯ เปิดโอกาสให้คน ในชุมชนเข้ามาทำงานมีรายได้ และส่งเสริมให้เกษตรกร หันมาปลูกกล้วยหอมทอง ซึ่งทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือน ของสมาชิกดีขึ้น

ในขณะที่บางพื้นที่ที่มีวิสาหกิจขนาดใหญ่ใน ชุมชน เช่น ทต.เรือสำเภาวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand ซึ่งเป็นโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าตามความต้องการ ของตลาด และ ทต.เจ็ดเสมียน มีอุตสาหกรรม หัวไชโป๊ว หวาน ที่ผลิตและส่งออกหัวไชโป๊วแปรรูปขายทั่วประเทศ ทั้งสองวิสาหกิจนี้ต่างก็ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้โดยตรงให้กับ ประชาชนวัยแรงงานในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการปันผลกำไร คืนสู่สังคมในรูปแบบของ CSR อีกด้วย

2.3 การจัดการสถาบันการเงินชุมชน สู่เสถียรภาพอย่างยั่งยืน

การพัฒนานวัตกรรมระบบการจัดการสถาบัน การเงินชุมชนนี้เกิดจากความต้องการในการที่จะสร้าง แหล่งออมเงินและแหล่งกักเงินแบบครบวงจรในชุมชน ที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยจากการที่ประชาชนมี ภาวะหนี้สินนอกระบบจากการประกอบอาชีพของ อบต. ป่าสัก ความต้องการที่จะรวมบัญชีลูกหนี้ให้เป็นหนึ่ง บัญชีหนึ่งครัวเรือน เพื่อความสะดวกแก่ผู้กู้ยืมของ ทต.พอกน้อย หรือการเป็นสถาบันการเงินแบบครบวงจร ของทั้งในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียงของ อบต.บัวใหญ่ ซึ่งพื้นที่ทั้ง 3 แห่งนี้ต่างมีการดำเนินการรวมกองทุน

และกลุ่มทางการเงินต่างที่มีในชุมชนเป็นหนึ่งในสถาบัน การเงินในพื้นที่ เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการเข้ารับ บริการของสมาชิก นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเสถียรภาพ ทางการเงินให้กับสถาบันการเงินด้วยจำนวนเงินหมุนเวียน ที่สูง อีกทั้งยังมีการร่วมมือกับ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ผู้นำ ท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมสร้างกฎ กติกาในการบริหารจัดการกองทุน และการปันผลกำไร ที่ได้จากดอกเบี้ยคือสู่สมาชิกและชุมชนด้วยสวัสดิการ ต่าง ๆ

2.4 การพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่ อย่างยั่งยืน

การพัฒนานวัตกรรมระบบบริหารจัดการพื้นที่ อย่างยั่งยืนนี้เกิดจากความต้องการในการที่จะสร้าง ข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรที่มีในพื้นที่ไม่ว่าจะ เป็นที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ป่าไม้ ร่วมกัน จากการที่ ในแต่ละพื้นที่ประสบกับปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของ การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ความขัดแย้ง ระหว่างประชาชนในพื้นที่ด้วยกันเอง ขัดแย้งกับ หน่วยงานราชการจากภายนอก ของ ทต.บ้านหลวง ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการอยู่อาศัยและทำกิน จึงเกิดการทำความเข้าใจข้อตกลงร่วมกันของทุกฝ่าย ออกมาเป็น บัญชีการใช้ที่ดินเพื่อเป็นการตรวจสอบสิทธิและประวัติ ของการใช้ที่ดินป้องกันการลักขโมยและการใช้ที่ดินผิด วัตถุประสงค์

ในขณะที่ อบต.ท่าผาป่ามู่ ประสบปัญหาขาดแคลน ที่ดินทำกินและความขัดแย้งกับกรมป่าไม้ในการเข้าใช้ ทรัพยากรป่าเพื่อหาอาหารและของป่ามาขายเพื่อสร้าง รายได้ จึงได้มีการทำความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดสิทธิ ในการเข้าใช้ป่าไม้ในการเป็นแหล่งอาหารของชุมชน และมีการสร้างโฉนดชุมชนขึ้นเพื่อเป็นเอกสารรับรอง สิทธิในการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรสร้างรายได้ให้กับ

ประชาชนในพื้นที่ อบต.อีเซที่ประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เสื่อมโทรมจนก่อให้เกิดภัยพิบัติในพื้นที่สร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจของชุมชน ปัญหาความขัดแย้งกับนายทุนและบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาลักลอบตัดไม้ทำลายป่าซึ่งเป็นทั้งแหล่งอาหารและแหล่งสร้างรายได้จากการเก็บของป่ามาจำหน่าย จึงเกิดการกำหนดกติกาข้อตกลงร่วมกันกับทั้งชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ และข้อตกลงในการเข้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่

นอกจากนี้ อบต.ตำนาคที่ประสบปัญหาความขาดแคลนและความยากจนจากภาวะเศรษฐกิจจึงได้มีการกำหนดกฎชุมชนในการร่วมใช้สอยพื้นที่สาธารณะ และทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของทุกคนในชุมชนให้ดีขึ้น ข้อตกลง งานและกิจกรรมนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาคประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่และหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนที่ 3

Integration :

การบูรณาการระบบการจัดการสุขภาวะในมิติเศรษฐกิจพอเพียง

จากการดำเนินงานของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 14 แห่งจะเห็นได้ถึงการบูรณาการระหว่างประชาชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานภายนอก ทั้งในด้าน (1) การบูรณาการข้อมูล เช่น สถานะของพื้นที่ ข้อมูลชุดความรู้ การสื่อสาร ผลงานการวิจัย รวมไปถึงระเบียบข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นสามารถเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ มีหลักวิชาการ มีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (2) การบูรณาการงาน ทั้งในด้านของการประสานขอความร่วมมือระหว่างกัน การร่วมกันดำเนินงาน โดยเฉพาะการบูรณาการงานของพื้นที่เข้าสู่งานประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน และ (3) การบูรณาการเชิงนโยบาย ที่เห็นได้ชัดคือ มีการนำกฎ กติกาข้อตกลงต่าง ๆ ที่ทำร่วมกันกับทั้งภาคประชาชน ท้องที่ ท้องถิ่น รวมไปถึงปัญหาและความต้องการมากำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อสร้างสุขภาวะให้กับประชาชนทั้ง 5 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการเมือง การปกครอง

การจัดการ
“ พลังงานชุมชน
 เพิ่มสัดส่วนสร้างการเข้าถึง
 พลังงานทางเลือกและ
 พลังงานทดแทน ”

“น้ำมันยางนา”

ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทางเลือก

- องค์การบริหารส่วนตำบลพیمان
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลพیمانในอดีต เป็นพื้นที่สีแดงที่คุกรุ่นด้วย
ควันปืน เพราะความแตกแยกทางความคิดระหว่างข้า
วเสรีนิยมกับคอมมิวนิสต์ จวบจนเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.
2516 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ได้เสด็จลงพื้นที่อำเภอนาแก เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งใน
พื้นที่โดยได้พระราชทานแนวทางการปฏิบัติการทางจิตวิทยา
ช่วยเหลือประชาชน อันนำมาซึ่งความสงบร่มเย็น สามัคคี
และปรองดองในที่สุด

พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพیمان อำเภ
นาแก จังหวัดนครพนม ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล
พیمان ในปี พ.ศ. 2540 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล
และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีบทบาทหน้าที่
ดำเนินการพัฒนาตำบลทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบ
สาธารณูปโภค ตลอดจนด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้าน
การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความ
สงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน
พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน

ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญา
ท้องถิ่น โดย องค์การบริหารส่วนตำบลพیمان
มีวิสัยทัศน์ คือ “ถนนภายในหมู่บ้านปลอดผู้
ถนนชนผลผลิตสะอาดดี ประชาชนมีอาชีพเสริม
เพิ่มรายได้ให้ชุมชน ผู้คนสุขภาพดี ข้าวอินทรีย์
ในตำบล ทุกคนได้รับการศึกษา ปวงประชา
มีคุณธรรม”

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลเป็นที่
ราบลุ่ม มีเทือกเขาภูพานทอดตัวแนวยาวทาง
ทิศใต้ อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านในชุมชน คือ
เกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ไร่มันสำปะหลัง
ปลูกพริก ทำสวน ฯลฯ

ด้วยความศรัทธาและความสำนึกใน
พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่สุดมิได้ อบต.
พیمانจึงมุ่งน้อมนำและสืบสานการทำงานตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักศาสตร์
พระราชาคือการระเบิดจากภายใน ทำงานบน
พื้นฐานทุนทางสังคมและปัญหาของชุมชน

นำมาต่อยอดในการสร้างโอกาสให้กับชุมชน เน้น
หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยสร้างศูนย์-
การเรียนรู้เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อนำมาใช้ในการ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นำไปสู่การสร้างรายได้
จากทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่ ลดต้นทุนการผลิต และ
สร้างการเกื้อกูลกันในชุมชน

เริ่มจากปัญหา “น้ำมันแพง”

ย้อนหลังไปเมื่อสิบกว่าปีก่อน
ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่ถีบตัวสูงขึ้นได้ส่ง
ผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม ทำให้แกนนำชุมชน ผู้นำ
ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วม
กันหา “ทางออก” ในเรื่องนี้อย่างจริงจัง
“พลังงานทางเลือก” จากต้นยางนา กลาย
เป็น “คำตอบสำคัญ” เนื่องจากในชุมชน
มีต้นยางนาเป็นฐานทุน ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาต่อยอดการสร้าง
พลังงานทางเลือกได้ และได้แรงบันดาลใจมาจากพระราชปราชญ์ของรัชกาลที่ 9

ในพื้นที่สาธารณะและป่าชุมชนกว่า 36 ไร่ มีต้นยางนากว่า 300 ต้น
อายุตั้งแต่ 200-300 ปี แต่ละต้นมีขนาดใหญ่และสูงกว่า 50 เมตร ซึ่งที่ผ่าน
มาชาวบ้านแถบนี้ก็ได้มีการนำน้ำมันยางนามาใช้ทำเชื้อเพลิงอยู่แล้ว โดยใช้
วิธีการเจาะคว้าน และเผาต้นเพื่อให้ได้น้ำมัน

“ไม้ยางนาในประเทศไทยได้ถูกตัดฟันไปใช้สอยและ
ทำเป็นสินค้ากันเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี
เป็นที่น่าวิตกว่าหากมิได้ทำการบำรุงส่งเสริมและดำเนินการปลูกไม้ยางนาขึ้นแล้ว
ปริมาณไม้ยางนาจะลดน้อยลงไปทุกที จึงควรที่จะได้มีการดำเนินการวิจัย
เกี่ยวกับการปลูกไม้ยางนา เพื่อจะได้นำความรู้ไปความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติ”

การเจาะคว้านแบบที่ทำอยู่เดิมนี้อาจได้ส่งผลให้ต้นยางนาที่มีความเสื่อมโทรม อบต.พืมาน จึงเริ่มต้นเดินหน้าขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจังด้วยการศึกษาเรื่องการผลิตน้ำมันยางนาเพื่อนำมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในภาคเกษตรกรรม โดยมีนวัตกรรมที่จะต้องคงไว้ซึ่งการใช้ประโยชน์จากต้นยางนาให้ยาวนานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาพื้นที่ป่าดอนนาอย่างไว้ให้เป็นสมบัติสำหรับชนรุ่นหลังต่อไป

ความคาดหวังและเป้าหมาย

เวทีประชาคมเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับพลังงานทางเลือกและการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาได้ถูกจัดขึ้นหลายครั้ง และนำมาสู่ข้อสรุปร่วมกันในอันที่จะขับเคลื่อนโครงการพลังงานทางเลือกจากต้นยางนา

ประชุมที่วางแผนการดำเนินงาน

เวทีประชาคมเกี่ยวกับพลังงานทางเลือก

เป้าหมายหลัก คือ

- 1.) การผลิตน้ำมันยางนาเพื่อใช้ในภาคเกษตรกรรมแทนน้ำมันดีเซลโดยวิธีการใหม่ๆ ที่จะช่วยรักษาต้นยางนา
- 2.) ลดการใช้พลังงานสิ้นเปลือง อันเท่ากับการลดรายจ่ายของครัวเรือน
- 3.) เกษตรกรในชุมชนหันมาใช้น้ำมันยางนา เป็นพลังงานทดแทน

เส้นทางการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

ปี พ.ศ. 2551 องค์การบริหารส่วนตำบลพินนาได้เข้าร่วม “โครงการรักษ์ป่าสร้างคน 84 ตำบลวิถีพอเพียง” ของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนชุมชนโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีด้านพลังงานทางเลือก ซึ่งทำให้บรรดาแกนนำ ผู้นำท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องได้รับความรู้และเทคโนโลยีด้านพลังงานทางเลือกต่างๆ

ปี พ.ศ.2558 เข้าร่วมโครงการแผนพลังงานชุมชน พร้อมกับจัดให้มี **“อาสาสมัครพลังงานชุมชน”** เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านพลังงานทางเลือกการประหยัดพลังงาน โดยส่งบุคลากร 8 คน เข้าร่วมจัดอบรมหลักสูตรพลังงานชุมชน ของ ปตท. เป็นเวลา 4 เดือน และได้เข้าร่วมการประกวดโครงการหลังฝึกอบรม โดยส่งโครงการร่วมประกวด 2 โครงการ คือ น้ำมันไบโอดีเซลจากต้นยางนา และโซล่าเซลล์ จากโครงการดังกล่าวจึงเกิดการผลิตน้ำมันยางนาที่เหมาะสมถูกต้องอย่างเป็นระบบ มีการนำไปใช้งานได้จริง มหาวิทยาลัยขอนแก่นมาร่วมเป็นพี่เลี้ยง จนส่งผลให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องพลังงานทางเลือก “น้ำมันยางนา”

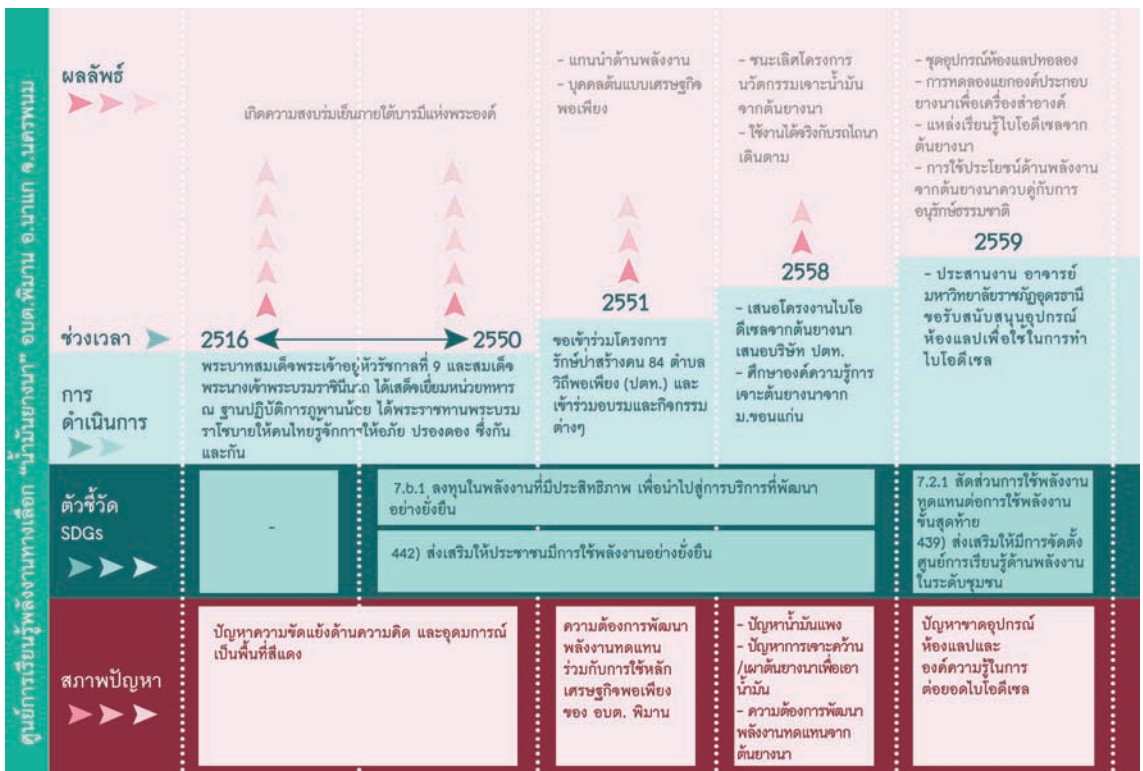

รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 จาก ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ในโครงการพลังงานเพื่อชุมชน (4 ภาค โดย ปตท.)

ปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีให้การสนับสนุนชุดอุปกรณ์ห้องทดลองเชิงปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการทำไบโอดีเซล และศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดร้อยเอ็ด สนับสนุนมอบเครื่องยนต์ดีเซลรอบต่ำเพื่อใช้ในการทดลองจำนวน 2 เครื่อง ปัจจุบันได้มีการเปิด “ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทางเลือก” มีผู้สนใจจากหลายพื้นที่ทั่วประเทศเข้าศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สนใจได้นำไปต่อยอดต่อไป

พิธีเปิดห้องปฏิบัติการวิจัยน้ำมันจากต้นยางนา และหน่วยงาน ภาคี ส่งมอบอุปกรณ์เครื่องมือในการในการปฏิบัติ ทดลองวิจัยน้ำมันจากต้นยางนา

กระบวนการและขั้นตอน

ชุมชนท้องถิ่นได้มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เริ่มจาก “กลไกการขับเคลื่อน” ที่สำคัญ คือ “คณะกรรมการพลังงานชุมชน” ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำปราชญ์ชาวบ้านและผู้สนใจ คณะกรรมการพลังงานชุมชนได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าเรื่องน้ำมันยางนา ต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม ผสมผสานกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ได้จากการไปศึกษาอบรม ดูงาน โดยมีภาคีหลายภาคส่วนร่วมให้การสนับสนุนทั้งองค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่จำเป็น จากนั้นก็ได้มีการทดลองใช้ทั้งในห้องปฏิบัติการและในสถานการณ์จริง ปฏิบัติอยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนเกิดกลายเป็น “ชุดความรู้” การผลิตน้ำมันยางนาเพื่อเป็นพลังงานทดแทนโดยไม่ต้องใช้วิธีการเจาะคว้านแบบเดิมๆ อันทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและเสียหาย สามารถนำน้ำมันยางนามาใช้เป็นพลังงานทดแทนได้จริงแบบ 100 เปอร์เซ็นต์ กับเครื่องจักรกลทางการเกษตร คือ รถไถนา

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของเรื่องนี้ คือ “คณะกรรมการพลังงานชุมชน” ซึ่งประกอบด้วย นายไพโรจน์ วงศ์นายโกฏ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลพิमान และทีมงานอีก 8 คน มีทั้งพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนสภาเด็กและเยาวชนตำบลพิमान

ภาคีหลักที่ช่วย “จุดประกายความคิด” ในเบื้องต้น คือ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย โดยการจัดอบรมหลักสูตรพลังงานชุมชน เป็นระยะเวลา 4

เดือน (เดือนละ 1 อาทิตย์) และจัดประกวดโครงการพลังงานทางเลือก พร้อมให้การสนับสนุนงบประมาณ ต่อจากนั้นก็ภาคีภาควิชาการเข้ามาช่วยหนุนเสริมและจัดการความรู้ โดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้ามาช่วยเรื่องเทคนิคการเจาะต้นยางนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเข้ามาสนับสนุนอุปกรณ์ห้องทดลองปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการทำไบโอดีเซล และศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตรกรรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดร้อยเอ็ด สนับสนุนมอบเครื่องยนต์ดีเซลรอบต่ำเพื่อใช้ในการทดลองจำนวน 2 เครื่อง

ผลลัพธ์

1. นวัตกรรมเชิงเทคนิค คือ การทำน้ำมันยางนาที่เป็นพลังงานทางเลือก อันมาจากการต่อยอดทุนทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ในชุมชน และการแก้ปัญหาของชุมชน
2. เกิดศูนย์การเรียนรู้พลังงานทางเลือกที่มีการสาธิตการทำยางนาที่ใช้ได้จริงผ่านการทดลองในการใช้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้น้ำมันกับรถไถมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาในกระบวนการผลิตยางนาที่มีประสิทธิภาพขึ้น
3. เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตเชื้อเพลิงหรือน้ำมันจากต้นยางนา ทำให้ต้นยางนามีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากขึ้น
4. เกิด “อาชีพใหม่” ใน ชุมชน คือ การเพาะกล้ายางนาจำหน่าย
5. มีพื้นที่สีเขียว “สวนป่าต้นยางนา” เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนการเจาะต้นยางนาอย่างถูกวิธีมีเพิ่มมากขึ้น
2. มีผู้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ “ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทางเลือก” เป็นจำนวนมาก เฉลี่ยเดือนละ 100 คน
3. ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นจากการจำหน่ายต้นกล้ายางนา
4. ลัดส่วนพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น
5. สื่อมวลชนมาถ่ายทำรายการ สารคดี

ถ่ายทอดสร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชน และผู้ที่มาศึกษาดูงาน ทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ฯ

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนแกนนำชุมชนที่มีความมุ่งมั่น เสียสละในการทำงาน ด้านพลังงานภาคีเครือข่ายด้านพลังงานที่หนุนเสริมผู้นำ ผู้บริหารที่ประสานงานกับภาคีเครือข่ายและชุมชน
2. การหนุนเสริม ต่อยอด การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานต่างๆ
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนทางภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น

ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเก็บเมล็ดพันธุ์เพาะกล้ายางนาขาย รูปที่ 19 ลูกค้ามารับกล้ายางนาไปปลูก

การยกระดับ ต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นยางนา เช่น สบู่ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ฯลฯ
2. การส่งเสริมการปลูกต้นยางนาและการนำมาใช้อย่างถูกวิธี เต็มรูปแบบ ทั้งพื้นที่
3. การค้นหาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ทำให้ได้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีประสิทธิภาพดีกว่าน้ำมันตามท้องตลาดปัจจุบัน เน้นเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเครื่องยนต์รอบต่ำ เครื่องจักร เครื่องกลต่างๆ

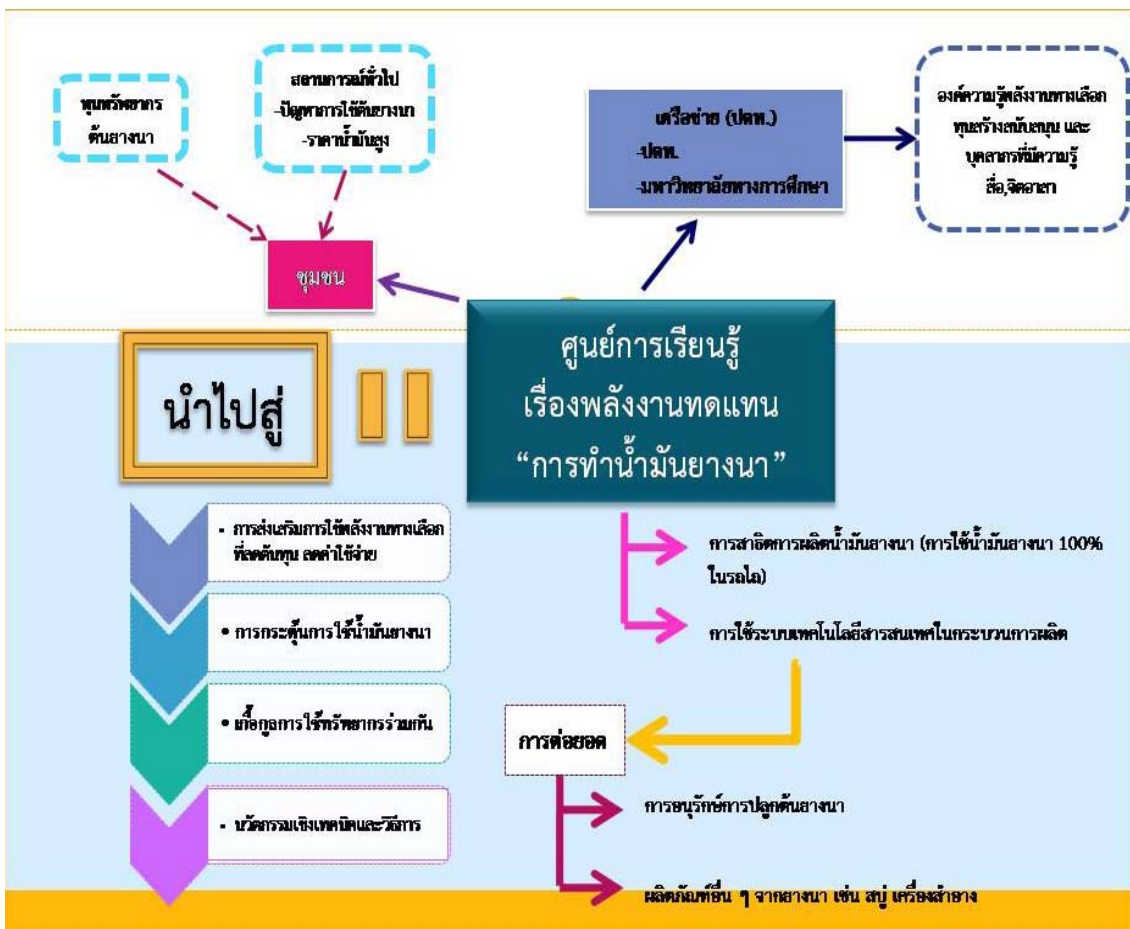
แนวทางการเข้าถึงพลังงานในราคาที่หาซื้อได้ และการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน

1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาในด้านพลังงานทดแทนขั้นตอนการทำไม่ยุ่งยาก เกษตรกรสามารถศึกษานำไปทำเองได้เลย

2. เหตุผลที่ยังไม่สามารถนำต้นยางมาผลิตได้เนื่องจากไม่ประสงค์ที่จะทำในการเชิงพาณิชย์ จึงไม่ได้ผลิต หากแต่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญ ผ่านการส่งเสริมให้ปลูก และส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการเจาะเอาน้ำมันจากต้นยางมาใช้ และเห็นว่าต้นยางนาสามารถนำมาเป็นเชื้อเพลิงได้โดยที่ไม่ทำลายทรัพยากรในท้องถิ่น

3. ในการจัดตั้งศูนย์มีเป้าประสงค์ว่า ต้นยางนาเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่า แต่ศูนย์มุ่งหวังให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ของต้นยางนา ในอนาคตหวังว่าจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อต้นยางนาจากประชาชนที่ปลูกขึ้นได้เอง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ อีกทางหนึ่งได้ด้วย

4. ทั้งนี้ กรณีที่น้ำมันขาดแคลน หากวันใดที่ไม่มีน้ำมัน ไม่มีไฟฟ้า ทางชุมชนก็ยังสามารถผลิตน้ำมันเชื้อเพลิงขึ้นได้เอง เป็นภูมิคุ้มกันในอนาคต

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งการคำนึงถึง สุขภาพในทุกนโยบายยุทธศาสตร์ SII

1. จัดระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่ (Systematized)
2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation)

2.1 นวัตกรรมเชิงเทคนิค

2.1.1 พลังงานทางเลือก น้ำมันยางนาโดยมีการทดลองเจาะน้ำมันยางนาแบบใหม่ โดยการเจาะด้วยสว่านไฟฟ้า ดอกสว่าน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 25 มิลลิเมตร สูงจากพื้นประมาณ 50 ซม. เจาะขึ้นประมาณ 40-45 องศา ความลึกประมาณ 20 ซม. (ไม่ควรรีกลงถึงใจกลางต้น) และมีการเก็บข้อมูลการทดลอง เปรียบเทียบปริมาณผลผลิตน้ำมันยางนาขาวกับยางนาแดง ข้อมูลปริมาณการผลิตน้ำมันยางนาต่อหน้าที / ซม. / วัน / ลับดาห์ นำน้ำมันยางนาผสมกับน้ำมันดีเซลทดลองกับเครื่องยนต์ในการเกษตร และทดลองใช้น้ำมันยางนา 100 % ทดลองกับเครื่องยนต์ในการเกษตร

สาธิตการเจาะ และการติดตั้งอุปกรณ์เอน้ำมันยางนา

นำน้ำมันยางนา 100% เดิมรถไถเดินตาม และนำผู้เข้าอบรมขึ้นรถไถเดิมด้วย
น้ำมันยางนาชมหมู่บ้าน

2.1.2 การทดลองผลิตไบโอดีเซล

1) เตรียมน้ำมันยางนาปริมาตร 100 มิลลิลิตร ใส่ในบีกเกอร์ อุ่นน้ำมันที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 15 นาที เพื่อให้ความร้อนทั่วถึง

2) เตรียมสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) และโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (KOH) 2.00 กรัม ละลายในเมทานอลและปรับปริมาตรด้วยเมทานอลเป็น 100 มิลลิลิตร

3) เติมน้ำมันที่เตรียมไว้จากข้อ 2 ลงในน้ำมันที่อุ่นไว้จากข้อ 1 กวนให้เข้ากันอย่างทั่วถึงด้วยความเร็ว 500 รอบ/นาที ที่อุณหภูมิ 55, 60 และ 65 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 นาที สีของน้ำมันจะเปลี่ยน โดยจะมีสีเข้มขึ้นไม่ขุ่น

4) นำไปเทลงในกรวยแยก ตั้งทิ้งไว้เป็นเวลา 10-20 นาที จะเกิดการแยกชั้นเป็น 2 ชั้น โดยชั้นบนคือไบโอดีเซล ส่วนชั้นล่างคือกลีเซอริน แยกชั้นกลีเซอรินออก

5) ล้างไบโอดีเซลออกด้วยน้ำอุ่น อุณหภูมิ 55 องศาเซลเซียส ครั้งละ 100 มิลลิลิตร จนค่าความเป็นกรดเบส ของน้ำมีค่าเท่ากับ 7 และวัดปริมาตรที่เหลือ

6) นำไบโอดีเซลที่ได้ไปทดสอบคุณสมบัติ คือ ความหนืด ความหนาแน่นและสี

2.2 นวัตกรรมเชิงระบบ

2.2.1 ศูนย์การเรียนรู้เรื่องพลังงานทาง

เลือก การทำน้ำมันยางนา

2.2.2 การสาธิตการผลิตน้ำมันยางนา (การใช้ยางนา 100% ในรถไถ)

2.2.3 การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการผลิตน้ำมันยางนา

3. บูรณาการงาน (Integration)

3.1 มีการพัฒนางานเข้าสู่ระบบการทำงานประจำ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลพินนา แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตและการให้ข้อมูลการเจาน้ำมันยางนากับผู้มาเรียนรู้

3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลพินนา บรรจุแผนงานโครงการเกี่ยวกับการใช้น้ำมันยางนาไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตอบใจกัย

“เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (SDG7)

ตัวชี้วัด 7.2.1 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

439 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านพลังงานในระดับชุมชน

ตัวชี้วัด 7.6.1 การลงทุนในพลังงานที่มีประสิทธิภาพ

442 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการใช้พลังงานยั่งยืน การแปรรูปพลังงาน

“ การจัดการ พลังงานทางเลือกครบวงจร ” อย่างยั่งยืน

- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลพื้นฐาน

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหลมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 28 หมู่บ้าน มีประชากร 19,275 คน ซึ่งประชากรในใหญ่อพยพมาจากหลายจังหวัดในภาคเหนือ เช่น ลำปาง น่าน แพร่ เชียงราย ลำพูน มาจากทางภาคอีสาน เช่น ร้อยเอ็ด นครพนม มาจากภาคกลาง เช่น นครสวรรค์ พิจิตร และมาจากภาคใต้ เช่น นครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังมีชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง อาชีพของประชากรก่อนส่วนใหญ่ทำการเกษตร เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ชุมชนตำบลคลองน้ำไหลมีความสนใจและมีการวางแผนเกี่ยวกับพลังงานชุมชนตั้งแต่ พ.ศ. 2552 และมีการทำข้อตกลงการทำงานร่วมกับสำนักงานพลังงานจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้ชุมชนได้ลดค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานในครัวเรือน ในช่วงแรก นายกองัดการบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหลได้มอบหมาย ให้ นายกลวิวัฒน์ ไล่ทองคำ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนในขณะนั้น เป็นผู้ประสานงาน ดำเนินกิจกรรมจนเกิดกลุ่มพลังงานชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2554 จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มเตาเผาถ่าน 200 ลิตร บ้านบึงหล่ม
2. กลุ่มเตาเศรษฐกิจบ้านบึงหล่ม ซึ่งต่อมาได้ขยายงาน ต่อยอดงาน ปรับโครงสร้างใหม่เปลี่ยนชื่อกลุ่มพลังงานทดแทนบ้านบึงหล่ม
3. กลุ่มเตาซูปเปอร์อั้งโล่บ้านคลองด้วน
4. กลุ่มเตาอ่างไร้ควันบ้านมะปรางทอง
5. กลุ่มบ่อหมักก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์
6. กลุ่มเตาแก๊สชีววมวลใช้แกลบบ้านคลองพลู

โดยการทำงานได้อาศัยกลไกสำคัญ คือ นโยบายนายกองัดการบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหลและมีคณะกรรมการพลังงานชุมชนตำบลคลองน้ำไหล เป็นผู้ขับเคลื่อนแผนงาน โครงการกิจกรรมร่วมกับอาสาสมัครพลังงานชุมชน ที่กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ผ่านการระดมความคิด การเก็บข้อมูลด้านการใช้พลังงาน การสะท้อน

ข้อมูล นำสู่การประชุมวางแผนงานโครงการ นำสู่
แผนพัฒนาสามปี ตั้งแต่ปี 2553 ถึงปัจจุบัน

เริ่มจากปัญหา

ค่าใช้จ่ายสูง

จากการที่ชุมชนได้มีการทำงานได้ทำงานร่วมกับ
สำนักงานพลังงานจังหวัดกำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2552
และมีการสำรวจข้อมูลการใช้พลังงานชุมชนพบว่า
“ชุมชนมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพลังงานค่อนข้างสูง” ปริมาณ
การใช้ไฟฟ้า รวมทุกประเภทของชุมชน 4,458,454.58
หน่วย/ปี หรือประมาณ 12,528,257.38 บาท/ปี
การใช้พลังงานเพื่อการหุงต้ม 3 ลำดับแรก

1. การใช้ถ่านของชุมชน 1,174,175.44 กก.
2. การใช้แก๊ส LPG 690,863.18 ก.ก.
3. การใช้ฟืน 382,099.33 ก.ก.

ผู้นำท้องถิ่นจึงตระหนักเห็นถึงปัญหา
นี้ และมีการระดมความคิด ศึกษาดูงาน เพื่อวางแผน
โครงการเกี่ยวกับการจัดการพลังงานในชุมชน และ
ใน ปี 2554 มีการติดตั้งบ่อหมักก๊าซ 1 บ่อ เพื่อเป็น
โครงการนำร่อง

จากนั้นในปี พ.ศ. 2556 องค์การบริหารส่วน
ตำบลคลองน้ำไหล ได้มีโอกาสสกัดเก็บข้อมูลตำบลหรือ
ที่เรียกว่า TCNAP พบว่ามีปัญหาว่าชุมชนมีภาระ
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของประชาชน ที่เกิดจากการ
ประกอบอาชีพ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้
องค์การบริหารตำบลคลองน้ำไหล ตระหนักถึงการ
หาต้นเหตุที่แท้จริงและเริ่มจัดการเพื่อหาทางออก จึง
ได้นำข้อมูลสะท้อนในเวทีประชาคมหมู่บ้านเฉพาะ
ประเด็นพลังงาน และนำสู่เวทีประชาคมตำบล นำ
โครงการสู่แผนพัฒนาสามปีเกี่ยวกับการจัดการพลังงาน
ทางเลือก และแผนงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องใน
การลดปัญหาค่าใช้จ่ายของพลังงานก๊าซหุงต้ม พลังงาน
ไฟฟ้า ปัญหาขยะจากครัวเรือน ปัญหากลิ่นเหม็นจาก

มูลสุกร ซึ่งปัญหากลิ่นส่งผลให้เกิดการร้องเรียนทำให้
เกิดปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน ปัญหาต้นทุน
ทางการเกษตรที่ต้องใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มผลผลิต ปัญหา
คว้นจากเตาปิ้งย่าง ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ
และเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง ปัญหาการใช้สารเคมี
ทางการเกษตรให้เกิดความเสี่ยง ปัญหาการขาดทุน
จากการบริหารจัดการประปาหมู่บ้าน ปัญหาต้นทุน
การผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม
เป็นมลพิษ และปัญหาหนี้สินของครัวเรือน ทางผู้นำ
ท้องถิ่นจึงสนใจเกี่ยวกับการผลิตพลังงานทางเลือกเพื่อ
เป็นหนึ่งในการลดปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น และนำไป
สู่การใช้เกิดประโยชน์จากการใช้พลังงานทางเลือกได้
อย่างแท้จริง ซึ่งการทำงานดังกล่าวเป็นการทำงานพัฒนา
ชุมชนในทิศทางที่ยั่งยืนทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม
และสิ่งแวดล้อม

ความคาดหวังและเป้าหมาย

คาดหวังสร้างครัวเรือนต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ
ชุมชนต้นแบบ ท้องถิ่นต้นแบบ ที่จัดการแก้ไขและ
ลดปัญหาที่มีอยู่ มีวิทยากรชุมชนที่เรียนรู้จาก
ประสบการณ์ตรงเป็นผู้สร้างและเผยแพร่ความรู้ใน
การใช้เทคโนโลยีพลังงานที่เหมาะสม การพึ่งตนเองด้าน
พลังงานประชาชนในเขตตำบลคลองน้ำไหล

เส้นทาง

การดำเนินงานขับเคลื่อน

ใช้เทคนิคการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม
สี่ภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วย

1. ภาคท้องถิ่น ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร
ท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานส่วน ท้องถิ่น
2. ภาคท้องที่ ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร
กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
3. ภาคประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจและ
ประสงค์เข้าร่วมในกิจกรรม

4. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เส้นทางพัฒนาการจัดการพลังงานทางเลือกครบวงจรอย่างยั่งยืน มีลักษณะการทำงานที่เป็นไปตามศาสตร์พระราชชาติ คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ชุมชนเข้าใจในปัญหาที่แท้จริงของตนเองและมองหาวิธีการแก้ปัญหาที่เข้าถึงตัว ปัญหาอย่างแท้จริง และร่วมกันพัฒนาเพื่อให้เกิดนวัตกรรม ดังนี้

กระบวนการและขั้นตอน

กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจ ศึกษาดูงาน เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ระดมสมอง ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดเป็นนโยบาย ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การวางแผนงานโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการพลังงานชุมชนตำบลคลองน้ำไหล แต่งตั้งอาสาสมัครพลังงานชุมชน (อส.พ.น.) ตำบลคลองน้ำไหล อบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนแก่อาสาสมัครพลังงาน (อส.พ.น.) เป็นผู้นำความรู้ไปใช้และเผยแพร่ถ่ายทอดให้เพื่อนบ้านได้รับทราบ เกิดแรงระเบิดจากข้างใน เห็นแล้วอยากทำตาม มีการนำเสนอเวทีประชาคมหมู่บ้าน เวทีประชาคมตำบล สู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนหรือแผนพัฒนาหมู่บ้าน เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การตั้งงบประมาณดำเนินการ การติดตามและประเมินผล

การประชาสัมพันธ์ในองค์กร จัดทำคู่มือ แผ่นพับ เล่มรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ทำสารคดี การเผยแพร่ผลงานในเว็บไซต์ อบรม Facebook ไลน์กลุ่ม อสพ.น. คลองน้ำไหล ไลน์กลุ่มพลังงานชุมชนคนกำแพง

จดหมายข่าว youtube การประชาสัมพันธ์จากภายนอกองค์กร ได้ออกสื่อ
หนังสือพิมพ์ สื่อทีวีทุกช่อง

แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและประเมินโครงการ ลงพื้นที่ เก็บข้อมูล
นำข้อมูลมาพูดคุยแลกเปลี่ยน ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอ บันทึกรายงานผลเสนอ
ผู้บริหารท้องถิ่นสั่งการ นำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนา และนำผลที่ได้เผยแพร่
ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ในหลายช่องทาง

กลไกการขับเคลื่อน

และภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญ/ ผู้ดำเนินการหลัก
ในการทำโครงการต่าง ๆ ได้แก่

1. ผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดนโยบาย
2. พนักงานส่วนท้องถิ่น นำนโยบายไปแปลงสู่การปฏิบัติ
3. ชุมชนร่วมเป็นคณะทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์
4. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำนักงานพลังงานจังหวัดกำแพงเพชร ให้ความรู้ทางวิชาการ ประสานงาน ท้องถิ่น กับส่วนกลาง บูรณาการโครงการ/กิจกรรม
5. ผู้ที่ทำงานในโครงการจัดการพลังงานทางเลือกของชุมชน โดยมีตำแหน่งงานดังต่อไปนี้

- 5.1 อาสาสมัครพลังงานชุมชนตำบลคลองน้ำไหล
- 5.2 คณะกรรมการพลังงานชุมชน

นอกจากนี้ ภาคีที่ร่วมคิด ร่วมให้การสนับสนุน
ได้แก่

1. สำนักงานพลังงานจังหวัดกำแพงเพชร ให้ความรู้ทางวิชาการ การสนับสนุนงบประมาณ การประสานงาน การร่วมดำเนินโครงการ กิจกรรม การฝึกอบรมให้ความรู้ต่อเนื่อง การประสานชุมชนภายนอกเข้าศึกษาดูงาน การประสานถ่ายทอดรายการทีวี
2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก

3) ช่วยสนับสนุน กระตุ้น จุดประกาย ทางความคิด สนับสนุนงบประมาณในการค้นหาทุนและศักยภาพของ ชุมชน การฝึกอบรมทางวิชาการ ทางการจัดการ ทาง สื่อสารชุมชนท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนรู้ การ เก็บข้อมูลตำบล การประสานชุมชนภายนอกเข้าศึกษา ดูงาน การประสานถ่ายถอดรายการทีวี

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ งานวิจัย เครื่องดักก๊าซไข่เน่าในบ่อหมักก๊าซชีวภาพ

ผลลัพธ์

1. มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้พลังงานทางเลือกเพิ่มมากขึ้น
2. การขยายผลการใช้พลังงานทดแทน เพิ่มขึ้นทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่มอาชีพ กลุ่ม เกษตรกร
3. มีการจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุน พลังงานชุมชนตำบลคลองน้ำไหล มีการผ่านการระดม ทุน ประกอบด้วยสมาชิกพลังงาน กู้เงินไปทำงาน เกี่ยวกับพลังงานทดแทนต่าง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ก๊าซชีวภาพทดแทนก๊าซ LPG ได้ 100% และได้หมักชีวภาพ
2. มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ก๊าซหุงต้มพลังงาน ทดแทนทั้งหมด 146 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล กระจายใน 27 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 28 หมู่บ้าน กับ โรงเรียน 2 โรงเรียน นักเรียนได้รับประโยชน์ การเรียนรู้ จำนวน 2,122 คน
3. จำนวนผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ทุก ๆ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 81 ครั้ง จำนวน 3,910 คน เครือข่าย สสส.เข้ารับรุ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน 900 คน

4. จำนวนการส่งผลิตภัณฑ์ชุมชนไปสู่ชุมชน ภายในและชุมชนภายนอก (ส่งทั่วประเทศ)

5. การได้รับรางวัลของกระทรวงพลังงานทั้งใน ระดับ อบท. ระดับกลุ่ม ระดับบุคคล ระดับประเทศ ดังนี้

5.1 รางวัลชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืนระดับ ภูมิภาค ปี 2553 รางวัล อบต. ENERGY AWARDS 2557 รางวัล THAILAND ENERGY AWARDS 2016 2 รางวัลดีเด่นด้านพลังงานทดแทน

5.2 รางวัลดีเด่น ด้านพลังงานทดแทน ผลงานโครงการบ่อหมักก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ทดแทน LPG สำหรับหุงต้มในครัวเรือนประเภทโครงการ พลังงานหมุนเวียนที่ไม่เชื่อมโยงกับระบบสายส่งไฟฟ้า (Off Grid)

5.3 รางวัลดีเด่น ด้านผู้ส่งเสริมการอนุรักษ์ พลังงานและพลังงานทดแทน ผลงานการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์พลังงาน/พลังงาน ทดแทน ประเภท สมาคม องค์กร หน่วยงาน (ภาครัฐ)

5.4 ปี 2560 รางวัลสุดยอดคนพลังงานระดับ ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ สาขา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการพลังงานครบวงจร ยอดเยี่ยม

5. ปัจจัยความสำเร็จ

1. นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น
2. ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
3. จิตอาสาในพื้นที่ คนต้นแบบ ครัวเรือน ต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ
4. สร้างการมีส่วนร่วม 4 ภาคส่วน กลยุทธ์ ระเบิดจากข้างในทรัพยากรเหมาะสม พนักงานของ องค์กรบริหารส่วนตำบล
5. การคิดบวก มองบวก พูดบวก ไม่แบ่งแยก
6. ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง คำนึงมาร่วม ของคนในชุมชน
7. ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในท้องถิ่น

8. เกิดกลุ่มอาชีพใช้เทคโนโลยีพลังงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตอาหารจากเนื้อสุกรหมูที่ 24 บ้านคลองใหญ่ใหม่

9. การได้รับทุนสนับสนุนขยายผลบ่อหมักก๊าซชีวภาพ จากทุนสนับสนุนโดยตรงสถานทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย

10. เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ประปาหมู่บ้าน จำนวน 7 แห่ง

การยกระดับต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

ในระดับ อปท. ขยายผลการใช้พลังงานสะอาด พลังงานแสงอาทิตย์กับระบบประปาหมู่บ้าน ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ การใช้บ่อหมักก๊าซชีวภาพลดปัญหากลิ่นลดรายจ่ายพลังงานหุงต้ม

2. การจัดทำหลักสูตรพลังงานชุมชนในระดับ อปท. เพื่อให้มีการเลือกเข้ามาศึกษาตามทุนและศักยภาพของผู้เข้ามาเรียนรู้

3. ในระดับอำเภอ ควรสร้างโรงไฟฟ้าก๊าซชีววมวลโดยใช้วัตถุดิบจากการเกษตรของเกษตรกรในการผลิต เป็นการเพิ่มช่องทางสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชน การลดการนำเข้าพลังงานไฟฟ้าจากต่างประเทศ

แนวทางการเข้าถึงพลังงานในราคาที่หาซื้อได้ และการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน

รัฐควรแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการใช้พลังงานทดแทน การสนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ผลิตพลังงานไฟฟ้าเข้าสู่ระบบ การรับซื้อ การสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เน้นการพึ่งตนเอง การประหยัด

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งการคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย ยุทธศาสตร์ SII

1. จัดระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่ (Systematized)

2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation)

2.1 นวัตกรรมเชิงเทคนิค

2.1.1 ด้านพลังงานทดแทน เช่น บ่อหมักก๊าซ พลังงานแสงอาทิตย์

บ่อหมักก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ขยะเศษอาหาร ขนาด 8 ลบ.ม. บ่อหมักก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ขนาด 50 ลบ.ม.

2.1.2 ด้านการอนุรักษ์ เช่น เตาชูเปอร์อั้งโล่ เตาชิวมวอล เตาศระฐูกิจ
เตาย่างไร้ควันสแตนเลส หลอดไฟ LED ประหยัดพลังงาน

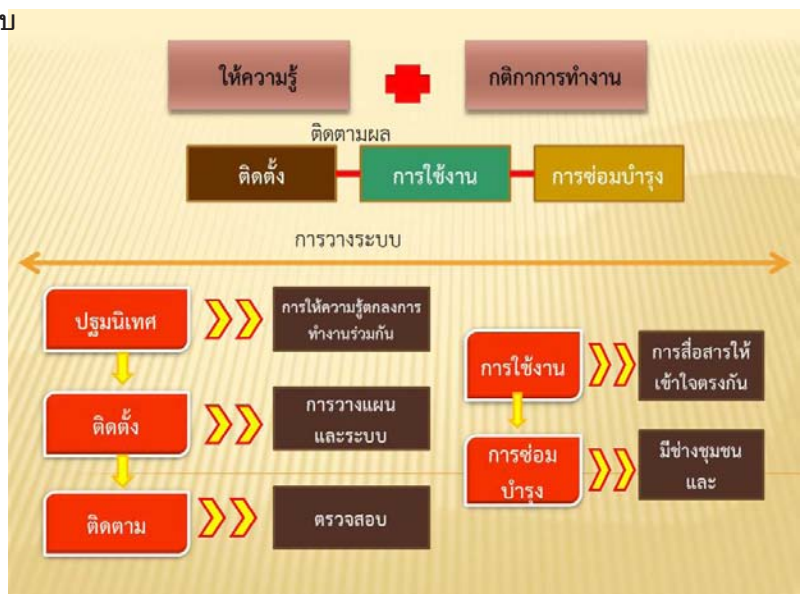

เตาศระฐูกิจ

เตาย่างไร้ควันสแตนเลส

2.2 นวัตกรรมเชิงระบบ

2.3 บูรณาการงาน (Integration)

2.3.1 มีการพัฒนางานเข้าสู่ระบบการทำงานประจำ คือ นำเข้าไปสู่การทำแผน นโยบายขององค์กร บริหารส่วนตำบล โดยมีการกำหนด เกณฑ์การประเมิน วัดจากตัวชี้วัดและการประเมินของการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง

2.3.2 ชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ได้เกิดอาชีพใหม่ สร้างรายได้ให้กับชุมชน นั่นคือ การผลิตก๊าซเพื่อใช้ในครัวเรือน การจำหน่าย เทคโนโลยีพลังงานต่าง ๆ เช่น เตาเศรษฐกิจ เตา ไร่ควีน เตาซูเปอร์อั้งโล่ ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ เตาแก๊สชีวมวล การติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์ผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งจัดว่าเป็นการพัฒนาสู่งานประจำของชุมชน

ตอบโจทย์ “เป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน” (SDG7)

ตัวชี้วัด 7.1.1 ร้อยละของประชากรที่เข้าถึงไฟฟ้า

422 ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ที่ อบต. คิดเป็น 15.859.58 หน่วย และลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ 8,881.36 กิโลคาร์บอนไดออกไซด์

423. ให้ความรู้เกี่ยวกับหลอดไฟประหยัดพลังงาน LED ให้คนใน ตำบลและผู้มาศึกษาดูงานจากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ตัวชี้วัด 7.1.2 ร้อยละของประชากรที่พึ่งพาพลังงานสะอาดเทคโนโลยีเป็นหลัก

424 ส่งเสริมให้ประชาชนมีพลังงานสะอาด (พลังงานแสงอาทิตย์)

425 ส่งเสริมการใช้ก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ขยะ เศษอาหาร

นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าช้างนำขยะเศษอาหารใส่บ่อหมักก๊าซชีวภาพ ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร ประจำหมู่บ้าน

ระบบสูบน้ำโซลาร์เซลล์ (พลังงานแสงอาทิตย์)

430 เตาซูเปอร์อั้งโล่ เตาเศรษฐกิจ เตาอย่างไร้ควัน เตาเผาขยะพลังงาน
เตาแก๊สชีวภาพ โรงเรือนพลังงานแสงอาทิตย์ ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์

ตัวชี้วัด 7.2.1 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้ พลังงานอันสุดท้าย

431 ส่งเสริมประชาชนผลิตการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ 146 คิวเรือน 2 โรงเรือน

432 สนับสนุนระบบผลิตพลังงานทดแทน “นวัตกรรมบ่อหมักก๊าซชีวภาพ”
การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากบ่อหมักก๊าซชีวภาพ

433 เตาซูเปอร์อั้งโล่

435 จักรยานสูบน้ำพลังงานทดแทน

จักรยานสูบน้ำพลังงานทดแทน

ระบบสูบน้ำโซลาร์เซลล์เพื่อการเกษตรแบบเคลื่อนที่ ระบบสูบน้ำโซลาร์เซลล์เพื่อการเกษตรแบบติดตั้งอยู่กับที่

439 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้พลังงานในระดับชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล น้ำตกคลองน้ำไหล, กลุ่มพลังงาน

ศูนย์เรียนรู้พลังงานที่ อบต.คลองน้ำไหล

ศูนย์เรียนรู้พลังงานทดแทนน้ำตกคลองน้ำไหล

ตัวชี้วัด 7.4.1 การลงทุนในพลังงานที่มีประสิทธิภาพ

440 มีแผนพลังงานในชุมชนตำบลคลองน้ำไหล

442 ส่งเสริมให้ประชากรมีการใช้ไฟฟ้าอย่างยั่งยืน

ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าของ อบต.คลองน้ำไหล ได้จำนวน 15,859.58 หน่วย
ลดการปล่อย CO₂ ได้ $15,859.580.56 = 8,881.36 \text{ Kg/CO}_2$

เปรียบเทียบการใช้พลังงานไฟฟ้า อนาคต.คลองน้ำไหล						
เปลี่ยนหลอดไฟฟ้าฟลูออเรสเซนต์ 36 w เป็นหลอด LED 18 w จำนวน 177 หลอด เปลี่ยนเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559						
เดือน	ปี พ.ศ. 2558 (หน่วย)	ปี พ.ศ. 2559 (หน่วย)	เพิ่ม+/ลด- (หน่วย)	ร้อยละ	หน่วยละ (รวมภาษี)	ประหยัด เงินได้(บาท)
ตุลาคม	7,911.92	6,779.89	-1,132.03	14.30	4.66	5,275.26
พฤศจิกายน	7,252.28	5,402.96	-1,849.32	25.49	4.77	8,821.26
ธันวาคม	6,264.91	4,889.65	-1,375.26	21.95	4.82	6,628.75
มกราคม	5,467.38 (2559)	4,947.88 (2560)	- 519.5	9.50	4.64	2,408.16
กุมภาพันธ์	4,948.53 (2559)	4,983.69 (2560)	+35.16			
มีนาคม	8,139.65 (2559)	7,738.03 (2560)	-401.62	4.93	4.79	1,923.76
เมษายน	8,780.03 (2559)	7,901.18 (2560)	-878.85	10.01	4.80	4,218.48
พฤษภาคม	10,622.19 (2559)	7,741.07 (2560)	-2,881.12	27.12	4.83	13,915.81
มิถุนายน	10,365.09 (2559)	8,016.62 (2560)	-2,348.47	22.66	4.94	11,601.44
กรกฎาคม	8,652.21 (2559)	6,906.40 (2560)	- 1,745.81	20.18	5.57	9,724.16
สิงหาคม	8,902.53 (2559)	6,348.32 (2560)	-2,554.21	28.69	5.21	13,307.43
กันยายน	7,389.86 (2559)	7,181.31 (2560)	-208.55	2.81	5.01	1045
		ลดจรวม	-15,859.58			78,869.51
ไฟ 1 หน่วยปล่อย 0.56 Kg/CO2 ดังนั้นโครงการนี้ลดได้เท่าไรก็เอา หน่วยไฟที่ลดได้มาคูณครับ		มูลค่าลงทุน 39825 บาท หลังดำเนินการ 12 เดือน ประหยัดเงินได้ 78,869.51 บาท ลดการปล่อย CO2 ได้ $15,859.58 \times 0.56 = 8,881.36$ Kg/CO2			ลดจร้อยละ 16.74	

ตัวชี้วัดที่ 13.2.1 การพัฒนาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ

จัดทำแผนพลังงานชุมชนเชื่อมสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564)
การใช้พลังงานทดแทนลดโลกร้อน

ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยการเพิ่มสัดส่วนการใช้บ่อหมักก๊าซชีวภาพจาก
มูลสัตว์และเศษอาหารเป็นพลังงานทดแทน บ่อหมักก๊าซชีวภาพขนาด 7 ลูกบาศก์เมตร ช่วยลด
การปล่อยก๊าซมีเทน CH₄ วันละ (0.805kg.lpg.0.62)= 0.527 ลบ.ม. ต่อครัวเรือนต่อวัน คิดเป็น
192.355 ลบ.ม.ต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน 130 บ่อ ช่วยลดก๊าซมีเทนได้ 25,006.15 ลบ.ม. ต่อปี
บ่อหมักก๊าซชีวภาพขนาด 8 ลูกบาศก์เมตร

บ่อหมักก๊าซชีวภาพขนาด 8 ลูกบาศก์เมตร ลดการปล่อยก๊าซมีเทน CH₄
วันละ (0.92 kg.lpg.0.62) = 0.570 ลบ.ม. หรือ 208.196 ลบ.ม.ต่อปี จำนวน 15 บ่อ ช่วยลด
ก๊าซมีเทนได้ 3,122.94 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

บ่อหมักก๊าซชีวภาพขนาด 50 ลูกบาศก์เมตร ลดการปล่อยก๊าซมีเทน CH₄
วันละ (5.75 kg.lpg.0.62) = 3.565 ลบ.ม. หรือ 1,301.225 ลบ.ม.ต่อปี
รวมลดการปล่อยก๊าซมีเทนซึ่งเป็นสาเหตุของโลกร้อนได้ปีละ 29,430.29 ลูกบาศก์
เมตรต่อปี

ขยายผลการใช้ระบบสูบน้ำโซลาร์เซลล์เพื่อการเกษตรและระบบประปาหมู่บ้าน

“ถ่านอัดแท่ง ผลิตภัณฑ์บนฐาน ชุมชน”

- องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา
อำเภอท่าว จังหวัดลำปาง

ข้อมูลพื้นฐาน

“ตำบลปงเตา” เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอท่าว คำว่า “ปงเตา” มาจาก “ปง” ซึ่งแปลว่า “ป่าที่ลุ่ม” และ “เตา” ซึ่งแปลว่า “สาหร่ายน้ำจืด” เป็นพืชน้ำสีเขียวเป็นอาหารของสัตว์น้ำ อันแสดงให้เห็นว่า พื้นที่แห่งนี้เป็นที่ราบลุ่มที่มีแหล่งน้ำและมีความอุดมสมบูรณ์ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตำบลปงเตา ตั้งขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 2445 เจ้าแก้วหรือกำนันคนแรก คือ **ขุนปงเตาติษฐการ**

องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 และได้ปรับขนาดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2551 มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 181.71 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองเป็น 13 หมู่บ้าน

ชุมชนตำบลปงเตา มีความสนใจและมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการพลังงานในชุมชนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2554 โดยในช่วงเริ่มแรกนำทีมโดย นายกองดีการบริหารส่วนตำบลปงเตา และเจ้าหน้าที่ เริ่มศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้วัสดุเหลือใช้จากไม้ไผ่เป็นเชื้อเพลิง ซึ่งขณะนั้นในพื้นที่ตำบลปงเตา มีโรงงานไม้ไผ่ในพื้นที่ถึง 18 โรงงาน จากการสำรวจและเก็บข้อมูล ปรากฏว่า มีเศษวัสดุเหลือใช้จากโรงงานจำนวนมาก ทำลายโดยการเผาทิ้งในช่วงเวลากลางคืน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหมอกควันกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

เริ่มจากปัญหาหมอกควัน

และโรคระบบทางเดินหายใจ

ปัญหาสุขภาพหลักของคนในชุมชนตำบลปงเตา อันเป็นที่มาของการจัดการตนเองด้านพลังงาน คือ เรื่องของโรคระบบทางเดินหายใจอันเนื่องมาจากปัญหาหมอกควันไฟป่า การเผาเศษวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ ซึ่งพื้นที่ตำบลปงเตามีโรงงานที่แปรรูปจากไม้ไผ่จำนวน 10 โรง สามารถแปรรูปไม้ไผ่เฉลี่ย 150 ลำต่อวันต่อโรง หรือ 1800 กก.ต่อวันต่อโรง มีเศษข้อไม้ไผ่ 720 กก.

ต่อวันต่อโรง เศษไม้ไผ่ 864 กก.ต่อวันต่อโรง และเศษวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปทางการเกษตร ที่สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง จำนวน 15,840 ตันต่อวัน หรือเฉลี่ยประมาณ 2,851 ตันต่อปี ซึ่งก่อให้เกิดก๊าซอันตรายต่างๆ เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คาร์บอนมอนนอกไซด์ และไนโตรเจนไดออกไซด์ ฝุ่นละอองขนาดเล็กที่กลายเป็นหมอกควันและเคลือบแฝงด้วยก๊าซอันตรายที่แพร่กระจายอยู่ในชั้นบรรยากาศครอบคลุมทุกพื้นที่

ทั้งนี้ โดยแท้จริงแล้ว วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ เป็นวัสดุที่สามารถนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลได้ โดยใช้องค์ความรู้ด้านพลังงานผนวกกับเทคโนโลยีด้านพลังงานที่มีอยู่ แต่สิ่งเหล่านี้กลับถูกละเลย เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหา และยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานเพียงพอ และไม่แน่ใจว่ามีมิติด้านพลังงานจะสามารถใช้แก้ไขปัญหาหมอกควันในพื้นที่ได้

2. ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ยังไม่มีความรู้ในการเลือกใช้และผลิตเทคโนโลยีพลังงานที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการเผาชีวมวลเหลือทิ้งจากการเกษตร

3. ประชาชนและชุมชนยังไม่เห็นประโยชน์หรือผลตอบแทนที่จะได้รับจากการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหมอกควันรวมถึงประชาชนขาดจิตสำนึกขาดความรู้ความเข้าใจในการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน

ชุมชนท้องถิ่นจึงได้ริเริ่มแก้ปัญหาโดยการนำวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูป ไม้ไผ่ มาทดลองทำ **“ถ่านอัดแท่ง”** วัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อลดปัญหาหมอกควัน โดยนำวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ มาแปลงเป็นพลังงานชีวมวล ให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

2. เพื่อปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการยอมรับ และให้การสนับสนุนโครงการด้านพลังงานที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน

3. เพื่อสนับสนุนให้เกิดอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชนที่สามารถผลิตพลังงานชีวมวลจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ ในรูปแบบถ่านอัดแท่ง สำหรับนำไปใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย

ความกว้างและเป้าหมาย

“การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม” ปัญหาหมอกควันไฟในพื้นที่ มีความจำเป็นเร่งด่วนที่หน่วยงานต่างๆ และทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไข โดยอาศัยมิติด้านพลังงาน เพื่อตัดวงจรการเผาวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ โดยนำไปใช้ประโยชน์เป็นพลังงานชีวมวลที่ประชาชนและชุมชนยอมรับ

เส้นทาง

การดำเนินงานขับเคลื่อน

ด้านการสำรวจความต้องการ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่คือ การลดปริมาณการเผาขยะ ไม่ว่าจะเป็วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ ซึ่งเมื่อทำการเผาจะทำให้เกิดหมอกควันส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชนเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลปลงเตาร่วมกับชุมชนหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยมีมติเห็นควรมีการจัดการพลังงานขึ้นมาแทนการเผาทิ้ง โดยเริ่มต้นจากเก็บข้อมูลเชิงปริมาณของวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่

ด้านเครือข่าย จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประกอบกับการสำรวจข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการให้ความรู้จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยพะเยา สำนักงานพลังงานจังหวัดลำปาง โดยการให้ความรู้และแนวทางการแก้ไขปัญหา เกิดการรับรู้และความเข้าใจร่วมกันของคนในชุมชนส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่โดยการนำพลังงานสะอาดมาใช้ ในรูปแบบ **“ถ่านอัดแท่ง”**

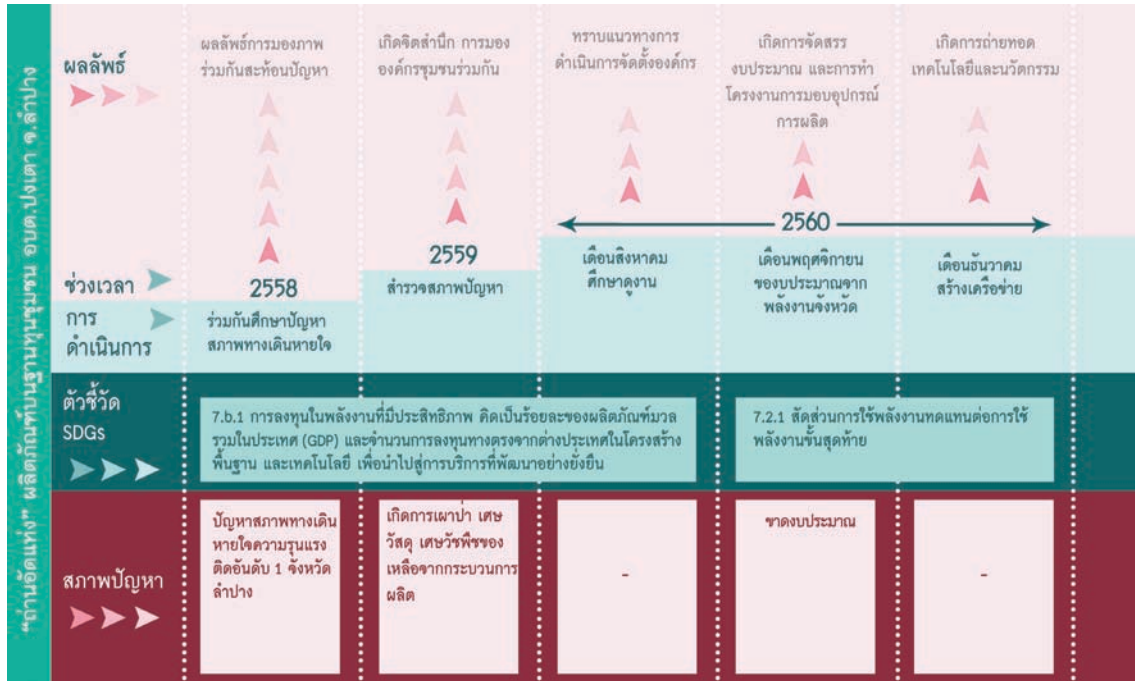
ด้านการเผยแพร่ความรู้

ลักษณะดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่เรื่องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ปัญหาของพลังงาน การมีส่วนร่วม และแนวทางการขอรับงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่หรือในหน่วยงานที่มีศักยภาพทำศูนย์เรียนรู้ในองค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา เพื่อให้เป็นแบบอย่างสามารถทำได้และได้ผล โดยเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ จนสามารถขยายผลเป็นกลุ่มใหญ่ มีการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ ปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ และผู้ที่มีความสนใจ ก่อเกิดอาชีพและการสร้างรายได้

เส้นทางการพัฒนา โครงการพลังงานชุมชนเพื่อชุมชนจัดการตนเองทางด้านพลังงาน (block grant) หรือ ถ่านอัดแห้งจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ไม้ไผ่ และซังข้าวโพด โดยเป็นการทำงานภายใต้ศาสตร์พระราชชา เรื่องการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยที่เน้นการระเบิดจากข้างใน ทำงานบนพื้นฐานสถานการณ์และปัญหาของชุมชน

กระบวนการและขั้นตอน

1. สำรวจ ศึกษาปัญหาและผลกระทบเชิงพื้นที่ โดยใช้กระบวนการซักถาม และสำรวจความคิดเห็นผ่านรูปแบบประชาคมหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความเสี่ยง ทุกหมู่บ้านมีมติเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

2. ผู้นำในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา เนื่องจากปัญหาหมอกควันในอำเภอวางปี 2559 เป็นพื้นที่ ที่มีปริมาณหมอกควันหนาแน่นเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดลำปาง ประชาชนจึงตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบที่มีต่อสุขภาพและระบบทางเดินหายใจ นอกจากนี้ยังมีประเด็นข้อกฎหมายหมาย และนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ประกาศการห้ามเผาป่า ชยะ เศษไม้และเศษวัชพืช ในพื้นที่โดยเด็ดขาด หากพบผู้ฝ่าฝืนข้อกฎหมายและนโยบายจะถูกจับดำเนินคดี ช่วงระหว่างห้ามเผาในพื้นที่ ประชาชนสามารถเก็บชยะไว้ก่อน อาจจะมีการแยกมาทำชยะอินทรีย์ เพื่อแก้ไขปัญหาชยะบางส่วนก่อน

3. แนวทางการแสวงหาความรู้ เริ่มจากศึกษาหาข้อมูลและศึกษาดูงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลวางปี อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โรงไฟฟ้าชีวมวลจังหวัดร้อยเอ็ด เทศบาลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นต้นแบบทางการจัดการพลังงาน

4. แนวทางการจัดตั้งกลุ่มและลักษณะการบริหารจัดการกลุ่ม จากการลงประเมินหมู่บ้านเป้าหมาย หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 13 และผู้ที่มีความสนใจ จัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันและวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ โดยการจัดตั้งกลุ่มถ่านอัดแท่งตำบลปงเตา ปัจจุบันมีสมาชิก

จำนวน 59 คน จำนวนหุ้น 219 หุ้นๆ ละ 100 บาท ใช้สโลแกนการที่ว่า “สร้างการมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของ ให้ดีขึ้นอย่างเป็นระบบ”

5. ด้านการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ให้ความรู้ด้านทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีและกระบวนการผลิตถ่านอัดแท่ง เริ่มจากการเผาถ่าน นำถ่านที่เผาได้มาบดเป็นผงละเอียด นำมาผสมตามอัตราส่วน แล้วนำมาเข้าเครื่องอัดแท่ง โดยกระบวนการนี้จำแนกได้ 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เทคโนโลยีการเผาถ่าน ใช้ระบบการเผาไหม้สมบูรณ์ซึ่งไม่ทำให้เกิดควัน ส่วนที่ 2 การอัดแท่ง ปริมาณการผลิตต่อวัน 350-400 กิโลกรัม พร้อมรับมอบเทคโนโลยีและเครื่องจักร

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญในการทำ
โครงการต่างๆ ได้แก่

1. คณะกรรมการ
2. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลปงเตา
3. พนักงานส่วนตำบลปงเตาที่ได้รับมอบหมาย
4. สมาชิกกลุ่มถ่านอัดแท่งตำบลปงเตา
ภาคีหลักที่ช่วยสนับสนุน ผลักดันได้แก่

1. องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา
(งบประมาณ)

2. กลุ่มวิสาหกิจฉาบปัง

3. เครือข่ายพลังงานจังหวัดลำปาง วิชาการ
ได้แก่ พลังงานจังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยพะเยา
และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดลำปาง

4. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว

ผลลัพธ์

ด้านสุขภาพ จากการค้นพบของชุมชนในเรื่องปัญหาสุขภาพ ทำให้ชุมชนเกิดการตระหนักร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น อัตราการป่วยของโรกระบบทางเดินหายใจลดลง จากเดิมที่ อำเภอางว จังหวัดลำปาง เคยติดอันดับ 1 ของจังหวัดลำปางเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันและมลพิษ ที่มีผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ แต่จากการสำรวจในปัจจุบัน มีอากาศที่ดีขึ้น

ด้านการรวมกลุ่ม เกิดการรวมกลุ่ม สร้างการมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของ ให้ดีขึ้นอย่างเป็นระบบ ภายใต้ชื่อกลุ่มถ่านอัดแท่ง ตำบลปงเตา ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 59 คน จำนวนหุ้น 219 หุ้น หุ้นละ 100 บาท

ด้านเครือข่าย มีการสร้างความรู้ และความร่วมมือ ระหว่าง กลุ่มถ่านอัดแท่งตำบลปงเตา องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา อำเภอางว จังหวัดลำปาง กลุ่มวิสาหกิจตำบลผาบ้ง พลังงานจังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านพร้าว และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ปริมาณเศษวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ ลดลงจาก 43,760 กิโลกรัมต่อเดือน เหลือเพียง 7,430 กิโลกรัม ต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 16.98 ของปริมาณเศษวัสดุเหลือทิ้ง)

2. จากการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 - วันที่ 14 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 มีจำนวนสมาชิก 59 คน รวมจำนวนหุ้นทั้งสิ้น 219 หุ้น (หุ้นละ 100 บาท)

3. จำนวนการส่งถ่านอัดแท่งออกจำหน่ายทั้งในและนอกชุมชน จำนวน 1,300 กิโลกรัม (ยอดจำหน่าย ณ เดือนมกราคม 2561)

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ชุมชนตำบลพึ่งเตาต้องการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากหมอกควันและมลพิษ จึงเกิดความร่วมมือและการประสานงานระหว่าง ชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบลพึ่งเตา ผู้นำชุมชน/หน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานภายนอก

2. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากพลังงานจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนตำบลพึ่งเตา

3. การมีแหล่งความรู้ วิทยากรสอนทำถ่านอัดแท่ง มีบทบาทสำคัญที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี และเทคนิคการเผาถ่าน ตั้งแต่การเผา และการอัดแท่ง หากผู้เข้าร่วมกลุ่มไม่มีความรู้ที่ถูกต้องก็ไม่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ออกมาได้

4. ประชาชนสามารถเข้าถึงการจัดการพลังงานได้ง่าย หมายถึง สามารถเข้าร่วมกิจการได้ โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การให้อุปกรณ์และงบประมาณกับกลุ่มที่จัดทำ

5. วัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตรและวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปไม้ไผ่ รวมถึงวัตถุดิบเหลือใช้ในชุมชน และปัจจัยสำคัญ คือ วัตถุดิบที่นำมาเผาถ่านนั้นนำมาจากชุมชน จึงเป็นการสร้างมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้โดยผ่านกระบวนการใช้เทคโนโลยีการผลิตถ่านอัดแท่ง

การยกระดับ ต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

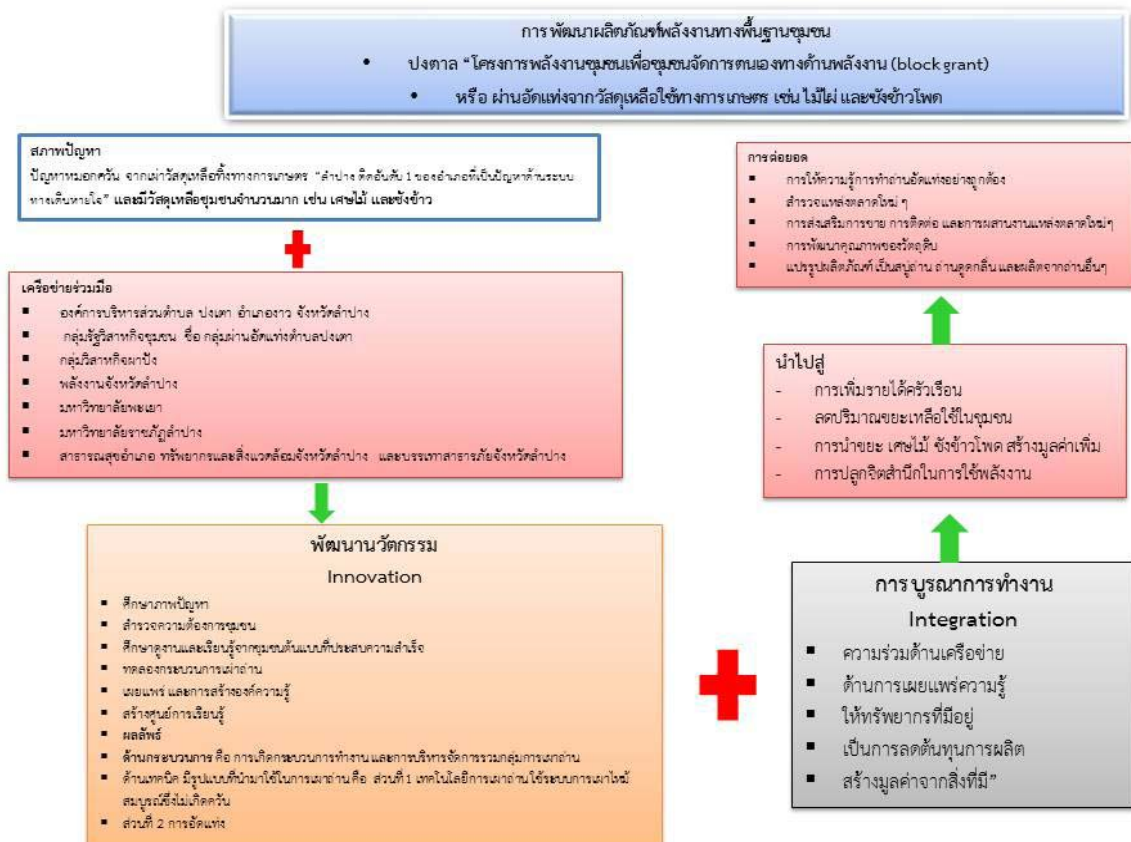
1. การหาแหล่งตลาดใหม่ และการส่งเสริมการขาย การติดต่อ และการประสานงานในการออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้กับชุมชน
2. การพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบ ที่ให้ค่าความร้อนที่มากขึ้น ระยะเวลาในการเผายาวนานขึ้น
3. การแปรรูปเป็นสบู่ถ่าน ถ่านดูดกลิ่น ถ่านหอมและผลิตจากถ่านอื่นๆ
4. การสร้างศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน
5. ขยายผลการใช้พลังงานสะอาด พลังงานแสงอาทิตย์

แนวทางการเข้าถึงพลังงานในราคา ที่หาซื้อได้ และการเพิ่มสัดส่วน การใช้พลังงานทดแทน

1. การขายถ่านอัดแท่งของกลุ่มถ่านอัดแท่งตำบลปงเตากระจายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เพิ่มการขายผ่านระบบออนไลน์
2. การทำตลาดในเชิงการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์
3. สร้างความตระหนักให้ประชาชนในพื้นที่ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นการพึ่งตนเอง

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งการคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย ยุทธศาสตร์ SII

1 จัดระบบการจัดการสุขภาพในพื้นที่ (Systematized)

2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรมเชิงเทคนิค เทคโนโลยีการเผาถ่านอัดแท่ง ใช้ระบบการเผาไหม้ สมบูรณ์ซึ่งไม่เกิดควัน โดยการเผาจากข้างบนลงสู่ด้านล่าง เพิ่มปริมาณของอากาศ ที่ช่วยให้การเผาไหม้ที่สมบูรณ์ จนถึงกระบวนการปิดเตาเพื่อให้ได้ถ่าน การอัดแท่ง โดยพัฒนาทดสอบอัตราส่วนผสม วัตถุดิบที่ใช้ผสม ที่จะทำให้อ่านเมื่อเผาจะได้ มีค่าความร้อนที่สูงขึ้นและคงทนต่อการใช้ที่ยาวนานขึ้น การพัฒนาของผลิตภัณฑ์ โดยการทดสอบ ออกแบบ ให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่นำไปต่อยอดและเพิ่มมูลค่าได้

3. บูรณาการงาน (Integration)

1. เป็นโครงการนี้ มีการริเริ่มเมื่อเดือนธันวาคม 2560 ดังนั้น จึงเป็น จุดเริ่มต้นในการนำเข้าสู่แผนการปฏิบัติงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา
2. ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เกิดอาชีพ สร้างรายได้ให้กับ กลุ่มและชุมชน จำหน่ายถ่านอัดแท่ง กับกลุ่มและผู้สนใจ

ตอบโจทย

“เป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน” (SDG7)

ตัวชี้วัดที่ 7.2.1 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

432. สนับสนุนระบบผลิตพลังงานทดแทน “ถ่านอัดแท่ง”

436. ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ “ถ่านอัดแท่ง” เพื่อเป็นพลังงานทางเลือก
ทดแทนการใช้ก๊าซหุงต้ม

439. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ด้านพลังในระดับชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 7.6.1 การลงทุนในพลังงานที่มีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศฯ

442. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการใช้พลังงานอย่างยั่งยืน เช่น การนำกลับมา
ใช้ใหม่ การแปรรูปพลังงาน เป็นต้น

444. สนับสนุนองค์กรชุมชนให้มีส่วนร่วมในโครงการด้านดำเนินการ
อนุรักษ์พลังงาน และด้านพลังงาน

การจัดการระบบ
เศรษฐกิจชุมชน
สร้างงาน สร้างอาชีพ
ส่งเสริมเศรษฐกิจ
ในชุมชน

- เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน
- อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไผ่
- อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
- เทศบาลตำบลรือเสาะ
- อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
- องค์การบริหารส่วนตำบลขนวน
- อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

“ไฮโปทิวทวอน เจ็ดเสมียน”

: เคื่องโซมูลค้ำระบบสุขภาพะชุมชน

- ตำบลเจ็ดเสมียน

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

บริบท : ทุนและศักยภาพ

ของตำบลเจ็ดเสมียน

ตำบลเจ็ดเสมียน ตั้งอยู่ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ 14.89 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ตำบลเจ็ดเสมียนมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำแม่กลองยาวถึง 4.5 กิโลเมตร มีคลองชลประทานฝั้งซ้ายตัดผ่ากลางตำบล ลักษณะพื้นที่ดังกล่าวเป็นต้นทุนที่สำคัญในการทำอาชีพเกษตร นอกจากนี้แล้วตำบลเจ็ดเสมียนยังมีทุนในพื้นที่ที่หนุนเสริมและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาพื้นที่ ดังต่อไปนี้ 1. ทุนมนุษย์ ตำบลเจ็ดเสมียนมีปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้นำที่เป็นทางการ ข้าราชการเกษียณพระครู ที่เป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญถึง 257 คน 2. ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลเจ็ดเสมียนมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านมีความอุดมสมบูรณ์ มีคลองหนองบางงูเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ถึง 253 ไร่ มีความหลากหลายของพืชพันธุ์พื้นบ้าน กว่า 200 สายพันธุ์ นอกจากนั้น แล้วตำบลเจ็ดเสมียนยังมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และสัตว์

สายพันธุ์พื้นถิ่นที่อนุรักษ์ส่งต่อกันมา เช่น ไก่พื้นบ้าน หมูขี้พราพันธุ์พื้นบ้าน วัวแควรบพันธุ์พื้นบ้าน ปลาสวยงาม และพันธุ์ปลาพื้นบ้านอีกหลากหลาย 3. ทุน ที่มนุษย์สร้างขึ้น ตำบลเจ็ดเสมียนมีวัดถึง 4 แห่ง โรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอน 4 แห่ง ศาลาประชาคม 14 หลัง สนามฟุตบอล 3 แห่ง สถานที่ออกกำลังกายจำนวน 7 แห่ง 4. ทุนทางสังคม ตำบลเจ็ดเสมียนมีกลุ่มต่างๆ ถึง 32 กลุ่ม ที่หนุนเสริมต่อกิจกรรมการพัฒนาของพื้นที่ มีกองทุนที่เกื้อหนุนต่อการสร้างสวัสดิการชุมชนและสามารถต่อยอดทางเศรษฐกิจถึง 8 กองทุน นอกจากนั้นแล้วลักษณะสังคมตำบลเจ็ดเสมียนมีลักษณะเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ บุคคลยิ้มแย้มแจ่มใสเห็นอกเห็นใจคนอื่น 5. ทุนทางวัฒนธรรม ตำบลเจ็ดเสมียนมีประเพณีแห่ดอกไม้ทำยสงกรานต์

ที่ยิ่งใหญ่ที่ขมวดเอาบุคคลทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งประเพณีนี้ได้สร้างความใกล้ชิดของคนในชุมชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่ความรักสามัคคีกันในชุมชน มีตลาดเก่า 119 ปี เป็นศูนย์กลางในการจับจ่ายใช้สอยแต่ปางบรรพ์ มีศาลเจ้าที่ประจำชุมชนเป็นที่เคารพนับถือทุกชุมชน 6. ทุนทางเศรษฐกิจ ตำบลเจ็ดเสมียนมีทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก สินค้า ประกอบไปด้วย ไซโป้วหวาน เต็มมะพร้าวอ่อน กลุ่มที่สอง กองทุนทางการเงิน 14 กองทุน กลุ่มที่สาม เกื้อหนุนต่อการท่องเที่ยว มีตลาดเก่า 119 ปี และศูนย์เรียนรู้ถึง 32 ศูนย์เรียนรู้ ซึ่งทุนที่กล่าวมาทั้ง 6 ทุน เป็นวัตถุดิบต้นน้ำที่สำคัญที่หนุนเสริมต่อยอดการพัฒนาท้องถิ่น และนำพาเจ็ดเสมียนไปสู่ตำบลสุขภาวะ

เครือข่ายแม่ : ผู้ประกอบการไซโป้ว

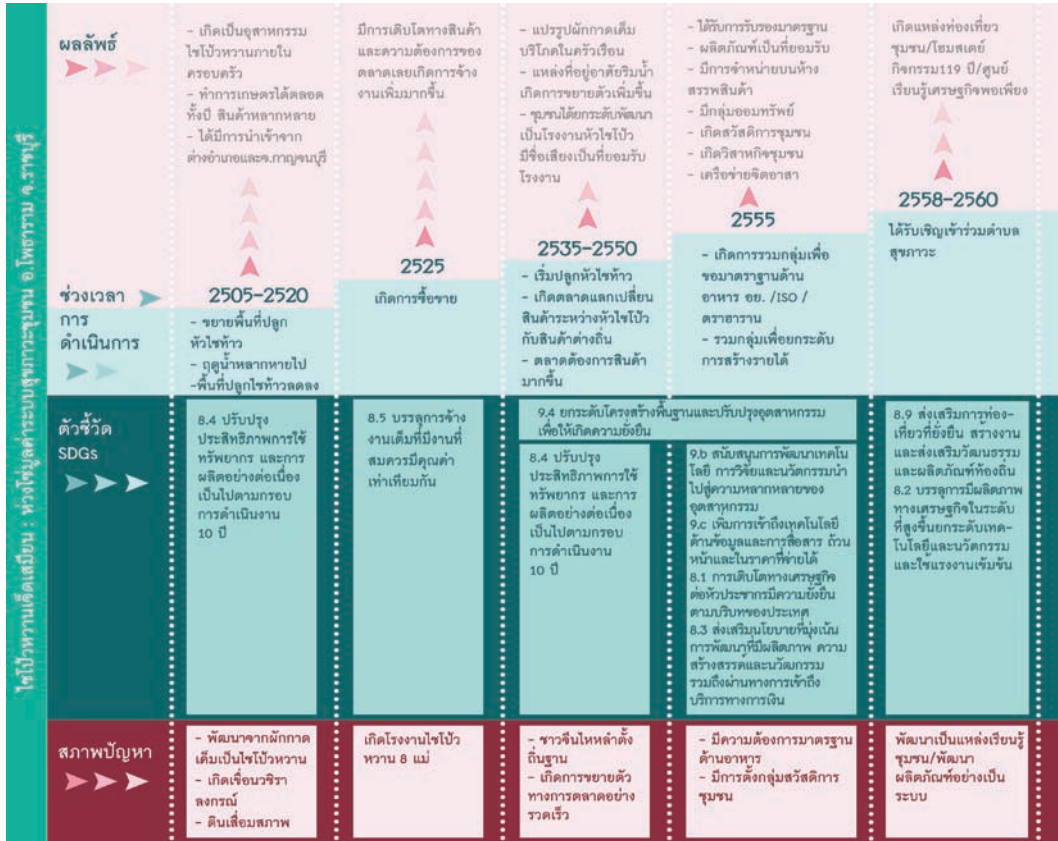
การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไซโป้วทั้ง 8 แม่ในตำบลเจ็ดเสมียน จะมีลักษณะพิเศษที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นธุรกิจที่สนองตอบต่อสังคม (CSR) หลายอย่าง ซึ่งผู้ประกอบการได้สร้างนวัตกรรมในการจ้างงานที่มีลักษณะพิเศษเอื้อต่อบริบทและลักษณะเฉพาะของตำบลเจ็ดเสมียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การสร้างงานของผู้ประกอบการไซโป้ว จะจ้างงานใน 3 ลักษณะ ดังนี้ จ้างแบบเต็มวันในสถานประกอบการ จ้างแบบบางเวลาในสถานประกอบการ และเปิดโอกาสให้นาวัตฤติบไปทำที่บ้าน ซึ่งการจ้างงานส่วนใหญ่ก็จะเป็นการจ้างงานเพื่อนบ้านในลักษณะเกื้อกูลเห็นอกเห็นใจกันระหว่างผู้ประกอบการกับลูกจ้าง เปิดโอกาสให้ลูกจ้างเลิกทำงานบางเวลา และสามารถเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานในขณะทำงาน ชดเชยเงินทองในยามเปิดเทอมแต่ละภาคเรียน รวมไปถึงกิจกรรมทางประเพณี งานบวช

งานแต่ง งานตาย ก็จะมีการช่วยเหลือกัน สถานประกอบการไซโป้วเป็นสถานประกอบการตัวอย่างในการสร้างสุขให้สังคม สร้างโอกาสให้แม่กับลูกยายกับหลานได้อยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิดและอบอุ่น สร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัว การแบ่งปันปันสุขของสถานประกอบการดังกล่าวมีการส่งต่อรุ่นต่อรุ่น ซึ่งในปัจจุบันกำลังจะเปลี่ยนผ่านจากรุ่นที่ 2 สู่อุ่นที่ 3 นอกจากนั้น แล้วสถานประกอบการไซโป้วยังมีส่วนในการสนับสนุนในการศึกษาและได้สร้างบัณฑิตของตำบลเจ็ดเสมียนและตำบลข้างเคียงคนแล้วคนเล่า ขึ้นมารับใช้ชาติ

ความคาดหวัง และสุขภาวะที่ต้องการ

เป้าหมายสถานประกอบการไซโป้วหวานสนองตอบต่อสังคม (CSR) แบบชาวบ้านมีน้ำใจและเอื้ออาทรกันประจวบจตุมิตร เป็นสถานประกอบการ

ที่แบ่งปันไม่ใช่ถือกำเนิดขึ้น แต่เป็นการนำหัวใจและความสุขของชุมชนมาเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการประกอบการลักษณะนี้สร้างรายได้ต่อปีไม่แพ้กับผู้ประกอบการรายอื่นที่ดำเนินธุรกิจโดยถือกำเนิดขึ้นเป็นตัวตั้งมองมนุษย์เป็นเครื่องจักรที่สนองตอบต่อกำไรของตนเอง เป้าหมายการดำเนินงาน 1. เพื่อสร้างแบบและแรงบันดาลใจให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจแบบเกื้อกูล 2. เพื่อสร้างสายใยครอบครัวและชุมชนให้อบอุ่นอยู่เย็นเป็นสุข 3. เพื่อสร้างรายได้และลดรายจ่ายครัวเรือน 4. เพื่อสร้างความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์แบบเกื้อกูลระหว่างชุมชนกับสถานประกอบการ

กระบวนการดำเนินงาน

ฐานคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการออกแบบเพื่อการขับเคลื่อนงาน โดยใช้การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไข่ไก่ทั้ง 8 แห่งในตำบลเจ็ดเสมียน ซึ่งกล่าวโดยลักษณะพิเศษ จะมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือเป็นธุรกิจที่สนองตอบต่อสังคมหลายอย่าง ซึ่งผู้ประกอบการรายหนึ่งที่ได้สร้างนวัตกรรมในการจ้างงานที่มีลักษณะพิเศษ เกื้อกูลต่อบริบทพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะของตำบลเจ็ดเสมียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ

การสร้างงานของไซโบว์แม่เนาวรัตน์ จะจ้างงานใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ จ้างแบบเต็มวันในสถานประกอบการ จ้างแบบบางเวลาในสถานประกอบการ และเปิดโอกาสให้นาวัตฤติไปทำที่บ้าน ซึ่งการจ้างงานส่วนใหญ่ก็จะเป็นการจ้างงานเพื่อนบ้านในลักษณะที่ถือลูกเห็นอกเห็นใจกันระหว่างผู้ประกอบการกับลูกจ้าง เห็นได้จากการเปิดโอกาสให้ลูกจ้างเลือกทำงานบางเวลา และสามารถเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานในขณะที่ทำงาน เมื่อขาดเงินทองในยามเปิดเทอมแต่ละภาคเรียน รวมไปถึงกิจกรรมทางประเพณีงานบวชงานแต่งงานตาย ก็จะมีการช่วยเหลือกัน สถานประกอบการไซโบว์แม่เนาวรัตน์เป็นสถานประกอบการตัวอย่างในการสร้างสรรค์ป็นสุขให้กับสังคม สร้างโอกาสให้แม่กับลูก ได้อยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิดและอบอุ่น สร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัว การแบ่งปันป็นสุขของสถานประกอบการดังกล่าวมีการส่งต่อรุ่นสู่รุ่น ซึ่งในปัจจุบันกำลังจะเปลี่ยนผ่านจากรุ่นที่ 2 สู่รุ่นที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

โดยพัฒนาการของชุมชนที่เริ่มจากการมุงยกระดับอาชีพเกษตรกรให้เกิดรายได้ มีการต่อยอดจากกิจกรรมของชุมชนที่มีอยู่แล้วยกระดับเป็นเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งการดำเนินงานมีลักษณะของการทำไปเรียนรู้ไป และยกระดับพัฒนาไปพร้อมๆ กับเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนและเกี่ยวข้อง การดำเนินงานที่ชัดเจนประกอบด้วย

ระยะ 1 การเตรียมความพร้อม

เป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานเชื่อมประสานชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผ่านกระบวนการเรียนรู้ชุมชน การต่อยอดจากกิจกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว เริ่มสื่อสารเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

ระยะ 2 การดำเนินการ

เป็นการจัดทำข้อมูลและยกระดับสู่การเป็นฐานการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร ในช่วงนี้จะเทศบาลตำบลเจ็ดเสมียนเป็นหน่วยงานประสานงานหลัก ดำเนินการประชุม เป็นแหล่งการเชื่อมประสานกับหน่วยงานภายนอก

กิจกรรมและการเรียนรู้บนฐานเศรษฐกิจชุมชน “หัวไชโป้ว” การดำเนินการในสถานประกอบการ จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา กล่าวคือ ช่วงแรกประมาณ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม จะเป็นช่วงรับ หัวไชท้าวจากไร่มาทำความสะอาด หลังจากนั้นก็นำมา หมักเกลือเพื่อถนอมหัวไชท้าวไม่ให้เน่าหรือเปื่อยใน ชั้นตอนนี้ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องจักรและแรงงานผู้ชาย หลังจากนั้นนำขึ้นมาหมักเกลือบนพื้นเพื่อไล่น้ำออกจากหัวไชท้าวช่วงนี้จะใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ใน ชั้นตอนนี้เริ่มใช้แรงงานทั่วไป ต่อมาเมื่อไล่น้ำออกหมด แล้วจะกลายเป็นไชโป้วเค็ม ซึ่งใช้เวลาหมักเกลืออีก 45 วัน หลังจากนั้นก็มีการคัดแยกเพื่อนำไปสู่กระบวนการ ผลิต ซึ่งเป็นการใช้แรงงานในชุมชนเป็นจำนวนมาก ทั้งเด็กนักเรียน ผู้สูงอายุ ผู้ว่างงาน สามารถทำงาน เต็มเวลา หรือบางเวลา หรือเหมาบริการเป็นราย กิโลกรัม นำกลับไปทำที่บ้าน หลังจากนั้นก็เข้า กระบวนการจัดจำหน่ายของภาคการตลาดต่อไป

ระยะที่ 3 การยกระดับและต่อยอด

ด้วยทุนศักยภาพและการจัดการเดิมที่มีอยู่ แล้ว การยกระดับและต่อยอดงานจะเน้นเรื่องของการยกระดับคุณภาพของสินค้า และการพัฒนาเป็น ศูนย์เรียนรู้อย่างครบวงจร

ติดตามประเมิน

ส่งเสริมให้เป็นแหล่งปฏิบัติการต้นแบบ ในการสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินธุรกิจที่ สนองตอบและสร้างสวัสดิการให้แก่สังคม โดย เทศบาลจะสนับสนุนให้เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และทำ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแหล่ง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการทั่วไปหันมา สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีการจ้างงานในพื้นที่ มี การจ้างงานบางเวลา นำวัตถุดิบไปประกอบอาชีพ ที่บ้าน นอกจากนี้ ทางเทศบาลจะสถาปนาเกียรติโดย นำเสนอเป็นสถานประกอบการดีเด่นในการสร้าง ประโยชน์ให้แก่สังคม ผ่านสื่อมวลชน

ผู้ดำเนินการ

ตำบลเจ็ดเสมียน เป็นศูนย์ประสาน หลัก เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ ที่ต้องทำ เพื่อสนองตอบนโยบายความต้องการ และ ปัญหาของประชาชนในเขตที่ดูแล แต่ด้วยข้อกำหนด ทางระเบียบที่เกี่ยวข้อง ควบคุม จนบางปัญหา ไม่สามารถแก้ไขได้ หรือแก้ไขได้ แต่ต้องใช้เวลา นานเกินไป จึงจำเป็นต้องหาแนวร่วมในการทำงานบ้างใน บางเรื่อง

แกนนำชุมชน โดยเฉพาะสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการใน ส่วนที่ตนเองรับผิดชอบและการเชื่อมประสานเครือข่าย ในกลุ่มภายในเทศบาล ตำบลเจ็ดเสมียน

สมาชิกในชุมชนเจ็ดเสมียน ในฐานะผู้มีบทบาท เกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งในด้านการเข้าร่วมกลุ่ม และร่วม กิจกรรมส่วนกลางที่เทศบาลเป็นผู้ประสานงาน

ปัจจุบันตำบลเจ็ดเสมียน ในบทบาท ศูนย์จัดการเครือข่าย ได้ดำเนินการขยายภาคีเครือข่าย ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน มาร่วมกันทำงานจนเกิดผลลัพธ์ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในทิศทาง เชิงบวกอย่างที่เรายากจะเป็น

ภาคีเครือข่าย ร่วมดำเนินการ

จากประวัติศาสตร์ที่สร้างความภาคภูมิใจ ประกอบกับภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ที่ถูกจารึกและ สรรค์สร้างจาก บรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คน เจ็ดเสมียนมีรากเหง้าทางวัฒนธรรมคล้ายๆ กัน คือ เป็น คนที่ให้เกียรติ ให้ความรัก ให้ความเคารพและยกย่อง คนในสังคมด้วยกันจนเกิดวลีที่ว่า **“คนเจ็ดเสมียนไม่ หอดทิ้งกัน”** ไม่หอดทิ้งถิ่น

ฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน และกลุ่มนอกระบบ จะเข้ามาดูแลและรักษา ความสงบเรียบร้อยให้กับตำบล ชุมชน และหมู่บ้าน ยามใดที่มีกิจกรรมกลุ่มคนเหล่านี้จะเกิดภารกิจ ร่วมกันทันที โดยไม่ต้องไปขอร้อง เพราะเขารู้ดีว่า สิ่งที่กำลังทำคือหน้าที่ของตน

ฝ่ายท้องถิ่น ในที่นี้หมายถึงเทศบาลตำบล เจ็ดเสมียน โดยคณะผู้บริหารสมาชิกสภาเทศบาล และเจ้าหน้าที่ จะทำหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบาทและ หน้าที่ นโยบายของภาครัฐ และสนองความต้องการของ ประชาชน โดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ตามระเบียบ และยึดหลักธรรมาภิบาล ประกอบกับ ต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น

ภาครัฐ เกิดจากการหาเครือข่ายการทำงาน เพื่อสร้างประโยชน์ต่อประชาชน จึงหาแนวร่วมจาก ภาครัฐที่พร้อมด้วย หลักวิชาการ บุคลากร และงบประมาณเข้ามาหนุนเสริมให้ประชาชน เช่น สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้ได้เข้ามาปฏิบัติการทำให้เกิด แรงกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสังคม

ภาคประชาชนละองค์กรภาคเอกชน จะเป็น ตัวเชื่อมและให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อ แสดงออกถึงความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น จนเกิดเป็น แหล่งผลประโยชน์ของการขับเคลื่อนตำบลสู่ภาวะ เช่น แหล่งเรียนรู้ชุมชน/โรงงานอุตสาหกรรม/ผู้ประกอบการ/กลุ่มจิตอาสา เป็นต้น

ผลลัพธ์ และรูปธรรม ของการดำเนินการ

ศูนย์เรียนรู้พื้นที่ครบวงจร สร้างแหล่งเรียนรู้ ซึ่งก่อให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการ สร้างงานสร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้และช่วยลด รายจ่ายของครอบครัวนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในระดับ ครัวร์เรือน

การรวมกลุ่มของภาคประชาชน จากการ รวมกลุ่มของภาคประชาชน แก้ไขปัญหาการมีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ เลี้ยงครอบครัวทำให้ มีแนวคิดเพื่อหาอาชีพเสริมด้วยการเรียนรู้ฝึกประกอบ อาชีพ จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ หน่วยงาน ภาครัฐ กลุ่มสร้างงานสร้างอาชีพที่เข้ามาหนุนเสริม ทำให้เกิดความรู้นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์และ สร้างรายได้สู่ชุมชน เช่น ไซ้เปื้อ 8 แม่ กลุ่มตุ๊กตาผ้า กลุ่มเค้กมะพร้าวอ่อน เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จ

การสนับสนุนจาก สสส. คือ ได้มีการเข้ามาค้นหาทุนและศักยภาพทำให้พบทุนบุคคล ทุนกลุ่ม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ มีการนำใช้ข้อมูลทางด้าน TCNAP และ Recap มีการจัดทำชุดข้อมูลมีการคืนข้อมูลให้กับชาวบ้านในพื้นที่เราได้ نن้อมนำหลักของในหลวงรัชกาลที่ 9 มา นำทางคือเราต้องจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อการนำใช้ที่ยั่งยืน มีการกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ ของตนเองและคนในตำบล

ทุนด้านเครือข่ายภายนอกที่เข้ามาหนุนเสริม พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ราชบุรี, โรงไฟฟ้า, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี, บริษัท มหาชัยพัฒนาที่ดิน จำกัด (นิคมอุตสาหกรรม), และโรงพยาบาลเจ็ดเสมียน

สัมพันธภาพของครอบครัว มีการพูดคุยกัน อย่างใกล้ชิดสามารถรับรู้และรับฟังซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา กัน ทำให้ประชากรในพื้นที่ มีสุขภาพที่ดี มีการนำสมุนไพรในพื้นที่มาสกัดเป็น น้ำมันเหลืองเพื่อใช้ขนาดผ่อนคลายยามที่ทำงานเหนื่อยล้า

การยกระดับ/ต่อยอด

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน

บทเรียนการจัดการในการเป็นศูนย์เรียนรู้ ในระยะที่ผ่านมา ชุมชนและเทศบาลได้พัฒนา องค์ความรู้ที่สามารถจะรองรับการเป็นศูนย์เรียนรู้ใน ทุกมิติ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

● โรงเรียนพัฒนาชุมชน เป็นที่ฝึกและปฏิบัติจริงของนักศึกษาจากสถาบันพัฒนาบุคลากร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

● ต้องการให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้ในโรงเรียนพัฒนาชุมชน

- ยกกระต๊อบเป็นตำบลคุณธรรมต้นแบบ เป็นศูนย์เรียนรู้ 8 ระดับ เป็นตำบลคุณธรรมต้นแบบของอำเภอโพธาราม

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรอุตสาหกรรม ผู้นำภาคตะวันตก

- เป็นแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายทั้ง 20 อปท. และหน่วยงานภายนอก

- การสร้างงานและยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

ขจัดปัญหาความยากจน

จะเห็นได้ว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญเข้ามาแก้ไขในส่วนของเศรษฐกิจและสังคม เช่น ให้การศึกษาเพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพที่มีความก้าวหน้า ส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพอนามัย และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนสร้างอาชีพให้แก่ประชาชน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐาน

สร้างงานสร้างอาชีพ

จากการรวมกลุ่มของภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาการมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัวทำให้มีแนวคิดเพื่อหาอาชีพเสริมด้วยการเรียนรู้ฝึกประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้านปราชญ์ หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มสร้างงานสร้างอาชีพที่เข้ามาหนุนเสริมทำให้เกิดความรู้นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้สู่ชุมชน เช่น ไซโป๊ว 8 แม่ กลุ่มตุ๊กตาผ้า กลุ่มเค้กมะพร้าวอ่อน เป็นต้น

สร้างการมีส่วนร่วม

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน ใช้การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมรับรู้ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมขับเคลื่อน เพื่อเชื่อมโยงให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น ท้องที่ โดยเน้นการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน เด็ก เยาวชน

ผู้สูงอายุ และสตรี ตลอดจนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกระจายข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้วยหนังสือเชิญ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การเข้าร่วมรับทราบข้อมูลในเวทีหมู่บ้านต่างๆ และร่วมประชุมภาคีพัฒนาต่างๆ เดือน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสทางความคิด และเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนร่วมให้เป็นเครือข่ายในชุมชน ตลอดจนใช้การกระจายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รู้เท่าทันกับสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนสังคมภายนอก เพื่อที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วิถีสังคม ไม่ตกอยู่ในการบริโภคนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ อีกทั้งเพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักในความเป็นพลเมืองชาวเทศบาลตำบลโพธารามมะเดื่อ ที่ต้องรู้จักรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ มีการตื่นตัวต่อสิทธิพลเมืองที่ต้องเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น มีความสำนึกและมีจิตสาธารณะที่จะบำเพ็ญต่อสาธารณประโยชน์ สังคมและถิ่นกำเนิดของตนเอง เช่น การประชุมจัดงานกีฬาหมู่บ้าน มีการเปิดเวทีรับฟัง เป็นต้น

“ | ค ร ษ ง ก ิ ง ชุมชนตำบลบ้านในดง ”

สร้างสรรค์ บูรณาการ และจัดการเชิงระบบ

- ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง
จังหวัดเพชรบุรี

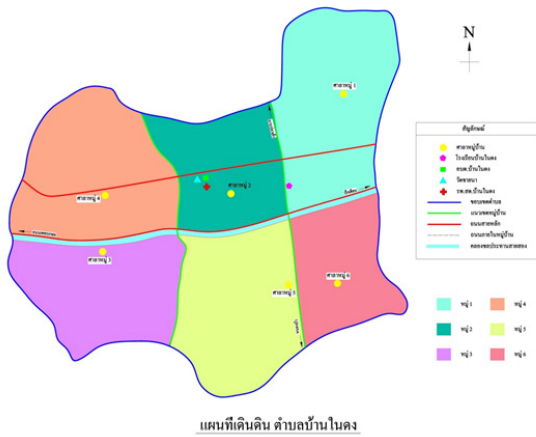
บริบทพื้นที่

เดิมเป็นตำบลที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำบล
มาบปลาเค้า อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่
เป็นพื้นที่สีเขียว ประชาชนมีการจับจองพื้นที่เพื่อใช้ในการ
ทำการเกษตร มีการอาชีพ ทำนา สวน ทำไร่ ด้วยบริเวณ
พื้นที่ของตำบลมาบปลาเค้ามีบริเวณกว้างมาก ได้มีการแยก
พื้นที่ใหม่เป็นตำบลในดงตามประกาศจากกระทรวงมหาดไทย
ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ปกครองหมู่บ้านจำนวนทั้งหมด
6 หมู่บ้าน คำว่า “บ้านในดง” ได้มาจากลักษณะภูมิประเทศ
ของตำบลเนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและมีลักษณะเขียวขจี
บ้านเรือนถูกปกคลุมไปด้วยพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน
ใครผ่านไปผ่านมามองไม่เห็นบ้านเรือน ลักษณะเหมือนอยู่ใน
ป่าในดง ปัจจุบันตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอท่ายาง
จังหวัดเพชรบุรี มีระยะทางห่างจากอำเภอท่ายาง 6 กิโลเมตร
มีพื้นที่การปกครอง 13.36 ตารางกิโลเมตรหรือ ๘,350 ไร่
ภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลบ้านในดงเป็นพื้นที่ราบลุ่ม
เหมาะสำหรับทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ มีคลองชลประทาน
1 สาย ซึ่งเป็นหัวใจหลักของเกษตรกร เขตการปกครองของ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงมี
จำนวน 6 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านในดง
(หนองควาย) หมู่ที่ 2 บ้านชายนา หมู่ที่ 3
บ้านหัวเข้ หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ หมู่ที่ 5
บ้านในดง หมู่ที่ 6 บ้านหนองค่าง

ข้อมูลความเป็นจริง : วิกฤติสู่โอกาส ของชุมชน

วิถีการเกษตรแบบดั้งเดิมที่
สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มีอยู่อย่าง
พออยู่พอกิน แต่เนื่องจากสภาพสังคม
ที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ปัญหา
เรื่องของต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น
รายได้ที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย วิถี
การเกษตรแบบเดิมทำให้เกิดหนี้สิน
ภายในครัวเรือน เกิดปัญหาการว่างงาน

ของประชาชนในชุมชน จากการสำรวจข้อมูลจาก จปฐ. กชชค. ระบบข้อมูลตำบล TCNAP และการวิจัยชุมชน ได้สะท้อนข้อมูลให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และส่งผลให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ในการส่งเสริมอาชีพ ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ สร้างความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดการเรียนรู้ การบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง ชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เป็นที่มาของการรวมกลุ่ม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม สร้างศักยภาพแกนนำ คณะกรรมการกลุ่ม สร้างแรงจูงใจในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม หาดลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรในพื้นที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงาน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านในดง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่ายาง สำนักงานเกษตรอำเภอท่ายาง กศน. ตำบลบ้านในดง กำหนดผู้ใหญ่วัยเกษียณจำนวนหนึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ของการทำการเกษตร (ทำนา และการปลูกพืชล้มลุก) เป็นการปลูกกล้วยหอมแทน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องของรายได้ ทำให้เกิดการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรอำเภอท่ายางซึ่งเป็นสหกรณ์ที่รับผลผลิตของเกษตรกร

และมีการประกันราคาผลผลิต ผลที่ได้คือ เกิดแหล่งอาหารในชุมชน มีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในชุมชนจำหน่าย เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นภายในชุมชน 6 แห่ง และประชาชนมีรายได้เพิ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ด้วยศักยภาพของพื้นที่ที่ตำบลบ้านในดงมีความเหมาะสมด้านการทำการเกษตรโดยประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำนา ทำไร่ ซึ่งมักจะพบกับปัญหาดันทุนการผลิตที่สูง และรายได้ต่ำ ราคาพืชผลทางการเกษตรไม่คงที่ และมีแนวโน้มเป็นหนี้สินในระดับครัวเรือนมากขึ้น ในช่วงปี 2547-2549 ในพื้นที่อำเภอท่ายาง มีการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก โดยสหกรณ์การเกษตรท่ายาง และประกอบกับในพื้นที่ตำบลบ้านในดงมีเกษตรกรในพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์อยู่พอสมควร จึงมีการสมัครเข้าร่วมโครงการปลูกกล้วยปลอดสารพิษส่งออกสู่ประเทศญี่ปุ่น ในช่วงแรกๆ ยังมีเกษตรกรปลูกกล้วยหอมไม่มาก ทำให้กล้วยหอมเป็นที่ต้องการของตลาดสูง ทั้งในและนอกประเทศ ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านในดงเห็นว่าการปลูกกล้วยหอมทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน จึงหันมาปลูกกล้วยหอม

เพิ่มขึ้น และพยายามสมัครเข้าเป็นสมาชิกผู้ปลูกกล้วยหอมของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง บางรายไม่สามารถสมัครได้ ต้องอาศัยชื่อของสมาชิกอื่นปลูก ต่อมา นายอาคม คงกระเรียน ผู้จัดการฝ่ายตลาดของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง ได้เข้ามาตั้งโรงงาน N&N ฟรุต รับซื้อกล้วยหอมคนในพื้นที่ ส่งขายให้กับร้านสะดวกซื้อ เช่น 7-11 Family Mart และห้างสรรพสินค้า The Mall รวมถึงแหล่งอื่นๆ เช่น โรงงานเด็ก โรงแรม กลุ่มกล้วยฉาบ ปัจจุบัน กล้วยหอมเพียงพอกับความต้องการของตลาด จึงเกิดการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทั้งในและนอกพื้นที่

ตำบล ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ปลูกจำนวน 300 กว่าราย เกิดการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และโรงงาน N&N ฟรุต ยังมีการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่เข้ามาทำงานกับโรงงาน กว่า 70 คน ซึ่งทำงาน ทั้งด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกกล้วย และตรวจแปลง ฝ่ายตัดกล้วย ฝ่ายคัดแยกและบรรจุภัณฑ์ และฝ่ายขนส่ง ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับผู้ว่างงาน และเยาวชนในพื้นที่ ตำบลที่เข้ามาทำงาน ซึ่งปัจจุบันกล้วยหอมทุกลูกในพื้นที่ตำบลมีตลาดรองรับ และทำให้คนในพื้นที่มีรายได้ที่แน่นอน เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยมีตลาดที่รองรับผลผลิต มีการประกันราคาผลผลิตที่ ลูกละ 2.40 บาท

ปัจจุบันทำให้เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านในดงมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมและมีความมั่นคงในการทำการเกษตรมากขึ้น ทำให้เกิดกลุ่มและผู้ปลูกกล้วยในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

คุณภาพชีวิตที่ดี :

ความภาคภูมิใจ และเป้าหมาย

การเห็นพ้องต้องกันของชุมชนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และชุมชนได้มีโอกาสได้พูดคุยกัน ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของชุมชน โดยเฉพาะเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องของปากท้องของผู้คนในชุมชนเอง ประกอบกับแรงหนุนเสริมสำคัญกับเครือข่ายต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องได้ช่วยกันจุดประกายให้ชุมชนได้ทบทวนวิเคราะห์ และออกแบบวิถีชีวิตชุมชนด้วยตนเอง ส่งผลให้ได้เกิดการเรียนรู้บนฐานต้นทุนของชุมชน ผนวกกับการน้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติให้ทุกคนได้มีทิศทางเดียวกัน มุ่งจะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กล่าวคือกิจกรรมที่นำเอาผลผลิตในชุมชนมาพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม เปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ของไปพร้อมๆ กัน และประการสำคัญคือการได้ร่วมกันเป็นเจ้าของ

เศรษฐกิจชุมชนชาวบ้านในดงได้ออกแบบ
 บนฐานศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน ทน
 และศักยภาพในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณี
 สภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากร
 ที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างระบบ
 การผลิตที่เหมาะสม และตอบสนอง
 ความต้องการของคนในชุมชน โดย
 ตำบลบ้านในดงมีความคาดหวัง และ
 เป้าหมายในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ
 ชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการ
 ของชุมชน ดังนี้

1. เกิดการสร้างรายได้ให้คน
 ในชุมชน
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการ
 ออกรักษ์และพัฒนาต่อยอด
3. เกิดแหล่งอาหารปลอดภัย
 สำหรับชุมชน
4. การอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มวัยแรงงาน
 ลดลงเนื่องจากการจ้างงานในชุมชน
5. เกิดระบบการผลิตในชุมชน ช่วยให้ชุมชน
 พึ่งตนเองได้
6. ปัญหาหนี้สินครัวเรือนลดลง

กระบวนการดำเนินงาน

: เรียนรู้ ฟังพาดทน เชื่อมเครือข่ายบนความ
 พอเพียง

การน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอ
 เพียงที่มุ่งปลายทางคือสุขภาวะชุมชนที่ดีของชาว
 ตำบลในดงเป็นแนวทางของการทำงานหลักที่จะไป
 สู่เป้าหมาย และอาศัยเครื่องมือสำคัญคือ การสำรวจ
 จาก จปฐ. กชช2ค. ระบบข้อมูลตำบล TCNAP และ
 การวิจัยชุมชน จากเครือข่ายวิชาการทั้งจาก สสส. และ
 หน่วยงาน

องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการหนุนเสริมทาง
 วิชาการและขยายเครือข่าย ใช้กระบวนการเรียนรู้ใน
 ชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน และ
 เริ่มต้นจากทุนศักยภาพคือวิถีเกษตรที่มีอยู่เป็นจุดเริ่ม
 ความสอดคล้องการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนา
 อย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมของชุมชนที่สนับสนุนตัวชี้วัด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

จุดเริ่มต้นเศรษฐกิจชุมชนที่เริ่มจากปี 2538 ได้เป็นบทเรียนและต้นทุนของการดำเนินการส่งต่อให้กับชุมชนบ้านในดงเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ “รูปธรรม” ความสำเร็จจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิต ภาพรวมสองชุมชนที่เห็นได้ชัดเจน เกิดการพัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพ เป็นชุมชนเรียนรู้ที่มีศักยภาพต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ลำดับขั้นตอนของการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ขั้นตอนการสืบค้นศักยภาพชุมชน เป็นการรวบรวมข้อมูลและทบทวนทุนศักยภาพของพื้นที่ซึ่งได้มีผู้นำข้อมูลทั้งจาก จปฐ และ กชช๒ค. เป็นข้อมูลหลัก ประกอบกับข้อมูลการวิจัยระบบข้อมูลตำบล TCNAP และการวิจัยชุมชนจากเครือข่ายตำบลสุขภาวะมาวิเคราะห์กัน ถึงจุดอ่อนและจุดที่ต้องพัฒนา

2. การพัฒนากลุ่มเกษตรให้เป็นชุมชนเรียนรู้ เกษตรกรกลุ่มที่หนึ่ง จะมีการรวมกลุ่มของสมาชิกในพื้นที่ตำบล ประชุม ดูแลช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม และเกิดการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมปลอดสาร ส่งขาย

ให้กับสหกรณ์การเกษตรทำยาง ซึ่งเป็นตลาดแรกในการรับซื้อกล้วยหอม และบางส่วนนำขายให้กับแม่ค้าในตลาดกลางการเกษตรหนองบัว เกษตรกรกลุ่มที่สอง จะเข้าเป็นสมาชิกกับบริษัท N&N ฟู๊ด รับซื้อกล้วยหอมคนในพื้นที่

3. ส่งเสริมพัฒนาและขยายเครือข่ายร่วมภาคี

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาในส่วนนี้เกิดจากนายอาคม คงกระเรียน ผู้จัดการฝ่ายตลาดของสหกรณ์การเกษตรทำยาง ได้เข้ามาตั้งโรงงาน N&N ฟู๊ด รับซื้อกล้วยหอมคนในพื้นที่ เกิดการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมทั้งในและนอกพื้นที่ตำบล มีการต่อยอดและสร้างสรรค์ด้านอื่นๆ เช่น

- ขยายกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกจำนวน 300 กว่าราย เกิดการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน
- สร้างโรงงาน N&N ฟู๊ด เพื่อสร้างมาตรฐานและสร้างแบรนด์ชุมชน

▪ **การจ้างงานในชุมชน** ให้กับคนในพื้นที่เข้ามาทำงานกับโรงงาน กว่า 70 คน ซึ่งทำงาน ทั้งด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกกล้วย และตรวจแปลง ฝ้ายตัดกล้วย ฝ้ายคัดแยกและบรรจุภัณฑ์ และฝ้ายขนส่ง

▪ **ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับผู้ว่างงาน และเยาวชนในพื้นที่ตำบลที่เข้ามาทำงาน** เกิดการจ้างงาน และสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นมีการส่งเสริม ในด้านการทำเกษตรอินทรีย์

▪ **รวมกลุ่มกันตั้งกลุ่มวิสาหกิจผักพื้นบ้าน** ที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ที่สนใจในการปลูกผักพื้นบ้าน เพื่อนำมาคัดเมล็ดขาย ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ใน หมู่สมาชิกของคนในพื้นที่ตำบลบ้านในดง

4. **ยกระดับและขยายวงจ** เป็นการนำสินค้าที่เป็นเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านต่างๆ เข้าไปขายกับร้านโกลเด้นเพลส ที่มีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่ตำบล จัดตั้งกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ในการเพาะปลูก

5. **พัฒนาเป็นสหกรณ์เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน** ชุมชนได้มีการก่อตั้งเป็น สหกรณ์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพหมอดิน ตรา มะนาวทอง ดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพขายให้กับสมาชิกในราคาถูกและมีคุณภาพดี ทำให้เกิดการลดรายจ่ายในระดับครัวเรือน ในการทำการเกษตร

ติดตามประเมิน

1. การประชุมกลุ่ม

มีการประชุมร่วมกันในระดับกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่ม สมาชิก ผู้ปลูกกล้วยหอมสหกรณ์ การเกษตรทำยาง กลุ่มสมาชิกผู้ปลูกกล้วยหอมโรงงาน บริษัท N&N ฟรุ๊ต กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพหมอดิน ตรามะนาวทอง กลุ่มสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจผักพื้นบ้าน เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานในกลุ่มทุกระดับให้ดีขึ้น

2. การประชุมระดับตำบล

มีการประชุมเชื่อมโยงกลุ่มในระดับตำบล โดยมี อบต.บ้านในดงทำการประชุมแจ้งเรียนรู้เกิดการดำเนินงานที่เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันมากขึ้นในระดับตำบล

3. ผู้ดำเนินการ

นอกจากคณะกรรมการและแกนนำหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกหลักที่ได้รับหน้าที่โดยตรงแล้ว ยังมีหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะภาคีเครือข่าย สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ตามวาระที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 สมาชิกกลุ่ม เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจและทำหน้าที่ตามบทบาทของกลุ่ม

3.2 ภาคีเครือข่าย ที่สำคัญคือ อบต. แกนนำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เช่น ธกส. เกษตรอำเภอ และภาคเอกชนที่เข้าร่วมดำเนินการ

4. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน

หลักการพึ่งพานอกจากการปลูกกล้วย ยังมี การส่งเสริมในด้านการทำเกษตรอินทรีย์ และรวมกลุ่มกันตั้งกลุ่มวิสาหกิจผักพื้นบ้าน ที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ที่สนใจในการปลูกผักพื้นบ้านเพื่อนำมาคัดเมล็ดขาย ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในหมู่สมาชิกของคนในพื้นที่ตำบลบ้านในดง ปัจจุบันสามารถนำสินค้าที่เป็นเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านต่างๆ เข้าไปขายกับร้านโกลเด้นเพลส และยังมีการรวมกลุ่มคนในพื้นที่ตำบล จัดตั้งกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ย

อินทรีย์ในการเพาะปลูก ปัจจุบันได้ก่อตั้งเป็นสหกรณ์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพหมอดิน ตรามะนาวทอง ดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพขายให้กับสมาชิกในราคาถูกและมีคุณภาพดี ทำให้เกิดการลดรายจ่ายในระดับครัวเรือนในการทำการเกษตร

4.1 การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือ การดำเนินงานของกลุ่ม ส่งผลให้เกิดรูปธรรมและเหตุการณ์ต่างๆ ประกอบด้วย

- **เกิดอาชีพในชุมชน** ประสบความสำเร็จ และส่งต่อความรู้ในการปลูกกล้วยหอมทอง ทำให้สมาชิกสนใจและในบางรายได้ให้ลูกหลานที่ยังว่างงานมาช่วยกันปลูกกล้วยหอมทอง ทำให้เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำให้เกิดรายได้

- **ประชาชนมีรายได้** เป็นผลมาจากการที่ประชาชนหันมาสนใจในสุขภาพ และสรรพคุณของกล้วยเมื่อกินแล้วมีประโยชน์ ความต้องการที่มีมากขึ้นของตลาดทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลบ้านในดงเต็มไปด้วยต้นกล้วยหอมทอง

- **เกิดแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้** เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการของหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ตำบลบ้านในดงและการที่คนส่วนใหญ่หันกลับมาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรโดยใช้พื้นที่ที่มีอยู่ของตนเองก่อให้เกิดประโยชน์และรายได้ ทำให้หลากหลายกลุ่มคนและหน่วยงาน มีความต้องการที่จะศึกษาถึงการพัฒนาอาชีพในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นช่องทางที่ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรกล้วยหอมทอง เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ได้ โดยมีผู้บรรยายและขั้นตอนการผลิตเผยแพร่ไปสู่ผู้ที่มาเรียนรู้

- **เกิดการทำงานเป็นระบบเชื่อมประสาน** เพื่อให้การทำงานเกิดความรวดเร็ว

- **การกระจายรายได้ให้คนในชุมชน** ทั้งช่วยเหลือเกษตรกรที่ถูกเอาเปรียบ และการส่งเสริมให้

ชาวบ้านใช้พื้นที่ในบ้านให้เกิดประโยชน์ เพื่อสร้างรายได้ให้ครัวเรือน

4.2 ดูความสำเร็จ

กระบวนการที่เกิดจากการจัดการในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม แบ่งออกเป็น

- **เกิดการส่งเสริมและการสร้างอาชีพ** ซึ่งเกิดจากส่วนหนึ่งในกระบวนการกลุ่มที่มีเป้าหมายเริ่มต้นมาจากความต้องการสร้างรายได้ให้กับตนเอง มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมารวมตัวกัน มีการประชุมร่วมกับสหกรณ์เพื่อทำข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดกติกาที่ไม่เอาเปรียบต่อเกษตรกร

- **การขยายตลาด** เกิดจากโอกาสที่มีคณะศึกษาดูงานมาดูงาน จึงได้มีการเพิ่มช่องทางในการขายกล้วยและหน่อกล้วยไปสู่ผู้บริโภคที่มาศึกษาดูงานควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ผู้มาศึกษาดูงานเกิดแรงจูงใจที่จะนำหน่อกล้วยไปปลูกในพื้นที่ของตนเอง

5. ปัจจัยความสำเร็จ

- **การได้รับความร่วมมือจากชุมชน :** จาก การเป็นแม่ข่ายของโครงการ สสส. มีการนำข้อมูล มาวิเคราะห์ และ การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล
- **เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม :** เกิด กำลังใจในการทำงาน มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- **โรงงานวิสาหกิจระดับชุมชน :** ชุมชนมี การผลิตวัตถุดิบเพิ่มขึ้น มีรายได้ที่ชัดเจนและเพิ่ม มากขึ้น
- **ได้ขยายเครือข่ายต่อชุมชน :** มีการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีต่อชุมชน มีการนำกล้วยหอมทอง ไปเป็นอาหารกลางวันให้แก่เด็ก และชาวบ้าน ตามงาน ต่างๆ ภายในชุมชน

6. การยกระดับ/ต่อยอด

- **ส่งเสริม และสนับสนุนพื้นที่การปลูกกล้วย :** มีการแบ่งกลุ่มหลักได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวบ้านส่วน ที่ทำนาเป็นหลัก และกลุ่มชาวบ้านส่วนที่ปลูกกล้วย เป็นหลัก มีการเชิญชวนและให้ความรู้เกี่ยวกับ การปลูกกล้วย และสร้างให้เห็นถึงผลผลิตที่จะเกิดขึ้น
- **ยกระดับปุ๋ยชีวภาพ** มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเพื่อ ผลิตปุ๋ยชีวภาพให้กับชุมชน เป็นศูนย์การให้ความรู้เรื่อง ปุ๋ยชีวภาพ และเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
- **ส่งเสริมและแปรรูปกล้วยฉาบ** จากปริมาณ กล้วยที่ป้อนเข้าสู่โรงงานมากกว่า 70,000 ชิ้นต่อวันมีบาง ส่วนที่ตกเกรด การส่งเสริมและแปรรูปเป็นกล้วยฉาบ

คุณภาพและส่งต่อเป็นสินค้าจากชุมชน เป็นเป้าหมาย หนึ่งของที่ชุมชนต้องการจัดการให้เกิดขึ้นในชุมชน

สร้างโรงงานเป็นของชุมชนเอง ปัจจุบันยังต้อง อาศัยโรงงานจากภายนอก หากมีการพัฒนาโรงงาน ให้เกิดขึ้นในชุมชนเองได้จะเป็นการจัดการเศรษฐกิจ ชุมชนที่สมบูรณ์แบบ และเป็นต้นแบบให้กับการเรียน รู้ที่อื่นอย่างครบวงจรได้

7. การสร้างอาชีพ และพัฒนาต่อยอด

1. ศึกษาข้อมูลในชุมชนเพื่อให้เห็นถึงบริบทและ ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน และนำเอาทุนทางสังคม นั้นมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการใช้ปัจจัย การผลิตที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อ ให้เกิดวงจรเศรษฐกิจในชุมชน
3. จัดอบรมพัฒนาบุคคลในชุมชนเพื่อให้มี ความรู้เรื่องการผลิตการแปรรูป การตลาด การบริหาร จัดการกลุ่มเพื่อนำความรู้นั้นไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
4. ส่งเสริมระบบการเงินชุมชนเพื่อกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำไปลงทุนและ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน
5. ศึกษาความต้องการของตลาดและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานเพื่อขยายกลุ่มลูกค้า

“วิสาทกิจชุมชน Hand In Hand” รือเสาะ”

อุตสาหกรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตยั่งยืน

- เทศบาลตำบลรือเสาะ:
อำเภอรือเสาะ: จังหวัดนราธิวาส

วิสัยทัศน์การนำ กับการพัฒนาท้องถิ่น “รือเสาะ”

“การได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัส และแนวทางการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาก็ให้มีความสำคัญกับ “การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงการได้เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทำให้เกิดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบในชุมชน มีวิธีการและเครื่องมือที่ดีในการนำมาเปลี่ยนแปลงและยกระดับเศรษฐกิจชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน อีกทั้งสามารถสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับชุมชนได้เป็นอย่างดี”

นายวิเชษฐ์ ไทยทองนุ่ม
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะจังหวัดนราธิวาส

บริบทพื้นที่

“**รือเสาะ**” เป็นภาษามลายู มีความหมายว่า “ต้นสักน้ำ” เป็นพันธุ์ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งซึ่งมีในทางภาคใต้ ปัจจุบันมีให้เห็นอยู่ ที่บ้านรือเสาะ ตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ และที่พรุโต๊ะแดง อำเภอสุโหงโกลก แต่เดิมนบ้านรือเสาะมีพันธุ์ไม้ชนิดนี้จำนวนมาก นอกจากการเรียกชื่ออำเภอรือเสาะแล้ว ชาวพื้นเมืองยังนิยมเรียกชื่ออำเภอนี้ว่ายะบะ ซึ่งคำว่า “ญาบะ” หมายถึง การแสดงคารวะ โดยการจับมืออันเป็นการแสดงไมตรีจิต อำเภอรือเสาะ จึงมีความหมายอีกนัยหนึ่งว่า เป็นอำเภอที่ผู้คนไมตรีจิตต่อกัน คนแก่คนแก่ เล่าให้ฟังว่า เมื่อ 40-50 ปีที่แล้ว รือเสาะมีความเจริญทางเศรษฐกิจรุ่งเรืองสูงสุดเนื่องจากมีเส้นทางคมนาคมขนส่งทางรถไฟ ที่สะดวกและปลอดภัย นอกจากการคมนาคมโดยทางรถไฟ

การใช้ช้างในการเป็นพาหนะเดินทางก็เป็นอีกช่องทางหลัก สมัยนั้น รือเสาะจัดว่าเป็นแหล่งชุดทองของผู้คนจากต่างถิ่น กล่าวคือมีชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยและทำมาค้าขายในพื้นที่แห่งนี้เป็นจำนวนมาก ส่วนชาวไทยพบว่า มีคนภาคอีสานอพยพเข้ามาขายแรงงานเป็นลูกจ้างในสวนยางพาราจำนวนมาก

ปัจจุบันเทศบาลตำบลรือเสาะ มีพื้นที่เขตปกครองทั้งสิ้นจำนวน 6 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่คาบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลรือเสาะ และเทศบาลตำบลรือเสาะ

หมู่บ้านในเขตปกครองประกอบไปด้วยจำนวนประชากร แบ่งตามสถานภาพดังต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้าน / ลักษณะ	หมู่ที่	ประชากรชาย (คน)	ประชากรหญิง (คน)	ประชากรทั้งสิ้น (คน)
บ้านท่าเรือ เป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็กที่สุดของตำบลรือเสาะ	1	44	45	89
บ้านยะบะ ตำบลรือเสาะ	2	242	288	530
บ้านยาแลเบาะ ตำบลรือเสาะ	5	106	116	222
บ้านปราลี ตำบลรือเสาะ	10	339	331	670
บ้านบลูกา ตำบลรือเสาะออก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีจำนวนแหล่งเรียนรู้มากที่สุด	1	621	680	1,301
บ้านปลายนา ตำบลรือเสาะออก	2	335	336	671

สถานการณ์สุขภาพในพื้นที่

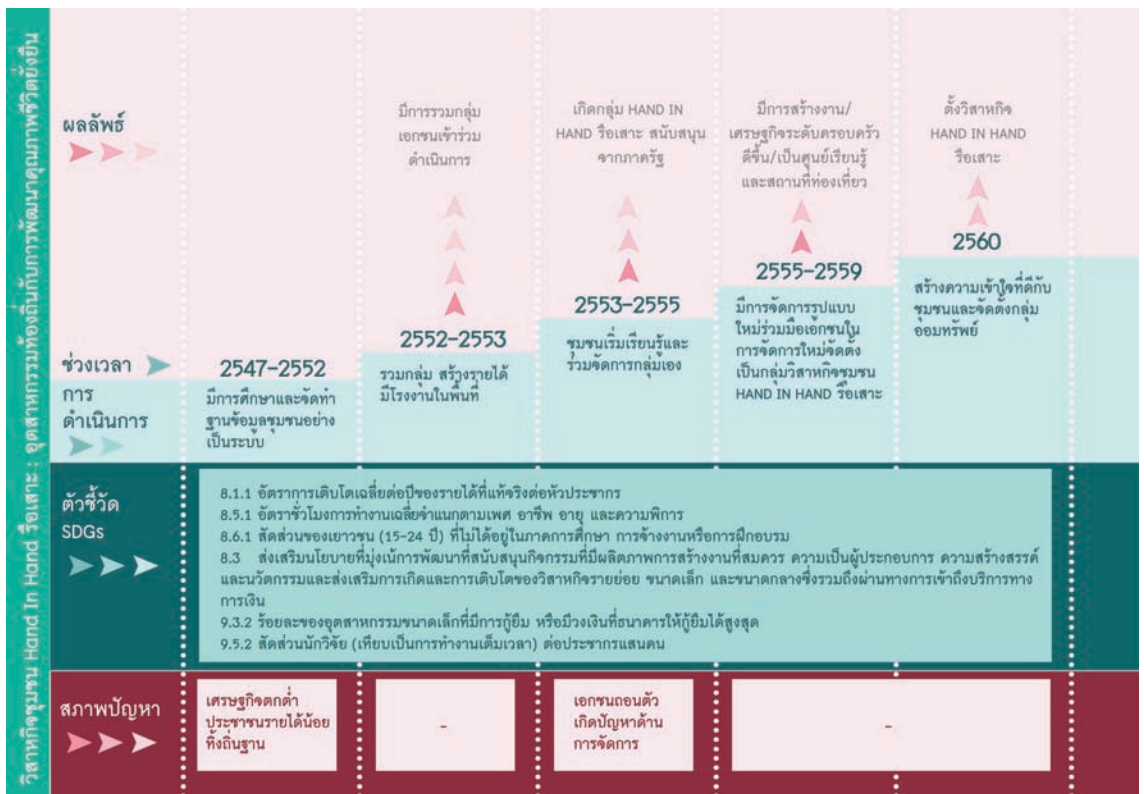
จากสถานการณ์ของปัญหาด้านการจ้างงานที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลกระทบของระบบเศรษฐกิจในชุมชน อีกทั้งความไม่มั่นใจในการลงทุนเพื่อสร้างสถานประกอบการในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียน รวมทั้งมีบริบทพื้นที่ที่มีผลต่อการรับรู้จากสาธารณะในประเด็นเรื่องความเสี่ยง ในด้านการจัดการความไม่สงบในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านการบริหารจัดการ

ท้องถิ่นนั้น ไม่ได้เพิกเฉยต่อการมุ่งมั่นพัฒนาชุมชน โดยเทศบาลตำบลหรือเสาะ ยึดมั่นการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตปกครอง โดยยึดมั่นและตระหนักถึงความสำคัญเพื่อการพัฒนาจากทุนทางสังคม 4 มิติ คือ ทุนบุคคล ทุนกลุ่มเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้/องค์กร หน่วยงานภาคีและแหล่งประโยชน์ ประกอบไปด้วย 3 ข้อคือ

- 1) การบริหารจัดการบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 2) หลักการทางศาสนา
- 3) ยึดหลักการการบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาล เน้นการสร้างกลไกการทำงานที่มาจากทุกภาคส่วนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหรือเสาะ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นที่สุดโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการจัดการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม

หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ และหลักการมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลหรือเสาะพัฒนาพื้นที่โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ภายใต้ปรัชญา “จิตอาสาพัฒนาส่วนรวม” คือ การปลูกฝังเรื่องจิตอาสา และเกิดความสามัคคี รักและหวงแหนชุมชนตนเอง โดยใช้ระบบและแหล่งเรียนรู้เป็นตัวขับเคลื่อนงาน

ข้อมูลที่ได้หลังจากการทำวิจัยชุมชน และการใช้เครื่องมือสำรวจทุนศักยภาพ จากสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทำให้ทราบว่า บริบทของตำบลหรือเสาะ มีกิจกรรมหรืองานในพื้นที่เพื่อสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคมอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของ 4 องค์กรหลัก ทำให้มีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและยั่งยืน สามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ระบบ 44 แหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีกลุ่มแหล่งเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 23 แหล่งเรียนรู้

ความคาดหวัง และเป้าหมาย

- การสร้างเศรษฐกิจและรายได้ให้กับชุมชน โดยอาศัยฐานความคุ้นเคยและสิ่งที่ชุมชนถนัด
- สร้างระบบตลาดและเครือข่ายแบบพึ่งพา เน้นการซื้อขายเครือข่ายระดับท้องถิ่นแบบพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียนกัน เกื้อกูลกันและกัน
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน ระดับฐานราก และยกระดับเป็นสินค้าที่สามารถจะส่งออกทั้งนอกพื้นที่ภายในประเทศ และนอกประเทศได้
- สร้างเศรษฐกิจระดับครอบครัวเพื่อสร้างความมั่นคงและสมดุลในชุมชน

กระบวนการดำเนินงาน

เพื่อยกระดับการแข่งขันทางเศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพตำบลให้เกิดความยั่งยืนทางด้านระบบเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลหรือเสาะได้ดำเนิน**โครงการอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้** หรือ **Hand in Hand** รือเสาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแก้ไขปัญหาในพื้นที่โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ กระตุ้นการสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาชนให้เกิดการสร้างงานที่ยั่งยืนให้กับประชาชนนำสู่การสร้างเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและสังคมที่ดี จุดเด่นของโครงการนี้ คือ มุ่งเน้นแนวทางการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่

ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญและสร้างความปิติใจให้กับชุมชน เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 2544 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามพระบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาทำพิธีเปิดโรงงาน Hand in Hand รือเสาะอย่างเป็นทางการ ซึ่งโครงการอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างงานที่ยั่งยืนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เชื่อมโยงความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรมกับปัญหาการว่างงานในพื้นที่ เนื่องจากการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่มีการชะลอตัวถึงขั้นหยุดนิ่ง ซึ่งภาครัฐจะเป็นหน่วยงานหลักในการเตรียมพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการผลิต โดยมีบทบาทเป็นผู้ลงทุนจัดตั้งสถานประกอบการในลักษณะโรงงานอุตสาหกรรมพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาฝีมือแรงงานแก่ราษฎรที่ประสงค์จะเข้ามาเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ภาคเอกชนสนับสนุนด้านกลไกทางการตลาด ด้านต้นทุนการผลิตอื่นๆ และการบริหารจัดการในโรงงาน ให้ดำเนินไปอย่างมั่นคงต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ ซึ่งเริ่มแห่งแรกที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งปัจจุบันดำเนินการบริหารโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

จากวิกฤตคู่โอกาสเทศบาลตำบลหรือเสาะ
ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยแต่ละภาคส่วน
จะสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ที่มีความคิดเห็นตรงกันที่ต้องการจะยกระดับความเป็น
อยู่ของพี่น้องประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และก่อ
ให้เกิดรายได้ มีการต่อยอดและยกระดับเป็นเศรษฐกิจ
ชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งการดำเนินงานมีลักษณะของการทำ
ไปเรียนรู้ไป และยกระดับพัฒนาไปพร้อมๆ กับเครือ
ข่ายที่เข้ามาสนับสนุนและเกี่ยวข้อง การดำเนินงาน
ที่ชัดเจน โดยได้รับการสนับสนุนโครงการจาก
หน่วยต่างๆ จึงแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะ 1 การเตรียมความพร้อม

นับเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ การทำงานเชื่อมประสานหน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เริ่มตั้งแต่การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของแต่ละครัวเรือน สำรวจความต้องการของคนในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผ่านกระบวนการเรียนรู้ชุมชน ประสานหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถในด้านตัดเย็บเสื้อผ้า เพื่อติดต่อวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระยะ 2 การดำเนินการ

ประสานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนจักรเย็บผ้า เพื่อให้มีจำนวนที่เพียงพอจำนวนผู้ที่เข้ามาฝึกอบรม และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อของบประมาณในการจัดการอบรมในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า เพื่อให้โครงการนี้เป็นการยกระดับสู่การเป็นฐานการเรียนรู้ของชุมชน และเป็นแหล่งที่สร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

“โรงงาน Hand in Hand รือเสาะ” ได้ประสานงานลงนาม MOU ร่วมกันกับภาคส่วนเอกชน เพื่อให้เอกชนเข้ามาดำเนินโครงการ เพราะ

เห็นว่าเอกชนมีระบบการทำงานที่เป็นระบบ แต่เนื่องจากบริษัทที่เข้ามาร่วมการดำเนินงานขอถอนตัวเนื่องจากปัญหาในเรื่องการขนส่งวัตถุดิบสินค้าไม่สะดวก และจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ เพื่อ

มุ่งหวังให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลรือเสาะ ได้รับวิทยากรที่

นราธิวาส อีกทั้งได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอดีตลิตธิ พิลาพันธ์ สนับสนุน
ผ้าคุณภาพดีจากต่างประเทศ โดยท่านได้จัดหาและส่งผ้ามาให้ทางวิสาหกิจชุมชน
ตัดเย็บเพื่อจำหน่าย และในการร่วมกันบูรณาการดำเนินในครั้งนี้ ถือว่าได้รับ
การยอมรับจากผู้บริโภคในทุกกระดับ ตั้งแต่ประชาชน ไปจนถึงหน่วยงานราชการ
ที่อยู่ในจังหวัดนราธิวาส และปัจจุบันนี้วิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ
ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากจังหวัด
นราธิวาส และโครงการนี้ถือได้ว่าเป็นโครงการที่สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้
และสร้างความยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

ระยะที่ 3 การยกระดับและต่อยอด

ด้วยทุนศักยภาพและการจัดการเดิมที่มีอยู่แล้ว การยกระดับและต่อยอดงาน
จะเน้นเรื่องของการยกระดับคุณภาพของสินค้า เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของพื้นที่และ
การพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้อย่างครบวงจร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand In Hand รือเสาะเกิดขึ้นจากการที่ภาคส่วนต่างๆได้บูรณา
การจัดตั้งโครงการ Hand In Hand รือเสาะขึ้น
ซึ่งเป็นโรงงานการตัดเย็บเสื้อผ้า ไม่มองว่าประชาชน
ในพื้นที่โดยเฉพาะ สุภาพสตรีมีสติสมมีความสามารถ
ทางด้านกรตัดเย็บเสื้อผ้าอีกทั้งมีประชาชนว่างงาน
เป็นจำนวนมาก รวมถึงสามารถจัดจ้างแรงงานได้
เยอะและโรงงานไม่เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม
ไม่ว่าจะเป็นเสียงกลิ่นน้ำเสียหรือฝุ่นละอองต่างๆ
เดิมนั้น โครงการดังกล่าวได้มีรูปแบบคือให้เอกชน
มาบริหารจัดการเพื่อที่จะมีแนวทางของการนำ
การตลาดสู่การผลิตซึ่งมีบริษัทเอกชนมาบริหาร
จัดการอยู่ 2 บริษัท และทั้ง 2 บริษัทได้ขอ
ถอนตัวจากโครงการด้วยเหตุผลคือบุคลากรของ
บริษัทไม่กล้าลงมาบริหารจัดการรวมถึงระบบ
ขนส่งวัตถุดิบและสินค้าค่อนข้างไม่สะดวก ซึ่งการ
ถอนตัวขอบริษัทแต่ละครั้งนั้นก่อให้เกิดปัญหา
ต่างๆ กับโครงการมากมาย

ดังนั้น คณะทำงานของโครงการจึงมีแนวความคิด
ว่าหากโครงการซึ่งเป็นของชุมชน บริหารโดยชุมชนและเพื่อ
ชุมชนนำสู่เศรษฐกิจชุมชนขับเคลื่อนโดยชุมชนแล้วก็เป็น
สิ่งที่ดี จึงได้มีแนวทางของการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
Hand In Hand รือเสาะ

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ ระยะเวลาแรก ได้ดำเนินการผลิตชุดนักเรียน ชุดพื้นเมือง ผ้าคลุม ผมกระเป่า เป็นต้น การดำเนินงานไม่สามารถที่จะมีการตลาดที่ดีได้ ทำให้บุคลากรไม่มั่งาน มีรายได้น้อย ส่งผลให้มีปริมาณบุคลากรลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือประมาณ 10 คน แต่มีความโชคดีของทางกลุ่มฯ คือการได้รับโอกาสจากคุณอติสิทธิ์ พิลานันท์ ได้ประสานผ้าคุณภาพดีจากต่างประเทศ มาให้ทางกลุ่ม ดังนั้นทางกลุ่มฯจึงเปลี่ยนการผลิตเป็นสินค้าเกี่ยวกับชุดออกกำลังกาย ชุดกีฬา เสื้อคอกลม คอวีทัวไป ด้วยคุณภาพผ้าที่ดี ตัดเย็บดี ราคาถูก ทำให้ได้รับการตอบรับที่ดีของลูกค้าเป็นอย่างมากส่งผลให้บุคลากรมีรายได้และมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความสำเร็จของการโครงการอุตสาหกรรมเพื่อ การสร้างงานที่ยั่งยืน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการโดยกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน Hand in Hand Ruso นั้นมีปัจจัยหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

- เทศบาลตำบลรือเสาะ สนับสนุนในด้านพื้นที่ก่อสร้างอาคาร

- กระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร พร้อมเครื่องจักร

- ศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุน งบประมาณในการจัดสร้างรั้ว พร้อม ประตูทางเข้าโรงงาน เพื่อความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ ปฏิบัติงาน และผู้ที่พักอาศัยอยู่ภายใน

- จังหวัดนราธิวาส สนับสนุน อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ วิทยาลัยชุมชนนราธิวาสพัฒนาความรู้ ทักษะ ให้กับบุคลากรสถาบันการ เงินธนาคารออมสินสนับสนุนเงิน ทุนปลอดดอกเบี้ยธนาคาร ธ.ก.ส. สนับสนุนเงินทุนปลอดดอกเบี้ยบริษัท จงสถิตย์ จำกัด ให้วัสดุอุปกรณ์ คุณอติสิทธิ์ พิลานันท์

▪ พลัสพีร์และอุปสรรค

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือจากเดิมกลุ่มมีสมาชิกเพียง 10 คนตอนนี้มีสมาชิก 70 คนและมีแนวโน้มที่จะขยายผลเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีคนสนใจมาสมัครงานกับกลุ่มฯเป็นกันมาก ประเด็นที่สำคัญคือปัจจุบันบุคลากรของกลุ่มฯมีรายได้ที่เพียงพอและพึงพอใจในการดำรงชีวิต มีความสุขในการทำงานและนอกจากนั้นในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ตั้งของกลุ่มฯ มีความเจริญเกิดขึ้น มีร้านค้า ร้านอาหาร มีการนำสินค้ามาขายเป็นตลาดนัดชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการที่เป็นระบบและเป็นนวัตกรรมที่สามารถบูรณาการกับบริบทของชุมชน

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand In Hand รือเสาะ

1. กลุ่มดำเนินการจัดการได้โดยตัวเอง ภายใต้อำนาจของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน นำสู่แนวทางการเศรษฐกิจชุมชนขับเคลื่อนโดยชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯที่ชัดเจน มีการจดทะเบียนกลุ่มและสามารถขยายผลไปสู่การสร้างกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มฯเพื่อสวัสดิการของบุคลากรของกลุ่มฯต่อไป

2. ความร่วมมือที่บูรณาการจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เช่นกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม ศูนย์อำนาจการ บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศอ.บต.) เทศบาลตำบล รือเสาะ ช่วยสนับสนุนทางด้านกายภาพจัดสร้างโรงงานสนับสนุนเครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือ วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ได้สนับสนุนการพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรของกลุ่มฯในด้านต่างๆ เช่นหลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้า การซ่อมจักร การออกแบบงานกราฟิก การขายออนไลน์ เป็นต้น

3. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพื้นที่ เนื่องจากปัจจุบันและอนาคตสินค้าของกลุ่มฯ มีการขยายตัวและเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ลูกค้าหรือบุคคลทั่วไปที่ใช้สินค้าของกลุ่มฯ เกิดความรู้สึกที่ดีและมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อพื้นที่

4. เป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และศึกษาดูงานทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

สืบเนื่องจากในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงมีสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับกลุ่มฯ จึงได้ส่งนักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ส่งนักศึกษาหลักสูตรการตัดเย็บและการออกแบบแฟชั่นมาฝึกงาน เป็นต้น และนอกจากนั้นก็มีสถานศึกษาพานักศึกษามาเรียนรู้ดูงานอย่างต่อเนื่อง

5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ เมื่อบุคคลหรือคณะต่างๆเดินทางมายังพื้นที่ก็จะมาท่องเที่ยวเยี่ยมชมการดำเนินงานของกลุ่มฯและช่วยสนับสนุนสินค้าของกลุ่มฯอีกด้วย

การยกระดับและการต่อยอด

1. การมีศูนย์จำหน่ายสินค้า ในพื้นที่ต่างๆ แนวคิด 1 อำเภอ 1 ศูนย์จำหน่ายสินค้าของกลุ่มฯ เพื่อขยายการตลาดนำไปสู่การผลิตเพื่อสร้างงานให้กับบุคลากรของกลุ่มฯ อย่างต่อเนื่อง มั่นคงและยั่งยืน

2. การพัฒนาออกแบบสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม โดยในอนาคตทางกลุ่มฯได้มีแนวความคิดที่ว่า สุภาพสตรีมุสลิมจะมีปัญหาเวลาจะออกกำลังกายจะมีปัญหาทางด้านเครื่องแต่งกายจึงมีแนวทางที่จะดำเนินการผลิตชุดออกกำลังกายสุภาพสตรีมุสลิมขึ้นเพื่อกลุ่มลูกค้าสตรีมุสลิมในชายแดนใต้และรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

นอกจากนั้นทางกลุ่มฯมีแนวความคิดว่าสภาพพื้นที่ทางภาคใต้พื้นที่ส่วนใหญ่ติดทะเลและจะมีการท่องเที่ยวค่อนข้างมากจึงมีแนวทางที่จะผลิตชุดที่เกี่ยวข้องกับน้ำทะเล รวมถึงผลิตชุดที่เป็นแฟชั่น

ร่วมสมัย โดยการฟื้นฟูพื้นเมืองมาผสมผสาน การตัดเย็บอีกด้วย

3. ศักยภาพและสามารถในการขยายผลสู่การค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากพื้นที่ที่กลุ่มฯตั้งอยู่นั้นติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านคือมาเลเซียต่อยอดไปยังสิงคโปร์ อินโดนีเซียดังนั้นจึงมีโอกาขยายผลนำสินค้าของกลุ่มฯ คำขายระหว่างประเทศเพื่อนบ้านได้อีกด้วย

4. พัฒนาบุคลากรของกลุ่มฯให้มีทักษะในด้านต่างๆ เช่น โดยเฉพาะคุณภาพการตัดเย็บให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรเพื่อการทำงานในรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพ

5. ขยายผลการดำเนินงานของกลุ่มฯไปสู่ชุมชนหรือครัวเรือน เช่น การมีสินค้าหรือการมีออเดอร์บางอย่างที่สามารถให้ผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในชุมชนดำเนินการจัดทำ แล้วส่งให้กับกลุ่มฯเพื่อนำมาตัดเย็บต่อไป

มอบเสื้อผ้าที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะให้กับเด็กพร้าและด้อยโอกาสในพื้นที่

สินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Hand in Hand รือเสาะ

นักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่โรงงาน Hand in Hand รือเสาะ

“นวัตกรรม

เครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน

ศักยภาพพื้นที่สู่การจัดการแบบพึ่งพาและพอเพียง”

- **เทศบาลตำบลขนวน**

อำเภอหนองน้ำคำ ขอนแก่น

บริบทตำบลขนวน

: รากเหง้าและความเป็นมาของชุมชนที่มีพัฒนาการร่วม 100 กว่าปี จากประวัติศาสตร์บอกเล่าว่าชุมชนได้ก่อตั้งเมื่อราวปี 2400 ประกอบกับสภาพภูมิประเทศเหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน เป็นพื้นที่ราบลุ่มพื้นที่บางส่วนติดเทือกเขาภูเวียง บางส่วนติดลำน้ำพองและเขื่อนอุบลรัตน์ เหมาะแก่การทำการเกษตรและการประมงน้ำจืดรวมถึงการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว วิธีการดำเนินชีวิตเป็นอยู่ด้วยเกษตร และพึ่งพาตนเองมายาวนาน ในปัจจุบันเทศบาลตำบลขนวน อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น มีเขตรับผิดชอบจำนวน 11 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 31,743 ไร่ หรือ 50.79 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 6,913 คน จำนวน 1,784 ครัวเรือน มีเทศบาลตำบลขนวนเป็นศูนย์กลางหลักในการเชื่อมโยงประสานและพัฒนาตำบล

ความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลขนวนเกิดจากการเชื่อมโยงประสานและร้อยเรียงกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน โดยยึดหลักการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่

ตามกฎหมายโดยอาศัยภาคีร่วมพัฒนาในพื้นที่อย่างเข้มแข็งด้วยการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับครอบครัวและชุมชนอย่างสมดุล มีเครือข่ายจิตอาสา มีสภาเด็กและเยาวชนต้นแบบคนดีส่งเสริมการใช้สมุนไพรภูมิปัญญาท้องถิ่น สุขอนามัยแวดล้อมดีการลดต้นทุนการผลิตการใช้พลังงานทดแทน สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ และสร้างผลผลิตในชุมชนการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจ บทเรียนและผลลัพธ์ที่สำคัญเชิงรูปธรรมที่สะท้อนให้เห็นเป็นบทเรียน เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นช่วยเหลือเกื้อกูลกันรวมถึงที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในพื้นที่ คือ ศาสนสถาน ไม่ว่าจะ เป็นวัด หรือสำนักสงฆ์ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนจนเกิดเป็นเครือข่ายหนุนเสริมซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดีมีเป้าหมายเดียวกันที่ชัดเจน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มใน

การประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เกิดจากนโยบายของรัฐ เช่น กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่ม SML กลุ่มออมสัจจะ (วันละบาท) กองทุน กขคจ. และยังมีกลุ่มตามวิถีชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้ากลุ่ม กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้าย แปรรูปปลา กลุ่มจักรสาน และกลุ่มผักปลอดสาร เป็นต้น

ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์และความเกี่ยวข้องของชุมชนที่สำคัญๆ ที่ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชน เริ่มตั้งแต่ปี 2505 มีการสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ ที่ดินถูกเวนคืนเป็นที่ของการไฟฟ้า ประชากรในพื้นที่มีการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น หรือบางคนไม่ย้ายก็ไม่มีที่ทำกิน แต่บางคนก็เช่าพื้นที่การไฟฟ้าอยู่อาศัยและประกอบอาชีพทำนาปรัง ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละปี คือพื้นที่ราบลุ่มจำนวน 7 หมู่บ้านจะประสบปัญหาภัยแล้งขาดน้ำทำการเกษตร แต่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงจะประสบปัญหาน้ำท่วมผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายกลายเป็นหนี้สิน บางคนก็ปรับเปลี่ยนตัวเองมาประกอบอาชีพการประมงหาปลาในเขื่อนขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ปี 2545 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สตรีในหมู่บ้านเกือบทุกหมู่บ้านก็รวมตัวกันตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้าย และแปรรูปผ้าฝ้าย เป็นการสร้างรายได้

ได้เสริมให้กับครอบครัว สินค้าที่ผลิตมีผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ และเสื้อสำเร็จรูปจากผ้าฝ้าย โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชน กศน.เข้ามาพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน ด้านการพัฒนา รูปแบบและคุณภาพ รวมถึงสำนักงานเกษตรอำเภอหนองนาคำ ส่งเสริมการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านการบริหารกลุ่มให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ เมื่อมีกลุ่มเกิดขึ้นมากสินค้าที่ผลิตส่วนใหญ่ก็เป็นสินค้าประเภทเดียวกัน ทำให้สินค้าที่ผลิตล้นตลาด เพราะกลุ่มยังขาดศักยภาพใน

การออกตลาดจำหน่ายสินค้านอกพื้นที่ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุไม่สามารถออกไปจำหน่ายนอกสถานที่ได้หลายวัน เมื่อสินค้าจำหน่ายไม่ได้ก็ทำให้รายได้ของสมาชิกลดลง ต่อมาสมาชิกก็เริ่มหันไปทำงานอย่างอื่นบางคนถึงกับต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างจังหวัด เพราะรายได้ไม่เพียงพอสำหรับเลี้ยงครอบครัว จะเหลือไว้ก็ผู้สูงอายุเลี้ยงหลายอยู่ที่บ้าน ผลที่ตามมาคือปัญหาของสังคม เด็กขาดการดูแล ปัญหาการมั่วสุม ปัญหายาเสพติด ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ครอบครัวขาดความอบอุ่น

ความสอดคล้องการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมของชุมชนที่สนับสนุนตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ 8,9	งานและกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นที่สนับสนุนตัวชี้วัด
8.1.1	447,448,449,450,451,452,453,454,455
8.2.1	456,457,458,459,
8.4.1	464,465.466.467.468
9.1.1	509,510,511,512,513,514
9.2.1	515,516,517,518
9.3.1	526,527,528

■ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานราก ได้จัดทำข้อบัญญัติตั้งงบประมาณเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนให้มีรายได้เสริม รวมถึงการตั้งงบประมาณอุดหนุนกลุ่มเครือข่าย OTOP การตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่าย จัดการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพ และยังมีนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นของฝากของที่ระลึกให้กับแขกที่มาเยือน รวมถึงการจัดซื้อผ้าห่ม

ความคาดหวัง และเป้าหมาย

■ ดำเนินการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย พัฒนากิจกรรม วิธีการทำงานโดยมีทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชน สร้างการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้เข้มแข็ง

ผ้าฝ้ายจากกลุ่มอาชีพสำหรับโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในช่วงฤดูหนาว รวมถึงเป็นศูนย์กลางประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP และผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างไกล ทำให้กลุ่มอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น

กระบวนการดำเนินงาน

อาศัยพัฒนาการความเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานเป็นต้นทุนในการจัดการ และอาศัยแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการหลักและเป้าหมายของการดำเนินงาน นอกจากนี้ แล้วการให้ความสำคัญกับ “เครือข่ายการทำงาน” โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาสนับสนุนโครงการให้เป็นเสมือนการเรียนรู้ที่สำคัญ และการเชื่อมโยงทุนศักยภาพต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และในปี 2560 เป็นต้นมาได้มีการใช้เครื่องมือการสำรวจข้อมูลชุมชน (TC-NAP) และการดำเนินการวิจัยชุมชน (RECAP) และสำรวจข้อมูลพื้นที่ตำบลในการค้นหาทุนทางสังคมและศักยภาพของพื้นที่มาเสริมจุดแข็งการทำงานของพื้นที่ให้เกิดรูปธรรมการทำงานมากขึ้น

ขั้นตอนกระบวนการ และกิจกรรมสำคัญ

1. สืบค้นและหาต้นทุน

นอกจากประสบการณ์การทำงานแล้ว เครือข่ายที่เข้ามาในพื้นที่ได้มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการรวบรวมข้อมูล ค้นหาตัวตนของพื้นที่ โดยเฉพาะเครื่องมือการสำรวจข้อมูลชุมชน (TCNAP) และการดำเนินการวิจัยชุมชน (RECAP) นอกจากนี้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ชุมชนแล้ว ยังได้ข้อมูลต้นทุนศักยภาพของชุมชนอย่างสมบูรณ์

2. การพัฒนากลุ่มและส่งเสริมศักยภาพ

เริ่มต้นจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนและแกนนำหมู่บ้านที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสามารถสื่อสารและทำความเข้าใจกันได้อย่างง่าย

3. การขยายและต่อยอดสู่กลุ่มอื่นๆ

กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลขนวน อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดขอนแก่น ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์และได้นำผลิตภัณฑ์เข้าประกวดผลงานเครือข่ายองค์ความรู้ (Knowledge-Based OTOP : KBO) จังหวัดดีเด่น

ระดับประเทศ (OTOP KBO CONTEST) ประจำปี 2556 โดยส่งผลงาน “ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง” ภายใต้แนวคิด “ภูมิปัญญาไทย-เทศเสกสรร ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง จากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ” และได้รับรางวัลชมเชยระดับประเทศในปี 2556

3. สร้างสรรค์ และเพิ่มแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เทศบาลตำบลขนวน ได้นำแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมรัฐของสังคม และเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่สร้าง “มูลค่าทางเศรษฐกิจ” และ “คุณค่าทางสังคม” ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกได้ หรือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิด” มาใช้เป็นแนวคิด ในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดระบบการผลิตแบบพึ่งตนเองทำให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้ง 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับครัวเรือน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

จากรุ่นสู่รุ่น มีการทำกิจกรรมร่วมกันเกิดการซึมซับในกิจกรรม และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนเกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตพื้นบ้านการทอผ้ามีการพัฒนาทักษะการทอผ้า และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นสวยงาม

ระดับที่ 2 ระดับกลุ่ม มีการสร้างความ

เข้าใจจากหน่วยภาครัฐเรื่องการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้าฝ้าย กลุ่มแปรรูป

ผ้าฝ้าย แปรรูปปลา กลุ่มสมุนไพร กลุ่มจักรสาน และกลุ่มผักปลอดสาร เป็นต้นในแต่ละหมู่บ้าน มีที่ตั้งกลุ่ม มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่ปฏิบัติร่วมกัน มีการลงหุ้น ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ และการเอื้ออาทรซึ่งกันและกันในชุมชน เกิดระบบการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง เพื่อนำไปสู่พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชาวตำบลขนวน ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจในวิถีทางแห่งการดำรงชีวิตเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนต่อไป

ระดับที่ 3 ระดับชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาปฏิบัติการทอผ้าภายในตำบล ขบวนการเพื่อสร้างการเรียนรู้เกิดความรักความหวงแหน ในภูมิปัญญาการทอผ้า ให้กับกลุ่มอื่น ๆ และผู้ที่สนใจ

ระดับที่ 4 ระดับเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การทอผ้าฝ้ายและแปรรูปผ้าฝ้ายในพื้นที่ตำบล ขบวนการ จัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบล ขบวนการ เป็นเครือข่ายสินค้า OTOP ตำบล ขบวนการ เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น ศึกษากระบวนการ การผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้าฝ้ายลายน้ำไหล การทอผ้าขาวม้าทรงเครื่อง การทอผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้ามัดหมี่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

จากผ้าฝ้าย เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าฝ้าย การตัดเย็บกระเป๋าจากผ้าฝ้าย เป็นต้น นอกจากนี้ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบล ขบวนการ มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านการตลาด การพัฒนา บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น มีการขอรับการสนับสนุน จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น เทศบาลตำบล ขบวนการ อำเภอหนองนาคำ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ หนองนาคำ กศน.อำเภอหนองนาคำ เกษตรอำเภอ หนองนาคำ อุทสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

ผู้ดำเนินการ

เทศบาลตำบลขนวน มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้ง 5 นัก เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ตำบลสุขภาวะในระดับพื้นที่และเครือข่าย ดังรายชื่อต่อไปนี้

(1) **นักบริหาร** ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล มีบทบาทสำคัญจะนำพาโครงการขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มุ่งสู่ตำบลสุขภาวะ ไปสู่ความสำเร็จ นักบริหารของเทศบาลตำบลขนวน เป็นผู้กำหนดแนวทาง ในการพัฒนา กำหนดแผนโครงการต่าง ๆ รวมถึงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสามารถต่อยอดไปสู่ตำบลสุขภาวะโดยสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรม

ดร.ปราโมทย์ สุขสมโสต นายกเทศมนตรีตำบลขนวน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ให้เข้าร่วมงานกับเทศบาลตำบลขนวนได้ เป็นนักบริหารที่นำความรู้ นวัตกรรมใหม่มามาใช้ในพื้นที่ด้านส่งเสริมสุขภาพ มีศักยภาพที่จะนำพาทีมงาน ร่วมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

(2) **นักวิชาการ ทีมนักวิชาการ** เทศบาลตำบลขนวน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลการวิเคราะห์ และการนำใช้ข้อมูลตำบล (TCNAP) เป็นนักวิจัยชุมชน (RECAP) และสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่และเครือข่าย ประกอบด้วยนางพรนิภา กิจโป้ เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลขนวน นางสาวสุภาวดี พรหมแก้วมา ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน นางสาวนงนารถ ผิวทอง นักวิชาการศึกษา

(3) **นักจัดการข้อมูล** มีการแต่งตั้งคณะทำงานจากทุกภาคส่วนที่มาจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ พนักงานแกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรชุมชน

หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ประกอบด้วย 5 ทีม คือ ทีมบริหารจัดการข้อมูล ทีมเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมตรวจข้อมูล ทีมบันทึกข้อมูล ทีมวิเคราะห์ข้อมูล

(4) **นักจัดการกระบวนการ มีบทบาทในการบริหารจัดการงานโครงการ** มีความสามารถในการประสานงาน การขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมด้านบุคคล สถานที่ และเวลา มีหน้าที่รับผิดชอบงานตำบลสุขภาวะ พร้อมประสานผู้นำและหน่วยงานภาคีเครือข่ายในชุมชนเป็นผู้พนักกำลังความรู้ความสามารถในการดำเนินงานตามเป้าหมาย ประกอบด้วยนายวินัย เรืองศรี นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

(5) **นักสื่อสารชุมชน** เทศบาลตำบลขนวน ได้แต่งตั้งพนักงานเทศบาลและผู้นำชุมชน ได้ร่วมเป็นนักสื่อสารชุมชน เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าใจบทบาทการทำงาน สร้างชุมชนสุขภาวะ โดยจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประกอบด้วย นายณรงค์ปวิชัย ณรงค์โย ผู้ช่วยนักวิชาการสุขาภิบาล

ภาคีเครือข่าย

(1) เทศบาลตำบลขนวน กำหนดนโยบายส่งเสริมงานด้านเศรษฐกิจ และตั้งงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพ โดยมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้กับประชาชนที่สนใจทุกกลุ่มวัย เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2) ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนชุมชนจัดทำโครงการเสนอขอของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนด้านสังคม สภาพความเป็นอยู่ของเทศบาลตำบลขนวนเป็นสังคมชนบท มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายใช้ชีวิตแบบพอเพียง พึ่งพาอาศัยซึ่งกัน

และกัน มีชนบทธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มีทุนทางสังคมที่เป็นคนดี คนเก่ง คนสำคัญ ประชาชน ชาวบ้าน วัฒนธรรมประเพณี องค์กรผู้นำชุมชน มีการทำงานร่วมกัน

(3) สำนักงานพัฒนาชุมชน ส่งเสริมสนับสนุน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เป็นวิทยากรจัดอบรมพัฒนา อาชีพและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตรงต่อความต้องการ ของตลาด เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถบริหารจัดการที่มีความ เข้มแข็ง

(4) สำนักงานเกษตรอำเภอนองนาคำ เป็น หน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มอาชีพด้านการเกษตร และอบรมให้ความรู้ด้านการปลูกพืชปลอดสารพิษ และ อบรมการผลิตสารอินทรีย์ที่นำมาใช้ในการดำเนินการ

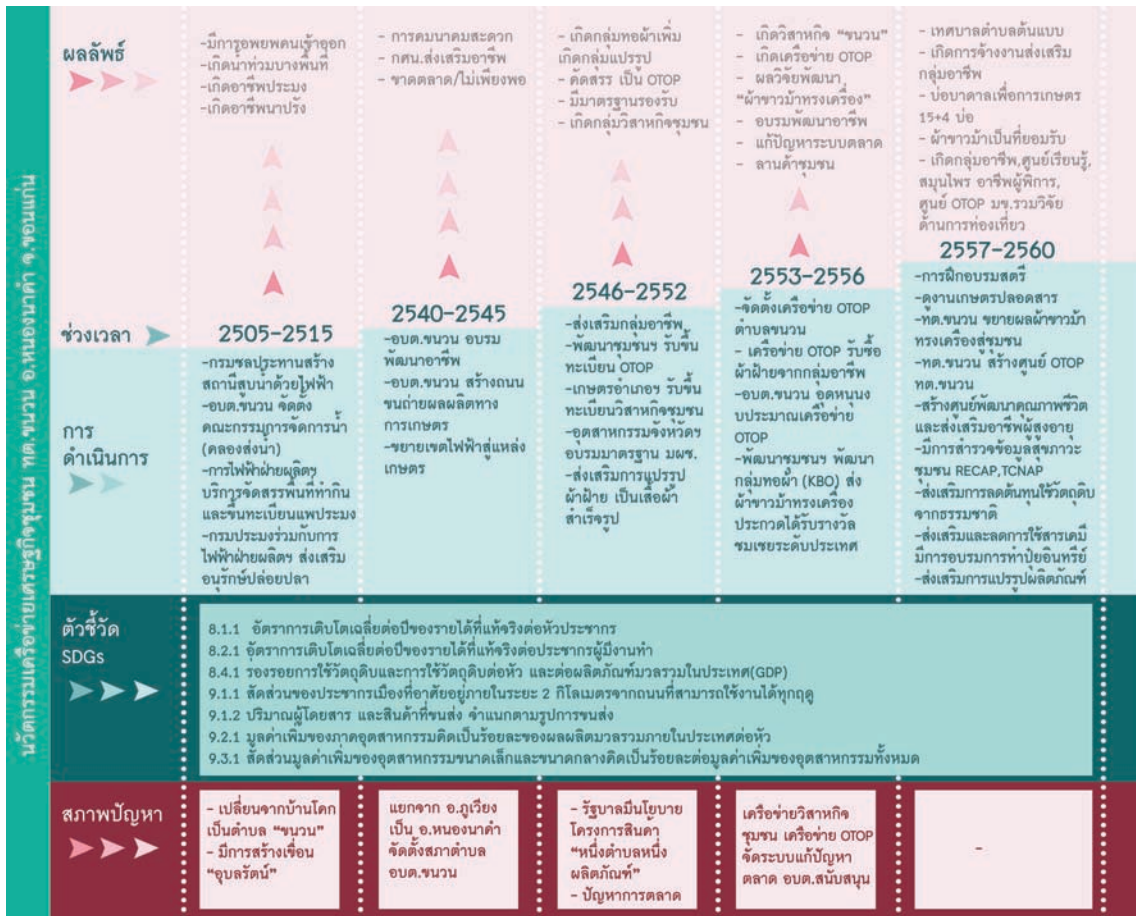
(5) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน จัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากสารเคมี และให้ ความรู้ในการป้องกันตัวเองให้ห่างไกลจากสารเคมี

(6) กศน.อำเภอนองนาคำ ส่งเสริมและ สนับสนุนด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การถ่ายทอด องค์ความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์

(7) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็น สถาบันการเงินที่ช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกร และเป็น วิทยากรในการให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน

(8) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น จัดทำโครงการฝึกอบรมด้านอาชีพ ให้กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ผู้สูงอายุอายุ ผู้พิการและ ผู้ด้อยโอกาส

(9) อำเภอนองนาคำ จัดทำโครงการส่งเสริม การด้านความมั่นคง ประ踪ดอง โครงการพัฒนาชุมชน ลู่ความยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ

1) **ผลกระทบต่อเศรษฐกิจทางตรง** เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลขนวน เช่น วิสาหกิจชุมชนการทอผ้าฝ้ายและแปรรูปผ้าฝ้าย กลุ่มแปรรูปปลา กลุ่มสมุนไพร กลุ่มผักปลอดสาร เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน มีการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเพิ่มขึ้น

2) **ผลกระทบต่อเศรษฐกิจทางอ้อม** มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานร่วมกัน และส่งผลถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป มีศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาตำบลให้เป็นที่แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ด้านสังคม

เกิดการรวมกลุ่มและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างอาชีพ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนทุกกลุ่มวัย เช่น กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

ด้านสุขภาพ สมาชิกในกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลขนวน อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ยังคงอนุรักษ์การทอผ้าด้วยสรีระชาติที่ทำได้จากชุมชนเองนำมาย้อมฝ้ายและนำมาทอ ซึ่งเป็นการช่วยให้ลดการใช้สีเคมีในการย้อม ส่งผลให้ไม่มีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต ซึ่งจะทำให้ผ้าที่ทอมานั้นเป็นผ้าที่ได้จากธรรมชาติ มีความปลอดภัยในการสวมใส่ ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดปัญหาความไม่ปลอดภัย และผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานฟอกย้อม ซึ่งเกิดจากการสัมผัสกับสารเคมี และสีสังเคราะห์ โดยเฉพาะสีสังเคราะห์บางประเภทที่เป็นสารก่อมะเร็ง ทำให้มีการให้ความสนใจต่อความปลอดภัยและอันตรายของ

สารเคมีตกค้างบนผลิตภัณฑ์สิ่งทอของประชาชน ทำให้มีการกำหนดชนิดสีสังเคราะห์ที่จะใช้กับสิ่งทอแต่ละประเภท ทำให้เกิดความระมัดระวัง ในการใช้สิ่งทอย้อมสีสังเคราะห์และหันมาใช้สิ่งทอที่ได้มาจากการย้อมสีธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกในกลุ่มให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากใช้สีสังเคราะห์และสารเคมีอันตรายในการย้อม ลดสารเคมีที่ตกค้างและปนเปื้อนในน้ำทิ้งที่เกิดจากกระบวนการฟอกย้อม ซึ่งจะทำให้เกิดการเน่าเสียของแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม การย้อมสีธรรมชาติทำให้เห็นคุณค่าและรู้จักใช้ ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจัยความสำเร็จ

- มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับเทือกเขาภูเวียง มีน้ำซับธรรมชาติที่สามารถทำเป็นประปาภูเขาได้ตลอดทั้งปี มีผาหินที่เป็นจุดชมวิวที่สวยงามคือ “ผาหินสวด” และได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลขนวน คือ “แหล่งท่องเที่ยวถ้ำผาดาว”
- มีทรัพยากรแหล่งน้ำ เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับลำน้ำพองและเขื่อนอุบลรัตน์ ใช้ทำการเกษตร โดยมีสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจำนวน 3 สถานี มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ และยังเป็นแหล่งน้ำทำให้เกิดอาชีพประมง ในจับปลาจำหน่ายในชุมชนและจำหน่ายเป็นวัตถุดิบให้แก่กลุ่มอาชีพแปรรูปปลา สร้างรายได้ให้กับครอบครัว
- มีปราชญ์ชุมชนที่มีองค์ความรู้หลายด้าน เช่น ปราชญ์การทำปลาแปรรูป ปราชญ์การทอผ้า ปราชญ์การตัดเย็บเสื้อผ้า ปราชญ์เรื่องยาสมุนไพร ปราชญ์การทำปุ๋ยชีวภาพ ปราชญ์ด้านงานจักสาน ปราชญ์ด้านการทำเชื้อเห็ดและการปลูกเห็ด เป็นต้น

- มีเครือข่ายกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ซึ่งเกิดจาก การรวมกลุ่มของคนในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้าฝ้าย กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้าย กลุ่มแปรรูปปลา กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มปลูกเห็ด กลุ่มสมุนไพร เป็นต้น

- มีศูนย์เรียนรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าOTOPและผลิตภัณฑ์ชุมชน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แบบบูรณาการ ลานค้าชุมชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น

ชุมชนเทศบาลตำบลขนวน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน เป็นต้น

- นโยบายสนับสนุน เช่น หมู่บ้าน SML สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การตัดสรรสินค้า OTOP โครงการแก้ไขปัญหายั่งยืน(ตำบลละ1,000,000) โครงการ 9101 โครงการอบรมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน โครงการอบรมสัมมาชีพ เป็นต้น

ปัจจัยสนับสนุน

(ปัจจัยที่ถ้ามีก็ทำให้งานง่ายขึ้น เช่น การหนุนเสริมโดยภาครัฐ นโยบายของรัฐบาล)

- มีภาคีเครือข่าย เช่น ผู้นำชุมชน แกนนำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลขนวน สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอหนองนาคำ โรงไฟฟ้าพลังน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(เขื่อนอุบลรัตน์) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและประธานกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สภาคเด็กและเยาวชนตำบลขนวน ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น

- มีแหล่งทุนสนับสนุน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กองทุนสวัสดิการ

การยกระดับ/ต่อยอด

- มาตรฐานสินค้าชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานรับรอง เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) อาหารและยา (อย.) มาตรฐานGAP เป็นต้น
- ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับผ่านการคัดสรร OTOP 3-5 ดาว
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคำผาตาเวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมในชุมชน และพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ และส่งเสริมกลุ่มเรือนแพในลำน้ำพองให้เป็นแพสเตย์ ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานโฮมสเตย์
 - ส่งเสริมกลุ่มแปรรูปปลาให้มีโรงอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้การแปรรูปปลาของตำบลลพบน
 - ขยายคลองส่งน้ำและเพิ่มบ่อบาดาลสู่แหล่งเกษตรให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
 - ก่อสร้างลานค้าชุมชนเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรและสินค้า OTOP ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
 - ประชาสัมพันธ์ตำบลลพบนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างไกล

การจัดการสถาบัน การเงินชุมชน สู่ศักยภาพ อย่างยั่งยืน

○ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

อำเภอหนองบัว จังหวัดน่าน

○ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

○ เทศบาลตำบลพอกน้อย

อำเภอพรหมนิมิต จังหวัดสกลนคร

“สถาปัตย์ การเงินชุมชน ตำบลบัวใหญ่”

- องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่
อำเภอหนองบัว จังหวัดน่าน

ข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลบัวใหญ่ เดิมอยู่ในเขตการปกครองของตำบลสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้แยกออกมาจากตำบลสันทะ มีเขตการปกครอง 8 หมู่บ้าน การที่ได้ตั้งชื่อตำบลว่า “บัวใหญ่” นั้นเพราะว่าที่บ้านอ้อย หมู่ที่ 1 มีหนองน้ำ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมาหลายร้อยปี ชื่อว่า “หนองปวน” มีดอกบัวหลวงขึ้นอยู่เต็มหนอง ดังนั้นจึงได้ลงความเห็นมาให้ชื่อตำบล ว่าตำบลบัวใหญ่ โดยตำบลบัวใหญ่มีเขตการปกครอง 8 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านอ้อย หมู่ที่ 2 บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ 3 บ้านนาแหน หมู่ที่ 4 บ้านทัพมาน หมู่ที่ 5 บ้านนาไค้ หมู่ที่ 6 บ้านต้นม่วง หมู่ที่ 7 บ้านสันพยอม และหมู่ที่ 8 บ้านหนองห้า

ลักษณะภูมิประเทศตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอนาน้อย อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาน้อยประมาณ 13 กิโลเมตร ตามถนนสายนาราบ-สันทะ และอยู่ห่างจากจังหวัดน่านมาทางทิศใต้ประมาณ 72 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับตำบลน้ำตก ทิศตะวันออกติดกับตำบลนาน้อย และตำบลสถาน ทิศใต้ติดกับตำบลสันทะ และทิศตะวันตกติดกับอำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

พื้นที่มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 131.102 ตารางกิโลเมตร หรือมีเนื้อที่ประมาณ 63,830 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวน จำนวน 46,281 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.51 พื้นที่ทำกิน จำนวน 10,877 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.04 พื้นที่ป่าชุมชน จำนวน 5,840 ไร่ ร้อยละ 9.15 และพื้นที่ที่อยู่อาศัย จำนวน 832 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.30 อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 600-1,000 เมตร เป็นพื้นที่ราบร้อยละ 4.78 พื้นที่ลาดเชิงเขาร้อยละ 19.03 และพื้นที่ภูเขา ร้อยละ 76.19 ตำบลบัวใหญ่เป็นต้นกำเนิดลำน้ำแหวง ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักของอำเภอนาน้อย ไหลผ่านพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ จากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกสามารถใช้อุปโภคและทำการเกษตร ลักษณะดินเป็นดินเหนียว ประชาชนส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามที่ราบลุ่มลำน้ำแหวง พื้นที่ 2 ใน 3 ของแต่ละหมู่บ้านเป็นที่ทำการเกษตร การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน และอำเภอเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และถนนลาดยางมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของตำบล จะทำการเกษตร ทำไร่ข้าวโพด ทำสวนยางพารา

เริ่มจากความท่างไกล ไม่สะดวก

เมื่อก่อนตำบลบัวใหญ่ยังเป็นตำบลสันทေးอยู่ แต่พอปี พ.ศ. 2525 ทุกหมู่บ้านของตำบลสันทေးซึ่งอยู่ในการปกครองของท่าน กำนันบุญรัตน์ กาฝัน เห็นการปกครองลำบากเพราะแต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน และการคมนาคมสมัยนั้น ถนนยังเป็นถนนลูกรังอยู่ จึงขอแยกการปกครองออกเป็น 2 ตำบล โดยใช้เขตลำห้วยเป็นแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ ตั้งแต่บ้านนาแดงไปถึงชุมชนรวม 8 หมู่บ้านยังอยู่ในเขตรับผิดชอบของตำบลสันทေး และตั้งแต่บ้านนาได้ขึ้นมาจนถึงบ้านหนองห้า รวม 8 หมู่บ้าน มาเป็นตำบลบัวใหญ่ในปัจจุบันนี้ และตำบลสันทေးได้เลือกตั้งกำนันขึ้นมาใหม่ ส่วนตำบลบัวใหญ่คงใช้กำนันคนเดิมคือนายบุญรัตน์ กาฝัน ซึ่งอยู่ในเขตบ้านนาแทน การที่ได้ตั้งชื่อตำบล “บัวใหญ่” เพราะที่บ้านอ้อย หมู่ที่ 1 มีหนองน้ำธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองมาหลายร้อยปี ชื่อว่าหนองปวน หนองน้ำนั้นจะมีสิ่งแปลกอยู่คือจะมี “ดอกบัวหลวง” ขึ้นอยู่เต็มทั้งหนอง ซึ่งเป็นดอกบัวที่สวยงามมาก จึงได้ลงความเห็นให้ชื่อตำบลเป็นตำบลบัวใหญ่ เพื่อจะได้เป็นที่ระลึกแก่คนทั่วไป

ตำบลบัวใหญ่เส้นทางในการสัญจรไม่สะดวก อยู่ห่างไกลจากธนาคารหรือสถาบันการเงินหลักการเข้าถึงแหล่งทุนยาก การกู้ยืมต้องมีผู้ค้ำประกัน มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน มีความยุ่งยาก และมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ในยามที่มีความจำเป็น เช่น มีงานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งทุนได้ ทำให้ต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ ทำให้ประสบปัญหาเรื่องดอกเบี้ยสูง ประชาชนจึงอยากให้มีสถาบันการเงินในตำบลเป็นของพวกเขาเอง และบริหารจัดการโดยคนในชุมชน เพื่อความสะดวกแก่ประชาชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บออมเงิน และเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ และบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงได้มีการเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน และระดับตำบล โดยมีตัวแทน

ประชาชน ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละหมู่บ้าน เข้ามานำเสนอความคิด และระดมความคิดเห็น และได้ข้อสรุปว่า ในเมื่อชุมชนมีทุนอยู่ในพื้นที่ของตนเองอยู่แล้ว ชุมชนน่าจะมีส่วนเป็นเจ้าของ บริหารจัดการโดยชุมชนเอง แล้วนำดอกเบี้ยที่ได้มาจัดสวัสดิการช่วยเหลือกันเอง จึงได้มติที่ประชุมให้มีการจัดตั้ง “สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่” ขึ้น โดยจัดตั้งเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2549 และมีการสรรหาคณะกรรมการจัดทำร่างระเบียบ เริ่มขายหุ้น รับสมัครสมาชิก จัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2550 โดยเปิดให้บริการแก่สมาชิกซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ และประชาชนในตำบลใกล้เคียง เช่น ตำบลสันทေး

สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ตั้งอยู่เลขที่ 100 หมู่ที่ 3 บ้านนาแห้ว ตำบลบัวใหญ่ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดน่าน อยู่ห่างจากอำเภอเมืองน่านไปทางทิศใต้เป็นระยะทาง 72 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอนาน้อยเป็นระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร

ความคาดหวังและเป้าหมาย

สำหรับความคาดหวังและเป้าหมายคือ การเป็นสถาบันการเงินที่มีความปลอดภัยมีสมาชิกเพิ่มขึ้น มีการออมมากขึ้น สามารถนำเงินไปกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและตำบลให้ดีขึ้น ขยายเวลาในการให้บริการฝาก-ถอน ให้เหมือนกับธนาคารมีและการจัดทำระบบข้อมูลสมาชิกโดยแยกระดับจำนวนหนี้สิน

เส้นทางกำเนินงาน ขับเคลื่อน

จุดเริ่มต้นเกิดจากเมื่อปลายปี 2549 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร กับพัฒนาการอำเภอหนองคาย เข้ามาทาบทามให้ชุมชนที่อยู่ไกลจากที่ทำการธนาคารพาณิชย์ อย่างตำบลบัวใหญ่และตำบลสันตะ ตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้น เพื่อให้ช่วยต่อการทำธุรกรรม การเงินต่าง ๆ หลังทำประชาคมสอบถามความคิดเห็นประชาชน **ปรากฏว่ามีเพียงคน ตำบลบัวใหญ่ที่อยู่ห่างจากธนาคารประมาณ 13 กิโลเมตร** ขานรับแนวคิดนี้ ปีการดำเนินงาน ในช่วงแรกเริ่มในสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในหลายด้าน แต่ก็ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การทำงานจากธนาคาร ธกส. และได้รับการสนับสนุนจาก กองทุนหมู่บ้านที่มอบดอกเบี้ยจากกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2,000 บาท รวมเป็นเงิน 16,000 บาท ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ มีความพร้อมและสามารถ ที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาน้อย จึง ได้นำแนวทางการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนแหล่งอื่น ในจังหวัดน่าน และสถาบัน การเงินชุมชนในต่างจังหวัดที่ประสบผลสำเร็จแล้วมาประยุกต์กับภาคชุมชน สภาพสังคม และสภาพแวดล้อม รวมทั้งเข้ามาให้การสนับสนุนและให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ให้การสนับสนุนสำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เคาน์เตอร์ให้บริการ และส่ง บุคลากรมาช่วยอบรม และให้ความรู้แก่คณะกรรมการ ในเรื่องของการดำเนินงานทาง ด้านการเงิน การบัญชี และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดเก็บและ ประมวลผลข้อมูลจนกระทั่งสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่มีความพร้อมที่จะดำเนินงาน และบริหารจัดการด้วยตนเอง จึงถือกำเนิดเป็นรูปร่างขึ้นและจัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ **ในวันที่ 26 มีนาคม 2550** และได้เปิดรับสมาชิกด้วยการระดมหุ้น หุ้นละ 100 บาท และคิดค่าธรรมเนียมคนละ 30 บาท มีผู้สนใจสมัครประมาณ 180 คน และสามารถ รวมเงินหุ้นได้ประมาณ 1,000,000 บาท จากนั้นจึงปล่อยให้สมาชิกทันที โดยเปิดให้ บริการแก่สมาชิกที่เป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ จนถึงปัจจุบันสินทรัพย์ รวมทั้งหมดของสถาบัน 28,131,594.69 บาท

“ให้เห็นเงิน เป็นกระดากษ์”

นายปรีชา การินไชย

ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่

เส้นทางพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่

- เกิดสถาบันการเงิน
- จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก
- สนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์
- เกิดคณะทำงาน/เครือข่าย

ผลลัพธ์/ผลผลิต

๒๕๕๙ - ๒๕๕๒

กิจกรรม

- ประชาชนต้องการให้มีการจัดตั้งสถาบัน
- จัดประชุม (ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการ)
- เปิดสถาบันเปิดทำการ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐
- ระดมทุนเปิดรับสมาชิก

สภาพปัญหา

- เส้นทางสัญจรไม่สะดวก
- พื้นที่ห่างไกลจากธนาคาร ๑๓ กม.
- ประชาชนมีหนี้สิน เข้าถึงแหล่งเงินกู้ยาก
- เงินกู้ธนาคารบออัตราดอกเบี้ยสูง

- สมาชิกมีเงินออมเพิ่มขึ้น
- สมาชิกกู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อชำระหนี้ ธกส.
- สมาชิกได้รับเงินปันผล
- สมาชิกได้รับสวัสดิการ กรณีเสียชีวิต

๒๕๕๓ - ๒๕๕๗

- สมาชิกที่กู้เงินต้องออมเงิน ๑,๒๐๐ บ./คน
- ปลอຍกู้ถูกเงินให้สมาชิกชำระหนี้ ธกส. เท่านั้น
- ปลอຍกู้ให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บ./คน

- ภาระหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายครัวเรือน
- ต้องการเงินเพื่อชำระหนี้
- หนี้เสียถูกละเลยไม่ส่งคืน (แก้ปัญหาโดยการพักชำระหนี้ให้จ่ายดอกเบี้ยตาม)

- สมาชิกได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น
- สมาชิกได้รับเงินปันผล
- เงินออมเพิ่มขึ้น สร้างวินัยการออม
- จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น ๑,๑๕๐ คน

๒๕๕๘ - ๒๕๖๐

- ปลอຍกู้เงินช่วยเหลือฉุกเฉินไม่มีดอกเบี้ย
- งานศพ/งานแต่งงานบวช/งานขึ้นบ้านใหม่
- สมาชิกได้รับสวัสดิการ กรณีเสียชีวิต ๒,๕๐๐ บ./คน
- กรณีกู้เงินเพิ่มอีก ๕,๐๐๐ บาท

- ต้องการเงินอัตราดอกเบี้ยต่ำ
- ต้องการเงินใช้จ่ายการฉุกเฉิน เช่น งานศพ

ขั้นตอนและกระบวนการ

สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่เริ่มต้นจากความต้องการของประชาชนชุมชนที่ต้องการให้มีสถาบันการเงินในตำบลเพื่อความสะดวกแก่ประชาชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บออมเงินที่มีความปลอดภัย และเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการออมทรัพย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะตำบลบัวใหญ่อยู่ห่างไกลจากธนาคาร ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลน้อยห่างจากตำบลบัวใหญ่ 13 กิโลเมตร เส้นทางในการสัญจรไม่สะดวก จึงได้มีการเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ก่อนที่จะมีการจัดประชุมประชาคมระดับตำบล โดยมีตัวแทนประชาชน ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละหมู่บ้าน เข้ามานำเสนอความคิดเห็น และระดมความคิดเห็น และหาแนวทางในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนฯ โดยจัดตั้งเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2549 และจัดให้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2550 โดยเปิดให้บริการแก่สมาชิกซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ และประชาชนในตำบลใกล้เคียง เช่น ตำบลสันทะ และบุคคลที่สนใจ

กลไกการขับเคลื่อนและภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนสำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่นั้นคือ คณะกรรมการดำเนินงานของสถาบันการเงินฯ ที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแบ่งเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ

- คุณหมอปรีชา การินไชย ผู้จัดการฝ่ายสินเชื่อ
- อาจารย์แสงจันทร์ การินไชย ผู้ตรวจสอบบัญชี
- คุณละเอียด ทานีะ พนักงานสินเชื่อ
- คุณเนตรภัทรา นุชนิยม พนักงานการเงินและบัญชี

2. คณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อ มีกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง มีบทบาทหน้าที่ ฝ่ายสินเชื่อ เร่งรัดติดตามหนี้กรณีที่ตั้งชำระ และตรวจสอบคุณสมบัติสมาชิกที่กู้ยืม เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของคนในตำบล

3. คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบบัญชีประกอบด้วย คณะกรรมการภายใน และตัวแทนภาคประชาชน ส่วนการสรรหาพนักงานรับฝากเงิน ถอนเงิน คัดเลือกจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความเสียสละและสามารถทำบัญชีและใช้คอมพิวเตอร์เป็น ทำงานโดยระยะแรกยังไม่มีย่างรายเดือน

ภาคีหลักในการหนุนเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่มีรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อาทิ **สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ** หนุนเสริมและสนับสนุนข้อมูลในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่, **องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่** อนุญาตให้ใช้สถานที่ร้านค้าชุมชน ที่ยังว่าง จำนวน 1 ห้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ตั้งและสำนักงานในการดำเนินงานของสถาบัน, **กองทุนหมู่บ้าน** สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงอาคารร้านค้าชุมชนเพื่อเป็นที่ทำการ 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 2,000 บาท เป็นเงิน 16,000 บาท และ**ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)** สาขานาน้อย สนับสนุนข้อมูล แนวทางการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนแห่งอื่น ในจังหวัดน่านและสถาบันการเงินชุมชนในต่างจังหวัดที่ประสบผลสำเร็จแล้วมาประยุกต์กับสภาพชุมชน สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมให้การสนับสนุนอุปกรณ์สำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เคาน์เตอร์ให้บริการ และส่งบุคลากรมาช่วยอบรมและให้ความรู้แก่คณะกรรมการในเรื่องของการดำเนินงานทางการเงิน การบัญชี และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล และตรวจสอบบัญชี

อาจารย์แสงจันทร์ การินไชย
ผู้ตรวจสอบบัญชี

คุณเนตรภัทรา นุชนิยม
พนักงานการเงินและบัญชี

คุณละเอียด ทานีะ
พนักงานสินเชื่อ

ผลลัพ์	2549 - 2552	2553-2557	2558-2560
ช่วงเวลา	2549 - 2552	2553-2557	2558-2560
การดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องการให้มีการจัดตั้งสถาบัน - จัดประชุมผู้นำชุมชน/ คณะกรรมการ - เปิดทำการสถาบัน วันที่ 26 มีนาคม 2550 - ระดมทุนเปิดรับสมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกที่กู้เงินต้องออมเงิน 1,200 บ./ คน - ปลอยกู้เงินให้สมาชิกชำระหนี้ ธกส. เท่านั้น - ปลอยกู้ให้สมาชิกตามจำนวนหุ้นแต่ไม่เกิน 50,000 บ./ คน - มีกติกากการพักชำระหนี้ให้จ่ายดอกเบี้ย คณะกรรมการติดตาม 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น - สมาชิกได้รับเงินปันผล - เงินออมเพิ่มขึ้น มีวินัยการออม - จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น 1,140 คน
ตัวชี้วัด SDGs	-	10.5.1 เสถียรภาพของระบบการเงิน	10.1.1 อัตราการเติบโตของการใช้จ่ายในครัวเรือน หรือรายได้ต่อหัวในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 ต่อประชากรทั้งหมด
สภาพปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางสัญจรไม่สะดวกพื้นที่ห่างไกล คาบสมารคาร 13 กม. - ประชาชนมีหนี้สิน เข้าถึงแหล่งกู้เงินยาก - เงินกู้ยืมกระบวนอัตราดอกเบี้ยสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาระหนี้สิน / ค่าใช้จ่ายครัวเรือน - ต้องการเงินเพื่อชำระหนี้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการกู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำ - ต้องการใช้จ่ายเงินกรณีฉุกเฉิน เช่น งานศพ
ผลลัพธ์	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดสถาบันการเงิน - จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก - สนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ - เกิดคณะทำงาน / เครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น - สมาชิกกู้เงินอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อชำระหนี้ ธกส. - สมาชิกได้รับเงินปันผล - สมาชิกได้รับสวัสดิการ กรณีเสียชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น - สมาชิกได้รับเงินปันผล - เงินออมเพิ่มขึ้น มีวินัยการออม - จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น 1,140 คน

ผลลัพธ์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนเมื่อมีสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ คือประชาชนกลุ่มวัยทำงานซึ่งเป็นเสาหลักเป็นหัวหน้าครอบครัว ไม่เป็นหนี้ นอกกระบบ และสามารถลดปัญหาเรื่องหนี้นอกระบบได้เฉลี่ยปีละกว่า “สิบห้าล้านบาท” นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ยังเป็นแหล่งจัดการเกี่ยวกับการเงินของคนในชุมชนทุกประเภท ทุกกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ซึ่งมีผลลัพธ์ที่ชัดเจน คือ

1) เป็นแหล่งเงินออมและเงินกู้ให้กับสมาชิก โดยมีลักษณะสำคัญคือ

รับฝากเงิน และส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการออมสำหรับประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบลบัวใหญ่ ทำให้กลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ สามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้สะดวกมากขึ้นจากเดิมที่พื้นที่มีความห่างไกลจากธนาคารประมาณ 13 กิโลเมตร

เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิก โดยให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปสร้างอาชีพและก่อเกิดรายได้

เป็นแหล่งเรียนรู้/ศึกษาดูงานจากกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเครือข่าย ๆ ละ 20 แห่ง ๆ ละ 30 คน มีผู้เข้าร่วมเรียนรู้และศึกษาดูงานรวมกว่า 600 คน/ปี

2) เป็นแหล่งเงินออมให้กับกลุ่ม/องค์กรในชุมชนจากความสำเร็จในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ ทำให้มีหน่วยงาน/องค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ความสนใจในการสมัครสมาชิกหลากหลายกลุ่ม อาทิ

กลุ่มกองทุน ได้แก่ 1) กองทุนเงินล้านหมู่ที่ 1-8 โดยนำเงินดอกเบี้ยที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ไปประกอบอาชีพมาฝาก 2) กลุ่มออมทรัพย์หมู่ที่ 1-8 นำเงินที่ออมทุกเดือนมาฝาก 3) กองทุนที่ดินเงินที่ได้จากการประมูลเช่าที่ดินมาฝาก 4) กองทุนเงินแม่ของแผ่นดิน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

กลุ่มปลูกไม้ยางพารา ได้แก่ 1) กลุ่มยางพาราบ้านใหม่มงคล เงินออมของสมาชิกกลุ่มยางพารา 2) กลุ่มยางพาราบ้านหนองห้า เงินออมของสมาชิกกลุ่มยางพารา 3) กลุ่มยางพาราบ้านนาแห้วและสันหย่อม เงินออมของสมาชิกกลุ่มยางพารา 4) กลุ่มยางพาราบ้านต้นม่วง เงินออมของสมาชิกกลุ่มยางพารา 5) กลุ่มยางพาราบ้านทัพม่าน เงินออมของสมาชิกกลุ่มยางพารา

กลุ่มหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ 1) กลุ่มโกไข่โรงเรียนบ้านนาไค้ เงินที่ได้จากการขายไข่ไก่ของแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาไค้ 2) โรงเรียนบ้านอ้อย เงินนอกงบประมาณที่ได้จากการบริจาคและเงินจัดผ้าป่า 3) เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบัวใหญ่ เงินออมกระบอกออมสินของเด็ก ศพด. 4) วัด เงินรายได้จากผ้าป่าและเงินที่มีคนมาทำบุญ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่มน้ำดื่มสะอาดหยอดเหรียญ หมู่ที่ 1-8 นำเงินรายได้จากตู้หยอดเหรียญ 2) กลุ่มทอผ้าบ้านหนองห้า (สตรี)

กลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลบัวใหญ่ โดยการนำเงินออมมาฝากรวมกัน

3) เป็นแหล่งเงินออมจากตำบลใกล้เคียง

เมื่อสถาบันการเงินชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี คณะกรรมการมีความซื่อสัตย์สุจริตและบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ทำให้สถาบันการเงินชุมชนได้รับการยอมรับจากชุมชนตนเองและชุมชนโดยรอบตำบลใกล้เคียงมาใช้บริการธุรกรรมทางการเงิน ทำให้ฐานลูกค้าที่เป็นหน่วยงาน กลุ่มองค์กรที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้น อาทิ

1) โรงเรียนบ้านสันตะตำบลสันตะอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

2) กลุ่มยางพาราบ้านเซตวัน ตำบลสันตะอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

1) มีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จสามารถบริหารจัดการสถาบันให้เกิดกำไร โดยมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นซึ่งจนเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนภายในระยะเวลา 10 ปี จากสินทรัพย์ 1,000,000 บาท เป็น 32,516,646.81 บาท ในปัจจุบัน

2) คนในชุมชนมีวินัยการออมเพิ่มมากขึ้น เพราะมีการส่งเสริมจากทางสถาบันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นวัตถุประสงค์หลักของสถาบันที่มีจุดยืนเรื่องการออม

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยหลัก

1. ตัวบุคคล มีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ สุจริต ตรวจสอบได้ ความซื่อสัตย์ของพนักงาน ทั้ง 4 คนนั้น เชื่อถือได้จากทำงานมานานมากกว่า 10 ปี ทำให้ได้รับความเชื่อถือ

2. กฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลง

3. การให้สวัสดิการแก่สมาชิกและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินหุ้น

4. การฝากเงิน-ถอนเงินด้วยระบบคอมพิวเตอร์เหมือนระบบธนาคาร ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล

การฝากเงิน การฝากออมทรัพย์ได้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.50 บาทต่อปี เพื่อเป็นการจูงใจและส่งเสริมการออมแก่ประชาชน หากมีเงินฝากจำนวนมากแจ้งให้ทาง ธกส. มารับเงินฝากจากสถาบันฯ มีการสรุปยอดเงินฝากและถอนทุกวันทำการ

การถอนเงิน สมาชิกสามารถถอนเงินได้ตามความเหมาะสม ถ้าถอนเงินเกินจำนวน 50,000 บาท ต้องแจ้งล่วงหน้า เนื่องจากต้องไปถอนเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

การฝากหุ้น หุ้นละ 100 บาท กำหนดเพดานไม่เกิน 2,500 หุ้น เพื่อป้องกันการเก็งกำไรจะได้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาทต่อปี โดยมีเงื่อนไขว่าสมาชิกถอนเงินฝากหรือถอนหุ้นนั้นได้ต่อเมื่อฝากเงิน หรือเป็นสมาชิกของสถาบันการเงินเป็นระยะเวลา 5 ปี (ถ้าหากผู้กู้ติดเป็นผู้ค้ำประกันรายอื่น ไม่สามารถถอนหุ้นได้

5. ทำตามกฎระเบียบอย่างชัดเจน ทุกคนให้ความร่วมมือในการทำตามกฎระเบียบของกองทุน การให้สินเชื่อแก่สมาชิกสินเชื่อประเภทเงินกู้สามัญ (เงินกู้ระยะสั้น) กำหนดระยะเวลา 1 ปี ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี สมาชิกที่ถือหุ้นสามารถกู้เงินได้ 5 เท่าของมูลค่าหุ้น ซึ่งจะต้องมีสมาชิกเป็นผู้ค้ำประกัน 2 คน ทั้งนี้สมาชิกสามารถกู้เงินได้สูงสุดไม่เกินจำนวนเงิน 50,000 บาท แต่ต้องหักไว้ออม ปีละ 1,200 บาท (เดือนละ 100 บาท)

6. มีสวัสดิการครอบคลุมทุกด้าน เช่น สินเชื่อประเภทเงินกู้ สวัสดิการแก่สมาชิกแบบไม่มีดอกเบี้ย

งานแต่งงาน ยืมได้ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่คิดดอกเบี้ยหลังเสร็จจากงานไม่เกิน 5 วันส่งคืน

งานขึ้นบ้านใหม่ ยืมได้ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่คิดดอกเบี้ยหลังเสร็จจากงานไม่เกิน 5 วันส่งคืน เช่น กรณี นางดวงเดือน จันทะเสน บ้านสันพะยอม ยืมเงินจำนวน 50,000 บาท

งานบวช ยืมได้ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่คิดดอกเบี้ยหลังเสร็จจากงานไม่เกิน 5 วันส่งคืน กรณี นางตี แสนรินทร์ ยืมจำนวนเงิน 30,000 บาท

งานศพ ยืมได้ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่คิดดอกเบี้ยหลังเสร็จจากงานไม่เกิน 5 วันส่งคืน ครอบครัวผู้เสียชีวิตจะได้รับสวัสดิการในการจัดการศพจำนวนเงิน 2,000 บาท หากสมาชิกที่เสียชีวิตกู้เงินด้วยจะได้รับเงินเพิ่มอีกจำนวน 5,000 บาท รวมเป็นเงิน 7,000 บาท เช่น กรณี นางเสมอ ปัญญาเทพ บ้านนาแหน ยืมจำนวนเงิน 50,000 บาท

กรณีช่วยเหลือสมาชิกที่กู้เงินจากสถาบันการเงินของรัฐ เฉพาะ ธกส. สถาบันฯ จะปล่อยกู้แก่สมาชิกเพื่อปิดหนี้ ธกส. ในวงเงินไม่เกิน 250,000 บาท โดยสถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 บาทหักดอกเบี้ยและจ่ายให้สถาบันฯ ณ วันที่ได้รับอนุมัติ และต้องได้รับการรับรองจาก ธกส. ว่า ลูกหนี้ ธกส. รายดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาปล่อยสินเชื่อให้กู้ต่อเมื่อลูกค้า ธกส. ได้รับอนุมัติเงินกู้ ผู้กู้เขียนใบฝากเงินเข้าบัญชีเงินฝาก ชื่อบัญชี สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ แล้วนำสำเนาใบฝากเงินมาแสดงต่อสถาบันการเงินเพื่อตัดบัญชีชำระหนี้

7. การจัดสรรกำไรและเงินปันผลตามระเบียบสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ได้จัดสรรกำไรที่ได้จากการดำเนินงานในแต่ละปีที่เป็นระบบ สมาชิกเห็นผลประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน

1) เงินทุนสำรองไม่เกินร้อยละ 15 ของกำไรสุทธิ

2) ทุนสาธารณะประโยชน์ ไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิสะสมไว้ได้มีการจัดสรรเป็นทุนศึกษาอบรมแก่สมาชิก ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ เช่น ปรับปรุงถนนเข้าสู่พื้นที่การเกษตรในตำบล กิจกรรมงานวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาตำบล งานผ้าป่า งานทอดกฐิน งานวัฒนธรรมเป็นศรีของดินน่าย และงานอื่น ๆ ตามดุลยพินิจผู้จัดการสถาบันการเงิน ซึ่งตามระเบียบของสถาบันฯ กำหนดไว้ให้ผู้จัดการสถาบันมีอำนาจถือเงินสดในมือได้ ไม่เกิน 200,000 บาท

3) เงินสวัสดิการของสมาชิกไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

4) ค่าตอบแทนคณะกรรมการและพนักงานร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ

5) เงินปันผลตามหุ้นของสมาชิกตามจำนวนหุ้นร้อยละ 40 ของกำไรสุทธิสมาชิกที่จะได้รับเงินปันผลจะต้องฝากเงินไม่น้อยกว่า 6 เดือน และกรณีที่ฝากเงินหุ้นไม่ครบ 1 ปีจะได้รับเงินปันผลอัตราตามระยะเวลาที่ฝากจริง

6) เงินบริหารจัดการ กรณีอื่น ๆ ร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ เช่น ต่อเติมห้องทำการ

7) เห็นความสำคัญกับการออมมากกว่าการหารายได้หรือผลกำไร ทำแบบพอตัวมีจุดยืน/ แนวคิดที่ชัดเจน

8) มีการสรุปบทเรียนการดำเนินงานจากการผิดพลาด แล้วนำบทเรียนนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์พัฒนาให้ดีขึ้น

9) ความเข้มแข็งของชุมชน มีการร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยมีธนาคาร ธกส. ให้การสนับสนุนงบประมาณ 60,000 บาท อบรม. ให้การอนุเคราะห์สถานที่ ซึ่งเป็นตลาดเก่า รวมถึงชาวบ้านระดมเงินสร้างอาคารร่วมกัน โดยใช้การทอดผ้าป่าจำนวน 2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 1 ปี ได้รับความร่วมมือจากกองทุนหมู่บ้าน

ปัจจัยสนับสนุน

1. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอขนาดเล็ก ให้การสนับสนุนข้อมูลในการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่อนุญาตให้ใช้สถานที่ร้านค้าชุมชน ที่ยังว่างจำนวน 1 ห้อง

3. กองทุนหมู่บ้าน สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงอาคารร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นที่ทำการ 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 2,000 บาท เป็นเงิน 16,000 บาท

4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาน้อย สนับสนุนข้อมูล แนวทางการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนแห่งอื่นในจังหวัดน่าน และสถาบันการเงินชุมชนในต่างจังหวัดที่ประสบผลสำเร็จแล้วมาประยุกต์กับสภาพชุมชน สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมให้การสนับสนุนอุปกรณ์สำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เคาน์เตอร์ให้บริการ และส่งบุคลากรมาช่วยอบรมและให้ความรู้แก่คณะกรรมการในเรื่องของการดำเนินงานทางการเงิน การบัญชี และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล และตรวจสอบบัญชี

หัวใจของความสำเร็จคือ “การออม”

เมื่อคราวประสบปัญหาเงินทุนสำรองของสถาบันการเงินชุมชนหมด มีธนาคารของรัฐเสนอให้สถาบันการเงินกู้ยืมเงินเพื่อมาปล่อยกู้ต่อ แต่คณะกรรมการนำโดยคุณหมอบริชา ได้ปฏิเสธอย่างแข็งขันที่จะไม่กู้ยืม หากแต่ต้องการยืนหยัดแก้ปัญหาการเงินด้วยตนเอง เพื่อไม่ต้องการให้สถาบันการเงินชุมชนบัวใหญ่เป็นหนี้สินเพิ่ม ซึ่งทางออกในการแก้ปัญหาคือมีการขายหุ้นเพิ่มเพื่อให้สถาบันการเงิน

อยู่ได้ และหลังจากนั้นได้มีการออกกฎระเบียบของกองทุนเพิ่มเติมคือ กองทุนต้องมีเงินสำรองไม่น้อยกว่า 40% ซึ่งจากสถานการณ์วิกฤตและแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบพึ่งตนเอง และการมีจุดยืนในการออมอย่างชัดเจนดังกล่าวได้ทำให้สถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนจนถึงปัจจุบัน

“ตอนนั้นทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มาประชาสัมพันธ์ว่า สถาบันการเงินชุมชนสามารถกู้เงินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ 5 เท่าของเงินทุน แต่กรรมการเราไม่สนใจ เพราะเราถือว่าวัตถุประสงค์ใหญ่คือ การออม ถ้าเป็นหนี้เป็นสิน เราไม่อยากทำ เลยปล่อยกู้เท่าที่มี เหลือกันไปตามความจำเป็น”

คุณหมอบริชา การินไชย

ผู้จัดการสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่

การยกระดับต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

1. เป็นสถาบันการเงินในชุมชน ในพื้นที่ตำบลและพื้นที่ข้างเคียงมาใช้บริการ เช่น โรงเรียนบ้านสันตะ และกลุ่มยางพาราบ้านเซตะวัน ตำบลสันตะ อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

2. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนให้กับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมาเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน การทำบัญชี ฯ รวมถึงพื้นที่เครือข่ายที่เข้ามาเรียนรู้ อาทิ

โรงเรียนบ้านอ้อยเงินนอกงบประมาณที่ได้จากการบริจาค และเงินจัดผ้าป่านำมาฝากในสถาบันการ

เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลบัวใหญ่เงินออมกระปุกออมสินของเด็ก ศพด. เจ้าหน้าที่เข้ามาเรียนรู้ การออมเงิน และนำไปถ่ายทอดให้กับเด็ก ๆ

3. การต่อยอด มีการจัดระบบสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น

- มอบทุนการศึกษาประจำปีให้เด็กเรียนดี แต่ยากจน โรงเรียนละ 1 ทุน ๆ ละ 2,000 บาท

- กรณีสมาชิกคลอดบุตร มอบเงินขวัญถุง โดยมอบเป็นสมุดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์

- ปลอ่ยสินเชื่อพัฒนาอาชีพ สำหรับกลุ่มอาชีพในตำบล

- ช่วยเหลือกรณีเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล

การสร้างกฎระเบียบ มาตรการชุมชน/ แนวทางการทำงาน

ของกองทุนการเงินและสถาบัน
การเงินชุมชน

1. บริหารงานตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ยึดหลักการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ ภายใต้แนวคิดให้เห็น “เงินเป็นกระดาษ” เพราะถ้าเห็นเงินเป็นเงินจะทำให้เกิดความโลภ และเกิดกิเลส ซึ่งทำให้คนทำงานมีคติประจำใจที่บ่งบอกได้ชัดเจนถึงความซื่อสัตย์สุจริต

2. จัดตั้งและแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ชัดเจนโดยแบ่งคณะกรรมการ 3 ฝ่าย ได้แก่

1. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ
2. คณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อ มีกำหนดผู้ใหญ่บ้าน เป็นคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง มีบทบาทหน้าที่ ฝ่ายสินเชื่อและเร่งรัดและติดตามหนี้กรณีที่ค้างชำระเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของคนในตำบล
3. คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบบัญชี ประกอบด้วยคณะกรรมการภายใน และตัวแทนภาคประชาชน ส่วนการสรรหาพนักงานรับฝากเงิน ถอนเงิน คัดเลือกจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความเสียสละและสามารถทำบัญชีและใช้คอมพิวเตอร์เป็น ทำงานโดยระยะแรวยังไม่มีค่าจ้างรายเดือน

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย

1. จัดระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่ (Systematized)

การจัดการสุขภาวะในพื้นที่ด้านเศรษฐกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ซึ่งได้แก่ ระบบการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน เกิดขึ้นจากการทบทวนปัญหาของชุมชนที่ต้องการเข้าถึงสถาบันการเงินที่คนในพื้นที่/ชุมชนสามารถเข้าถึงได้เนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างไกลจากธนาคาร ทำให้เข้าถึงแหล่งทุนยาก การกู้ การออม เป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงนำไปสู่แนวคิดการรวมกลุ่มของชุมชนโดยใช้ฐานจากทุนด้านเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่อันได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวบรวมเงินและรวมกลุ่มกัน โดยใช้ทุนบุคคลในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส ประธานกลุ่มต่าง ๆ ให้ความเห็นชอบและรวมกันขับเคลื่อน นอกจากนี้ยังได้รับการหนุนเสริมจากทุนภายนอกได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน อาทิ พัฒนาชุมชนอำเภอ รวมถึงหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ทำให้ชุมชนมีที่พึ่งด้านความรู้ และคำปรึกษาสามารถก่อรูปการทำงาน จัดโครงสร้างและก่อตั้งสถาบันการเงินของชุมชนได้สำเร็จและสามารถตอบสนองความต้องการการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรมที่สำคัญของสถาบันการเงินชุมชนตำบลบัวใหญ่คือการจูงใจให้สมาชิกเน้นการออมเป็นหลัก โดยกำหนดกฎระเบียบ การรณรงค์ทางการเงินที่หลากหลาย ดังเช่น การกู้ มีทั้งการกู้สามัญ และการกู้ฉุกเฉิน หากเป็นกรณีออมได้

สหกรณ์ (ชกส.) เป็นต้น ซึ่งสุดท้ายปลายทางของการบูรณาการกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ นำมาซึ่งความมีวินัยทางการของคนในชุมชนและความยั่งยืนของสถาบันการเงินชุมชนในที่สุด

ตอบโจทย์

“ลดความไม่เท่าเทียมทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ” (SDG10)

ตัวชี้วัด 10.1.1 อัตราการเติบโตของการใช้จ่ายในครัวเรือน หรือรายได้ต่อหัวในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 ต่อประชากรทั้งหมด

- 82) สนับสนุนกลุ่มสตรีทอผ้า บ้านหนองห้า หมู่ 8 ขยายงานให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบล เป็นกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าบ้านหนองห้า
- 84) ส่งเสริมการออมเงินกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลบัวใหญ่ โดยมีสมาชิกผู้สูงอายุในตำบลรวมเงินและออมเงิน นำมาฝากไว้สถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่
- 85) 1. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนต่าง ๆ ในชุมชน เรียนรู้กิจกรรมการเบิกจ่ายเงิน
2. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนในชุมชน และศูนย์เด็กเล็กในเรื่องการออมเงินทำบัญชีให้กับเด็ก
3. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเครือข่าย สสส. 20 แห่ง มาเรียนรู้ในกิจกรรมในสถาบันการเงิน
- 87) มีกฎระเบียบในสถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่ การกู้ต้องนำไปประกอบอาชีพ
- 88) สนับสนุนทุนหรืองบประมาณ ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อการออมเงินให้กับกลุ่ม

ตัวชี้วัด 10.2.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้มีฐานต่ำกว่าร้อยละ 50 (13,838 บาท ต่อครัวเรือนต่อเดือน (ปี 2556) จำแนกตาม กลุ่มอายุ เพศ และคนพิการ

- 90) อบต.บัวใหญ่ทำงานร่วมกับสถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่ จัดให้มีข้อมูลพื้นฐานหนุนเสริมการทำงานของสถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลตำบล TCNAP

ตัวชี้วัด 10.5.1 เสถียรภาพของระบบการเงิน

- 96) ส่งเสริมการปล่อยเงินกู้ฉุกเฉินระยะสั้น 5 หมื่น 5 วัน โดยไม่มีดอกเบี้ย

“สถาบัน การจัดการเงินทุน ในชุมชนบ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7”

- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ข้อมูลพื้นฐาน

“ตำบลป่าสัก” ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งของเมืองเก่าแห่งล้านนาไทย หรือ “เมืองเชียงแสน” เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยป่าไม้โดยเฉพาะต้นไม้ที่มีมากที่สุด คือ ต้นสัก มีพื้นที่รวม 29 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,000 ไร่ พื้นที่ด้านทิศเหนือติดต่อกับตำบลภูซาง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งประโยชน์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ “อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูซาง” ทั้งเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำและลำห้วยหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำเป็๋อย ลำห้วยช้างโค้ง ลำห้วยหัวเวียง และลำห้วยเหล็กไหล อันเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตรและเป็นพื้นที่รองรับน้ำและระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก รับผิดชอบเขตการปกครอง 10 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,722 ครัวเรือน มีประชากร 4,154 คน ชาย 2,064 คน หญิง 2,090 คน

ประชาชนส่วนใหญ่มีประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนาเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 23.76 (ข้อมูล TCNAP) ในด้านการทำเกษตรกรรมมีการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี เช่น

การปลูกข้าวโพด ปลูกถั่วลิสง ปลูกกระเทียม ซึ่งทำรายได้ให้แก่ประชาชนตลอดทั้งปี สำหรับการเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงรายย่อย ในครัวเรือน ได้แก่ โค สุกร และไก่ เน้นเลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน ในด้านการรับจ้าง ประชาชนบางส่วนมีอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น งานก่อสร้าง งานเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ด้วยทุนทางภูมิปัญญาที่หลากหลาย จึงเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับคนชุมชน อาทิเช่น กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านแกใหม่นิคม หมู่ที่ 6 ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อจักสานผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก กลุ่มผู้สูงอายุจักสานบ้านช่วงแก้ว หมู่ที่ 9 มีการรวมกลุ่มเพื่อจักสานไม้ไผ่ โดยมีสินค้าจำหน่ายสร้างรายได้ตลอดทั้งปี

อบต.ป่าสักมีเป้าหมายที่จะสร้างชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยยึดหลักการทำงาน 3 ประการ ดังนี้

1. **การยึดมั่นประชาธิปไตยชุมชน** ส่งเสริมประชาธิปไตยในหมู่บ้าน โดยการใช้วิธีการประชุมประชาคมหรือเวทีหารือในหมู่บ้านเพื่อหาข้อสรุปยึดถือมติของกลุ่มเป็นสำคัญในการตัดสินใจหรือพิจารณาข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ

2. **การมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งพาตนเอง** มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ในการทำงานทุกอย่างจะเปิดพื้นที่ให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้ง ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยจะมีเวทีที่หลากหลายที่จะให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม อาทิ การประชุมประจำเดือน, การประชุมสภาผู้นำ, การประชุมหมู่บ้าน เป็นต้น

3. **การบูรณาการภาคีเครือข่ายในทุกกระดับ** การขับเคลื่อนงานในพื้นที่อาศัยภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการบูรณาการแผนพัฒนาตำบลร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงมีการสร้างความร่วมมือกันในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร ฯลฯ

เริ่มจากปัญหาเศรษฐกิจ “คนীনอกกระบ”

ปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญของชาวบ้าน คือเงินกู้ยืมนอกระบบอันสืบเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เครื่องอุปโภค บริโภค การศึกษาของบุตร รวมทั้งหนี้สินจากการกู้เงินมาทำการเกษตรแล้วประสบภาวะราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำและต้นทุนการผลิตสูง การขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และการว่างงานในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว

จากการศึกษาสถานะ**ด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน 5 มิติ** (ข้อมูล TCNAP) ซึ่งประกอบด้วย มิติด้านอาชีพ การทำบัญชีครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ภาระหนี้สิน และการออมเงิน พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. **อาชีพ** ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการทำนาเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 23.76 และอาชีพค้าขาย ร้อยละ 9.27

2. **การทำบัญชีครัวเรือน** ประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าสักส่วนใหญ่มีการทำบัญชีครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 45

3. **รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน** โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 3,954 บาทต่อเดือน

4. **ภาระหนี้สิน** โดยส่วนใหญ่ประชาชนร้อยละ 75 มีหนี้สินเพื่อการกู้ยืมในการประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการใช้ในครัวเรือน โดยมีภาระหนี้สินการกู้ยืมจากสถาบันการเงินในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75 กู้จากกองทุนเงินล้าน ร้อยละ 67.41 และกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 55.72

5. **การออมเงิน** ทุกหมู่บ้านในตำบลป่าสัก มีสถาบันการเงินเพื่อการออมทรัพย์ เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน ประชาชนมีการออมเงินกับสถาบันออมเงินดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 83.10

ด้าน**เศรษฐกิจระดับกลุ่มพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีภาระหนี้สินเพื่อการกู้ยืมในการประกอบอาชีพซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชน**กลุ่มและองค์กรชุมชนจึงได้มีบริการปรึกษาหารือให้มีกลุ่มกองทุนที่มิงานและกิจการที่ส่งผลต่อรายได้ ค่าใช้จ่ายและส่งเสริมการออมทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมทั้งเป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำโดยกลุ่มและองค์กรที่มิงานและกิจการที่กระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในตำบลป่าสัก เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มดอกไม้จันทร์ กลุ่มโคขุน เป็นต้น ส่วนกลุ่มและองค์กรที่มิงานและกิจการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนทางอ้อม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ทุกกลุ่มในตำบลป่าสักมีกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างการเรียนรู้ สร้างการมี

ส่วนร่วม มีการปรึกษาหารือสมาชิก มีการร่วมกันระดม
ทุนและการจัดสรรเงินเพื่อสวัสดิการสมาชิก

ความคาดหวังและเป้าหมาย

จากการประชาคมร่วมกันเป็นประจำทุกเดือน ๑
ละหนึ่งครั้ง ทำให้เกิดข้อตกลงและมติร่วมกันทุก ๑
เรื่อง รวมทั้งการจัดตั้ง **“สถาบันการจัดการเงินทุนใน
ชุมชนบ้านป่าสัก 2”** โดยมีความคาดหวังและเป้าหมาย
ร่วมกัน ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนทุกคนพร้อมใจ ไม่มี “หนี้สิน
นอกระบบ”
2. สถาบันการจัดการเงินทุนในชุมชนบ้าน
ป่าสัก 2 จะต้องเป็นแหล่งเงินทุนช่วยเหลือสมาชิก
โดยให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้สมาชิกนำไป
สร้างอาชีพ ใช้จ่ายเพื่อความจำเป็นในครัวเรือน
3. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยการ
จัดสวัสดิการ ที่ครอบคลุมทุกด้านเช่น ด้านการศึกษา
สถาบันการจัดการเงินทุนในชุมชนฯ ได้มอบทุน
การศึกษาให้กับลูกหลานของสมาชิกที่ศึกษาอยู่ในชั้น
ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาทุกคน จำนวนทุนการศึกษา
นั้นขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของนักเรียน
4. มีสถาบันการเงินที่รับฝากเงิน และส่งเสริม
การออมสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน
5. เป็นแหล่งสวัสดิการของสมาชิกและคนใน
ชุมชน สมาชิกและชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
และเท่าเทียมกัน สร้างความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน
6. เกิดระบบการรวมกลุ่มการเงินอย่างมี
ประสิทธิภาพ เกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายทั้ง 9 กลุ่ม
เพื่อบริหารจัดการร่วมกัน
7. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยประชาชน
สามารถใช้สวัสดิการในชุมชนได้

เส้นทาง...

การดำเนินงานขับเคลื่อน

ปี 2544 หมู่บ้านป่าสัก 2 หมู่ 7 ได้รับการ
จัดสรรงบประมาณจากทางรัฐบาลเป็นจำนวนเงิน
1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) เพื่อจัดตั้งกองทุน
หมู่บ้านหรือกองทุนเงินล้าน ผู้ใหญ่บ้านจึงปล่อยเงินให้
กู้ยืมตามปกติ จากการที่สังเกตเห็นว่าคนในชุมชนมีภาวะ
หนี้สินนอกระบบเป็นจำนวนมาก

ปี 2548 ได้รับการประเมินมาตรฐานกองทุน
จากพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยาได้ให้กองทุนดีเด่นระดับ
AAA (กองทุนที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น) ถือเป็นจุด
เปลี่ยนที่ทำให้มีการขยายโครงการสร้างการดำเนินงาน
ยกระดับจากกองทุนเงินล้านเป็นสถาบันการจัดการเงิน
ในชุมชนหมู่ 2

ปี 2549 ได้รับรางวัลกองทุนดีเด่นระดับ AAA
ปีที่ 2

ปี 2554 ผลการสำรวจข้อมูล จปฐ. พบว่าประชาชน
ในบ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7 มีหนี้สินและเสียรายได้ต่ำกว่า
เกณฑ์ โดยมีหนี้สินครัวเรือนละ 20,000-30,000 บาท
นายสุจิตร์ ไหวพินิจ ผู้ใหญ่บ้านป่าสัก 2 ได้สร้าง
แนวคิดในการสร้างนิสัยการออมและแก้ไขปัญหาหนี้
นอกระบบให้สมาชิกในชุมชน จึงได้เผยแพร่แนวคิด
ดังกล่าวแก่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีผู้นำในหมู่บ้าน
และประชาชนในหมู่บ้าน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ผ่านเวทีประชาคมของหมู่บ้าน โดยที่ประชุมได้เสนอ
แนวทางส่งเสริมการออมที่สามารถเห็นผลเป็นรูปธรรม

ปี 2555 ได้รับการประเมินจากสำนักงานพัฒนา
ชุมชนอำเภอภูซาง สำนักงานพัฒนาพัฒนาชุมชน
จังหวัดพะเยาและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตรสาขาภูซาง ให้เป็น**สถาบันการจัดการ
เงินทุนชุมชนบ้านป่าสัก 2** โดยมีการยุบรวมและระดมเงิน

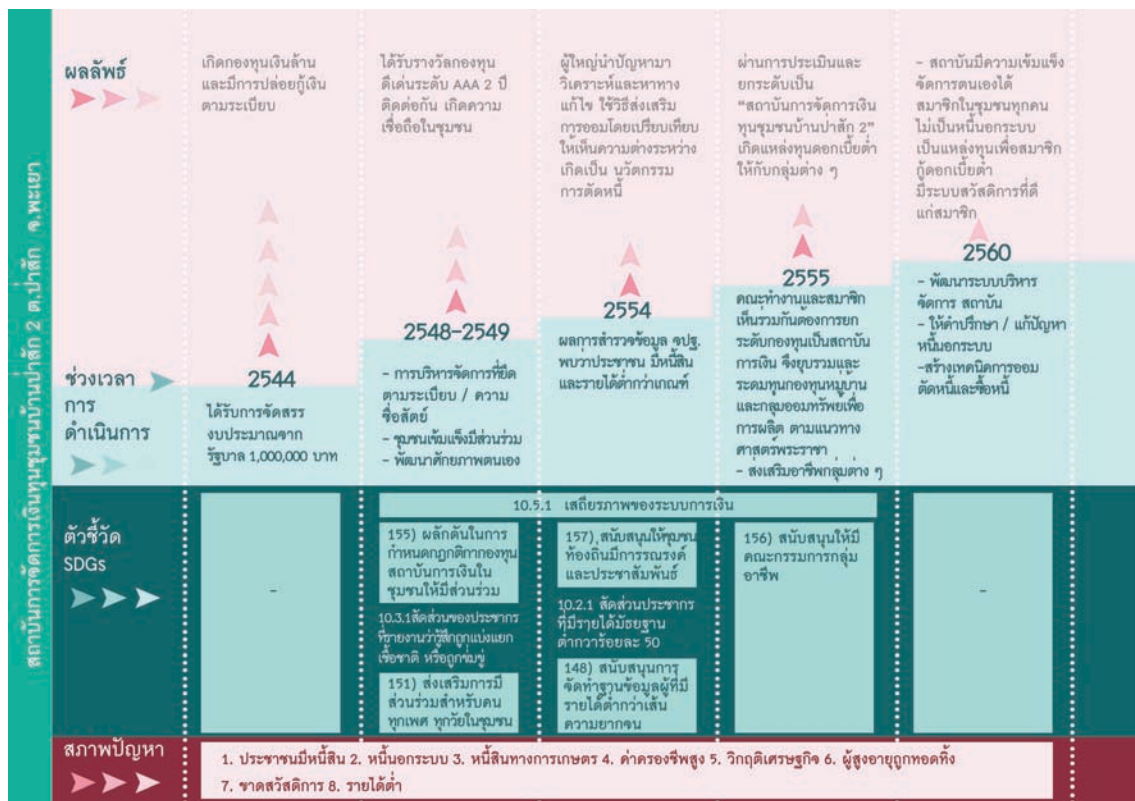
จากกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มารวมเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านป่าสัก 2 มีการคัดเลือกคณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ จำนวน 15 คน เมื่อได้คณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่บริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนแล้วคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมเพื่อร่างระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ

ปี 2557 ก่อสร้างอาคารสถาบันการเงินหลังใหม่ จากงบประมาณ ตำบลละ 5,000,000 บาท หมู่บ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7 ได้รับความเงินมา 500,000 บาท โดยอาคารหลังเดิมใช้เป็นศาลาเอนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน และใช้เป็นศาลาเอนกประสงค์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ปัจจุบันที่ทำการสำนักงานตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7

อาคารสำนักงานสถาบันจัดการเงินทุนชุมชนบ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7

ปี 2560 มีการปรับสัญญา 1 คราวเรือน 1 สัญญา สมาชิกจะมีสมุดของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน อยู่ 2 เล่ม คือสมุดออมเงินเพื่อตัดหนี้ และสมุดออมเงินล้างจะ และมีการรับสมาชิกเพิ่ม ทุกวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี ปัจจุบันมีสมาชิก 224 คน มีเงินหมุนเวียน 8,500,000 บาท

กระบวนการและขั้นตอน

การพัฒนาให้เกิดสถาบันการจัดการเงินในชุมชนบ้านป่าสัก 2 นั้นเริ่มต้นจากการจัดตั้ง “กองทุนเงินล้าน” ที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับทำให้เป็นกองทุนที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการ จนได้รับรางวัลกองทุนดีเด่นระดับ AAA (กองทุนที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น) โดยมีกลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญคือ “คณะกรรมการสถาบันการเงินฯ” นำโดยนายสุจิตร์ ไหวพินิจ ผู้ใหญ่บ้านป่าสัก 2 ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเชื่อถือ จากการพิสูจน์ตนเองด้วยการลงมือ คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำประกอบกับผู้นำได้นำปัญหาหนี้สินมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขคณะทำงานและสมาชิกจึงเห็นชอบร่วมกันในการยกระดับกองทุนเงินล้านเป็น “สถาบันการจัดการเงินชุมชนบ้านป่าสัก 2” คณะทำงานจึงเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีและการเงินจากธนาคาร ธกส. เรียนรู้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล และได้ไปศึกษาดูงานจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ จากนั้นก็นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน จนเกิด “ทักษะการดำเนินงาน” และนำมาสู่นวัตกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการออมส่งผลให้ปัจจุบัน สถาบันการจัดการเงินในชุมชนบ้านป่าสัก 2 มีการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีความเข้มแข็งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้น มีการออมเงิน ส่งเสริมการออมเงินทุกเดือน มีแหล่งเงินกู้ในชุมชนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ ส่งผลให้ปัจจุบันสมาชิกสถาบันการเงินฯทุกคนไม่เป็นหนี้นอกระบบ

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของเรื่องนี้คือ “คณะกรรมการสถาบันการเงินฯ” ซึ่งประกอบด้วย **นายสุจิตร์ ไหวพินิจ** ผู้ใหญ่บ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7 ประธาน และคณะทำงานอีก 6 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานมานานกว่า 10 ปีทำให้คนในชุมชนให้ความเชื่อถือ ได้แก่

นายบุญตัน สถาน	รองประธาน
นางนัฐชญาภรณ์ คุเจริญ	เลขานุการ
นางณัฐการ์ต สุบานงาม	เหรัญญิก
นางกุลญาดา วงศ์ประเสริฐ	กรรมการ
นายศักดิ์ สถาน	กรรมการ
นายแขวง ห้วนนา	กรรมการ

ภาคีหลักที่ช่วย “สานฝัน” ของชุมชนในเบื้องต้น คือ **สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูซาง** ที่ให้ความรู้ในการบริหารจัดการสถาบันการเงิน โดยการอบรมให้ความรู้ในการทำงานของคณะกรรมการ การจัดทำบัญชี การเก็บข้อมูล แลการนำข้อมูลพื้นฐาน จบฐ.มาวิเคราะห์ถึงปัญหาในชุมชน สำนักงานเดียวกันอีกหนึ่งหน่วยงานคือ **สำนักงานพัฒนาพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา** เป็นคณะกรรมการในการประเมินสถาบันการเงินให้อยู่ระบบมาตรฐานที่ดี และให้คำปรึกษาแก่สถาบันการเงินในส่วนของสถาบันการเงินที่หนุนเสริม สนับสนุนอย่างต่อเนื่องคือ **ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาภูซาง** ที่ส่งเสริมให้ความรู้จัดฝึกอบรมในเรื่องการบริหารการเงินและบัญชี และการจัดทำบัญชีในระบบข้อมูล สนับสนุนคอมพิวเตอร์ และหน่วยงานท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพื้นที่ ด้วยการให้ข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล และการวิจัยชุมชน พร้อมทั้งการถอดบทเรียนเพื่อทบทวนกระบวนการทำงานของสถาบันการจัดการเงินในชุมชนบ้านป่าสัก 2 อันนำไปสู่การขยายผลแนวคิด วิธีการจัดการของพื้นที่ ผ่านการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่และผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือ **องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**

ผลลัพธ์

1. การบริหารจัดการสถาบันการจัดการเงินทุน

ในชุมชนมีความเป็นระบบ มีกติกาที่ชัดเจนคือ มีการส่งเสริมให้เกิดการออกการส่งเสริมการออมตัดหนี้ เป็นการออมเงินโดยไม่มีดอกเบี้ยและเงินปันผล สมาชิกที่ออมตัดหนี้สามารถถอนเงินจากบัญชีเพื่อนำไปชำระหนี้ที่ตนเองมีโดยเมื่อตัดหนี้หมดแล้ว เงินส่วนที่เหลือก็จะได้นำมาเป็นเงินออมให้กับสมาชิกซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยและเงินปันผลต่อไป

2. สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการได้รับ

สวัสดิการช่วยเหลือจากการออมเงิน เช่น ด้านสวัสดิการ มีการช่วยเหลือสมาชิกที่คลอดบุตร โดยการรับขวัญเด็กแรกเกิดรายละ 500 บาท ซึ่งไม่ได้ให้เป็นเงินสด แต่จะนำไปเปิดบัญชีเงินออมให้กับเด็ก ซึ่งเป็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกอีกวิธีหนึ่ง เด็กก็จะมีเงินออมและได้รับดอกเบี้ย เงินปันผล ตามหลักเกณฑ์ของสถาบันฯ. มีการช่วยเหลือทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนในหมู่บ้านทุกคน จากการคัดเลือกของคณะกรรมการ. มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุที่มีความยากจนหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้กรณีสมาชิกเสียชีวิต จะช่วยทำบุญรายละ 2,000 บาท และจ่ายให้รายละ 5,000 บาท. สำหรับสมาชิกที่เข้าตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจะได้เพิ่มทุกปี ๆ ละ 500 บาท (เริ่มให้ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา) ณ ปัจจุบันได้จ่ายให้สมาชิกที่เสียชีวิตรายละ 10,500 บาท

3. สมาชิกมีเงินทุนและเงินที่นำไปชำระหนี้ได้

จากเทคนิคต่าง ๆ ที่สถาบันการเงินนำมาสร้างแรงจูงใจ ทั้งการเปรียบเทียบ, การออมตัดหนี้, และการส่งเสริมสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก ทำให้สมาชิกเกิดความตระหนักประกอบกับเห็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อหลวงสุจริตที่เลิกเล่นหวยและเป็นต้นแบบในเรื่องการออมให้กับสมาชิก ทำให้สมาชิกมีพฤติกรรมการออมเงินที่ดี มีเงินทุนและมีเงินที่นำไปใช้หนี้ได้

4. **ชุมชนมีแหล่งเงินทุนที่ช่วยเหลือสมาชิก** โดยมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สมาชิกนำไปสร้างอาชีพ ใช้จ่ายเพื่อความจำเป็นในครัวเรือน จากความเข้าใจในบริบทของชุมชนทำให้พ่อหลวง (ผู้ใหญ่บ้าน) และคณะทำงานหลักการทำงานแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยมีแนวคิดที่ต้องการช่วยเหลือคนในชุมชนทุกคนให้ไม่เป็นหนี้ แต่หากเป็นหนี้นั้นก็ให้การช่วยเหลือสมาชิกให้มากที่สุดโดย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. การเป็น “ต้นแบบ” ให้กับหมู่บ้านอื่นนำไปพัฒนาได้ โดยมีชุมชนใกล้เคียงได้แก่ คนในชุมชน หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 3 ได้มาศึกษาดูงาน
2. ประชาชนในชุมชน 85 ครัวเรือนจาก 88 ครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนและได้รับผลประโยชน์จากสถาบันฯ ทุกครัวเรือน (อีก 3 ครัวเรือนที่เหลือเป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย แต่ทางสถาบันฯก็ยังคงช่วยเหลือในด้านสวัสดิการ)
3. ประชาชนมีเงินทุนจากการออมมากขึ้น จากบันทึกทางการเงินของสถาบันฯ ทำให้เห็นได้ชัดว่าประชาชนมีพฤติกรรมการออมมากขึ้น จึงทำให้มีเงินทุนเพิ่มมากขึ้น
4. ประชาชนได้รับสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษาที่มีทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานของสมาชิก, ได้รับสวัสดิการการเจ็บป่วย สวัสดิการช่วยเหลือแม่และเด็กแรกเกิด
5. ประชาชนในชุมชนทุกครัวเรือนไม่เป็นหนี้สินนอกกรอบ

ปัจจัยความสำเร็จ

1. **การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน** สถาบันการจัดการเงินในชุมชน ได้บริหารจัดการคนและเงิน โดยการดึงทั้งหมดเข้ามาเป็นสมาชิก และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจผ่านเวทีประชาคมประจำเดือนทุกเดือนที่สถาบันฯ **โดยทุกครั้งที่ตัดสินใจทำอะไรแล้วจะต้องมาจากมติของที่ประชุมจาก การประชาคม**
2. **การช่วยเหลือทางด้านการเงินและสวัสดิการให้กับสมาชิกโดยจัดระบบหลาย ๆ ด้านให้ครอบคลุม** ประชาชนได้รับสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษาที่มีทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานของสมาชิก, ได้รับสวัสดิการการเจ็บป่วย สวัสดิการช่วยเหลือแม่และเด็กแรกเกิด
3. **ความน่าเชื่อถือของประธานและคณะทำงานสถาบันฯ** จากการทำงานของสถาบันการเงินในชุมชนอย่างยาวนานมากกว่า 10 ปีทำให้ได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากคนในชุมชน
4. **มีวิธีการสร้างแรงจูงใจจากการเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจน** เช่น การเปรียบเทียบการออมเงินกับการเล่นหวย โดยการนำกระบอกไม้ไผ่แจกให้กับสมาชิกคนละสองกระบอก โดยให้เปรียบเทียบว่าระหว่างเงินที่ออมกับเงินที่นำไปเล่นหวย กระบอกไหนจะมีเงินมากที่สุด วิธีการคือ ให้สมาชิกนำเงินออมไปใส่ในกระบอกไม้ไผ่ และให้เขียนจำนวนเงินในกระบอกว่าเล่นหวยทั้งในระบบและนอกระบบในกระบอกไม้ไผ่อีกอัน จนถึงสิ้นปีให้สมาชิกทุกคนนำกระบอกไม้ไผ่ทั้งสองอันมาผ่านับจำนวนเงิน ทำให้สมาชิกได้ทราบวาระหว่างเงินที่ออมและเงินที่ไปซื้อหวยต่างกันเท่าไร ทำให้ได้เห็นภาพการเปรียบเทียบที่ชัดเจน เกิดความตระหนักของสมาชิกทำให้สมาชิกลดการเล่นหวยหรือเลิกเล่นหวยมีการออมเงินมากขึ้นจากวิธีการเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการออมเงิน

มากกว่าการเล่นหวย และการทำงานบริหารงานของคณะกรรมการที่เป็นระบบเกิดความตระหนักมากขึ้นและคนในชุมชนเริ่มเข้ามาเป็นสมาชิกเกือบทุกครัวเรือน

5. ปรธาานกองทุนเป็นบุคคลที่มีต้นทุนทางสังคมสูงและเป็นผู้ที่มี “วิสัยทัศน์”
การพัฒนานายสุจิตร์ ไหวพินิจ หรือพ่อหลวงสุจิตร์นั้นเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านคนแรก ๆ ของชุมชนจึงเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเชื่อถือ จากการพิสูจน์ตนเองด้วยการทำให้คนในชุมชนปลดหนี้ได้จริง และมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น

การยกระดับ ต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

1. เป็นสถาบันการเงินชุมชนต้นแบบของทุกหมู่บ้านในตำบลปล้ำก
2. ช่วยแก้ไขและลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบของประชาชนในตำบลปล้ำก
3. เพิ่มสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกด้านของคนในชุมชนและขยายไปยังชุมชนอื่น ๆ ในตำบลปล้ำก
4. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาองค์กร
5. ขยายการเปิดรับสมัครสมาชิกไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงและขยายไปทั้งตำบลต่อไป
6. พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพให้มีความน่าเชื่อถือในการบริหารให้มากขึ้นและครอบคลุมทุกด้าน
7. การเพิ่มช่องทางเผยแพร่ข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต

เพิ่มศักยภาพโดยการศึกษาดูงานนอกพื้นที่

การสร้างกฎระเบียบ มาตรการชุมชน/แนวทางการทำงานของกองทุนการเงินและสถาบันการเงินชุมชน

1. สถาบันฯ ต้องมีการประชุมชี้แจงให้กับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
2. สร้างความเชื่อมั่นเชื่อถือในตัวของคณะกรรมการทุกคนเพื่อให้สมาชิกเกิดความไว้วางใจ
3. ปรับปรุงและพัฒนาความรู้ของคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยการจัดให้มีการอบรมพัฒนาทักษะด้านการเงินและบัญชี, ศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบต่าง ๆ

4. สถาบันฯ ต้องบริหารงานให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการศึกษา, การช่วยเหลือสมาชิกที่คลอติดบุตร, การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาตรงจุด

5. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาที่พี่น้องในระบบให้กับสมาชิก

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง **การคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย**

1. จัดระบบการจัดการสุขภาพในพื้นที่ (Systematised)

การจัดการสุขภาพในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักด้านเศรษฐกิจชุมชนซึ่งก่อให้เกิดสถาบันการเงินชุมชนเป็นผลสืบเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน/พื้นที่มีหนี้สินนอกระบบจากการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพการศึกษาของบุตร รวมถึงการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มีจำนวนมากถึง 9 กลุ่ม/องค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนทั้งจากภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน และหน่วยงานภายนอกชุมชน อาทิ พัฒนาชุมชนอำเภอภูซาง ธนาคารออมสิน และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เป็นต้น ด้วยการศักยภาพของชุมชน และการหนุนเสริมทั้งจากภายในและภายนอกดังกล่าวทำให้สถาบันการเงินชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืน

นายสุจิตร์ ไหวพินิจ
รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

การประชุมประชาคมและการเสนอมติ

การเงินในชุมชน บ้านป่าสัก 2 หมู่ที่ 7 สัก อำเภอกู่ขวาง จังหวัดพะเยา

1 องค์กรชุมชน

2 หนึ่งนอกระบบเป็นศูนย์

3 มาตรฐานการออม

4 ปลอดภัย

5 ปลอดหนี้

6 ปลอดหนี้

7 ปลอดหนี้

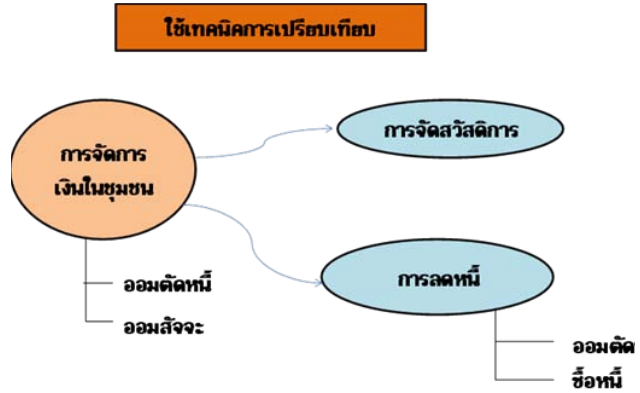
8 ปลอดหนี้

การแก้ไขปัญหา

- 1 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- 6 การดูแลสุขภาพชุมชน
- 8 วิกฤติเศรษฐกิจ

ลดหมดหนี้สินได้ จึงได้ทำการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างเงินออมกับเงินที่สมาชิกนำไปใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นอย่างการเล่นหวยหรือลอตเตอรี่ เมื่อครบหนึ่งปีพบว่าค่าใช้จ่ายในการเล่นหวยหรือลอตเตอรี่สูงกว่า ด้วยเหตุนี้ทำให้สมาชิกเกิดความตระหนักและหันมาออมเงินเพื่อลดหนี้หรือตัดหนี้ตัวเอง

2.3 การซื้อหนี้ เป็นวิธีการหนึ่งของสถาบันการจัดการเงินในชุมชนบ้านป่าสัก 2 ที่ช่วยเหลือเพื่อให้สมาชิกลดหนี้ โดยใช้วิธีการสำรองจ่ายหนี้สินนอกระบบให้กับสมาชิกที่ก่อน แล้วให้มาผ่อนชำระกับสถาบันการเงินซึ่งคิดดอกเบี้ยที่ถูกกว่าเป็นจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านป่าสัก 2 ไม่เป็นหนี้นอกระบบเพราะมีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่พ่อหลวงสุจิตร์ ได้สอบถามจากบริษัทจำหน่ายรถจักรยานยนต์แบบผ่อนชำระแล้วพบว่าดอกเบี้ยจากการผ่อนชำระนั้นค่อนข้างสูง จึงเกิดความเห็นใจคนในชุมชนที่มีความจำเป็นต้องซื้อหรือเป็นลูกหนี้นอกระบบที่ต้องเสียค่าดอกเบี้ยราคาสูง ประกอบกับจากการศึกษาดูงานจากพื้นที่ต้นแบบต่าง ๆ จึงเกิดแนวคิดนี้ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา

3. บูรณาการ (Integration)

3.1 การดำเนินงานของสถาบันการเงินฯ นั้นทำให้เป็นแหล่งเงินทุนที่ช่วยให้คนในชุมชนสามารถลดหนี้นอกระบบได้ และมีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านที่ 1-2 เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของชุมชน ทำให้เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักได้ร่วมหนุนเสริมการทำงานกับคณะทำงานของสถาบันการเงินฯ ในการให้ความรู้และหนุนเสริมด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการเพื่อชุมชน

3.2 สถาบันการเงินฯ เป็นหนึ่งในแหล่งเรียนรู้ของตำบลป่าสัก ซึ่งตำบลป่าสักนั้นถูกจัดให้เป็น “หมู่บ้านตัวอย่าง” โดยเป็นหมู่บ้านต้นแบบที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนภายในและภายนอกชุมชน จึงมีการทำงานอย่างบูรณาการกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

“ ศูนย์จัดการ กองทุน ชุมชนบ้านพอกน้อย ”

- เทศบาลตำบลพอกน้อย
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนครตั้งอยู่ห่างจากอำเภอพรรณานิคม 14 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดสกลนคร 25 กิโลเมตร ตำบลพอกน้อยมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดกับตำบลบัวสว่าง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยมีลำน้ำอูนเป็นแนวกันเขตแดน ซึ่งชาวเทศบาลตำบลพอกน้อยกับชาวเทศบาลตำบลบัวสว่างได้ใช้ลำน้ำอูนในการทำการเกษตรและการประมง ทั้งยังใช้เป็นสถานที่ในการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวร่วมกัน

ทิศใต้ ติดกับตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยใช้เสาไฟฟ้าแรงสูงเป็นแนวเขต ซึ่งมีทั้งถนนเชื่อมระหว่างตำบลและถนนเลียบคลองชลประทานเป็นเส้นทางในการสัญจรไปมารวมกัน ทำให้ยาเสพติดมีการระบาดอย่างแพร่หลายเพราะมีเส้นทางในการหลบเลี่ยงหลายเส้นทางจึงเกิดความร่วมมือระหว่างสองตำบลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรพรรณานิคมในการปราบปรามยาเสพติด และร่วมกันสกัดจับผู้เสพ/ผู้ค้าตามเส้นทางต่าง ๆ

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร และตำบลหนองลาด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีลำห้วยทรายเป็นแนวกันเขตแดนซึ่งชาวบ้านทั้งสามตำบลได้ใช้ลำน้ำห้วยทรายในการทำการเกษตรและการประมงร่วมกัน

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลวังยาง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยใช้คลองส่งน้ำชลประทานเป็นแนวกันเขตแดน ซึ่งชาวตำบลพอกน้อยและชาวตำบลวังยาง ได้ใช้น้ำจากคลองชลประทานดังกล่าวในการทำการเกษตรร่วมกัน และเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 มุ่งหน้าไปจังหวัดอุดรธานี

พื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีแหล่งน้ำธรรมชาติกระจายอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้าน แหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ ลำน้ำอูน ห้วยนาจาน ห้วยบึง ห้วยไผ่ หนองผักแพว หนองคังคา หนองแบน เป็นต้น

พืชผลทางการเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ข้าวนาปี พันธุ์ กข.6 และพืชอายุสั้นที่ปลูกหลังการทำนา อาทิ แคนตาลูป พริก ถั่วลิสง มะเขือเทศ แตงโม เป็นต้น

เป็นแหล่งเงินกู้แห่งเดียว และคนที่กู้เงินจากหลายแหล่งในชุมชนซึ่งต้องทำสัญญาหลายสัญญาให้เหลือเพียงสัญญาเดียวคือสัญญากู้เงินจากสถาบันการเงินบ้านพอกน้อย ทำให้เกิดการกู้เงินในชุมชนที่เรียกว่า “1 FSO เรือน 1 สัญญา” ซึ่งเกิดจากการรวมทุน รวมกลุ่มทั้งหมด 8 กลุ่ม ให้อยู่ในสถาบันการเงินชุมชน

แนวคิดและแนวทางของชุมชนบ้านพอกน้อยดังกล่าวก่อให้เกิดการก่อตั้งสถาบันการเงินบ้านพอกน้อย หมู่ 1 อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2552

ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” โดยการบริหารจัดการกลุ่มนั้น ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเข้าเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการกองทุนชุมชน กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ปัจจุบันมี นายสถิต พรหมพุกธา เป็นประธานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ศึกษาดูงาน

ความคาดหวังและเป้าหมาย

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปให้สามารถทำงานในลักษณะเครือข่าย เพื่อการให้บริการที่สะดวกรวดเร็ว
2. พัฒนาระบบสวัสดิการของสมาชิกและคนในชุมชน รวมทั้งการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สมาชิกและชุมชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สร้างความอยู่ดีมีสุขที่แท้จริง
3. มีการนำผลกำไรส่วนหนึ่งลงทุนดำเนินกิจการที่เป็นความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้มีผลกำไรเพิ่มขึ้นมาจัดสวัสดิการได้อย่างเพียงพอ
4. ขอรับการสนับสนุนเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจากภาครัฐเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน ระดมทุนเพิ่มจากการออมแบบมีเงื่อนไข ส่งเสริมให้กลุ่ม/องค์กรมาใช้บริการฝาก-ถอน
5. จัดทำองค์ความรู้ และออกแบบฐานการเรียนรู้ เพื่อให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการจัดการกองทุนชุมชน และจัดให้มีกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชนคนรุ่นใหม่
6. ปรับปรุงอาคารสำนักงานให้เพียงพอต่อการให้บริการที่ครบวงจรแก่สมาชิกและคนในชุมชน

เส้นทางดำเนินการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

ปี พ.ศ. 2552 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพรหมนิคม ได้พาคณะกรรมการกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ไปศึกษาดูงานสถาบันการเงินในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เมื่อสมาชิกกลับมาประชุมกันจึงตกลงร่วมกันจัดตั้งกลุ่มสถาบันการเงินชุมชนบ้านพอกน้อย โดยเป็นการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน 8 กลุ่มให้เป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดเงินทุนตั้งต้นจำนวนเงิน 438,750 บาท และ

เกิดข้อตกลง 1 ครัวเรือน 1 สัญญาขึ้น โดยขณะนั้น สถานที่ทำการยังรวมอยู่กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ศาลาประชาคมของหมู่บ้าน

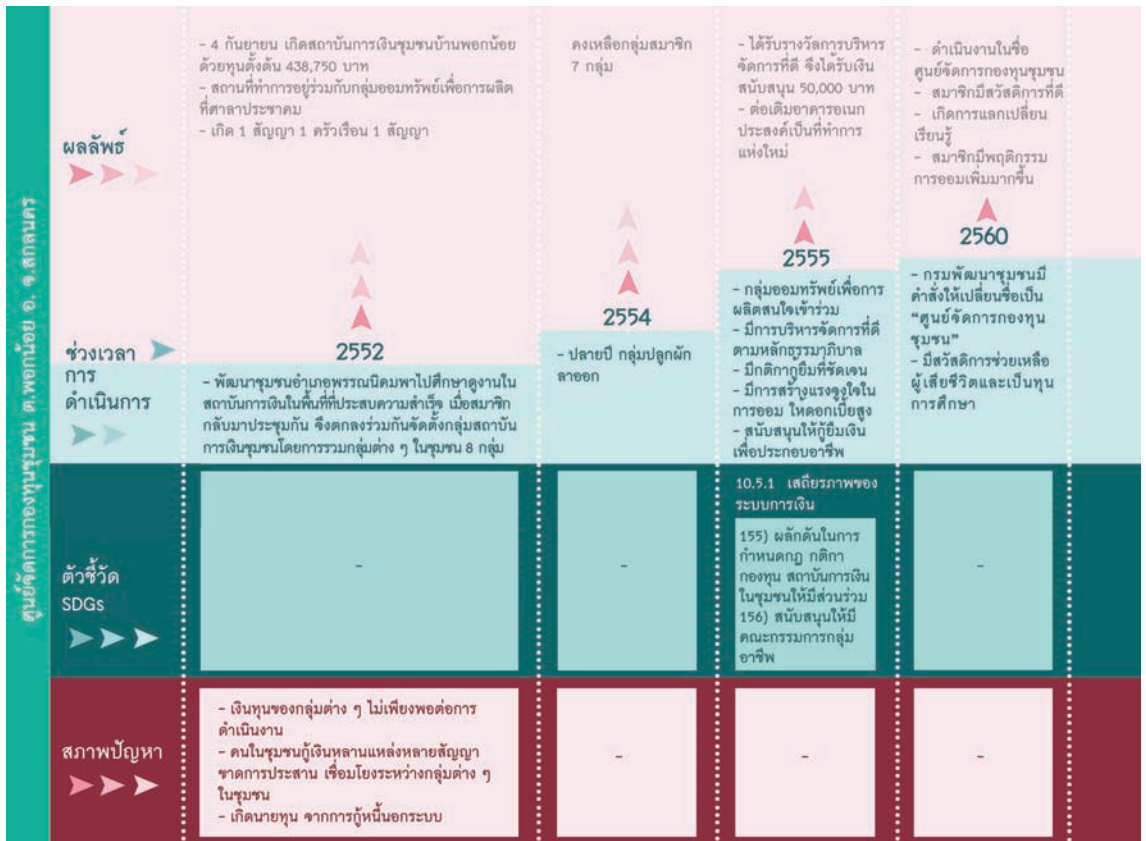
ปี พ.ศ. 2554 ปลายปีมีกลุ่มปลูกพริกได้ลาออกจากความเป็นสมาชิก คงเหลือสมาชิกจำนวน 7 กลุ่ม

ปี พ.ศ. 2555 ด้วยการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีกฎกติกาที่ชัดเจนและมีการสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมออมที่ดีขึ้น ด้วยอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกทำให้มีจำนวนสมาชิก 8 กลุ่มเท่าเดิม การดำเนินงานประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี และได้รับงบประมาณสนับสนุน 50,000 บาท โดยนำมาเป็นทุนในการดำเนินงาน และนำผลกำไรบางส่วนมาจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อต่อเติมอาคารอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน ใช้เป็นที่ทำการแห่งใหม่

ปี พ.ศ. 2560 กรมพัฒนาชุมชนมีคำสั่งให้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” ปัจจุบันมีสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกผู้เสียชีวิต เจ็บป่วย นอนโรงพยาบาล คลอดบุตร ทุนการศึกษา ครอบคลุมทุกด้าน สมาชิกมีพฤติกรรมออมที่ดีขึ้น

การก่อตั้ง

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย หมู่ที่ 1 มีการดำเนินงานโดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนในการดำเนินการหลายระดับ ได้แก่

ทุนระดับบุคคล ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ทุนระดับกลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มโค 2) กลุ่มพัฒนาสตรี 3) กลุ่มปุ๋ยหมัก 4) กลุ่มบัตรสุขภาพ 5) กลุ่ม อสม. 6) กลุ่มเยาวชน 7) กลุ่มจักสาน และ 8) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สถาบันการเงิน)

ทุนด้านแหล่งประโยชน์ คือ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย ใช้ที่อาคารอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้านเป็นที่ทำการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ทุนเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ซึ่งสนับสนุนการทำงานรวมทั้งให้ความรู้ด้านวิชาการ อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพรหมานิคม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาอำเภอพรหมานิคม เป็นต้น

ปัจจุบันคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย มีจำนวน 16 คน ประกอบด้วย

1. นายสถิต พรหมพุทธา ประธานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน

2. นายไกรแก้ว นรสาร รองประธาน ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็น หรือข้อปัญหาที่เป็นที่ถกเถียงของสมาชิกกลุ่มหรือ การสร้างภาพลักษณ์ของกลุ่ม ในฐานะที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

3. นายประดิน เทพเสนา กรรมการฝ่ายเงินกู้ ทำหน้าที่วิเคราะห์การปล่อยสินเชื่อให้กับสมาชิก ให้บริการแนะนำการให้สินเชื่อสมาชิก ตรวจสอบคุณสมบัติของสมาชิกที่ขอกู้

4. นายวงศ์ทอง นรสาร เลขานุการ ทำหน้าที่จัดการเกี่ยวกับการประชุม จัดทำบันทึกรายงานการประชุม

5. นายอุลย์ กลยณี เทรุญญิก มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินทั้งหมดของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย งบดุล และเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อตรวจสอบ

6. ตัวแทนกลุ่มอีกจำนวน 11 คน ร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย

กลไกการขับเคลื่อน

ผลลัพธ์

จากการดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินงาน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. **หนี้** ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านพอกน้อย มีการบริหารจัดการหนี้ของสมาชิก โดยสมาชิกทุกคน มีสัญญาเดียว คือ 1 คราวเรือน 1 สัญญา นอกจากนี้

ยังแก้ไขปัญหาหนี้ของระบบของสมาชิก ซึ่งปัจจุบันในชุมชน ไม่พบปัญหาการกู้หนี้ของระบบของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

2. ผลตอบแทน ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านพอกน้อย มีการปันผลกำไร คืนให้สมาชิกอย่างเสมอภาค เป็นธรรม จึงส่งผลให้สมาชิกมีความพอใจ การบริหารจัดการของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

3. การออม สมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีสัดส่วนการออมเงินโดยไม่กู้เงินเลยเพิ่มขึ้น

กล่าวได้ว่า คนในชุมชนมีวินัยการออมเพิ่มมากขึ้น เพราะมีการส่งเสริมอัตราดอกเบี้ยสูงจากทางศูนย์จัดการกองทุนชุมชนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเป็นวัตถุประสงค์หลักของสถาบันที่มีจุดยืน เรื่องการออม เป็นผลให้ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดีเมื่อปี พ.ศ. 2555

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

จากการดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินงาน พบว่ามีการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” โดย

1. ปันผลกำไรทุกปี คือ มีการปันผลคืนให้สมาชิก ร้อยละ 50 ของกำไร จึงส่งผลให้สมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2. การหนุนเสริมกิจกรรมสาธารณะ โดยศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านพอกน้อย นำเงินกำไรไปเป็นสาธารณะประโยชน์ ร้อยละ 5 เช่น การสนับสนุน

กิจกรรมวันเด็ก การสนับสนุนกิจกรรมวันกตัญญูผู้สูงอายุ กิจกรรมงานบุญประเพณีประจำหมู่บ้าน การช่วยเหลือคนในตำบลหรือชุมชนเมื่อประสบภัย จึงส่งผลให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. การบริหารจัดการหนี้ของระบบของสมาชิก โดยศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านพอกน้อย มีการจัดการหนี้ของระบบให้กับสมาชิก ซึ่งหนี้ของระบบมีอัตราดอกเบี้ยสูง แต่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดำเนินการแก้ไขให้ จึงส่งผลให้ลดรายจ่ายให้กับสมาชิก เพราะไม่มีการแบกรับภาระดอกเบี้ยที่สูง และต้องชำระหนี้ทุกวัน

4. การช่วยเหลือเกื้อกูลด้านสวัสดิการกรณี สมาชิกเสียชีวิตมอบเงินช่วยเหลือรายละ 500 บาท เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท ไม่เกิน 3 คืน คลอดบุตรครั้งละ 500 บาท มอบเป็นทุนการศึกษาปีละ 5 ทุน ๆ ละ 300 บาท

ปัจจัยความสำเร็จ

จากการดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินงาน ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านพอกน้อย พบว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จ ดังนี้

1. บริหารงานโดยน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 “เข้าใจ เข้าถึง ทั่วถึง” มาใช้เป็นแนวทางการในการทำงานดังนี้

1.1 **เข้าใจ**กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เข้าใจถึงกฎ กติกาของการบริหารจัดการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

1.2 **เข้าถึง**กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน จึงส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพ เพิ่มการออมของสมาชิก

1.3 **พัฒนา** ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีการพัฒนาให้กลุ่มต่าง ๆ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

2. ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในการบริหารงานคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จะใช้ตัวแทนจากกลุ่มสมาชิกกลุ่มละ 2 คนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร นอกจากนี้ การติดตามประเมินผลการตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการฯ เช่น บัญชีการรับ-จ่ายเงิน ทุกสิ้นปีก่อนจะปันผลกำไร กลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกจะส่งตัวแทนกลุ่มร่วมตรวจสอบบัญชีของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุน

ภาครัฐควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินให้กับชุมชนบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง โดยการตรากฎหมายว่าด้วยสถาบันการเงินชุมชน เนื่องจากการมีกฎหมายรองรับการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน จะเป็นแรงจูงใจให้องค์กรการเงินระดับฐานรากที่มีความพร้อมยื่นขอจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนมีความน่าเชื่อถือและส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การยกระดับต่อยอดและขยายผลนวัตกรรม

สำหรับการยกระดับและการต่อยอดการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีแนวทาง ดังนี้ คือ

1. เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญของประชาชนทั้งตำบล
2. แก้ไขและลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบของประชาชนในตำบล
3. ขยายการเปิดรับสมาชิกทั่วทั้งอำเภอ
4. จัดสรรเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของตำบล
5. จัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลให้ประชาชนในตำบล
6. ให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานของสมาชิก
7. ส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการให้ประชาชนในตำบล
8. จัดทำป้ายชื่อครัวเรือนให้ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านต่าง ๆ ภายในตำบล
9. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาองค์กร

การสร้างกฎระเบียบ มาตรการชุมชน/ แนวทางการทำงานของกองทุนการเงินและสถาบัน การเงินชุมชน

เพื่อให้การพัฒนา ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน และตอบสนองคนในชุมชนอย่างแท้จริง ควรมีแนวทาง คือ

1. การจัดทำฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนของคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินกู้ เพื่อส่งเสริมอาชีพ
2. จัดทำฐานข้อมูลคนในชุมชนที่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ชุมชน ผู้มีหนี้สิน (ในระบบ นอกระบบ) ผู้ว่างงานผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การคำนึงถึง สุขภาพในทุกนโยบาย ยุทธศาสตร์ SII

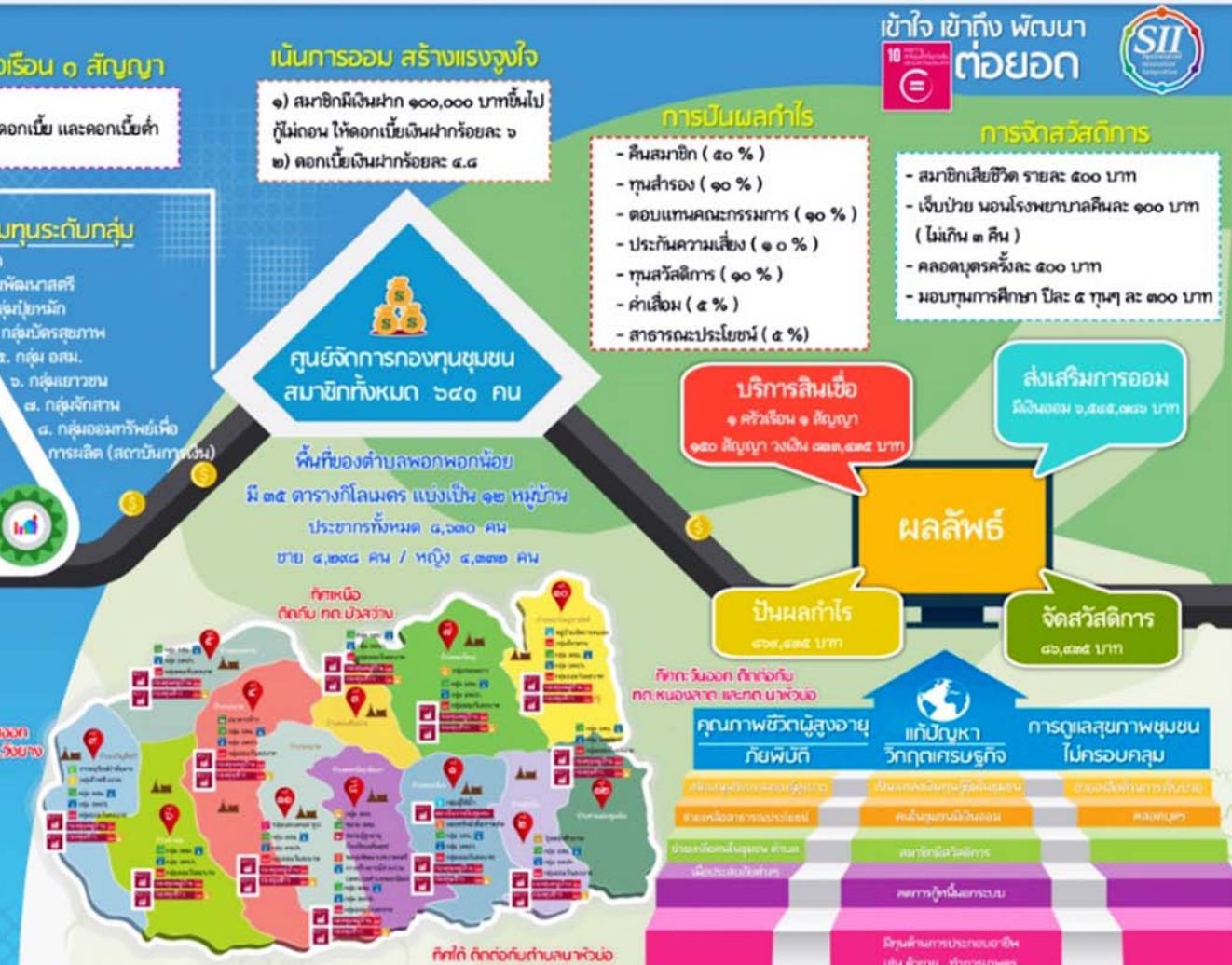
1. จัดระบบการจัดการสุขภาพในพื้นที่ (Systematized)

การจัดการสุขภาพในพื้นที่ของเทศบาลตำบลพอกน้อยด้านเศรษฐกิจชุมชนกรณีการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน เกิดการทบทวนปัญหาชุมชนแล้วว่า คนในชุมชนกู้เงินจากหลายแหล่ง/หลายกลุ่ม และต้องทำสัญญากู้หลายสัญญา ซึ่งปัญหาที่ตามมาคือหลายคนมีหนี้สินติดพันกระจายตามกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งยากต่อการจัดการทั้งการจัดการตนเองของคนที่เป็นและกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องคอยตามหนี้ จากปัญหาดังกล่าวประกอบกับได้ศึกษาดูงานสถาบันการเงินที่ประสบความสำเร็จด้วยการหนุนเสริมของพัฒนาชุมชนอำเภอพรรณานิคมทำให้คนในชุมชนได้ทบทวนตนเองและลุกขึ้นจัดระบบการเงินของชุมชนโดยชุมชนเอง ด้วยการรวมกลุ่มกันตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้นและส่งตัวแทนของกลุ่มเข้าไปบริหารจัดการ ส่วนหนี้สินที่เคยมีและมีหลายที่/หลายแหล่งในชุมชนได้มีการจัดการโดยการรวมบัญชีหนี้ให้เป็นบัญชีเดียวเพื่อคือแหล่งเดียว และกู้จากแหล่งเดียวนั้นคือ **“ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน”** การจัดการผ่านศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดังกล่าวทำให้การบริหารจัดการด้านเงินของคนในชุมชนมีระเบียบวินัยมากขึ้น มีการออมมากขึ้น ทำให้หลายคนหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ ขณะเดียวกันศูนย์จัดการกองทุนชุมชนก็เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

สถาบันการเงินชุมชนสู่เสถียรภาพอย่างยั่งยืน | ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
 “ออมอย่างมีคุณค่า เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” | ก.พอกน้อย อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation)

2.1 นวัตกรรมโดยชุมชน

ดอกเบี๋ยคือแรงจูงใจ โดยส่วนการออมนั้นได้กำหนดให้มีการส่งเงินสัจจะหรือเงินออม
 ทุกวันที่ 10 ของเดือน โดยให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้เก็บเงินออม แล้วนำส่งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
 นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนยังมีการส่งเสริมการออมให้แก่สมาชิก และประชาชนที่สนใจเข้า
 ร่วมเป็นสมาชิก โดยการใช้ดอกเบี๋ยเป็นแรงจูงใจ คือ

1. ฝาก 100,000 บาท ขึ้นไป 1 ปีไม่กู้ ไม่ถอน ให้ดอกเบี๋ยเงินฝากร้อยละ 6 ต่อปี
2. ดอกเบี๋ยเงินฝากร้อยละ 4.8 ต่อปี

การช่วยเหลือสมาชิกแบบเร่งด่วน (เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย) เช่น หากสมาชิกมีคนในครอบครัวเสียชีวิตจะสมาชิกให้กู้เร่งด่วนรายละไม่เกิน 20,000 บาท แต่ให้ชำระหนี้ภายใน 7 วัน หลังจากจัดการงานศพเรียบร้อยแล้ว

2.2 บูรณาการงาน (Integration)

กิจกรรมจากกระบวนการแหล่งเรียนรู้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อยที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับ**วิสัยทัศน์อำเภอพรหมนิคม** (ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี) เกิดการรวมกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เกิดคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านพอกน้อย มีการปล่อยกู้คิดอัตราดอกเบี้ยถูก บันทึกลงไปเรื่อย ๆ ให้กับสมาชิก นอกจากนี้ยังสามารถกู้เงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้จำนวนเพิ่มขึ้นและไม่ต้องเป็นหนี้นอกระบบ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มและมีสวัสดิการช่วยเหลือเกื้อกูล พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตอบโจทย์

“ลดความไม่เท่าเทียมทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ” (SDG10)

ตัวชี้วัด 10.1.1 อัตราการเติบโตของการใช้จ่ายในครัวเรือน หรือรายได้ต่อหัวในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 ต่อประชากรทั้งหมด

80) สถาบันการเงินชุมชนนำเงินในส่วนช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ สนับสนุนเงินในกิจกรรมวันกตัญญูผู้สูงอายุ กิจกรรมวันเด็ก รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนในชุมชน ตำบล หากประสบภัยพิบัติ จึงสอดคล้องกับการลดค่าใช้จ่าย

ตัวชี้วัด 10.5.1 เสถียรภาพของระบบการเงิน

96) สถาบันการเงินชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งออมเงิน จัดการหนี้สิน รวมถึงเป็นแหล่งเงินกู้แห่งเดียวและคนกู้จากหลายสัญญารวมเป็นสัญญาเดียว 1 ครัวเรือน 1 สัญญา และมีการบริหารจัดการหนี้นอกระบบให้กับสมาชิก จึงสอดคล้องกับลดภาระหนี้สินที่เกิดจากหนี้นอกระบบ

97) สถาบันการเงินชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งออมเงิน สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการออม คือฝาก 100,000 บาท ขึ้นไป 1 ปี ไม่กู้ ไม่ถอน ให้ดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 6 ต่อปีดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 4.8 ต่อปีจึงสอดคล้องกับการเพิ่มการออม นอกจากนี้มีการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกเพื่อการสร้างอาชีพ เช่น การเลี้ยงโค การค้าขาย จึงสอดคล้องกับการสร้างอาชีพมากขึ้น สมาชิกก็จะไปพูดคุยระหว่างกัน

99) ในการวิเคราะห์ปัญหาภายในชุมชน จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. ในการจัดเก็บข้อมูลซึ่งชุมชนให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลที่เป็นจริงสามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขให้ตรงจุด

“ การพัฒนา
และบริหารจัดการ
พื้นที่อย่างยั่งยืน ”

- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่ม
อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ
อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
- เทศบาลตำบลบ้านหลวง
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- องค์การบริหารส่วนตำบลตำนัง
อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

“ เครือข่ายการจัดการ ทรัพยากร ”

- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่า
อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลท่าผาป่า อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประมาณ 10 กิโลเมตร

วิสัยทัศน์ เป็นตำบลที่พอเพียงตามรอยพ่อ เพื่อมีป่าดี ดินดี มีอยู่ มีกิน มีใช้ มีออม มีสุข อย่างยั่งยืน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ท่าผาป่า บ้านร่มเมืองเย็น”

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าปกเกอญอ และคนพื้นเมือง มีความเชื่อและมีภูมิปัญญาอยู่บนรากฐานพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเฉพาะโดดเด่นในพิธีกรรม ความเชื่อ ระเบียบกติกาชุมชนที่มาจากจารีตประเพณี ในการจัดการปัญหาชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาเกี่ยวกับการรักษาดิน น้ำ ป่า มีการปฏิบัติตามแนวทางของบรรพบุรุษที่ได้ถ่ายทอดกันมา เช่น การทำไร่ข้าวหมุนเวียน การทำนาขั้นบันได การกำหนดประเภทป่าที่ชัดเจนโดยแบ่งตามประเภทของการใช้ประโยชน์ของป่า ได้แก่ ป่าต้นน้ำ ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย และป่าชุมชน นอกจากนี้ก็ยังมีการสืบทอดและรักษาแนวคิดความเชื่อ เกี่ยวกับการ

นับถือผี การมีผู้นำด้านความคิดเช่น เจ้าเมือง การกำหนดวันทำพิธีกรรมทางด้านการเพาะปลูก มีปฏิทินการเพาะปลูกที่ชัดเจนในแต่ละปี ได้แก่ พิธีเลี้ยงต้นไม้ คักดีลลิต์, พิธีมัดมือ และจารีตประเพณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาดิน น้ำ ป่า และถือเป็นแนวปฏิบัติในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้คนทุกวัยได้เข้าใจแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตาม จารีตประเพณีต่าง ๆ หรือแนวปฏิบัติที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ รวมทั้งการรักษาภูมิปัญญา ข้อตกลงของหมู่บ้าน เป็นต้น

จากเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน... ถึงความยากจน

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของพื้นที่ คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรของราษฎรในตำบลท่าผานุ่มนั้นส่วนมากร้อยละแปดสิบเป็นการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมใช้ระบบไร่หมุนเวียน จึงทำให้คนทั่วไปเข้าใจผิดและถูกกล่าวหาว่าชุมชนบนที่สูงเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งแท้จริงแล้วระบบการปลูกข้าวไร่ด้วยระบบแปลงหมุนเวียนเป็นการใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของชุมชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ต้องปล่อยให้แปลงข้าวที่ใช้ประโยชน์แล้วฟื้นตัวเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของดินสำหรับการเพาะปลูกในรอบต่อไป และปัญหาที่ตามมาของราษฎรในพื้นที่อีกอย่างหนึ่งคือความยากจน เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการของรัฐ เนื่องจากที่ดินที่ใช้ประโยชน์ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใด ๆ รับรอง

แท้จริงแล้วประชาชนเกือบทุกหลังคาเรือนล้วนเป็นชุมชนดั้งเดิมอยู่อาศัยมาอย่างต่อเนื่อง บางชุมชนมีอายุมากกว่า 200 ปี ซึ่งพื้นที่ในเขตตำบลท่าผานุ่มส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงลาดชันปกคลุมด้วยป่าไม้ ประชาชนมี

อาชีพการทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ และมีวัฒนธรรมการทำไร่ข้าวหมุนเวียนบนพื้นที่ไหล่เขาจะมีการเพาะปลูกเฉพาะหน้าฝนเพียงเท่านั้นพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ยึดถือครอบครองเป็นแปลงเกษตรที่มีขอบเขตชัดเจนตายตัว จากภาวะด้านเศรษฐกิจและความยากจนทำให้

ชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนวิถีจากการทำไร่หมุนเวียนเข้าสู่เกษตรกรรมเชิงเดี่ยวมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี การปลูกพืชเชิงเดี่ยวส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศแต่ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวต้องใช้ต้นทุนอีกทั้งสารเคมีจำนวนมาก จึงมีผลต่อแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร อีกทั้งชุมชนเกิดภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นเนื่องจากความผันผวนของราคา ชาวบ้านขายโดยส่วนใหญ่ จึงเลือกที่จะเข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ เพื่อหารายได้มาเสริมในครัวเรือน ในหมู่บ้านจึงมีเพียงผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก ภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อปัญหาครอบครัวตามมา

ความคาดหวังและเป้าหมาย

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความคาดหวังให้เกิดกระบวนการจัดทำข้อมูลสู่เป้าหมาย การแก้ไขปัญหาด้านสิทธิการจัดการที่ดิน โดยเพื่อให้เกิดการใช้พื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน “คนอยู่กับป่า อย่างยั่งยืนบนฐานภูมิสังคม” เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอาศัยเครื่องมือ วิถีชีวิตและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

ด้านเครื่องมือ ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงในพื้นที่ ทั้ง ข้อมูล RECAP TCNAP ข้อมูลระบบการจัดทำข้อมูล ด้วยระบบสารสนเทศพิภพทางภูมิศาสตร์ GIS เกิดการเชื่อมโยงประสานงานในระดับภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน เช่น เครือข่ายการจัดการทรัพยากรสู่ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

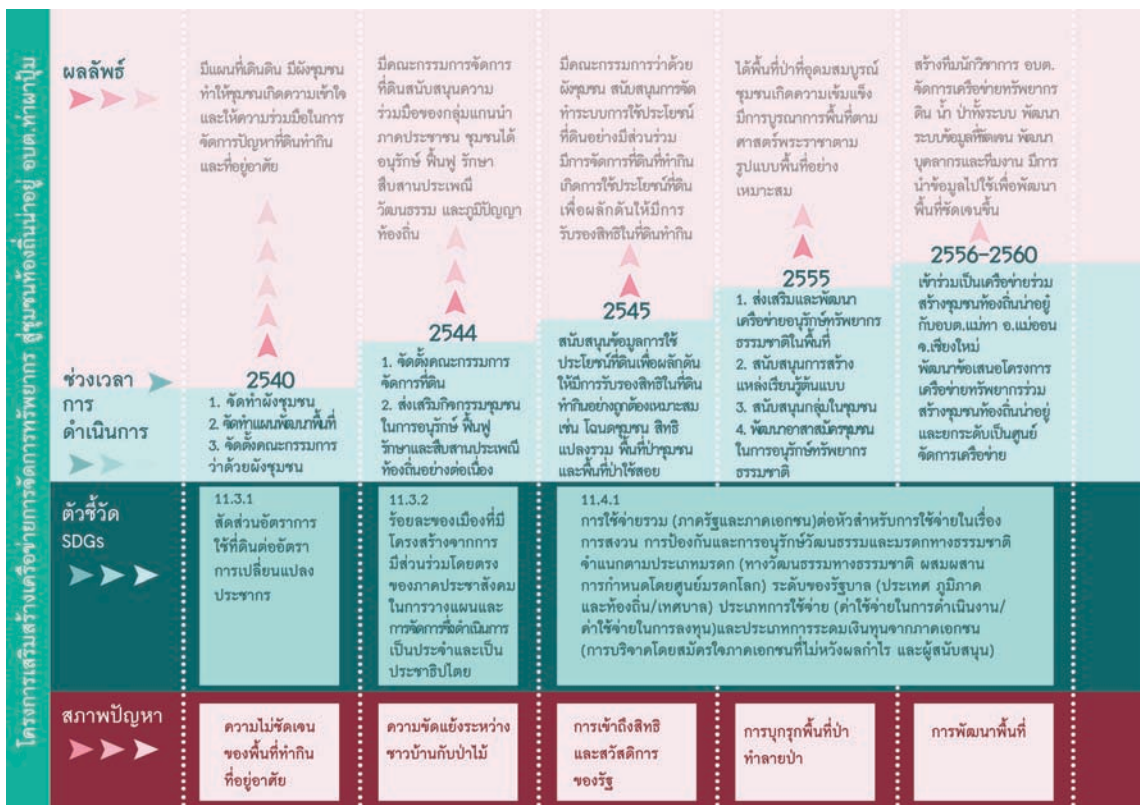
(พอช) สำนักสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์กรเอกชน ภาคเหนือ เครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากร

ด้านภูมิปัญญา มีการจัดการทรัพยากรแบบ ภูมิปัญญาเดิม แบบไร่หมุนเวียน การพัฒนาและจัดการ ทรัพยากรแบบใหม่ โดยน้อมนำพระราชดำริพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถ บพิตร ตามหลักศาสตร์พระราชามาใช้ในพื้นที่เพื่อพัฒนา และจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ โครงการการบริหารจัดการน้ำบนพื้นที่สูง โคก หนอง นา โมเดล โครงการหลวง วนเกษตร เป็นต้น

เส้นทางการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

1. มีการจัดทำแผนที่เดินดิน โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในการสนับสนุนงบประมาณและหนุนเสริมการจัดทำข้อมูลแผนที่เดินดิน มีผู้นำชุมชนและชุมชน ในการเป็นผู้ลงเก็บข้อมูลและจัดทำแผนที่เดินดินในแต่ละหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนในแต่ละหมู่บ้านเห็นขอบเขตพื้นที่เดินดิน รวมทั้งการแบ่งโซนพื้นที่ป่า ได้ชัดเจนขึ้น
2. การจัดทำข้อมูลบัญชีตำบลด้วยผังชุมชนตำบลท่าพาน้อย ในปี 2555
3. การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ของ อบต.แม่ทา
4. การพัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยระบบสารสนเทศพิภพทางภูมิศาสตร์ GIS จนนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการจัดการที่ดินตำบลท่าพาน้อย

5. มีการพัฒนาข้อเสนอโครงการเพื่อขึ้นเป็นศูนย์จัดการเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม
6. ขึ้นเป็นศูนย์จัดการเครือข่ายเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรสู่ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ โดยมีลูกข่าย 20 แห่ง ในการร่วมขับเคลื่อนด้านการจัดการทรัพยากรสู่เป้าหมายนโยบายสาธารณะร่วมกัน

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของเรื่องนี้ กลไกหลักประกอบด้วย ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนในการลงพื้นที่ในการประสานงานกับชุมชน กลุ่ม/องค์กรชุมชน เช่น อสม. ในการเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการเก็บข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูล ตลอดจนการคืนและนำใช้ข้อมูลสู่ชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพาน้ำ เป็นผู้ประสานงานและเชื่อมโยงงานทั้งในส่วนของภาคชุมชนและภาคีเครือข่ายที่ร่วมพัฒนา ได้แก่

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายเสริมสร้างการจัดการสุขภาพอนามัย จำนวน 20 แห่ง
- 2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าพาน้ำที่เข้ามาหนุนเสริมการทำงานของพื้นที่
- 3) สภาวัฒนธรรมตำบล เครือข่ายผู้นำ และศูนย์ประสานงานสภาองค์กรชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลท่าพาน้ำ
- 4) สถาบันการบริหารงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ตำบลท่าพาน้ำ
- 5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในพื้นที่ เช่น โครงการทรวงแม่ลาน้อย พื้นที่รับผิดชอบบ้านแม่สะกิด หมู่ 1 และบ้านห้วยผึ้ง หมู่ 2 ต.ท่าพาน้ำ อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
- 6) โรงเรียนในพื้นที่เช่นโรงเรียนบ้านแม่สะกิด โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง โรงเรียนบ้านห้วยหมากหนู โรงเรียนบ้านท่าพาน้ำ โรงเรียนบ้านแม่เตี้ย โรงเรียนบ้านแม่สะกัวะ โรงเรียนบ้านแม่กวางเหนือ โรงเรียนบ้านแม่กวางใต้ โรงเรียนบ้านแม่ป่อดำ
- 7) เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ตำบลท่าพาน้ำ
- 8) สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าพาน้ำ

ภาคีสับสนุน

- 1) กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พัฒนาชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โรงเรียนแม่ลาน้อยดรุณสิกข์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21
- 3) กระทรวงกลาโหม ประกอบด้วย หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 36 ค่ายเทพสิงห์ อำเภอแม่สะเรียงและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 36 บ้านคอนผึ้ง อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน
- 4) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (สาขาแม่สะเรียง)
- 5) มูลนิธิ ประกอบด้วย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ
- 6) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
- 7) หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ประกอบด้วย เครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน (คสช.) จังหวัดแม่ฮ่องสอน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 อำเภอสายใต้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก จังหวัดแม่ฮ่องสอน เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สมาพันธ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน สมาคมฟื้นฟูและพัฒนาลุ่มน้ำสาละวิน สถาบันบริหารการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ เป็นต้น

ผลลัพธ์

1. เกิดความชัดเจนในระบบฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ มีศูนย์ข้อมูลการจัดการที่ดินตำบลท่าผาป๋ม ในการเป็นฐานข้อมูลของชุมชน
2. เกิดการนำใช้ข้อมูลทั้งในพื้นที่ตำบลท่าผาป๋ม และหน่วยงานรัฐต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ตำบล อำเภอ และจังหวัด เช่น การขอพิทักษ์พื้นที่รายนแปลงเพื่อนำไปใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านเวทีการถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่
4. เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมที่เกิดจากการใช้ข้อมูล ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น โครงการการจัดการน้ำบนพื้นที่สูง โคก หนอง นา โมเดล โครงการเพิ่มพื้นที่ป่า โครงการสร้างป่าสร้างรายได้
5. ลดการบุกรุกพื้นที่ป่าได้อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยสำคัญที่นำมาสู่ความสำเร็จ คือความร่วมมือของภาคีทุกภาคส่วนการนำใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข้อเท็จจริง และการที่มือบต.เป็นผู้ประสานงานกลาง “เชื่อมร้อย” ความร่วมมือ

การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการตนเองภายในชุมชน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

1. **การจัดการอาหารชุมชน**ด้วยการจัดการพืชสมุนไพรในชุมชน การสร้างป่าให้เป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ มีลักษณะกิจกรรมคือ.โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยชุมชนและเครือข่ายกลุ่มสร้างป่าสร้างรายได้ มีกลุ่มเป้าหมายคือบนพื้นที่สูงในทุกหมู่บ้านมี

ทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือชุมชนมีป่าชุมชนที่ชาวบ้านทุกหมู่บ้านดูแลอยู่แล้วจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ทำให้มีรายได้จากป่าเพิ่มขึ้นและขยายผลสร้างพื้นที่ป่าเพิ่มเติมแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

2. การส่งเสริมอาชีพธุรกิจขนาดกลาง/ย่อม ด้วยการส่งเสริมให้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน มีลักษณะกิจกรรมคือการทอผ้ากระเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยกลุ่มแม่บ้านกระเหรี่ยงบ้านห้วยผึ้ง มีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มสตรี มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือมีภูมิปัญญาในการทอผ้าและการย้อมสีธรรมชาติแต่เดิมที่ทอใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จากการดำเนินการดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มและมีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมผ้าทอให้คงอยู่และสืบทอดสู่ลูกหลานคนรุ่นใหม่

3. การดูแลสุขภาพและการบริการสุขภาพ ในชุมชนมีกลไกการดูแลพื้นที่ร่วมกันทั้งภาครัฐและในส่วนของชุมชน สนับสนุนให้คนอยู่ใกล้ป่าและดูแลป่า มีลักษณะกิจกรรมคือเครือข่ายสุขภาพชุมชน ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลท่าผานุ่ม มีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ด้อยโอกาสและผู้อยู่ในภาวะพึ่งพิงมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือความเข้มแข็งของชุมชนและชมรม อสม.ตำบลท่าผานุ่มจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ทำให้ผู้ด้อยโอกาสและผู้อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลและสุขภาพ

4. การจัดการสวัสดิการสังคม ด้วยการจัดทำหนังสือรับรองข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินให้กับคนในชุมชน เพื่อการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน มีลักษณะกิจกรรมคือการจัดทำแปลงที่ดินทำกินด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ GIS ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยคณะกรรมการผังชุมชนตำบลท่าผานุ่ม มีกลุ่มเป้าหมายคือทุกครัวเรือนที่ไม่มีเอกสารสิทธิในตำบลท่าผานุ่ม มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือทุกชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์เกิดความมั่นคงในการทำอาชีพ และป้องกันการบุกรุกป่า

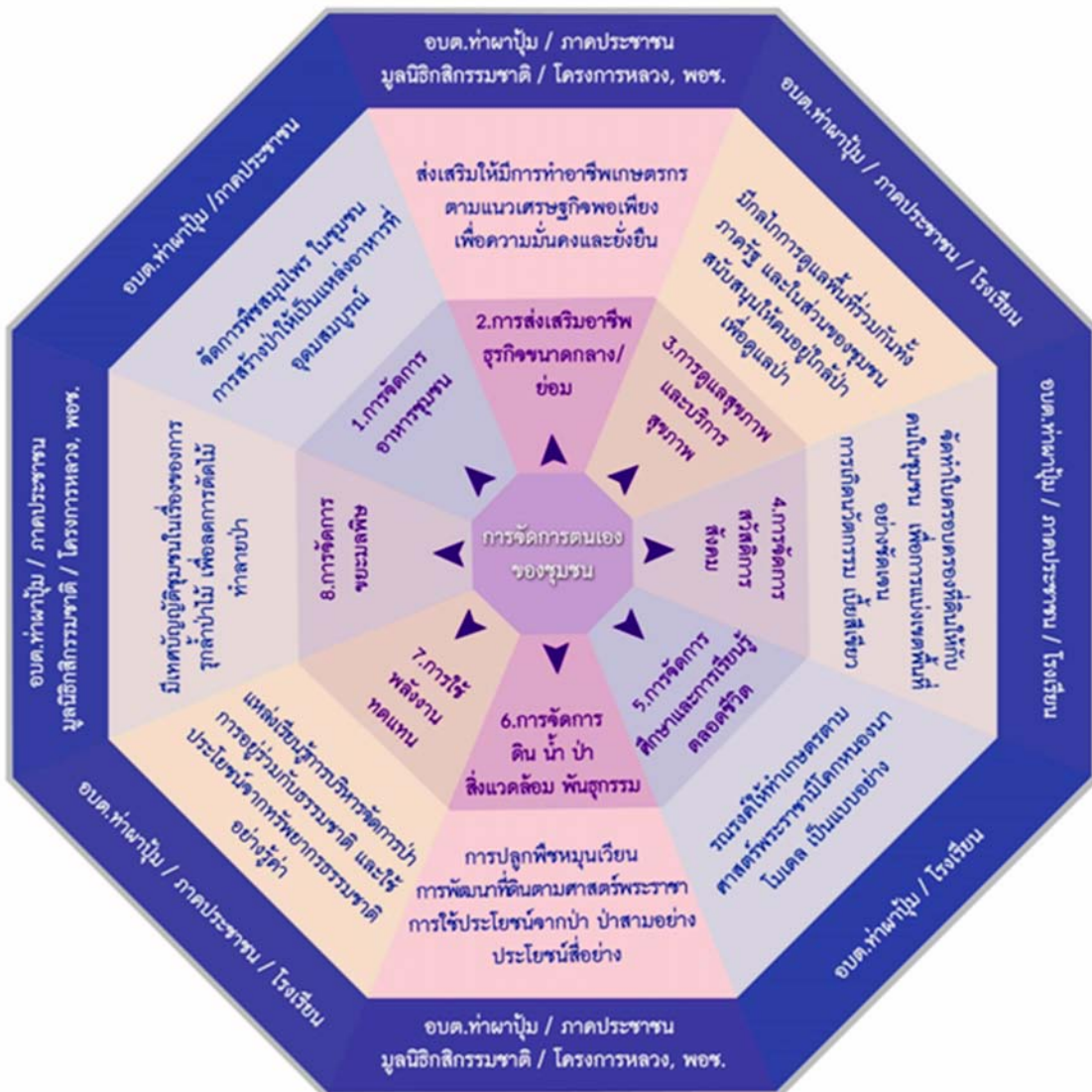
5. การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการรณรงค์ให้ทำเกษตรตามศาสตร์พระราชา มีโคกหนองนา โมเดลเป็นแบบอย่าง มีลักษณะกิจกรรมคือกิจกรรมเครือข่ายเอามื้อสามัคคี ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่ม ชุมชน และเครือข่ายมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ มีกลุ่มเป้าหมายคือเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือเครือข่ายคริสตจักรในชุมชนกระเหรี่ยง กลุ่มเด็กเยาวชนคนรักภัยถิ่นฐาน จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ทำให้เกิดการทำการเกษตรยั่งยืนทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

6. การจัดการ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม

พันธกรรม ด้วยการปลูกพืชหมุนเวียนการพัฒนาที่ดินตามศาสตร์พระราชากรใช้ประโยชน์จากป่า ป่าสามอย่างประโยชน์ลืออย่าง มีลักษณะกิจกรรมคือโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมกระเหรี่ยงในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย เครือข่ายทรัพยากรตำบลมีกลุ่มเป้าหมายคือชุมชนปกากะญอในตำบลมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือภูมิปัญญาการจัดการพื้นที่ป่าของชุมชนปกากะญอจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ คือ เกิดพื้นที่ฟื้นฟูป่าด้วยภูมิปัญญาปกากะญอต่อยอดด้วยเกษตรพอเพียง

7. การใช้พลังงานทดแทน

ด้วยการจัดแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการป่า การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า มีลักษณะกิจกรรมคือ ธนาคาร ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย ชุมชน มีกลุ่มเป้าหมายคือ ทุกครัวเรือนในชุมชน มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือมีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ลดการใช้พลังงานจากภายนอกและใช้ทรัพยากรป่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย ยุทธศาสตร์ SII

S (Systematized) ระบบการจัดการสุขภาวะ ในพื้นที่

ตำบลท่าผาป้อม ได้ดำเนินการด้านการจัดการระบบสุขภาวะในพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทุกระดับสภาพในพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานในพื้นที่ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลในมิติ 5 ด้าน ในการขับเคลื่อนสุขภาวะตำบลทั้งมิติด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านภาวะแวดล้อม และด้านการเมืองการปกครองพบว่าชุมชนในตำบลท่าผาป้อมซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นอกรวมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในร้อยละ 90 ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินทำกิน ทำให้ชุมชนในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐ เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และชุมชนไม่เกิดความชัดเจนในที่ดินทำกิน รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ จึงทำให้ชุมชนในตำบลท่าผาป้อม ประสบปัญหาไม่มีรายได้เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ประกอบกับทุนนิยมที่เข้ามามีบทบาทและผลกระทบต่อสังคมในปัจจุบัน จึงเกิดการกระแสรายการเกษตรเชิงเดี่ยวเพิ่มขึ้นในพื้นที่ ทำให้เกิดการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรจากไร่มนุษย์เป็นไร่ถาวรเพิ่มขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป้อม แกนนำชุมชน ตระหนักถึงผลในระยะยาวในพื้นที่ หากปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการเพื่อกำหนดออกให้ชุมชนย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนในตำบล จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรตำบลท่าผาป้อมและมีกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ดังกล่าว ดังนี้

8. การจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือนไม้ เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่า มีลักษณะกิจกรรมคือในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย ทีมสิ่งแวดล้อมตำบลท่าผาป้อม มีกลุ่มเป้าหมายคือ ชุมชนทุกชุมชน มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือเครือข่ายชมรม อสม. และโรงเรียน จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์การคัดแยกขยะระดับครัวเรือนและรูปแบบการจัดการขยะในชุมชนบนพื้นที่สูงที่ไม่ต้องใช้รถเก็บขยะ

1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยกระบวนการเดิมคือกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกหมู่บ้านในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยอาศัยวิถีชีวิต วัฒนธรรม กฎกติกาชุมชน เช่น

1.1 การใช้แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผี หรือจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการรักษาดิน น้ำ ป่า เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการที่ดินของชุมชน เช่น การเลี้ยงผี การบวชป่า การบวชปลา เป็นต้น

1.2 การตั้งกฎกติกา ระเบียบข้อตกลง ของชุมชนในการจัดการที่ดินของชุมชน มีความสอดคล้องแนวคิดความเชื่อ เกี่ยวกับการนับถือผี หรือจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการรักษาดิน น้ำ ป่า เช่น การห้ามตัดไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ การห้ามเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นต้น

1.3 การพัฒนาและต่อยอด กฎกติกา ระเบียบ แนวปฏิบัติในการจัดการที่ดินของชุมชน โดยยึดแนวคิดความเชื่อ เกี่ยวกับการนับถือผี หรือจารีตประเพณีเดิม และเพิ่มเติมประเด็นใหม่เพื่อให้มีความชัดเจน หรือปรับให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

1.4 การกำหนดบทลงโทษหรือผลลัพธ์ที่ผู้กระทำผิดกฎกติกา ระเบียบข้อตกลงของชุมชนในการจัดการที่ดินของชุมชน มีหลายลักษณะ เช่น การสาปแช่ง การปรับเงิน และการใช้มาตรการทางสังคมกดดัน เป็นต้น

1.5 การกำหนดประเภทป่า ที่ชัดเจนโดยแบ่งตามประเภทของการใช้ประโยชน์ของป่า ได้แก่ ป่าต้นน้ำ ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย และป่าชุมชน

1.6 การกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อ เช่น การบวชป่า การบวชปลา เป็นต้น

2) ร่างข้อบัญญัติตำบลผังชุมชนตำบลท่าผาปุ้ม ร่างข้อบัญญัติตำบลผังด้วยผังชุมชนเกิดจากแกนนำชุมชนตำบลท่าผาปุ้มร่วมกับ คณะกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (คส.ข.มส) สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าผาปุ้ม สถาบันพัฒนานักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนโดยอาจารย์วสันต์ พานิชและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม แล้วใน

ปี พ.ศ. 2554 ร่วมยกร่างข้อบัญญัติ จนสามารถทำสำเร็จเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2555 เป็นข้อบัญญัติตำบลว่าด้วย “ผังชุมชน” ตำบลท่าผามุ่ม และมีการประกาศใช้ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2555 โดยร่างข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยผังชุมชน ได้ยกร่างขึ้นเพื่อ

- 1) เกิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน โดยอาศัยกฎกติกา ระเบียบข้อบังคับ จารีตประเพณีของชุมชน
- 2) เพื่อยกระดับกฎกติกาของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและในการใช้ประโยชน์ที่ดินขึ้นเป็นกฎหมายท้องถิ่น
- 3) เพื่อจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากร ด้วยระบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS

3) การจัดทำข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS การจัดทำข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้นในชุมชน และเพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าให้เกิดความชัดเจนขึ้น เช่น

3.1 การกำหนดเขตพื้นที่การทำกินไว้อย่างชัดเจน โดยจะต้องไม่อยู่ในเขตป่าต้นน้ำ หรือป่าอนุรักษ์ และไม่เข้าไปบุกรุกหรือแผ้วถางในพื้นที่ใหม่

3.2 การกำหนดเขตพื้นที่ในการอนุรักษ์ปลา โดยกำหนดบริเวณหรือเขตพื้นที่ของลำน้ำ ที่ประชาชนในหมู่บ้านสามารถจับปลาได้ พร้อมทั้งได้ดำเนินการร่วมกับหมู่บ้านอื่น ๆ ทั้งที่อยู่ในตำบลเดียวกันและต่างตำบล ที่ใช้ประโยชน์จากลำน้ำเดียวกันเพื่อกำหนดบริเวณหรือเขตพื้นที่อนุรักษ์ปลา เช่น การอนุรักษ์พันธุ์ปลาในพื้นที่ ม.1 และ ม.2 ตำบลท่าผามุ่ม อำเภอแม่ลาน้อย และตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง เป็นต้น

3.3 การกำหนดจุดหรือเขตแดนในพื้นที่ทำกิน โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่กำหนดขอบเขตตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ใหญ่ ก้อนหิน ลำห้วย และการทำเครื่องหมายด้วยการฟันต้นไม้ไว้ในระดับเอวให้เป็นรอยแผลเพื่อแสดงจุดเขต เป็นต้น

3.4 การชี้จุดหรือเขตแดนในพื้นที่ทำกิน เป็นการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ถือครองพื้นที่ทำกิน หรืออาจจะมิใช่อาวุโสของหมู่บ้านเป็นผู้ร่วมชี้จุด

ซึ่งในการจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศพิภคทางภูมิศาสตร์ GIS นั้นได้ตระหนักถึงความถูกต้องของข้อมูลจึงได้มีการดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผามุ่ม มีบทบาทในการหนุนเสริมด้านงบประมาณ และให้ความรู้ในการจัดเก็บข้อมูล ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเป็นแกนหลักในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลประชาชน ชาวบ้านผู้นำทางจิตวิญญาณมีบทบาทในการเป็นผู้รู้ ผู้ให้ข้อมูล ผู้ตัดสินข้อพิพาทกรณีการแบ่งเขตพื้นที่ทำกิน ชาวบ้านในชุมชนมีบทบาทในการตรวจทานข้อมูลผ่านเวทีประชาคมรับรองข้อมูล เป็นต้น

4) การสร้างการยอมรับเรื่องของการจัดการที่ดินของชุมชน ระหว่างชุมชนด้วยกันเอง และกับหน่วยงานรัฐการดำเนินการโดย

1) การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการที่ดินในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำอาวุโส ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ฯลฯ

2) สร้างความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการจัดการที่ดินในพื้นที่ เช่น การประชุมของหมู่บ้าน เวทีสร้างความเข้าใจ เป็นต้น

3) การใช้ระเบียบข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในการหนุนเสริมการจัดการที่ดินในพื้นที่ เช่น การออกข้อบัญญัติตำบล/เทศบัญญัติตำบล, กฎระเบียบของชุมชน เป็นต้น

4) การจัดทำข้อมูลการจัดการที่ดินอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือ GPS และ GIS เช่น การดำเนินงานร่วมกันของผู้นำชุมชน ผู้รู้ผู้อาวุโส เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชน และคณะกรรมการจัดการที่ดิน เป็นต้น

5) การสร้างการยอมรับและลดความขัดแย้ง โดยการตรวจสอบข้อมูลในเวทีประชาคม (การประชุมหมู่บ้าน) เพื่อยืนยัน ปรับปรุง และเติมเต็มข้อมูลให้ถูกต้อง

6) การออกเอกสารในการรับรองข้อมูลการใช้ประโยชน์จากที่ดินโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงและหลักประกันในที่ดินทำกินนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

5) การนำใช้ข้อมูลการจัดการที่ดิน

การนำใช้ข้อมูลการจัดการที่ดินด้วยระบบสารสนเทศพิกัดทางภูมิศาสตร์ GIS ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาไม่ได้นำข้อมูลพื้นที่รายแปลงของชุมชนมาเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาต่อยอดและส่งเสริมด้านอาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน อาทิ การออกแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล โดยมีพื้นที่นาร่อง 2 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่กวางเหนือ และบ้านแม่ป่อดำ โดยการออกแบบพัฒนาที่ดินเป็นไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการพื้นที่ของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นวิถีชีวิตการเกษตรที่พึ่งพิงธรรมชาติ

I (Innovation) พัฒนานวัตกรรม

1) **นวัตกรรมเชิงระบบ เชิงพัฒนา** หรือเพื่อแก้ปัญหา ประกอบด้วย 1.1 ระบบการจัดการข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศพิกัดทางภูมิศาสตร์ 1.2 การพัฒนาที่ดินตามแนวศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล และ 1.3 ศูนย์สารสนเทศตำบลท่าผาปทุม

เป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยชุมชน โดยอาศัยกฎกติกา จารีต ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นตัวจัดการทรัพยากร ชุมชนเกิดการอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากร และลดการบุกรุกพื้นที่ทำกินในอนาคต และเกิดการส่งเสริมอาชีพโดยใช้ทุนที่มีในสังคมทั้งทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม อาศัยพื้นที่เป็นตัวตั้ง จนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และเกิดความมั่นคงทางด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม อาหาร และอาชีพของชุมชน

2) **นวัตกรรมเชิงเทคนิค วิธีการ** ได้แก่

2.1 การสร้างนักวิจัยชุมชนตำบลท่าผาปทุม โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีทักษะเชิงวิชาการ เนื่องจากตำบลท่าผาปทุมได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีข้อมูลจึงจำเป็นต้องมีทีมนักวิชาการพื้นที่ ในการออกแบบพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูล การถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้ และองค์ความรู้ในชุมชนสู่การพัฒนา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เยาวชนคนรุ่นใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปทุมในการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในชุมชน

2.2 การส่งเสริมอาชีพในชุมชนโดยเน้นพื้นที่เป็นตัวตั้ง การส่งเสริมอาชีพของชุมชนนั้นตำบลท่าผาปทุมเน้นการต่อยอดข้อมูลจากการวิจัย และถอดองค์ความรู้ในชุมชน เนื่องจากด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ของตำบลท่าผาปทุมนั้น แบ่งเป็น 2 โซนที่แตกต่างกัน ทั้งสภาพอากาศและวิถีชีวิตการส่งเสริมอาชีพที่ได้ผลจึงเกิดจากการนำใช้ข้อมูลชุมชน เช่น ในโซนบนดอย จะเน้นการส่งเสริมอาชีพตามวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ให้เข้ากับบริบทพื้นที่ คือ ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือ ผ้าทอกระเหรี่ยง ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพปลูกพืชตามสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ เช่น การเพาะเห็ดหอม การปลูกเสารส จักสาน เป็นต้น ส่วนในโซนของพื้นที่ราบจะมีการส่งเสริมด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น ตลาดสีเขียว กลุ่มผลิตข้าวกล้อง กลุ่มน้ำส้มควั่นไม้ เป็นต้น การส่งเสริมอาชีพที่ตรงตามความต้องการของชุมชน จึงทำให้เกิดความยั่งยืนทางอาชีพมากขึ้น

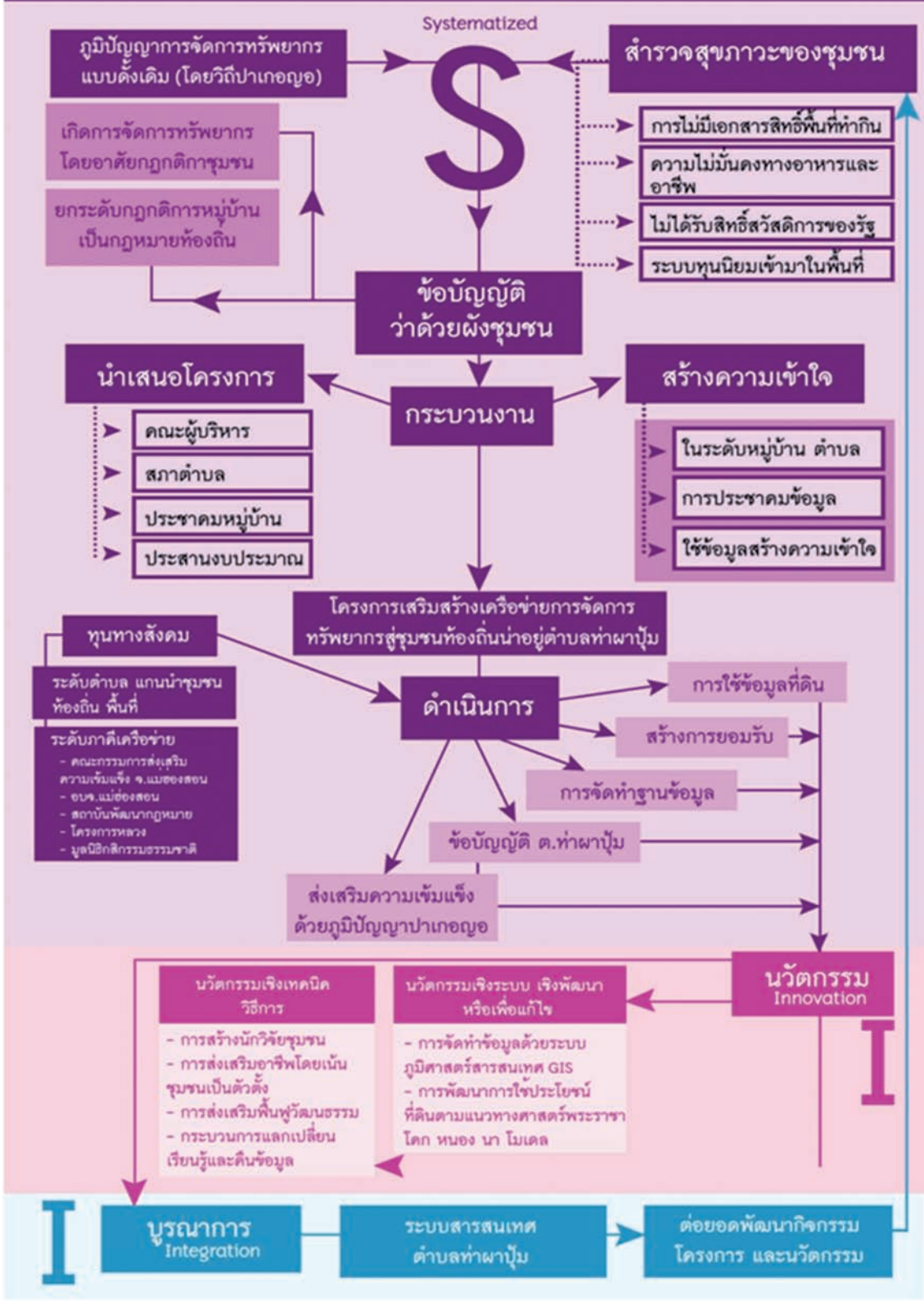
2.3 การส่งเสริมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของปกากะญอจากการศึกษาวิจัยข้อมูลทำให้ของตำบลท่าผาปทุมทำให้ชุมชนเล็งเห็นวัฒนธรรมที่แฝงด้วยความเชื่อในการจัดการทรัพยากร การอนุรักษ์ และวิถีอันดีงามของชุมชน ทำให้ชุมชนเริ่มส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากร มีการส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรมรุ่นสู่รุ่น เยาวชนรุ่นใหม่เริ่มมีบทบาทในชุมชนมากขึ้น

2.4 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคืนข้อมูลให้ชุมชน เมื่อมีข้อมูลในตำบลแล้ว ตำบลท่าผานุ่มจึงเล็งเห็นถึงการพัฒนาข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและข้อมูลที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องสามารถนำไปใช้ได้ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลและคืนข้อมูลจึงเป็นกระบวนการสำคัญ ที่จะทำให้ข้อมูลมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้ทุกมิติ โดยข้อมูลต้องนำไปใช้ได้ กล่าวคือ ชุมชนใช้ได้ หน่วยงานใช้ได้ องค์กรใช้ได้ ในแต่ละปีจึงมีการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาข้อมูล โดยเป้าหมายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ นักวิจัยชุมชน แกนนำ ผู้จัดเก็บข้อมูล หน่วยงาน องค์กร ทั้งในและนอกพื้นที่การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคืนข้อมูล

I (Intergration) บูรณาการงาน

การดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่มในด้านของการวางแผนกระบวนการทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการและผลลัพธ์ที่ได้มีความสอดคล้องกันโดยมีประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการแต่ละโครงการ โดยที่เริ่มต้นจากความต้องการของพื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยนำความคิดเห็นจากกลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มประชาชนที่ประสบปัญหาโดยตรง มาเป็นแนวทางในการจัดตั้งโครงการเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของกิจกรรมหรือโครงการที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่มจัดทำขึ้น มีการจัดตั้งคณะทำงานที่มาจากชุมชนโดยวิธีคัดเลือกที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน โดยจะมีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่และองค์กรภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการ อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (คสช.มส) ในการให้คำแนะนำตลอดจนเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำข้อบัญญัติตำบลสถาบันพัฒนานักกฎหมายและสิทธิมนุษยชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการเป็นที่ปรึกษากร่างข้อบัญญัติ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผานุ่ม ที่มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดข้อมูลโดยอาศัยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาและตอบโจทก์ความต้องการของชุมชน มูลนิธิสิทธิมนุษยชนในการส่งเสริมสนับสนุนการต่อยอดพัฒนาพื้นที่เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีโครงการหลวงอำเภอแม่ลาน้อยในการส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริมอาชีพที่เกิดความยั่งยืนในชุมชน เป็นต้นและในการดำเนินงานโครงการดังกล่าวที่ผ่านมาสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมและการบูรณางานรวมกันในทุกระดับโดยมีเป้าหมายสำคัญเดียวกัน คือ ทุกกิจกรรมโครงการสามารถตอบโจทก์ปัญหาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีการต่อยอดพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ SII องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพ่าบึง จ.แม่ฮ่องสอน

พลัสพลั พลกระทบ

ลดรายจ่าย

จากการดำเนินงานกิจกรรม การออกแบบพัฒนาพื้นที่ตามแนวศาสตร์พระราชชา โคก หนอง นา โมเดล ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ การจัดการน้ำบนพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูง ให้สามารถปลูกพืชผสมผสานได้ตลอดปี มีอาหารเพิ่มขึ้น และลดการปลูกพื้นที่เชิงเดี่ยว ลดรายจ่ายในการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นอันตรายต่อพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ส่งผลให้เกิดการลดรายจ่าย โดยไม่ต้องซื้ออาหารประเภทพืชผักและโปรตีนจากการเลี้ยงสัตว์ครัวเรือนละ 60-80 บาท/วัน เดือนละ 1800-2400 บาท/เดือน เฉลี่ยลดรายจ่ายปีละ 28800 บาท/ปี

เพิ่มรายได้

จากการดำเนินงานกิจกรรม สร้างป่า สร้างรายได้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพิ่มพื้นที่ป่าและสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและเพิ่มรายได้ ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นโดยได้จำหน่ายพืชสมุนไพร พืชกาแพได้ รมไม้ บุก มะขามป้อม ลูกเหียง ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยครัวเรือนละ 50,000 บาท/ปี

การเกื้อกูลแบ่งปัน

จากการดำเนินงานกิจกรรม สร้างสุขด้วยภูมิปัญญา ดิน น้ำ ป่า พังพา แบ่งปัน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ส่งผลให้เกิดการเกื้อกูลแบ่งปันในชุมชนโดย คนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน สู่วิถีชุมชนสีเขียว

“ชุมชนท้องถิ่น น่าอยู่... เครือข่ายตำบลสุภาวะ”

- องค์การบริหารส่วนตำบลอิษ
อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลอิษอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองจันทร์ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือมีลำห้วยทับทันไหลผ่าน เปรียบเสมือนสายเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในตำบลอิษและตำบลใกล้เคียง ซึ่งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของตำบลอิษเพิ่มขึ้น เช่น การทำนา ปลูกพืช และประมง และยังเป็นแหล่งรวมของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีวิถีชีวิตที่สร้างสมสืบทอดต่อกันมาจากชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานมาแต่โบราณซึ่งสิ่งเหล่านี้นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ที่ผ่านมามีตำบลอิษประสบกับปัญหาความแห้งแล้งแต่พอในช่วงฤดูฝนก็จะมีน้ำท่วมถึง นอกจากนี้ยังมีป่าโนนใหญ่ซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกของบุคคล ซึ่งมีลำดับเหตุการณ์ที่จะชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อป่าชุมชนโนนใหญ่ ดังนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2476-2500 เมื่อเส้นทางรถไฟได้ก่อสร้างถึงห้วยทับทัน กลุ่มกุลีและนายทุนจากต่างถิ่นซึ่งเดินทางมาพร้อมกับรถไฟเข้ามาตัดไม้เผาถ่านในเขตป่าโนนใหญ่ เพื่อลำเลียงไปจำหน่ายที่จังหวัดนครราชสีมา

และกรุงเทพฯ ต่อมาได้สนับสนุนให้ชาวบ้านเผาถ่าน โดยรับซื้อถ่านจากชุมชนรอบป่าโนนใหญ่ รวมทั้งการรับซื้อไม้แปรรูป กระทั่งถ่านราคา ตกต่ำลงและไม้ใหญ่ในป่าใกล้หมด การค้าถ่านและไม้แปรรูปจึงซบเซาลง และในช่วงเดียวกันนี้ ประมาณปี พ.ศ. 2480 เป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อาหาร ฝ้ายและเครื่องนุ่งห่มขาดแคลน รัฐบาลส่งเสริมให้เกษตรกรบุกเบิกขายที่ดินทำกิน ปลูกพืชไร่ มีไร่อ้อย ไร่ฝ้าย ไร่ข้าว ชาวบ้านรอบป่า โนนใหญ่จึงได้ขยายพื้นที่ทำกินเข้าไปในป่าโนนใหญ่ ทำให้สภาพป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2497 เกิดภาวะฝนแล้งชาวบ้านโดยการนำของกำนันตำบลเสียชีวิตเห็นว่า ฝนแล้งเกิดจากการที่ป่าลดลงมาก จึงได้ชักชวนให้เลิกการทำไร่และปล่อยพื้นที่ให้ป่าฟื้นคืนสภาพจากสถานการณ์ดังกล่าวสามารถสรุปสภาพปัญหาได้ดังนี้

เริ่มจากปัญหาสุขภาพ และการเจ็บป่วยจากการได้รับสารเคมี และการบริโภคอาหาร

ชุมชน อบต.อีเซ ส่วนมากมีอาชีพการเกษตรทำไร่ ทำนา เกือบทุกครัวเรือน และมีพื้นที่ใกล้หมู่บ้าน เพื่อให้ได้ผลผลิตดี จึงมีการใช้สารเคมีมาก แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเกษตรกร หรือเกษตรกรอาจไม่รู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังจากการใช้สารเคมีมาก ๆ ทำให้สุขภาพของคนในชุมชนที่ก็ได้รับผลกระทบได้โดยตรงและทางอ้อมจากการสูดดม บริโภคอาหารที่มีสารเคมีตกค้าง ก่อเกิดสารพิษตกค้างในร่างกาย ทำให้สุขภาพของคนในชุมชนเสื่อมถอยลงมาก ทำให้คนในชุมชนเป็นโรคความดัน เบาหวาน คนในชุมชนเป็นโรคมะเร็งจากการใช้สารเคมีเมื่อมีสารเคมีตกค้างในร่างกายมากขึ้นและคนในชุมชนขาดการออกกำลังกายที่ถูกรื้อ การบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ทุกวันนี้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงอย่าง

กะทันหันจึงทำให้คนในชุมชนเกิดการปรับสภาพร่างกายไม่ทันทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้อย่างรวดเร็วและโรคยังสามารถแพร่กระจายสู่คนได้รวดเร็ว จากอาหารที่มีสารพิษ สารเคมีทั้งในพืชและสัตว์ ทั้งจากขบวนการผลิตและการปรุงเป็นอาหาร

เกิดปัญหาหนี้สินครัวเรือนและการไม่มีที่ดินทำกินชุมชนในตำบลส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร ทำนาทำไร่ บางครั้งเพียงรายได้จากการขายผลผลิตอาจไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในครัวเรือนจึงทำให้เกิดการกู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อนำมาหมุนเวียนในครัวเรือนจึงทำให้เกิดปัญหาการมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และปัญหาการลักลอบตัดไม้พุงในเขตป่าชุมชนโนนใหญ่คนในชุมชนส่วนมากจะอาศัยป่าเป็นแหล่งอาหาร แหล่งเชื้อเพลิง ทำไม้สร้างที่อยู่อาศัยทำเป็นเครื่องใช้ภายใน

เส้นทางการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

บ้าน จึงทำให้มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าส่วนใหญ่ เป็นการกระทำของกลุ่มนายทุนที่ต้องการนำพันธุ์ไม้ที่หายากไปจำหน่ายและยังมีการลักลอบตัดเพื่อนำไปทำเป็นเชื้อเพลิงและยังมีการบุกรุกพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและประชาชนจึงมีการจัดทำกรปลูกป่าทดแทน และมีแนวทางในการรักษาป่าไม้ แต่ละครัวเรือนควรมีการปลูกจิตสำนึกให้แก่ลูกหลานในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วางแผนการจัดการดูแลเข้าถึงปัญหาการลักลอบตัดไม้ มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับต้นไม้การปลูกป่า รัฐบาลมีการเข้ามาจัดการและให้ความช่วยเหลือชุมชน

ความคาดหวังและเป้าหมาย

จากสภาพปัญหา อบต.อีเซ ได้จัดตั้งโครงการ “พัฒนาชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่ายตำบลสุขภาวะ” โดยตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ **โดยการลดการใช้สารเคมีในนาข้าวและใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน** กลุ่ม อสม. ดูแลผู้ป่วย โดยการแนะนำด้านการดูแลรักษาตนเอง ทั้งการรับประทานยา อาหาร การออกกำลังกาย พัฒนาศักยภาพผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ดูแลและอาสาสมัครโดยการอบรมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาอย่างดี เกิดแกนนำด้านสุขภาพ ผู้ป่วยสามารถมีชีวิตร่วมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้ความรู้ในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในชุมชนและให้ความรู้ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคและการใช้จ่ายในความจำเป็น และให้ความรู้ด้านการใช้ป่าไม้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่ามีการจัดตั้งกลุ่มปลูกป่าทดแทน เพื่อแก้ไขปัญหาทั้ง 4 ด้าน

เส้นทางการจัดการตนเองของชุมชนทางสังคม ตามลำดับเหตุการณ์หรือสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา พร้อมทั้งรายละเอียดงานหรือกิจกรรมการจัดการตนเองที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย มีทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการตนเอง รวมถึงผลผลิต/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาดังนี้

พ.ศ. 2537 การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า ป่าเสื่อมโทรม นายทุนเข้ามาสัมปทานป่า จึงเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนโนน ซึ่งกิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การปลูกป่า การเก็บขยะโดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือวัยทำงาน วัยเด็กและเยาวชน

พ.ศ. 2540 ผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้นขาดความรู้ในการดูแลตนเองที่ถูกวิธี จึงได้จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ให้คำแนะนำในการดูแลตนเองและแก่ผู้ดูแล โดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีกลุ่ม อพส. เข้ามาเกี่ยวข้อง และผลผลิต/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ เกิดอาสาสมัครขึ้นในชุมชนผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่ถูกวิธี

พ.ศ. 2545 ผู้บริหารโรงเรียนบ้านอีเซจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนขึ้นใหม่เพื่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบลให้เกิดประโยชน์และให้เกิดเกิดการห่วงแหนพื้นที่ป่าของเขา และเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ป่า

พ.ศ. 2547 คนในชุมชนว่างงานหลังจากว่างเว้นจากการทำนา กิจกรรมในการจัดการปัญหา ประชุมจัดตั้งกลุ่มเย็บถุงมือ บริหารจัดการเรื่องการทำถุงมือของสมาชิกภายในกลุ่มโดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ วัยทำงาน โดยมี อบต.อีเซ

สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม และผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ คนในชุมชนมีงาน มีรายได้เพิ่มเข้ามาในครอบครัว ในปีเดียวกันนี้ราคาปุ๋ยเคมีมีราคาแพงขึ้น กิจกรรมในการจัดการปัญหา ทำปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ ปลูกผักปลอดสารพิษ โดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ วิทยทำงาน โดยมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายเชย ไสศรี หมอদিনอาสา อบต.อีเซ สนับสนุนงบประมาณและถังในการทำน้ำหมักชีวภาพ และผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ลดต้นทุนในการทำ การเกษตร ชุมชนได้รับประทานผักที่สดต่อร่างกายสร้าง รายได้เพิ่มขึ้นให้ครอบครัวคนในชุมชน

พ.ศ. 2551 นโยบายรัฐบาลได้มี พ.ร.บ.กำหนดให้ จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนขึ้น และเด็กในชุมชนมีปัญหา ด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น การทะเลาะวิวาท ยาเสพติด การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร กิจกรรมในการจัดการ ปัญหา ให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชน จัดกิจกรรม ส่งเสริมกลุ่มเด็กและเยาวชนตำบลอีเซ โดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีสภาเด็กและเยาวชนตำบลอีเซ และผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ เด็กมีความกล้าคิดกล้าแสดง มีที่รับฟัง ปัญหาของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลของตนเอง

พ.ศ. 2553 คนในชุมชนมีความต้องการเพิ่ม รายได้และสร้างงาน กิจกรรมในการจัดการปัญหา จัดตั้ง กลุ่มประชุมกลุ่ม ท่อเสื่อจากต้นกก โดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มวิทยทำงาน โดยมี อบต.อีเซ ให้การสนับสนุนงบประมาณ และผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่ม เป็นการ รักษาภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ให้ลูกหลาน

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนมีการรณรงค์งานบุญปลอด เหล้าปลอดแอลกอฮอล์ เพื่อลดค่าใช้จ่าย ส่งเสริม คุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจเพิ่มความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในสังคมเยาวชนสร้างสรรค์

กระบวนการและขั้นตอน

การพัฒนาตำบลอยู่บนหลักการดำเนินงานหลัก คือ **การมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาคและชนบท** ในกระบวนการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วย ตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองต่อการกระจายการพัฒนา ได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง การสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนในภูมิภาคและชนบท ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นตัวนำ และเป็นฐาน ในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคต ภาค ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน เข้ามาเสริมบทบาทของภาครัฐซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการ พัฒนาเดิม ซึ่งเป็นการผนึกกำลังในการพัฒนาและ นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

แหล่งเรียนรู้ใน 7 ระบบ 32 แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ได้แก่ 1) ระบบการบริหารจัดการแบบมี ส่วนร่วม 2) ระบบการจัดการภัยพิบัติ 3) ระบบการจัด สวัสดิการชุมชนโดยชุมชน 4) ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 5) ระบบการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) ระบบการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน 7) ระบบการ ดูแลสุขภาพโดยชุมชนแต่ละแหล่งเรียนรู้ในระบบย่อย สะท้อนถึงความพร้อมในการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้และแนวปฏิบัติให้กับตำบลที่สนใจที่จะมาร่วม กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ของ ชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งศักยภาพ ของชุมชนและเตรียมความพร้อมในด้านการพัฒนา ที่มีการจัดการตำบล การจัดการกระบวนการเรียนรู้การพัฒนา ศักยภาพภายใต้โครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่เพื่อ การขับเคลื่อนเครือข่ายตำบลสู่ภาวะ

กลไกการขับเคลื่อนและภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของเรื่องนี้คือ “คณะทำงาน” ซึ่งประกอบด้วย

1) **นักบริหาร** องค์การบริหารส่วนตำบลอีเซมีนักบริหารนำทีมโดย **นายสุวรรณ โสตา** นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ เป็นนายกสมัยที่ 3 ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบ้านเกิดอย่างจริงจังโดยมีรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซและมีรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ รักษาราชการปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ เป็นนักบริหารที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอีเซ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่เหมือนกัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอีเซ (ศุภราชบุรีวิทยา) โรงเรียนเบญจคามวิทยาประชาสรรค์ ซึ่งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และกำหนดตำบลอีเซเป็นนักพัฒนา

2) **นักวิชาการท้องถิ่น** มีหัวหน้าสำนักงานปลัดเป็นหัวหน้าทีม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีศักยภาพในรับผิดชอบหัวหน้าระบบเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งเป็นงานเด่นของตำบลอีเซ เพราะได้เปลี่ยนสายงานมาจากนักวิชาการเกษตร และได้ทำงานร่วมกับ นักวิชาการศึกษา รับผิดชอบระบบการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชน และทำงานร่วมกัน

3) **นักจัดการตำบล** มีบุคลากรที่รับผิดชอบ คือ นักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ รับผิดชอบระบบการสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชน และได้ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 54 จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดศรีสะเกษสถานสงเคราะห์บ้านนิคมปรือใหญ่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตรและประสานงานกับผู้นำชุมชนและแกนนำแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

4) **นักจัดการข้อมูล** มีบุคลากรที่รับผิดชอบ คือ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลร่วมกับผู้ช่วย ซึ่งมีความรู้ ความสามารถในการทำงานเพราะเป็นคนในพื้นที่สามารถที่จะรู้และจัดการข้อมูลได้เป็นอย่างดี

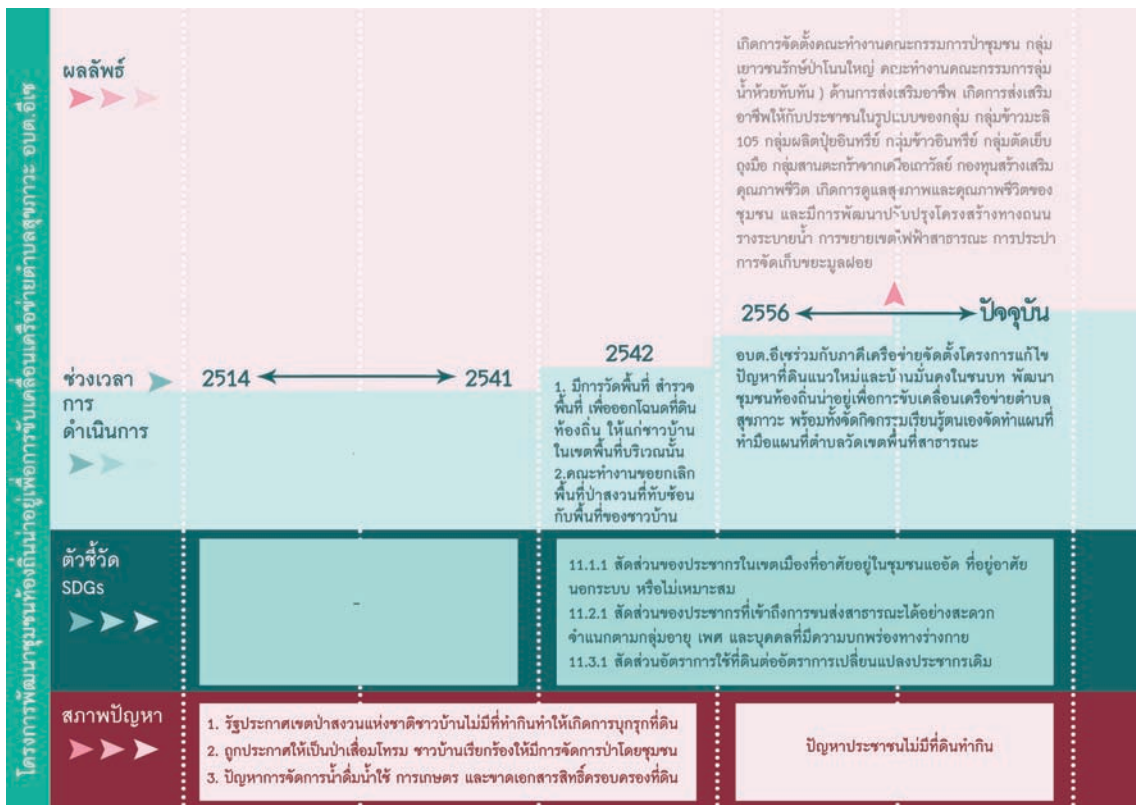
5) **นักสื่อสาร** มีบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซที่รับผิดชอบคือ หัวหน้าสำนักงานปลัด ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ธุรการ ซึ่งเป็นบุคคลที่รุ่นใหม่ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย นายพีรชัย วงศ์เลิศ เป็นคนเก่งของตำบล เป็นครูโรงเรียนบ้านอีเซ (ศุภราชบุรีวิทยา) เป็นนักสื่อข่าวอิสระ ซึ่งทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารได้เป็นอย่างดี และร่วมกับ นายแพง เกษศิริ เป็นสารวัตรกำนัน เป็นนักจัดรายการวิทยุท้องถิ่น

ภาคีสันับสนุนองค์กรหรือหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภายนอกพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้และมีส่วนในการหนุนเสริมและทำงานร่วมกันกับตำบลอีเซ ในการดำเนินโครงการดังกล่าวได้แก่กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตร สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ประจำจังหวัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด กระทรวงพลังงาน เช่น สำนักงานพลังงานจังหวัด ศรีสะเกษ สำนักงานพลังงานภูมิภาค กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย โรงเรียนบ้านอิเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) โรงเรียนเบญจมคามวิทยาประชาสรรค์วัดอุดมมงคล วัดบ้านแสง วัดบ้านห้องเป็ย วัดป่าเจริญธรรม สำนักสงฆ์หนองฮู สำนักสงฆ์บ้านแทน สำนักสงฆ์บ้านอรุณรังสี สถานปฏิบัติธรรมป่าโนนใหญ่ และเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยทับทัน

จากประสบการณ์ในการจัดการตนเองทั้งของผู้นำและบุคลากรดังกล่าว ตำบลอิเซจึงมีความพร้อมในการเข้าสู่ตำบลสุขภาวะโดยใช้แนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน

โดยการขับเคลื่อนชุมชนโดยชุมชนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมมุ่งเห็นการพัฒนาความเป็นอยู่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยนำหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กรเน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยสร้างการมีส่วนร่วมการเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชนด้วยการหนุนเสริมการทำงานของกลุ่มและแหล่งเรียนรู้และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อการพัฒนาตำบลเครือข่าย เป็นกลไกในการสร้างการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาข้อเสนอนโยบายสาธารณะ และการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

พลพลิต พลพลี

จากการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น นำอยู่เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่ายตำบลสู่ภาวะ เกิด ผลลัพธ์ที่ชัดเจน ได้แก่ การจัดการตนเองของคนในพื้นที่ที่มีจิตสาธารณะ มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเกิดการมีส่วนร่วมงานและกิจกรรมในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานในการขับเคลื่อนนโยบายการนำแบบแผนการปฏิบัติงานของภาครัฐไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังเป็นกลไกในการสร้างความร่วมมือของคนในพื้นที่ และองค์กรในชุมชนที่มีปฏิบัติการเพิ่มตัวกลางในการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนผู้นำ ชุมชนของตำบลกับองค์กรภาคีเครือข่ายก่อให้เกิดพลัง ในการร่วมกันพัฒนาตำบลอีเซ การทำงานร่วมกับ หน่วยงานภายนอกที่เข้ามาหนุนเสริมการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดและนำมาปรับใช้ กับพื้นที่ตำบลตนเอง โดยการหนุนเสริมบูรณาการ การทำงานของ อบต. สปสช. สสส. สคส. พอช. พมจ. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 54 จังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์ สงเคราะห์และฝึกอาชีพจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงาน แรงงานจังหวัดศรีสะเกษ สถานสงเคราะห์บ้านนิคม ปรีอใหญ่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ศูนย์วิจัย พืชสวนจังหวัดศรีสะเกษ วิทยาลัยการเกษตรฯ ประมง สำนักงานป่าไม้ ศูนย์วนศาสตร์ สถานีพัฒนาที่ดิน ศรีสะเกษ ตำบลอีเซมีประสบการณ์ในการจัดการตนเอง ในการเข้าสู่ตำบลสู่ภาวะ โดยใช้แนวคิดที่จะพัฒนา ชุมชนโดยการขับเคลื่อนชุมชนโดยชุมชน ให้คนใน ชุมชนมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นอยู่ความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยนำหลักของการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร เน้นการ

ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยสร้าง การมีส่วนร่วม การเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชน ด้วยการหนุนเสริมการทำงานของกลุ่มและแหล่งเรียนรู้ มีเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ การ พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการบูรณาการงาน ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณดังนี้

- รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับ ดีเลิศ โครงการเยาวชนสร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2554 ของสถาบันพระปกเกล้า
- รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดีเด่น ด้านสตรีและครอบครัว ปี 2553 และปี 2556 ของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- รางวัลลูกโลกสีเขียวประเภทความเรียงจาก บทความเรื่อง ฆ่าหญ้าหนูทำไม, พุงจ๋าย่าร้องไห้, บทเรียนจากครูผีบ้า, ฉันรักลำดวน, ตู้อกับข้าวสีเขียว ของ ปตท.
- รางวัลพื้นที่ต้นแบบงานบุญ, งานศพปลอด เหล้า สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.)
- รางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นต้นแบบการ จัดสวัสดิการสังคม ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ 2557
- รางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นดีเด่นระดับ จังหวัดศรีสะเกษ เรื่อง อสม.ดีเด่น อผส.ดีเด่น ปี 2557
- รางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นต้นแบบการ จัดสวัสดิการสังคม ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ 2558
- รางวัลศูนย์จัดการเครือข่ายระดับดีเยี่ยม 2560

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ได้แก่ การมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของงานของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไข ร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีปัจจัยหนุนส่งเสริมคือภาคีเครือข่าย การเคารพกฎกติการ่วมกันของคนในชุมชนและเครือข่าย

การยกระดับต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

การดำเนินงานตลอดโครงการสามารถต่อยอดขยายงานจากบุคคลสู่ ครอบครัว ครอบครัวสู่ชุมชน ตำบลและเครือข่าย และสามารถยกระดับต่อไปในอนาคตได้โดยจัดให้มีการประชุมภาคีเครือข่ายสร้างกฎ กติการ่วมกัน ผ่านเวทีประชาคมจากทุกภาคส่วน งานอนุรักษ์รักษา ดิน น้ำ ป่า เป็นหน้าที่ของทุก ๆ คน เพราะจะส่งผลกระทบต่อคนทุกคนเช่นกัน ส่งเสริมการสร้างความเป็นเจ้าของ จิตสาธารณะของคนในชุมชนสามารถสร้างความมั่นคงในการใช้ที่ดิน และการมีส่วนร่วมในการใช้พื้นที่สาธารณะของชุมชนด้าน “ป่าชุมชน ผังชุมชน และการอนุรักษ์พื้นที่ป่า” เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า ป่าเสื่อมโทรม นายทุนเข้ามาสัมปทานป่า กิจกรรมในการจัดการปัญหา จัดอาสาสมัครดูแลรักษาป่า รวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนโนนใหญ่ เพราะป่าแห่งนี้ เป็นแหล่งประโยชน์ของชาวตำบลอีเซ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน แหล่งอาหาร แหล่งอากาศบริสุทธิ์ แหล่งสมุนไพร ซึ่งกิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การปลูกป่า การเก็บขยะโดยส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชากร เป้าหมายคือ วัยทำงาน วัยเด็กและเยาวชน สร้างความเป็นเจ้าของให้คนตำบลอีเซ

การจัดการตนเอง ของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการตนเองภายในชุมชน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

1. การจัดการอาหารชุมชน มีการจัดโครงการถ่ายทอดภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรให้แก่เด็กและเยาวชน การรณรงค์การซื้อข้าวของกินของใช้จากภายนอกให้น้อยที่สุด ส่งเสริมการผลิตเพื่อใช้เองในครัวเรือนมีลักษณะกิจกรรมคือจัดตั้งโครงการ “พัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่ายตำบลสุขภาวะ” โดยการลดการใช้สารเคมีในเพาะปลูกพืชและใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน จัดตั้งกลุ่ม อสม. เป็นแกนนำด้านสุขภาพโดยการแนะนำด้านการรับประทานอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ นอกจากนั้นยังมีปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้สมุนไพรในป่าชุมชนให้แก่เด็กและเยาวชน มีกลุ่มเป้าหมายคือ

เด็กและเยาวชนตำบลลือเซ มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ นายก อบต.ลือเซ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลลือเซ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลือเซแกนนำ อสม.จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์คือเด็กและเยาวชนรับประทานอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ สะอาด ครบถ้วนเหมาะสมกับวัยทำให้ร่างกายสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับเชื้อก็ฟื้นจากการเจ็บป่วยอย่างรวดเร็วชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกผักสวนครัวกินเอง นอกจากจะปลอดภัยแล้วยังช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน

2. การส่งเสริมอาชีพธุรกิจขนาดกลาง/ย่อม มีการส่งเสริมให้ชุมชนผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้บริโภค ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางศึกษาธรรมชาติในชุมชนมีลักษณะกิจกรรมคือ ดำเนินกิจกรรมเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนโนนใหญ่ เพราะป่าแห่งนี้แหล่งประโยชน์ของชาวตำบลลือเซ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน แหล่งอาหาร แหล่งอากาศบริสุทธิ์ แหล่งสมุนไพร ซึ่งกิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ การปลูกป่า การเก็บขยะ ปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนอนุรักษ์หวงแหนป่าในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย นายพิรัชย์ วงศ์เลิศกิจกรรมและงาน

ที่ทำ อาจารย์โรงเรียนบ้านลือเซ แกนนำการอนุรักษ์ป่าประชาสัมพันธตำบล ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกเด็กให้อนุรักษ์ป่า และรู้จักหวงแหนป่า โดยมีความเชื่อมโยงบุคคล คือ เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนโนนใหญ่มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนอนุรักษ์และประชาชนในพื้นที่ตำบลลือเซมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ องค์การบริหารส่วนตำบลลือเซ โรงเรียนบ้านลือเซ (ศุภราชวิทยาลัย) กำหนด ผู้ใหญ่บ้านจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ได้แก่ เด็กมีจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนหวงแหน และอนุรักษ์ป่าชุมชนทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สืบไปเด็กนำเอาการอนุรักษ์แบบภูมิปัญญาบรรพบุรุษ และมีทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ประชาชนในพื้นที่กลุ่ม องค์กร และหน่วยงานในพื้นที่ตำบลลือเซได้ใช้ประโยชน์จากป่า

3. การดูแลสุขภาพและการบริการสุขภาพ

มีการรณรงค์งานบุญปลอดเหล้าเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชนและลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวริเริ่มโดยท่านนายสุวรรณ โสิตา นายกององค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานเครือข่ายเล็กเหล้าอีสานตอนล่าง ให้ดำเนินการลด ละ เลิก อบายมุข ในชุมชน จึงมีการประชุมประชาคมตำบล ที่ประชุมมีมติให้ผู้นำชุมชนรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ที่บั่นทอนสุขภาพร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะให้ลด ละ เลิก การดื่มสุราในงานศพ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ทุกหมู่บ้าน ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก งานศพในหลายหมู่บ้านจึงไม่มีการนำสุรามาบริการผู้ที่มาช่วยงาน ประกอบกับตำบลอีเซมีกองทุนวันละบาท ซึ่งมีสวัสดิการหากสมาชิกท่านใดมีการจัดงานศพ ถ้าไม่มีการดื่มสุราในงานจะมีสวัสดิการให้ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน เล็งเห็นความสำคัญจึงมีแนวคิดให้ลด ละ เลิก การดื่มสุราในงานศพของครอบครัวที่เป็นที่เป็นสมาชิกของกลุ่มมีกลุ่มเป้าหมายคือ..กลุ่มชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ องค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอีเซ โรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) โรงเรียนเบญจมคามวิทยาประชาสรรค์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาชุมชนอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ สภ.อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ โรงพยาบาลโพธิ์ศรีสุวรรณ และจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์กลุ่มชุมชน ชุมชนได้ลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานบุญปลอดเหล้า และลด ละ เลิก อบายมุข ในชุมชนช่วยลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพกลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดสุขภาวะในการดำเนินชีวิตมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ

4. การจัดการสวัสดิการสังคม

มีการจัดโครงการบริหารจัดการเรื่องน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในชุมชน สร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างอาชีพให้คนในชุมชนในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยนายสุวรรณ โสิตา นายกององค์การบริหารส่วนตำบลอีเซได้ประสานหน่วยงานกรมพลังงานที่เพื่อหางบประมาณในการบำรุงสถานีสูบน้ำ และเพิ่มสถานีสูบน้ำใหม่ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนตำบลอีเซมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ นายสุวรรณ โสิตานายกององค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ

จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์...การทำเกษตรแบบพอเพียง

5. การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยการสร้างหลักสูตรห้องเรียนธรรมชาติและส่งเสริมให้ประกอบอาชีพตามศาสตร์พระราชา ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติป่าชุมชนโนนใหญ่ เป็นฐานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางธรรมชาติ หนึ่งในพื้นที่ป่าโนนใหญ่

กว่า 3,040 ไร่ อยู่ในพื้นที่บ้านน้อยดงเมือง หมู่ที่ 9 ตำบลอีเซ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยฐานเรียนรู้ 7 ฐาน คือ 1. ดงเมือง เจ้าพ่อแห่งโนนใหญ่ 2. แด่หลุมพลูไม่ไหล 3. เครื่องไม้ชีวิตที่พึ่งพา 4. เสี่ยงธรรมในธรรมชาติ 5. ไม้หิน 6. อาหารและสมุนไพร 7. พะยุงจ้าวร้ายรื้อให้ โดยมีระยะทางเดินประมาณ 800 เมตร ใช้เวลาในการเดินศึกษาประมาณ 1-2 ชั่วโมง เหมาะสำหรับการเดินศึกษาเป็นหมู่คณะละประมาณ 10-20 คน โดยมีเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย พร้อมปราชญ์ชาวบ้านนำเดินศึกษาและอธิบายรายละเอียดพร้อมแลกเปลี่ยนแนวความคิดการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นไปด้วยกัน มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ ผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซโรงเรียนบ้านอีเซคุรุราษฎร์วิทยา กำหนด ผู้ใหญ่บ้านสำนักป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษพัฒนาชุมชนอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณศูนย์ส่งเสริมวนศาสตร์ชุมชนที่ 4 จังหวัดศรีสะเกษ และสถาบันลูกโลกสีเขียวจากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ คือ เด็กมีจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนห่างเหิน และอนุรักษ์ป่าชุมชนทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สืบไปมีการนำเอาการ

อนุรักษ์แบบภูมิปัญญาบรรพบุรุษ และมีทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ประชาชนกลุ่ม องค์กร และหน่วยงานในพื้นที่ตำบลอีเซได้ใช้ประโยชน์จากป่า

6. การจัดการ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม
พันธกรรม ด้วยการทำคลองใต้ (ใต้ดิน) เพื่อรักษาพื้นที่การเกษตรไม่ให้ความเสียหาย การอนุรักษ์ไม้พุ่มรวมถึงการปลูกใหม่เพื่อทดแทน มีลักษณะกิจกรรมคือ...ทางโรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การได้ความรู้เพิ่มทักษะในการดำเนินงานการทางการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นมาใช้อนุรักษ์และจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ใช้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนตลอดไปโดยดำเนินการภายในกลุ่มในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าว ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ โรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวตำบลอีเซทั้ง 12 หมู่บ้านมีกลุ่มเป้าหมายคือชาวบ้านในตำบลอีเซ ทั้ง 12 หมู่บ้านมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ นายอุดม บึงไกร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์) นายพีระชัย วงศ์เลิศ ครูโรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) นางอัมพร สอนเจริญ ครูโรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา)

ชาวบ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน หน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลอีเซ โรงเรียนบ้านอีเซ (คุรุราษฎร์วิทยา) จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์คือนักเรียนในชุมชนได้รู้ถึงแนวทางการอนุรักษ์ ด้วยภูมิปัญญาบรรพบุรุษ นักเรียนในชุมชนได้เพิ่มแนวทางการเลือกหลักสูตรท้องถิ่นป่าชุมชนโนนใหญ่ นักเรียนชุมชนได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติได้จริงทางการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นมาใช้อนุรักษ์และจัดการ

ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ใช้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนตลอดไป

7. การใช้พลังงานทดแทน มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสร้างความหวงแหนทรัพยากรให้คนในชุมชน ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยบริหารจัดการด้วยคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน มีกลุ่มเป้าหมายคือ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 12 ทูทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ ท้องที่นายสมพงษ์ ชิดศรี นายสมศักดิ์ ธานี นายคำพันธ์ เศรษฐีทองถิ่น นายสุวรรณ โสตา และกองช่างโยธา

พลังงานจังหวัดศรีสะเกษ จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ประชาชนหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 หมู่ 12 ได้นำอุปกรณ์ที่ทัวถึงในราคาประหยัดทุกครัวเรือนครอบคลุมประชากรทั้งกลุ่มประชากร 13 กลุ่มเป้าหมาย

8. การจัดการขยะมูลฝอย มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนเพื่อป้องกันการเพิ่มปริมาณของขยะในชุมชน มีลักษณะกิจกรรมคือนายวิเศษ เทียมใส และกลุ่มเย็บถุงมือ ได้คิดหาวิธีการนำเศษสิ่งที่เหลือจากการ

เย็บถุงมือ เศษหนัง ทางกลุ่มจึงนำเศษหนังที่เหลือมาคิดหาวิธีการใช้ประโยชน์ดีกว่าจะนำไปเผาทำลายหรือทิ้งตามไร่นาจะส่งผลให้เกิดมลพิษได้ จึงได้คิดค้นหาวิธีคือ นำเศษหนังที่เหลือจากการเย็บมาทำกระสอบทรายสำหรับให้เด็กและเยาวชน หรือ ผู้ที่สนใจได้นำไปแขวนไว้เพื่อที่จะซ้อมเตะ ซ้อมต่อย กิจกรรมดังกล่าวมีทูทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือนายวิเศษ เทียมใส นายบุญรักษ์ บุญศรี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 นางประไพ บุญศรี กรรมการหมู่บ้าน นายรัตนทองสำแดง อสม. หมู่ 9 นางแสง ทองสำแดง อสม. หมู่ 9 จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์บ้านน้อยดงเมือง หมู่ที่ 9 เป็นหมู่บ้านที่มีการส่งเสริมสนับสนุนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการดำรงชีวิตความเป็นดีและสุขภาพดี สร้างกระบวนการดูแลสุขภาพของหมู่บ้าน ด้วยการสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายด้วยเศษหนังสร้างสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการนำหนังเศษมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคนในหมู่บ้าน คาดหวังว่าการดำเนินกิจกรรมจะทำให้เกิดผลดังนี้ประชาชนในชุมชนที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการรักษาสภาพแวดล้อมกลุ่มเย็บถุงมือตระหนักให้การทิ้งเศษหนังและนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพทำให้ชุมชนมีสุขภาพดี

2) ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน การปลูกป่า การสร้างพื้นที่สีเขียวชุมชนตำบลอีเซร่วมกับอปท. โรงไฟฟ้าโฮลดิ้งจังหวัดราชบุรีในพื้นที่ป่าดงกัลปพฤกษ์ เป็นต้น

3) จัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าชุมชน เพื่อกำหนดกฎ กติกา ระเบียบ แนวปฏิบัติ ในการจัดการป่าชุมชน พื้นที่สีเขียว หรือการปลูกต้นไม้เพิ่มในชุมชนจัดเวทีประชุม

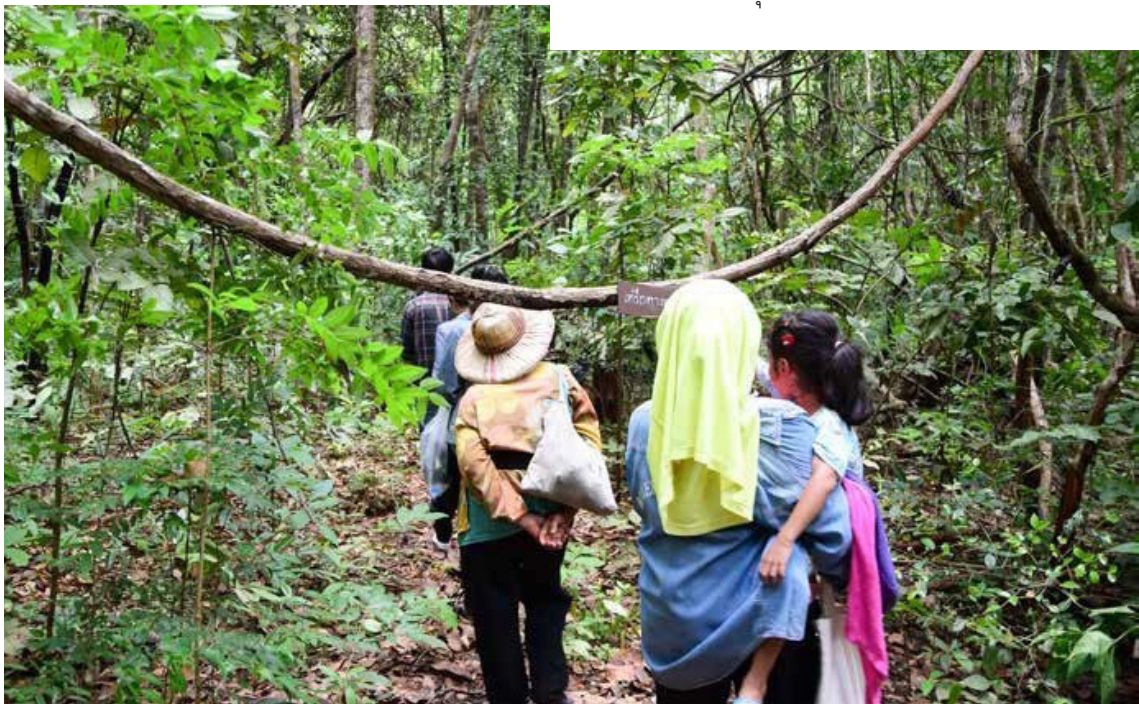
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าชุมชน มีการจัดเวทีประชุมสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ รักษา ป่าชุมชน มีการจัดประชุมประชาคมของคณะกรรมการป่าประชาสัมพันธ์ทางสื่อทุกเส้นทางร่วมกับชุมชนในพื้นที่

5) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ รักษาพื้นที่ เช่น การปลูกป่า ธนาคารต้นไม้ มีการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านถ่ายทอดให้กับเด็กเยาวชนได้เรียนรู้จากธรรมชาติ เช่น นวัตกรรมชุมชนหลักสูตรท้องถิ่น ป่าคือห้องเรียนของหนู เป็นต้น

6) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพิทักษ์ป่า คณะกรรมการป่าชุมชน ร่วมกับกรมทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอบรรม ทสม. เพื่อให้มีความสามารถป้องกันไฟป่าในพื้นที่ การรายงานเหตุ

7) อปท.ดำเนินการสำรวจและรังวัดพื้นที่ทำกินของเกษตรกร การทำแนวเขตป้องกันการบริหารส่วนตำบลอีเซได้ดำเนินการวัดเขตแนวป่าตามพิกัด GPS และดำเนินการตามโครงการที่ดินแนวใหม่ บ้านมั่นคงในชนบท พอช. สำนักงานที่ดินจังหวัดศรีสะเกษวัดพิกัดที่ชัดเจนโดยในปี พ.ศ. 2560 มีการวัดแนวเขตป่าดงกัลปพฤกษ์ 780 ไร่ ทำเลื่อยสัตว์ ทกหมื่นกว่าบาทเพื่อให้มีพิกัดแนวเขตที่ชัดเจน

8) ตำบลอีเซได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำโครงการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน เช่น แหล่งผลิตยาสมุนไพรโดยปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนโรงเรียนบ้านอีเซ คุรุราษฎร์วิทยา “นวัตกรรมหลักสูตรท้องถิ่นป่าคือห้องเรียนของหนู” หาของป่า จัดจำหน่ายเป็นรายได้มหาศาล และเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติให้กับชุมชน

9) สนับสนุนให้ชุมชนมีการปลูกพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าการปลูกป่าสามอย่างประโยชน์ลืออย่างตามแนวทางศาสตร์พระราชาได้นำใช้ในพื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของตำบลอีเซซึ่งวางกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก

10) สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ป่าไม้ พัฒนาและดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการ การอนุรักษ์หรืออรรถประโยชน์ เช่น มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคฤหาสน์นอ่ยของกลุ่มเด็กและเยาวชน

11) สนับสนุนให้ชุมชนปรับปรุงและดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่เดิมทุกภาคส่วนทั้ง หน่วยงานรัฐ เอกชน ภาคประชาชนมีการขับเคลื่อนงานตลอดทั้งปี

12) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการป่าชุมชนและป่าครัวเรือน เช่น โครงการตั้งเ็นข้างบ้านมีการหนุนเสริมแรงจากโครงการเกษตรกรรมยั่งยืน โดย ศวจ. เกษตรประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนให้ชุมชนมีกิจกรรมดำเนินโครงการตั้งเ็นข้างบ้านอาหารชุมชน กิจกรรมบ้านนี้มีรักปลูกผักกินเอง กิจกรรมการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยกองโต การเลี้ยงจิ้งหรีด การเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ตลาดนัดสีเขียว

13) สนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลป่าอนุรักษ์ร่วมกับกรมป่าไม้ ซึ่งทำหน้าที่พิทักษ์ผืนป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายเพื่อความโปร่งใสและสืบประสิทธิผลในการดูแลรักษาโดยมีคณะกรรมการป่าชุมชนดูแล ร่วมกับทุกภาคส่วนราชการ ฯ

14) มีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน แกนนำ ผู้นำท้องที่ ในการกำหนด กติกา กฎระเบียบ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ มีป้ายประชาสัมพันธ์ และแนวเขตป่าชัดเจน มีกฎระเบียบการเฝ้าระวัง

15) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกฟื้นฟูป่าในพื้นที่ว่างของรัฐตามแนวกันชนและการเชื่อมต่อผืนป่าในปี 2556 ตำบลอีเซได้งบประมาณในการทำคั่นกันน้ำในพื้นที่หมู่ที่ 3 ไปตามลำน้ำห้วยทับทันระยะทาง 2.5 กิโลเมตร การปลูกป่าที่ชาวบ้านคืนพื้นที่ป่าในเขตหมู่ที่ 3 บ้านหนองฮู 500 ไร่ เป็นต้น

Innovation พัฒนานวัตกรรม

1. นวัตกรรมเชิงระบบ เชิงพัฒนา หรือเพื่อแก้ปัญหา ได้แก่

1.1 งานหลักสูตรท้องถิ่น **ป่าคือห้องเรียนของหนู** โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ให้นักเรียนในชุมชนได้เรียนรู้แนวทางการอนุรักษ์ด้วยภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวคิดของคนรุ่นเก่าที่ใช้น้ำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นนำสมุนไพรรักษาโรคตามภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวทางการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นมาใช้อนุรักษ์และจัดการทรัพยากรดินน้ำป่าใช้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนตลอดไป และเพื่อสนองตอบต่อนโยบายสาธารณะให้ได้มากที่สุดและสามารถลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ เน้นการดำเนินชีวิตตามแนวทางเกษตรพอเพียงนั้น ซึ่งมีความสอดคล้องในด้านการตอบสนองภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้าน “การส่งเสริมคุณภาพชีวิต” ในส่วนของการส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพ และในด้าน “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ในส่วนของการสร้างคุณค่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เด็กมีจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนห่วงแทนและอนุรักษ์ป่าชุมชนทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สืบไป

1.2 เศษหนึ่งสร้างสุขภาพ

โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำเศษหนึ่งที่เหลือจากการเย็บมาทำกระสอบทรายสำหรับให้เด็กและเยาวชนหรือผู้ที่สนใจได้นำไปแขวนไว้เพื่อที่จะซ่อมโต๊ะ ซ่อมโต๊ะ เพื่อเป็นการออกกำลังกายและเพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับกลุ่มเย็บถุงมือและทางกลุ่มก็ได้นำไปบริจาคให้กับโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสวนสาธารณะ เพื่อให้ผู้ที่สนใจจะออกกำลังกายได้ใช้ประโยชน์ได้ และยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับกลุ่มเย็บถุงมือ และผู้สูงอายุที่อยู่บ้านก็ได้รายได้จากการพับถุงมือ

1.3 สีส้อมผ้าจากเปลือกมะดันทับโคลน

โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเกิดการย่อยผ้าจากธรรมชาติ ที่หาได้จากป่าชุมชน โนนใหญ่ และที่สำคัญไม่มีสารเคมีตกค้างในผ้าด้วยจากนั้นนำมาผลิตเป็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ลวดลายต่าง ๆ แล้วต่อยอดด้วยการนำผ้าที่ย้อมจากสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม มีปัญหาท้องถิ่นในตำบลสี่แฉก ยังนำพืชมหัศจรรย์ในท้องถิ่น คือมะดันป่า นำเปลือกที่เป็นสีแดง ยางที่เหนียวมาใช้สกัดเป็นสีย้อมผ้า ทำให้สีผ้าดูสวยสดงดงาม มีความเหนียวและคงทน ทำให้ผู้สวมใส่มีใจที่หนักแน่น มีพลังกับผู้พบเห็น และเพื่อความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ และเสริมเสน่ห์และคุณค่ากับผู้ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้นำผ้าที่ผ่านการย้อมมะดันป่ามาย้อมทับโคลนทามอีกครั้ง โคลนทามเป็นดินโคลนที่ถูกทับถมกันมานานนับพันปี ผ้าที่ผ่านการทับโคลนแล้วจะได้โทนสีเทา สามารถทำผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ

2. นวัตกรรมเชิงเทคนิค วิธีการ ได้แก่

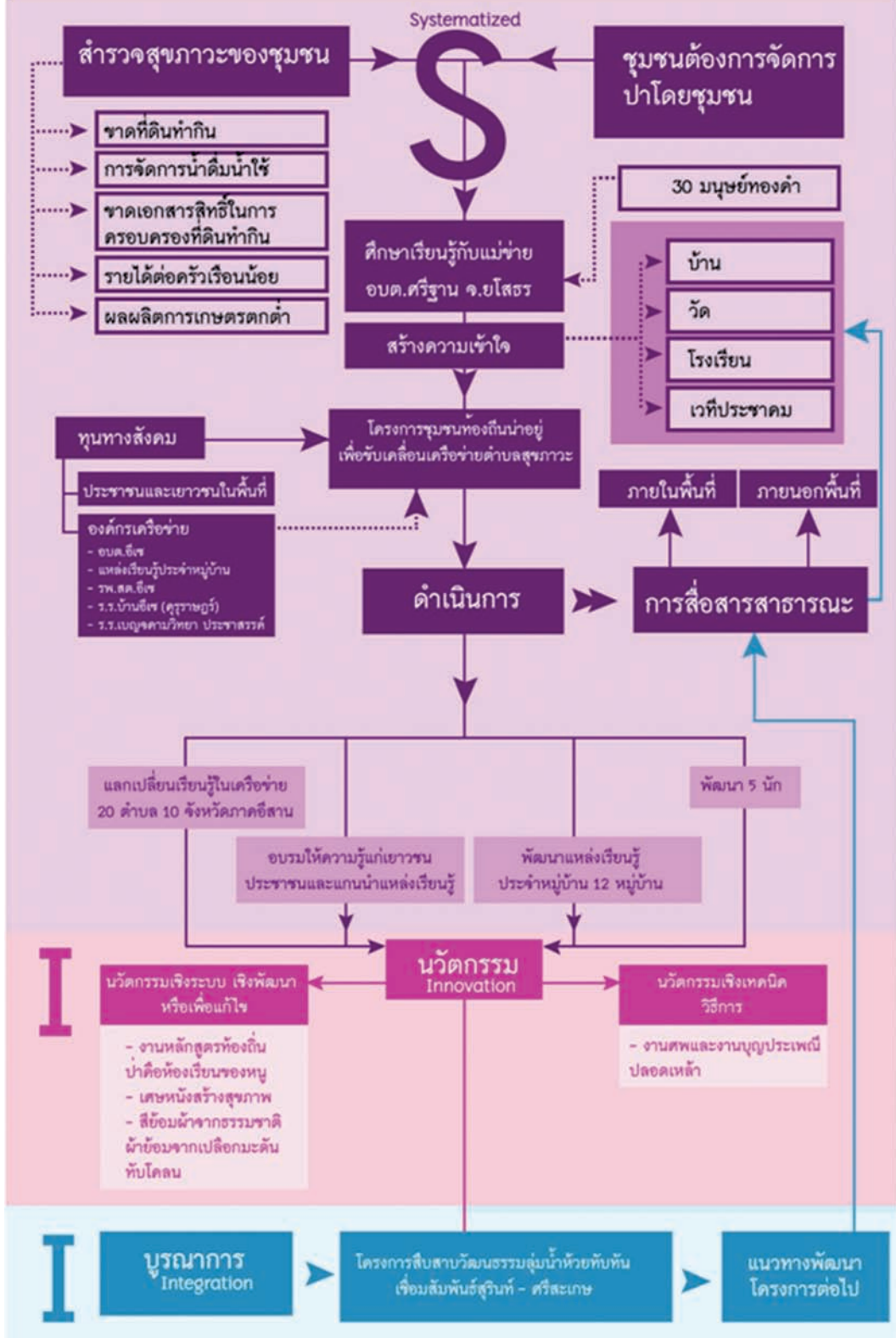
2.1 งานศพและงานบุญประเพณีปลอดเหล้า

โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อลด ละ เลิก การดื่มสุราในงานศพของครอบครัวที่เป็นที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นการลดรายจ่ายในการจัดงานศพแต่ละครั้ง ซึ่งสามารถลดรายจ่ายได้มากกว่าครึ่งจากเดิมที่เคยมีสุรา ทำให้ชุมชน ลด ละ เลิกการดื่มสุราเพิ่มมากขึ้น ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น

Integration บูรณาการงาน

โครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่ายตำบลสุขภาพะมีการเริ่มต้นดำเนินการมาจากความต้องการของประชาชนและปัญหาที่สะสมมานานเป็นที่ตั้งมีการดำเนินโครงการ โดยในขั้นการดำเนินการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมถึงองค์กรภาคีเครือข่ายในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งเมื่อการดำเนินงานตามโครงการในแต่ละปีเสร็จสิ้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลสี่แฉกจะมีการจัดโครงการงานสืบสานวัฒนธรรมลุ่มน้ำห้วยทับทัน เชื่อมสัมพันธ์ สุรินทร์-ศรีสะเกษ ขึ้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยมีองค์กรเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ทูตวัฒนธรรม 30 ตำบล ลุ่มน้ำห้วยทับทัน ศูนย์ประสานงานป่าไม้ศรีสะเกษ ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนที่ 4 จังหวัดศรีสะเกษ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ ประมงจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นการสื่อสารถึงผลการดำเนินงานของโครงการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันขององค์กร รวมถึงการนำความคิดเห็นที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินในปีต่อไป

ระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ SII
องค์การบริหารส่วนตำบลอิเซ จ.ศรีสะเกษ

“ ทะเบียวนประวัติ การใช้ที่ดิน (การจัดแนวนโยบายที่ดินอย่างมีส่วนร่วม) ”

- **เทศบาลตำบลบ้านหลวง**
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐาน

เทศบาลตำบลบ้านหลวง เป็นเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอจอมทองและเป็นเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุดของจังหวัดเชียงใหม่ มีธรรมชาติที่สวยงามและมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่า จำนวน 11 หมู่บ้าน แบ่งเป็นชนเผ่าปะกาเกอญอ 9 หมู่บ้าน ชนเผ่าม้ง 2 หมู่บ้าน มีที่ราบสำหรับการเพาะปลูกน้อยส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาสูงพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ มีน้ำตกที่สวยงามอยู่หลายแห่ง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอจอมทอง

ปัจจุบันมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการขยายตัวในด้านโรงแรมและรีสอร์ทจำนวนมาก ประกอบกับเป็นพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตจอมทองและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาเขตจอมทอง ทำให้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและรองรับการขยายตัวของเมืองจอมทอง ในอนาคตอีกด้วย

เริ่มจากความขัดแย้ง ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน และชาวบ้านกับภาครัฐ

พื้นที่ดอยอินทนนท์เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการริเริ่มแนวทาง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมของภาคหลายฝ่าย เนื่องจากพื้นที่นี้เคยผ่านบทเรียนความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความขัดแย้งระหว่างนโยบาย มาตรการ การจัดการทรัพยากรของรัฐกับชุมชน แต่เนื่องจากเป็นในช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงและตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ เอกชน ประชาชน ที่ยังมีความรู้ความเข้าใจในความหมายคุณค่าของสิทธิและการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ประกอบกับความไม่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตอำนาจที่ชัดเจนทางนโยบายและกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยกันในเรื่องขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหมู่บ้านและเกิดปัญหาเรื่องสิทธิและอำนาจ

ในการตัดสินใจ การกำหนดระเบียบกติกาก การจัดการที่ดิน การจัดการป่า การจัดการน้ำ ของแต่ละหมู่บ้านว่าเป็นเอกสิทธิ์ของชุมชน หรือต้องให้สิทธิและอำนาจของหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนอื่น ๆ ร่วมในการกำหนดระเบียบกติกาดังกล่าวด้วยเกิดปัญหาเรื่องการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการที่หลากหลายจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ทำให้เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนเนื่องจากการประกาศเขตป่าซ้อนทับที่อยู่อาศัยที่ทำกิน จึงเป็นปัญหาการไม่มีสิทธิในการครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตลอดจนการไม่มีขอบเขตที่ทำกินที่ชัดเจน จึงมักนำไปสู่กรณีพิพาทขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ

แม้ว่าจะมีความพยายามแก้ไขปัญหามาอย่างยาวนานแต่ก็ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นผลอย่างรูปธรรมเพราะมีข้อจำกัดทางด้านนโยบายและกฎหมายแต่ภายหลังมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มุ่งเน้น ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน ในการสำรวจจัดทำฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ของประชาชน โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ระบบการตัดสินใจโดยการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายการบริหารจัดการโดยระเบียบกติกาศของชุมชน ผสมผสานกับการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐตามขั้นตอนทำให้มีฐานข้อมูลการถือครองทั้งหมดที่ชัดเจนมากขึ้น ลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าได้อย่างชัดเจนลดปัญหาความขัดแย้งลงไปได้

เทศบาลตำบลบ้านหลวงร่วมกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่กลาง คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ยะแม่ปอน คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละหมู่บ้าน มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมูลนิธิไทยรักษ์ป่า สมาคม IMPECT และหน่วยงานองค์กรภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง ปัจจุบันมีฐานข้อมูลแผนที่ภาพถ่าย 1:4000 แสดงขอบเขตที่ดินและที่ป่าทุกหมู่บ้านอย่างชัดเจนสามารถนำไปใช้ในการติดตามประเมินและแก้ไขความขัดแย้งในการใช้ที่ดินและป่า และการนำแผนที่ภาพถ่ายสู่การวางแผนการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีความละเอียดมากขึ้นที่จะนำไปสู่การติดตามเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าและการพัฒนา

พื้นที่ในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำข้อมูลที่มีความละเอียดในรูปแบบรายแปลงโดยใช้ชื่อว่า **“ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน”** ในเขตเทศบาลตำบลบ้านหลวง และประกอบกับมติการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีมติเห็นชอบให้มีการทำข้อมูลรายแปลงเพื่อป้องกันการบุกรุกและแก้ไขความขัดแย้งในการใช้ที่ดิน ในรูปแบบ **“ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน”**

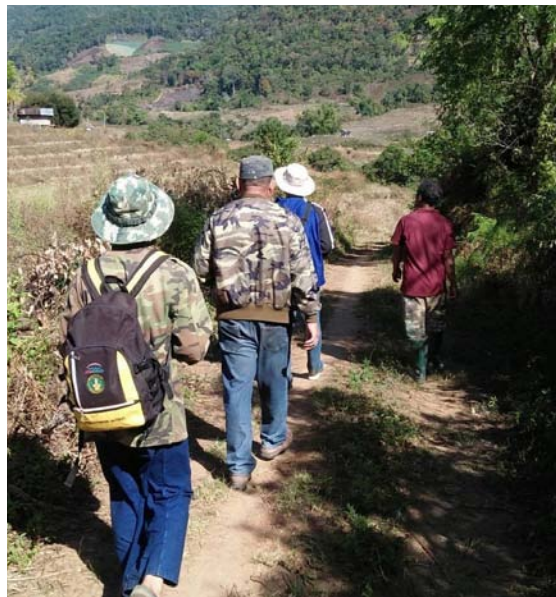
ความคาดหวังและเป้าหมาย

- ลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าได้
- ลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
- สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- สร้างความเชื่อมั่นในการใช้พื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัย ให้กับชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ป่า

เส้นทางการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

1. กระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนมีผู้นำชุมชนเข้าร่วม อาทิจำนวนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาคณะกรรมการหมู่บ้าน บุคลากรจากเทศบาล และเจ้าหน้าที่จาก NGO คณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านต่าง ๆ

2. ข้อมูลรายแปลงที่ดินหรือเอกสารทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินผ่านกระบวนการสำรวจค่าพิกัดจีพีเอส (GPS) และมาเทียบเคียงกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ผ่านระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) พร้อมทั้งตรวจสอบมีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงในพื้นที่

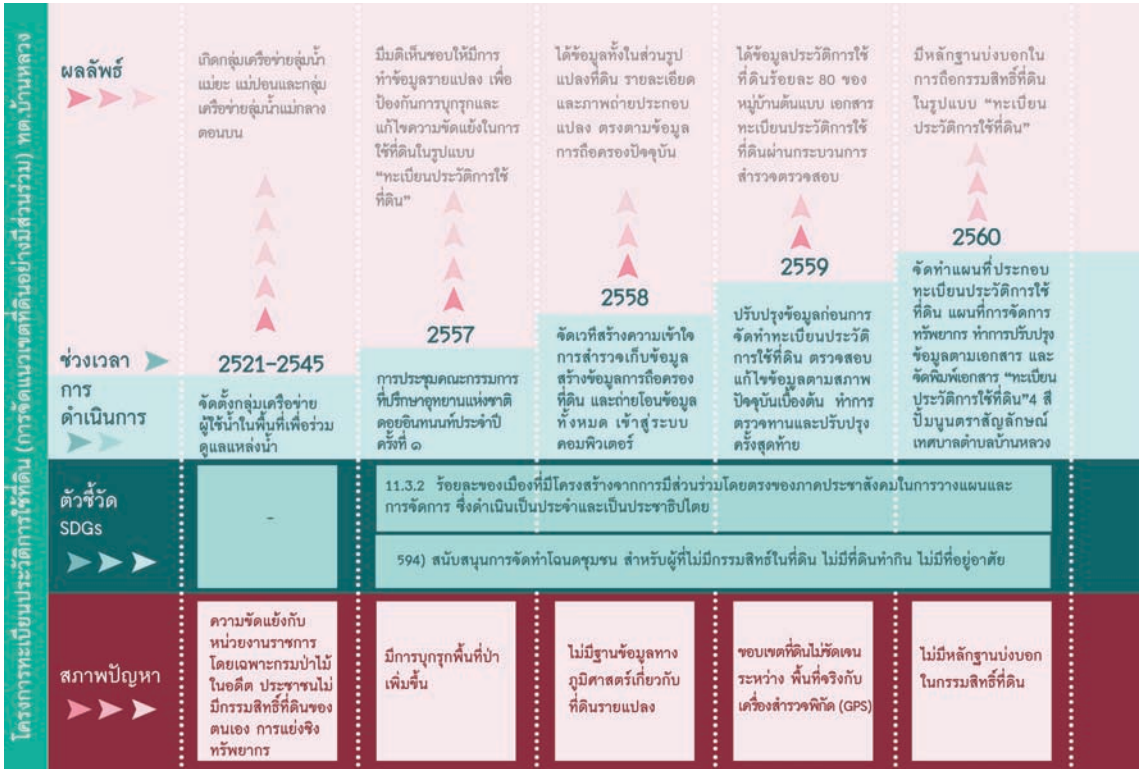

3. ผลลัพธ์การดำเนินการสามารถจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของหมู่บ้านต้นแบบและไม่มีข้อขัดแย้งในการจัดทำข้อมูล

4. เกิดนวัตกรรมการจัดทำข้อมูลรายแปลงที่ดินของทุกครัวเรือนที่ทุกฝ่ายยอมรับ

เส้นทางการดำเนินงาน

โครงการ “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” (การจัดแนวเขตที่ดินอย่างมีส่วนร่วม)

กระบวนการและขั้นตอน

กระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนมีผู้นำชุมชนเข้าร่วม อาทิ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา คณะกรรมการหมู่บ้าน บุคลากรจากเทศบาล และเจ้าหน้าที่จาก NGO คณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านต่าง ๆ

1. จัดเวทีสร้างความเข้าใจเป้าหมาย ขั้นตอนการสำรวจเก็บข้อมูลแปลงที่ดิน ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินแก่สมาชิก ผู้นำชุมชนและทีมเก็บข้อมูลและร่วมวางแผนในการสำรวจข้อมูล

2. สร้างความเข้าใจในการใช้เครื่องมือ ได้แก่ แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2545 เพื่อการวางแผนในการสำรวจข้อมูล เครื่องสำรวจค่าพิกัดจีพีเอส (GPS) แบบสอบถามประกอบแผนที่ในการจัดเก็บข้อมูล การถ่ายภาพประกอบแปลงที่ดินและขั้นตอนการสำรวจเก็บข้อมูล

3. สร้างข้อมูลการถือครองที่ดินรายแปลงให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS database) ถ่ายโอนข้อมูลทั้งหมดจากการสำรวจภาคสนาม เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยการนำเข้าข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) ที่ได้จากแบบสอบถามเชื่อมโยงกับข้อมูลขอบเขตแปลงที่ดินจากเครื่องสำรวจพิกัด (GPS) และเชื่อมตำแหน่งมุมแปลงโดยการวาดเส้น (Digitize Line) เพื่อสร้างเป็นขอบเขตแปลงที่ดินและวิเคราะห์ร่วมกับภาพถ่ายทางอากาศหรือภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง

4. ปรับปรุงข้อมูลทั้งในส่วนรูปแปลงที่ดิน รายละเอียดและภาพถ่ายประกอบแปลงให้ตรงตามข้อมูลการถือครองปัจจุบันก่อนการจัดทำทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน ขั้นตอนการตรวจสอบโดยการเปิดภาพแปลงที่ดินรายละเอียดและภาพถ่ายประกอบแปลงในรูปแบบฐานข้อมูลในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ให้เจ้าของแปลงที่ดินและคณะกรรมการของชุมชนร่วมกันตรวจสอบทั้งในส่วนรูปแปลงที่ดิน รายละเอียดของเจ้าของแปลงที่ดินและการใช้ประโยชน์และภาพถ่ายประกอบ และทำการแก้ไขข้อมูลตามสภาพปัจจุบันเบื้องต้น

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขและตรวจทานข้อมูลจากเอกสารที่มีการบันทึกผลการปรับปรุงข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมกับฐานข้อมูลแปลงที่ดินที่มีการปรับแก้เบื้องต้น ทำการตรวจทานและปรับปรุงครั้งสุดท้าย

6. นำข้อมูลแปลงที่ดินชุดสมบูรณ์มาทำการตัดแยกข้อมูลตามขั้นตอนการจัดทำแผนที่ประกอบ “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” และจัดทำตารางค่าพิกัดมุมแปลงที่ดิน และรายละเอียดการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งออกแบบเอกสารประกอบรายละเอียดทั้งหมดและจัดพิมพ์เอกสารออกมาเป็นฉบับร่าง (ขาว-ดำ) ขนาด A4 เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลครั้งสุดท้ายก่อนพิมพ์ฉบับจริง

7. จัดทำแผนที่การจัดการทรัพยากรและการจัดการที่ดินให้มีการแสดงรูปแปลงและหมายเลขประจำแปลงที่ชัดเจน ใช้ประกอบกับการตรวจสอบความถูกต้องของรายละเอียดของเอกสาร “ทะเบียนประวัติฯ” (ฉบับร่าง) ประกอบด้วยส่วนการสะกุดคำรายละเอียดของเจ้าของแปลงที่ดิน และการใช้ประโยชน์

8. ทำการปรับปรุงข้อมูลตามเอกสาร “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” (ฉบับร่าง) จากการปรับแก้จากชุมชนและจัดพิมพ์เอกสาร จัดพิมพ์เอกสาร “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” 4 ลี กระจายอาร์ตมันความหนา 260 แกรม ขนาด 26X36 นิ้ว ป้อนศูนย์ตราสัญลักษณ์เทศบาลตำบลบ้านหลวง ส่งมอบพร้อมกับซองแบบzip กันน้ำ

กลไกการขับเคลื่อนและภาคีเครือข่าย

กลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญของเรื่องนี้ ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านหลวง กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา คณะกรรมการหมู่บ้าน บุคลากรจากเทศบาล มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มูลนิธิไทยรักษ์ป่า คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ยะแม่ปอน และคณะกรรมการลุ่มน้ำแม่กลางตอนบน โดยมีลักษณะการดำเนินงาน ดังนี้

1. เทศบาลตำบลบ้านหลวงสนับสนุนงบประมาณบุคลากร ในการดำเนินงานรวมถึงการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิ การทำประวัติที่ดินรายแปลง พร้อมทั้งการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ (GPS) ร่วมกับคณะกรรมการและเครือข่ายในพื้นที่หรือหน่วยงานที่ดำเนินงานร่วมกัน และข้อมูลกลับมาทำในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์หรือการทำแผนที่ จนถึงกระบวนการคืนข้อมูลประวัติการใช้ที่ดินให้ชุมชน

2. คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่กลางตอนบน ร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่จึงสำคัญในการร่วมดำเนินงานร่วมกันในการรังวัดพื้นที่ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด

3. คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ยะแม่ปอน ร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่จึงสำคัญในการร่วมดำเนินงานร่วมกันในการรังวัดพื้นที่ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด

4. อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นหน่วยงานที่สำคัญเพราะการดำเนินงานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอินทนนท์ ในการรังวัดพื้นที่ จึงต้องมีเจ้าหน้าที่มาคอยควบคุมพื้นที่ให้เหมาะสมในการรังวัดพื้นที่ ซึ่งไม่ให้พื้นที่ออกนอกพื้นที่ป่า ดังนั้นหน่วยงานอุทยานแห่งชาติอินทนนท์จึงเป็นหน่วยงานที่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อ

ไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานในพื้นที่ จะทำให้มีการเกิดความชัดเจนของพื้นที่ที่ทำกินของชุมชน ลดการขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันในอดีต เพื่อเกิดการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการเข้าใจกันในปัจจุบันและอนาคตที่ชุมชนสามารถดำเนินงาน พัฒนางานร่วมกันต่อไป

5. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่กลางเป็นคณะกรรมการที่ร่วมดำเนินงานในพื้นที่ในการตรวจสอบข้อมูล เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่คอยสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน และความถูกต้องของข้อมูล ร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่จึงสำคัญในการร่วมดำเนินงานร่วมกันในการรังวัดพื้นที่ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน

6. สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ ร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกลุ่มที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์เป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่จึงสำคัญในการร่วมดำเนินงานร่วมกันในการรังวัดพื้นที่ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน และหน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ที่จะทำการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เหมาะสมกับชนิดของพืชที่ความสูงของแปลงพื้นที่ และแหล่งน้ำในพื้นที่ จึงจะให้เกิดความเหมาะสมในการส่งเสริมของชุมชนในแต่ละหมู่บ้านต่อไป

7. สถานควมคุมไฟป่าดอยอินทนนท์มีส่วนร่วมในการรังวัดพื้นที่ ช่วยเดินพื้นที่รายแปลงร่วมกับชุมชนร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของพื้นที่ และการตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกรรมาที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกรรมาที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการไฟป่าดอยอินทนนท์เป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่ เพราะจะเกิดภาคีเครือข่ายในการร่วมการดำเนินในหน่วยงานของพื้นที่ต่อไป

8. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกรรมาที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะกรรมาที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ จึงเป็นอีกหน่วยงานที่สำคัญที่ทำให้เกิดเป็นภาคีเครือข่าย “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน”

9. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ภาคเหนือ) ร่วมดำเนินงานดำเนินการประชาคม การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งช่วยงานด้านสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการทำแผนที่ ทั้งการทำพิกัด การสร้างข้อมูลต่าง ๆ ในด้านเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกรรมาที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลเกิดการคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ตลอดจนร่วมคืนข้อมูล “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” ให้แก่ชุมชน

10. อำเภอมองทอง ร่วมดำเนินงาน ร่วมประชุมประชาคม การให้ความรู้เรื่องสิทธิเกี่ยวกับที่ดินในการรังวัดพื้นที่ การตรวจสอบความถูกต้อง เป็นคณะกรรมาที่ช่วยเสริมด้านความถูกต้องของข้อมูล และเป็นคณะ

กรรมาที่ช่วยเป็นหน่วยงานในการยืนยันอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนเกี่ยวกับพื้นที่ เพราะคณะกรรมการอำเภอมองทองเป็นหน่วยงานที่สำคัญในพื้นที่จึงสำคัญในการร่วมดำเนินงาน

ผลลัพธ์

จากการดำเนินงานเกิดนวัตกรรมการจัดทำข้อมูลรายแปลงที่ดินของทุกครัวเรือนที่ทุกฝ่ายยอมรับ ผลลัพธ์การดำเนินการสามารถจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินได้ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ของหมู่บ้านต้นแบบและไม่มีข้อขัดแย้งในการจัดทำข้อมูล ข้อมูลรายแปลงที่ดินหรือเอกสารทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินผ่านกระบวนการสำรวจตรวจสอบและมีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงในพื้นที่

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การถอดบทเรียนประสบการณ์จากอดีต ปัญหาและความขัดแย้ง
2. ความร่วมมือของเทศบาลตำบลบ้านหลวง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และเครือข่ายลุ่มน้ำ
3. เทคโนโลยีที่ทันสมัย
4. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พิธีอนุรักษ์ป่า ภูมิปัญญาชนเผ่า การจัดการไฟป่า และหมอกควัน
5. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ประกาศของทางราชการเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเขตอุทยาน มติ ครม.
6. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

การยกระดับต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

การต่อยอดโครงการทะเบียนประวัติที่ดินรายแปลง (การจัดการที่ดินอย่างมีส่วนร่วม) คือการจัดการที่ดินทำกินโดยชุมชนเพื่อชุมชน ทำให้ครอบคลุมทั้งตำบล/ครัวเรือนที่มีพื้นที่ขีดติดขอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติหรืออยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และมีการตรวจสอบพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยพิจารณาปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องพื้นที่ทำกินและเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านแนวเขตป่าไม้

การจัดการตนเอง ของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการตนเองภายในชุมชน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

1. การจัดการอาหารชุมชน มีการทำการเกษตรปลอดภัยแบบไม่ใช้สารเคมีร่วมกับโครงการหลวงเพื่อกระจายสินค้าออกสู่ตลาด มีลักษณะกิจกรรมคือสถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์เข้ามาส่งเสริมการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ พร้อมทั้งวางแผนการผลิตผักอินทรีย์แบบครบวงจร เช่น ระบบการดูแล ระบบการเก็บเกี่ยว ระบบตลาด ฯลฯ โดยให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่อาศัยและมีพื้นที่ทำกินในพื้นที่ป่าพืชที่ส่งเสริม ได้แก่ ผักกางต้ง ผักฮ่องเต้ ผักเบบี้แครอท ถั่วแขก มีการส่งเสริมการออมจากการจำหน่ายผลผลิตในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง ร่วมกับสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกร ผู้ประกอบการร้านอาหารมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านเทศบาลตำบลบ้านหลวง สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่ป่า คั้นผืนป่าให้กับชุมชน ใช้พื้นที่ทำการ

เกษตรน้อยลง ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำการเกษตรอินทรีย์ ไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

2. การส่งเสริมอาชีพธุรกิจขนาดกลาง/ย่อม ด้วยการทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างบ้านพักโฮมสเตย์โดยชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน มีลักษณะกิจกรรมคือ ในพื้นที่มีกิจกรรมที่ทำดังต่อไปนี้

2.1 การท่องเที่ยวชุมชน มีมีวัตถุประสงค์ท้องถิ่นในการนำเที่ยวในพื้นที่ป่า เช่น น้ำตกผาดอกเสี้ยว กิวเมฆปาน เส้นทางเดินป่าตามรอยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ อบรมให้ความรู้

2.2 โฮมสเตย์โดยชุมชน มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนที่พร้อมรับนักท่องเที่ยว เปิดเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ โดยอบรมให้ความรู้ ในเรื่องมาตรฐานการให้บริการ และระบบความปลอดภัยพื้นฐาน

2.3 ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง บริการบ้านพัก บริการนำเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกผาดอกเลี้ยวในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือ มัคคุเทศก์ ท้องถิ่นบ้านขุนกลาง บ้านแม่กลางหลวง บ้านผาหมอน บ้านหนองหล่ม มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ กรมการท่องเที่ยว จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตจากการแผ้วถางป่า หาของป่า เป็นการหา รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผู้สื่อข่าวธรรมชาติ

3. การดูแลสุขภาพและการบริการสุขภาพ ด้วยการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และลดการเผาในพื้นที่โล่งและพื้นที่ป่า ลักษณะกิจกรรมคือ

3.1 การลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร มีลักษณะกิจกรรมที่ทำ คือ ส่งเสริม การทำเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากซากพืชทางการเกษตร กองทุนหลักประกัน สุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เข้ามาส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค โดยการคัดกรองสุขภาพ ประชาชนที่ข้องเกี่ยวกับสารเคมีและให้ความรู้ในการใช้ชีวิตประจำวันให้ห่างไกลสารเคมี

3.2 ลดการเผาในพื้นที่โล่งและพื้นที่ป่า มีลักษณะกิจกรรมที่ทำ คือ การทำแนวกันไฟ การชิงเผาในเขตป่าเต็งรัง ป่าผลัดใบ ส่งเสริมการไถกลบตอซังข้าว ข้าวโพด เพื่อป้องกันการเผา ในเขตพื้นที่โล่ง ให้ความรู้ในเรื่องพิษภัยของไฟป่าหมอกควันที่ทำลายระบบสุขภาพในการจัด โครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดย เทศบาลตำบลบ้านหลวง สถานีควบคุมไฟป่า ดอยอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนตำบลบ้านหลวง และเกษตรกร มีทุนทางสังคม ที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง สถานีควบคุมไฟป่า

ดอยอินทนนท์ สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านหลวง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเมืองกลาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หอย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอินทนนท์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ห้วยเฮี้ยะ จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์

(1) การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ทำให้ประชาชนมีผลเลือดปนเป็นอันตรายเคมีอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย (จาก 3 เกณฑ์ คือ ไม่ปลอดภัย เสี่ยงปลอดภัย)

(2) การลดการเผาในพื้นที่โล่ง และพื้นที่ป่า ทำให้อัตราการป่วยของประชาชนตำบลบ้านหลวงจากโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น มะเร็งปอด หอบหืด ฯลฯ ลดลง

4. การจัดการสวัสดิการสังคม ด้วยการมีกฎข้อบังคับกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการแบ่งรายได้เพื่อสาธารณประโยชน์มีลักษณะกิจกรรมคือมีการประชุมเพื่อหามติในการออกข้อบังคับกลุ่ม เพื่อจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งในการทำสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การจัดทำแนวกันไฟ การจัดการขยะในพื้นที่ท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมโดยปิดเส้นทางท่องเที่ยว ในช่วงฤดูฝน ระหว่างเดือน มิถุนายน-สิงหาคม ของทุกปี เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น

จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาองค์ความรู้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีการจัดการตนเอง มีลักษณะกิจกรรมคือ ส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองโดยพึ่งพิงหน่วยงานให้น้อยที่สุด โดยการสร้างผู้นำทางธรรมชาติ (กลุ่มจิตอาสา) ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือ มัคคุเทศก์ท้องถิ่นบ้านขุนกลาง บ้านแม่กลางหลวง บ้านผาหมอน บ้านหนองหล่ม มีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ กรมการท่องเที่ยว จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ชุมชนเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยกระดับคุณภาพชีวิต คงความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างพื้นที่

6. การจัดการ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม พันธุกรรม ด้วยการจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของหมู่บ้านต้นแบบและไม่มีข้อขัดแย้งในการจัดทำข้อมูล มีลักษณะกิจกรรมคือ

(1) เวทีประชุมชี้แจงจัดเวทีสร้างความเข้าใจเป้าหมาย ขั้นตอนการสำรวจเก็บข้อมูลแปลงที่ดิน ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินแก่สมาชิกผู้นำชุมชนและทีมเก็บข้อมูลและร่วมวางแผนในการสำรวจข้อมูล

(2) เวทีฝึกอบรมเพื่อให้คณะปฏิบัติการระดับชุมชนมีความรู้ความสามารถและความมั่นใจในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบการจัดเก็บข้อมูลรายแปลงได้ถูกต้อง

(3) ขั้นตอนการนำเข้าการถ่ายโอนข้อมูลทั้งหมดจากการสำรวจภาคสนาม เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยการนำข้อมูลเชิงบรรยาย

(4) เวทีตรวจสอบขั้นตอนการตรวจสอบโดยการเปิดภาพแปลงที่ดินรายละเอียดและภาพถ่ายประกอบแปลง

(5) ขั้นตอนการปรับแก้ทำการปรับปรุงแก้ไขและตรวจทานข้อมูลจากเอกสารที่มีการบันทึกผลการปรับปรุงข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

(6) จัดทำเอกสาร “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” เป็นทั้งเอกสารแสดงที่ตั้งแปลงที่ดินและสถานการณ์ใช้ประโยชน์และยังเป็นเอกสารป้องกันการขยายพื้นที่ใช้ประโยชน์

(7) เวทีตรวจสอบเอกสารทะเบียนจัดทำแผนที่การจัดการทรัพยากรและการจัดการที่ดินให้มีการแสดงรูปแปลงและหมายเลขประจำแปลงที่ชัดเจนใช้ประกอบกับการตรวจสอบความถูกต้องของรายละเอียดของเอกสาร “ทะเบียนประวัติ” (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย ส่วนการสะกดคำ รายละเอียดของเจ้าของแปลงที่ดิน และการใช้ประโยชน์

(8) จัดพิมพ์เอกสารทำการปรับปรุง แก้ไขข้อมูลและจัดพิมพ์เอกสาร “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีกลุ่มเป้าหมายคือหมู่บ้านในเขตพื้นที่ป่า จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านขุนยะ หมู่ที่ 6 บ้านป่าแฉม หมู่ที่ 7 บ้านขุนกลาง หมู่ที่ 8 บ้านผาหมอน หมู่ที่ 9 บ้านเมืองงาม หมู่ที่ 15 บ้านแม่ปอน หมู่ที่ 17 บ้านอังก้าน้อย หมู่ที่ 18 บ้านแม่ยะน้อย หมู่ที่ 19 บ้านห้วยเฮี้ยะมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มูลนิธิไทยรักษ์ป่า เครือข่าย

ลุ่มน้ำแม่กลางตอนบน เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ยะแม่ปอน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าได้ ลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความเชื่อมั่นในการใช้พื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัยให้กับชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ป่า

7. การใช้พลังงานทดแทน การใช้พลังงานน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้า มีลักษณะกิจกรรมคือ ใช้แรงดันน้ำปั่นกังหันเปลี่ยนเป็นกระแสไฟฟ้า ให้กับหมู่บ้านที่ห่างไกลไม่มีไฟฟ้าใช้ และมีแหล่งน้ำสม่ำเสมอที่จะสามารถนำมาผลิตไฟฟ้าให้ชุมชนได้มีไฟฟ้าใช้ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน มีกลุ่มเป้าหมายคือหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านขุนยะ และหมู่ที่ 15 บ้านแม่ปอนมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

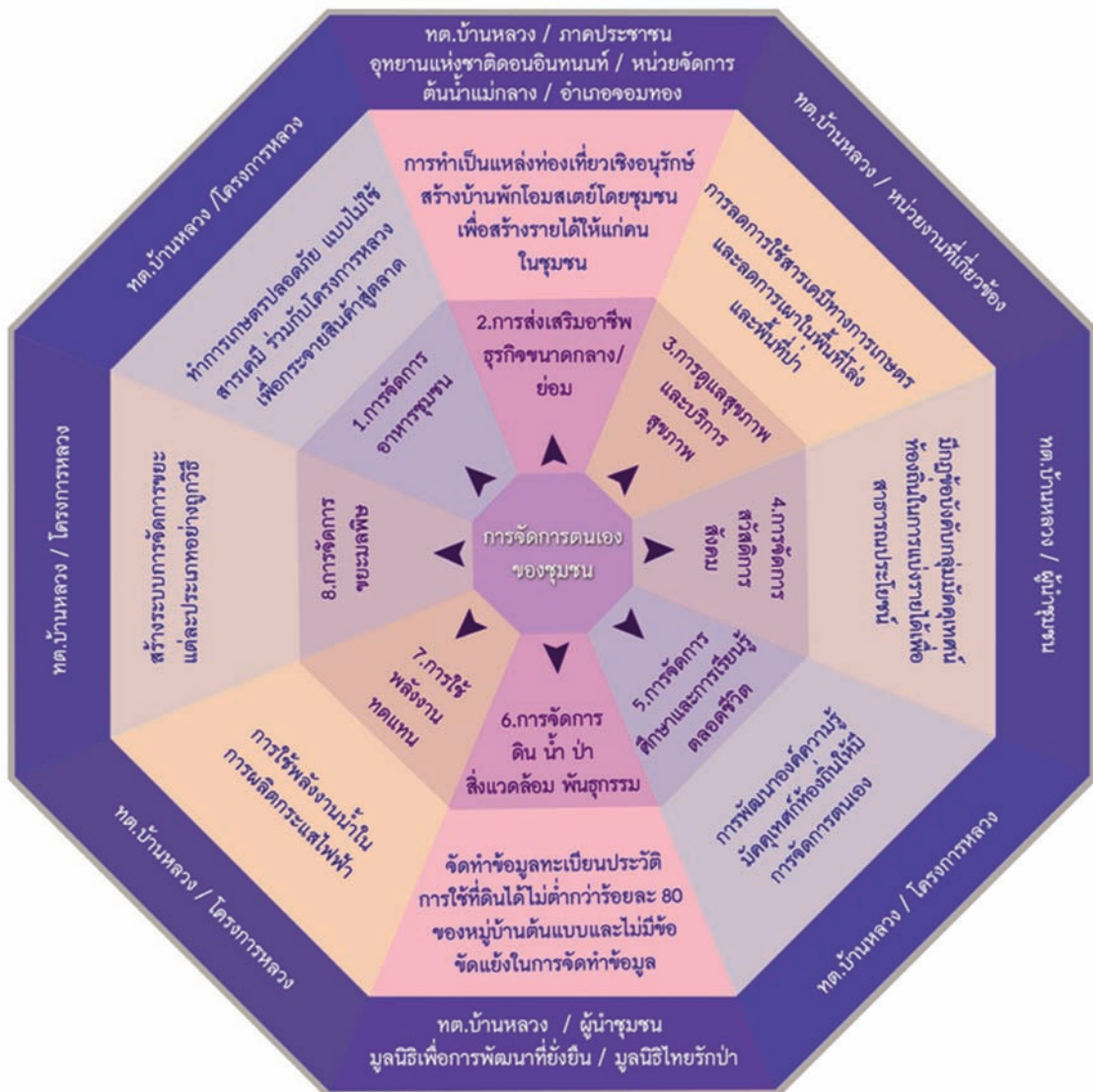
8. การจัดการขยะมูลฝอย สร้างระบบการจัดการขยะแต่ละประเภทอย่างถูกวิธี มีลักษณะกิจกรรมคือ

(1) สร้างกระบวนการคัดแยกขยะโดยส่งเสริมให้ชุมชน เครือข่าย คัดแยกขยะที่ต้นทาง หรือจุดกำเนิดขยะให้ได้ โดยหัวใจของการคัดแยกขยะคือ แยกขยะออกจากถุงดำให้เหลือน้อยที่สุด

(2) สร้างระบบการจัดการขยะอย่างถูกวิธีให้กับชุมชน ได้แก่ การจัดการขยะทั้ง 4 ประเภท อย่างถูกวิธี โดยขยะเปียก (ขยะอินทรีย์) นำไปทำปุ๋ยหมัก ขยะรีไซเคิล นำกลับมาใช้ใหม่ หรือส่งโรงงานรับซื้อของเก่า ขยะทั่วไปหรือขยะทำลาย อัดแท่งส่งโรงงานเพื่อสกัดน้ำมัน ขยะอันตราย รวบรวมกำจัดอย่างถูกวิธี

(3) สร้างเครือข่ายการจัดการขยะ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์ โรงเรียนในเขตพื้นที่ ในการจัดการขยะที่ต้นทางหรือจุดกำเนิดขยะ ในการจัดโครงการและกิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยเทศบาลตำบลบ้านหลวง มีกลุ่มเป้าหมายคือ หมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้านมีทุนทางสังคมที่ส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จคือ เทศบาลตำบลบ้านหลวง มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์สถานีวิจัยเกษตรหลวงอินทนนท์

จากการดำเนินงานดังกล่าวเกิดผลลัพธ์เกิดการคัดแยกขยะที่ต้นทาง เกิดการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ลดปริมาณปัญหาขยะในพื้นที่ป่า

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การคำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย ยุทธศาสตร์ SII

S (Systematized) ระบบการจัดการสุขภาพ ในพื้นที่

จากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม พ.ศ. 2558 ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน ทั้งการประชาคมหมู่บ้าน กระบวนการพิจารณาของสภาเทศบาล การบูรณาการร่วมระหว่างท้องถิ่น ท้องที่ องค์กรภาคเอกชน โดยเฉพาะมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมูลนิธิไทยรักษ์ป่า พร้อมกับส่วนราชการบนดอยอินทนนท์ ไม่ว่าจะเป็นอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่กลาง ตลอดทั้งเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กลางตอนบน เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ยะ-แม่ปอน

โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์ พื้นที่พหุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการริเริ่มพัฒนาระบบการจัดการร่วม พบว่าประสบผลสำเร็จหลายประการ เช่น เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม การไกล่เกลี่ยกรณีข้อพิพาท โดยเจรจาระดับชุมชน เกิดการประสานความร่วมมือ แบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบ ตลอดจนการพัฒนาภูมิปัญญาการอนุรักษ์ป่าพื้นบ้าน พิธีสาปแช่ง ตาหลิอตาไฉ่ และหลิอป่าของชนเผ่าปกากะญอมีพัฒนาการทำงานของทุกภาคส่วนจนก้าวสู่การเห็นพ้องต้องกันเป็นสัญญาประชาคมที่จะออกเทศบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนร่วมโดยท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

ในขณะเดียวกัน ผู้นำชุมชน เครือข่ายลุ่มน้ำเทศบาล ส่วนราชการ ก็พยายามศึกษาดูงานจากพื้นที่อื่น ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ตำบลบ้านหลวงที่จะเป็นแนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยอินทนนท์ ให้คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน สามารถลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะด้านที่ดินทำกินเกิดนวัตกรรมใหม่ในการจัดการด้านที่ดินทำกินเป็นนวัตกรรมที่เทศบาลตำบลบ้านหลวง ร่วมดำเนินการกับเครือข่ายภาคีทั้งหลาย ก็คือ “การจัดทำข้อมูลรายแปลงที่ดินทำกิน” ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการ การควบคุมการใช้ประโยชน์ ป้องกันการขยายพื้นที่ โดยปัจจัยข้อมูลเพื่อให้ถูกต้องนั้นย่อมต้องอาศัยระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมติ ครม. ทั้งนี้เพื่อให้จุดเริ่มต้นเป็นไปในแนวทางทิศทางถูกต้อง มีความชัดเจนและในที่สุดก็ก่อให้เกิดผลลัพธ์คือระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาประเด็นการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน สร้างข้อมูลการถือครองที่ดินรายแปลงให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS database) ถ่ายโอนข้อมูลทั้งหมดจากการสำรวจภาคสนาม เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยการนำเข้าข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) ที่ได้จากแบบสอบถามเชื่อมโยงกับข้อมูลขอบเขตแปลงที่ดินจากเครื่องสำรวจพิกัด (GPS) และเชื่อมตำแหน่งมุมแปลงโดยการวาดเส้น (Digitize Line) เพื่อสร้างเป็นขอบเขตแปลงที่ดินและวิเคราะห์ร่วมกับภาพถ่ายทางอากาศหรือภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง

I (Innovation) พัฒนานวัตกรรม

นวัตกรรม “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” เป็นนวัตกรรมเชิงเทคนิค วิธีการ ที่มีกระบวนการระบบสารสนเทศนำมาสร้างข้อมูลการถือครองที่ดินรายแปลง

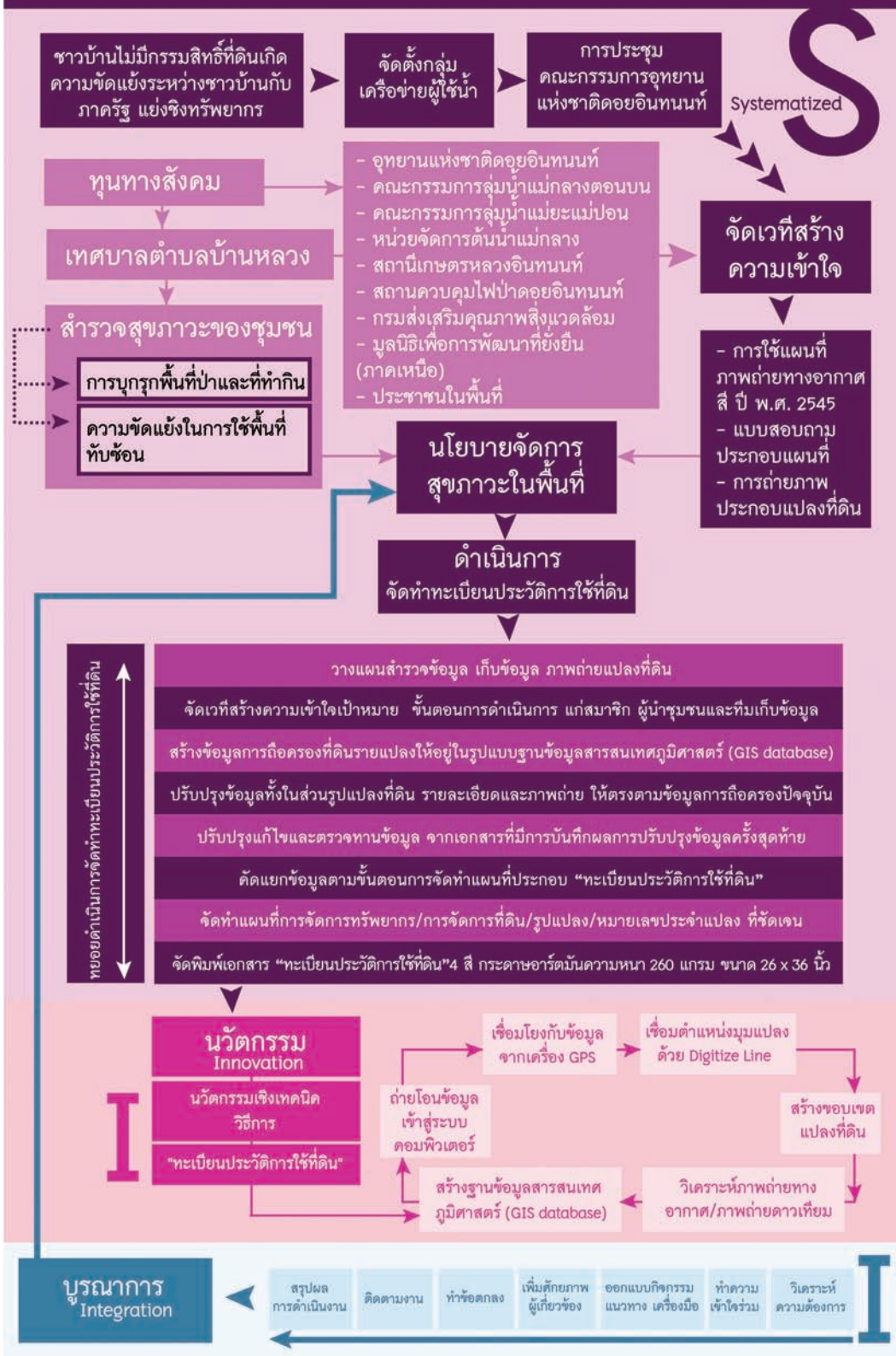
ให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS database) ถ่ายโอนข้อเท็จจริงจากการสำรวจภาคสนาม เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยการนำเข้าสู่ข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) ที่ได้จากแบบสอบถาม เชื่อมโยงกับข้อมูลขอบเขตแปลงที่ดินจากเครื่องสำรวจพิกัด (GPS) และเชื่อมตำแหน่งมุมแปลงโดยการวาดเส้น (Digitize Line) เพื่อสร้างเป็นขอบเขตแปลงที่ดินและวิเคราะห์ร่วมกับภาพถ่ายทางอากาศหรือภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงเป็นโครงการใหม่ที่ยังไม่เคยดำเนินการมาก่อนในพื้นที่ เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องขอบเขตที่ดินทำกินที่ประชาชนไม่มีกรรมสิทธิ์ โดยมีการบูรณาการพัฒนานวัตกรรมจากวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แล้วจัดเวทีประชุมชี้แจงจัดเวทีสร้างความเข้าใจเป้าหมายขั้นตอนการสำรวจเก็บข้อมูลแปลงที่ดิน ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติการใช้ที่ดินแก่สมาชิกผู้นำชุมชนและทีมเก็บข้อมูลและร่วมวางแผนในการสำรวจข้อมูลมีการออกแบบงาน กิจกรรมแนวทาง และเครื่องมือก่อนการดำเนินการ มีการดำเนินการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปพร้อมกันทั้งระบบ ผูกอบรวมเพื่อให้คณะปฏิบัติการระดับชุมชนมีความรู้ความสามารถและความมั่นใจในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบการจัดเก็บข้อมูลรายแปลงได้ถูกต้อง ร่วมทำข้อตกลง นโยบาย แนวปฏิบัติ แล้วมีการดำเนินตามแผนที่วางไว้ ติดตามผลการดำเนินงาน จัดเวทีตรวจสอบขั้นตอนการตรวจสอบโดยการเปิดภาพแปลงที่ดินรายละเอียดและภาพถ่ายประกอบแปลง ในรูปแบบฐานข้อมูลในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ให้เจ้าของแปลงที่ดิน และคณะกรรมการของชุมชนร่วมกันตรวจสอบทั้งในส่วนรูปแปลงที่ดินรายละเอียดของเจ้าของแปลงที่ดินและการใช้ประโยชน์และภาพถ่ายประกอบและทำการแก้ไข

ข้อมูลตามสภาพปัจจุบันเบื้องต้น มีขั้นตอนการปรับแก้ทำการปรับปรุงแก้ไขและตรวจทานข้อมูลจากเอกสารที่มีการบันทึกผลการปรับปรุงข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมกับฐานข้อมูลแปลงที่ดินที่มีการปรับแก้เบื้องต้นทำการตรวจทานและปรับปรุงครั้งสุดท้าย จึงจัดทำเอกสาร “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” เป็นทั้งเอกสารแสดงที่ตั้งแปลงที่ดินและสถานการณ์ใช้ประโยชน์และยังเป็นเอกสารป้องกันการขยายพื้นที่ใช้ประโยชน์ และมีการสรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานครั้งต่อไป

I (Intergration) บูรณาการงาน

การบูรณาการการดำเนินงานของเทศบาลตำบลบ้านหลวง ได้มีแนวทางในการปฏิบัติคือการประสานและคำนึงถึงความสอดคล้องกันของแผน กระบวนการสารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญขององค์กร โดยการในการจัดทำ “ทะเบียนประวัติการใช้ที่ดิน” ที่มีการดำเนินการไปแล้วนั้นมีการบูรณาการอย่างสอดคล้องกันตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ออกแบบงาน กิจกรรม แนวทาง เครื่องมือ ที่คำนึงถึงเป้าประสงค์ของโครงการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพผู้เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อตกลง นโยบาย แนวปฏิบัติ เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ เมื่อดำเนินการแล้วมีติดตามงานอย่างใกล้ชิด มีการตรวจสอบความถูกต้องและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำข้อมูลไปใช้กับการดำเนินงานและเป็นส่วนในการร่วมกำหนดนโยบายของโครงการต่อไปในอนาคต

ระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ SII เทศบาลตำบลบ้านหลวง จ.เชียงใหม่

“ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาวงอาชีวะ ตำบลตำนาน”

- องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน
อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลพื้นฐาน

องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน มีขอบข่ายความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบล 15 หมู่บ้าน วิสัยทัศน์การพัฒนา คือ **“โครงสร้างพื้นฐานครอบคลุม ชุมชนพัฒนา การศึกษาก้าวไกล ประชาชนสุขสบาย ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง”**

อบต.ตำนานได้จัดตั้ง “ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวงอาชีวะตำบล” เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผน และบริหารจัดการแผน และเป็นสถานที่ให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริการ ณ จุดเดียว และสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ได้ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและไปดำเนินงานโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อนำแนวคิดและองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม

เศรษฐกิจตกต่ำ คนว่างงาน ขาดรายได้

จากความรกร้างว่างเปล่าของสถานที่โรงเรียนบ้านควนคง ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ได้ยกเลิกการเรียนการสอน จากเดิมเคยเป็นสถานที่ที่ชุมชนเคยพึ่งพาให้บุตรหลานได้ศึกษาหาความรู้ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่พิจิตร โดยขึ้นทะเบียนบนที่ดินราชพัสดุ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีผู้ใช้ประโยชน์ จากชุมชนเคยอยู่อย่างมีความสุข เพราะเชื่อว่าหากพื้นที่ใดมีสถานที่ราชการตั้งอยู่ย่อมมีความเจริญสู่ชุมชนนั้น อบต.ตำนานได้เล็งเห็นว่าโรงเรียนบ้านควนคง หมู่ที่ 14 ตำบลตำนาน ซึ่งเป็นพื้นที่รกร้าง กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชน

เมื่อพิจารณาปัญหาสำคัญของชุมชนพบว่าสาเหตุมาจากสถานะเศรษฐกิจในครัวเรือนตกต่ำประชาชนไม่มีงาน ขาดรายได้ เกิดเหตุการณ์ปลดทรัพย์ ลักขโมย วิวางทรัพย์ การมั่วสุมของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่และการว่างงาน

การที่ครัวเรือนมีรายได้น้อย มีสาเหตุมาจาก ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง สภาวะค่าใช้จ่ายปัจจัย พื้นฐานของครัวเรือนเพิ่มสูง ขาดอาชีพเสริมและขาด การเรียนรู้ร่วมกัน

ปัญหาขยะในชุมชน สืบเนื่องมาจากการไม่ได้ คัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน ขาดความรู้เรื่อง ประโยชน์และโทษของขยะ และขาดการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการ

ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ คือ มีผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคมะเร็งเพิ่มมากขึ้น สาเหตุ มาจากพฤติกรรมบริโภค พฤติกรรมทางสังคม

ขาดการออกกำลังกาย ขาดความรู้ และการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

ดังนั้นสถานที่ดังกล่าวจึงเหมาะแก่การสร้าง “แหล่งเรียนรู้ในชุมชน” เพื่อเป็นสถานที่เผยแพร่แหล่ง เรียนรู้ในเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ภายใต้หลักการ มีส่วนร่วมของประชาชน และส่วนราชการ และเพื่อ ตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลตำบองจิ่ง จึงได้ริเริ่ม “โครงการ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบองจิ่ง

สภาพก่อนดำเนินการ

ความคาดหวังและเป้าหมาย

เพื่อปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิม จำนวน 12 รายการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาอาชีพ สร้างการรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในตำบลตำบองจิ่งและจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการเป็นศูนย์ในการศึกษาเรียนรู้ของเกษตรกร และให้สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตำบองจิ่ง, การเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการศึกษา วิจัย และพัฒนาเกษตรกรให้ยั่งยืน การปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงานภาครัฐสามารถให้บริการแก่เกษตรกร ณ จุดเดียว และมีการบูรณาการ การปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรให้ชุมชนมีส่วนร่วม และการส่งเสริม ด้านองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถกระจายสู่ ชุมชนได้อย่างทั่วถึงในการบริหารศูนย์เรียนรู้

โครงการสวนนวัตกรรม

การผลิตตัดแปลงของใช้จากขยะพลาสติก เช่น อุปกรณ์จับปลา หมอดักน้ำ (กระป๋องน้ำหยด)

ท่อนไม้สร้างรายได้ โดยนำท่อนไม้เสาตู้ที่ไม่ประโยชน์แล้วนำมาเพาะเลี้ยงตัวงา

การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์จากหมักกล้วย

การผลิตปุ๋ยหมัก

ผลิตไบโอดีเซล

การผลิตน้ำผึ้งรวง

เส้นทางการดำเนินงาน ขับเคลื่อน

เส้นทางการพัฒนาการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลตำบำนานเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2557 จากปัญหาและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน พบปัจจัยที่ทำให้เกิดการแก้อาการปัญหา คือ สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนไม่มีงาน ขาดรายได้ เกิดเหตุการณ์ปลดทรัพย์ ลักขโมย การมั่วสุมของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ การว่างงาน และปัญหาครวเรือ่นมีรายได้น้อย ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ค่าใช้จ่ายปัจจัยพื้นฐานสูง และขาดอาชีพเสริม ขาดการเรียนรู้ร่วมกัน งานและกิจกรรมที่ดำเนินการ ประกอบด้วย การปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาอาชีพ โดยมีกลุ่มของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในตำบลตำบำนาน และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการบริหารศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นศูนย์ในการศึกษาเรียนของเกษตรกรและให้สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลตำบำนาน ทูทางสังคมที่เข้าร่วม ได้แก่ มีมหาวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีพัทลุง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านโตระ และโรงพยาบาลอนามัยบ้านทุ่งลาน ที่ว่าการอำเภอเมืองพัทลุง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตำบำนาน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลตำบำนาน และผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ทำให้เกษตรกรมีรายงาหน้า มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดปัญหาผู้ว่างงานในชุมชน ลดปัญหาหาเสพติดลดปัญหาหนี้สิน ทั้งในระบบและนอกระบบ มีแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

พ.ศ. 2558 องค์การบริหารส่วนตำบลตำบำนาน ได้จัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบำนาน เริ่มประสบสำเร็จได้รับการยอมรับขององค์กรต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลตำบำนานจึงได้จัดส่งโครงการนี้กับกระจายอำนาจในรูปแบบของการคัดเลือกรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยได้รับรางวัลผ่านเกณฑ์การประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นเงินรางวัลชมเชยสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลตำบำนาน จำนวนเงิน 3,000,000 (สามล้านบาท) มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการแก้อาการปัญหา เพื่อเป็นศูนย์ในการศึกษาเรียนรู้

ของเกษตรกรและให้สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลตำบล เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการศึกษา วิจัย และพัฒนาเกษตรกรให้ยั่งยืน เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภาครัฐสามารถให้บริการแก่เกษตรกร ณ จุดเดียว และมีการบูรณาการเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมด้านองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถกระจายสู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึงต้องการให้ประชาชนมีอาชีพเสริมหลังจากได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบลนั้นขึ้นมาได้เกิดประโยชน์มากมาย ทำให้มีการสนับสนุนอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน และปริมาณขยะในพื้นที่ลดลง เกิดการเรียนรู้ของชุมชน และมีรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มชุมชน หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยังเกิดกลุ่มเครือข่ายในชุมชนอีกหลายกลุ่มที่เข้ามาพัฒนาและต่อยอดผลผลิต และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำเทคนิคความรู้มาพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบล อีกด้วย

ทุนทางสังคมที่มีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชน ได้แก่

1. วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีพัทลุง มอบเครื่องมือช่างประจำศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบล และจัดทำโครงการซ่อมสร้างชุมชน (Fix it Center) เพื่อให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนรู้วิธีการใช้ การดูแลรักษาและพัฒนาทักษะช่างชุมชนให้สามารถซ่อมบำรุงเครื่องมืออุปกรณ์การประกอบอาชีพ จำนวน 8 วัน 15 หมู่บ้าน

2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านโตะและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านทุ่งลาน ได้จัดทำโครงการสุขอนามัยพื้นฐาน หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน, โรคหัวใจและโรคหลอดเลือด เป้าหมาย

ประชาชนในตำบลตำบล หมู่ที่ 1-15 ตำบลตำบล เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักให้มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ สัปดาห์ละอย่างน้อย 3-5 วัน วันละอย่างน้อย 30 นาที และให้ประชาชนมีพฤติกรรมกรรมการโรคคุดคู้และผลไม้สดวันละอย่างน้อยครั้งก็โลกร่มขึ้นไป

3. องค์การบริหารส่วนตำบลตำบล ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้จัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อตระหนักให้นักเรียนได้รับรู้และรับทราบถึงปัญหาและพิษภัยของยาเสพติด และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทักษะทางความคิด สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านร่างกายจิตใจให้กับเด็กนักเรียนไม่ตกเป็นทาสยาเสพติด และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดสู่เด็กนักเรียน และเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลและร่วมกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เป้าหมาย เด็กนักเรียนชั้น ป.4-ป.6 โรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลตำบล ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งลาน จำนวน 47 คน และโรงเรียนวัดประจิมทิศราม จำนวน 15 คน รวม 62 คน โดยมีวิทยากรจากสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทลุง

4. ที่ว่าการอำเภอเมืองพัทลุง ได้จัดทำโครงการอบรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ปี 2558/2559 และจากปัญหาราคาสินค้าเกษตร จำนวน 5 รุ่น ๆ ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน อำเภอเมืองได้คัดเลือกตำบลตำบลเป็นศูนย์เครือข่ายเรียนรู้เพื่อจัดอบรมเกษตรกร เป้าหมายเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 50 คน ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จำนวน 3 ครั้ง

5. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตำบล ได้มีส่วนร่วมในการใช้สถานที่ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบล โดยใช้ทำโครงการอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้เกิดการ

รวมกลุ่มของเกษตรกร และลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร และสร้างเสริมความรู้ในการผลิตปุ๋ยใช้เองและรายได้ให้กับเกษตรกร และเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์เป้าหมายเกษตรกร/เยาวชน หมู่ 1-15 ตำบลตำนาน รวม 40 คน และผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ได้สนับสนุนอาหารกลางวันให้นักเรียน ทำให้ปริมาณขยะในพื้นที่ลดน้อยลง เกิดการเรียนรู้ของชุมชน สภาพรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือน เกิดการรวมกลุ่มชุมชน เกิดเครือข่ายในชุมชนพัฒนาต่อยอด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำเทคนิคความรู้มาพัฒนาต่อยอดผลผลิต จึงพัฒนาเป็นนวัตกรรม โดยมีศูนย์นี้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยทำให้เกิดนวัตกรรมสู่ชุมชน

พ.ศ. 2559 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน ได้เป็นที่รู้จักดีระดับตำบลและระดับจังหวัด และได้มีหน่วยงานที่ได้เข้ามาศึกษาดูงานมาหลายแห่ง จึงเกิดการพัฒนาเพิ่มขึ้นความโดดเด่นของโครงการในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน ได้แก่ การผลิตดัดแปลงของใช้จากขยะพลาสติก เช่น อุปกรณ์จับปลา หมอตันไม้ (กระป๋องน้ำหยด) 2. ท่อนไม้สร้างรายได้ โดยนำท่อนไม้สาकुที่ไม่ประโยชน์แล้วนำมาเพาะเลี้ยงตัวงาสุก 3. การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์จากหน่อกล้วย 4. การผลิตปุ๋ยหมัก 5. การผลิตไบโอดีเซล 6. การปลูกพริกพุ่ม 8. การผลิตน้ำผึ้งรวง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแก้สถานการณ์ปัญหา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลตำนานมีบ่อเป็นของตนเอง จึงคิดนวัตกรรมขึ้นมาผลิตดัดแปลงของใช้จากขยะพลาสติก เช่น อุปกรณ์จับปลา หมอตันไม้ (กระป๋องน้ำหยด และท่อนไม้ที่ชาวบ้านทิ้ง จึงเก็บท่อนไม้สร้างรายได้ โดยนำท่อนไม้สาकुที่ไม่ประโยชน์แล้วนำมาเพาะเลี้ยงตัวงาสุก งานและกิจกรรมที่ดำเนินการประกอบด้วย จากการรวมตัวของประชาชน โดยการประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นโดยรวม การประชุมผู้นำชุมชนองค์กรภาคีเครือข่าย โดยมีกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 7 กองทุนเมล็ดพันธุ์สังข์หยด จึงได้เกิดโครงการนี้ขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในครัวเรือน อบต.ตำนานจึงได้ขอใช้พื้นที่และบูรณะปรับปรุงโรงเรียนควนคง ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่รกร้างไม่มีประโยชน์ และนำพื้นที่ไร่ประโยชน์มาจัดตั้งเป็นศูนย์ดังกล่าวขึ้น โครงการนี้ส่งเสริมการเรียนรู้การเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำปุ๋ยชีวภาพ นำกลับมาทำเชื้อเพลิงหุงต้ม เป็นต้น

ทุนทางสังคมที่เข้าร่วม ได้แก่ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 7 กลุ่มข้าวสังข์หยด หมู่ที่ 13 กลุ่มเพาะเลี้ยงด้วงสาหร่าย และผลผลิตพลัฟที่เกิเกิดขึ้น ได้แก่

1. ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลดน้อยลง
2. ปัญหาครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น
3. ปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนดีขึ้น โดยมีพฤติกรรม การบริโภคที่ดี มีการออกกำลังกาย
4. ปัญหาขยะในชุมชนลดน้อยลง ทำให้เกิดการคัดแยกขยะตั้งระดับครัวเรือน และมีความรู้เรื่องของการคัดแยกขยะ

พ.ศ. 2560 องค์การบริหารส่วนตำบลตำบ่านได้บริหารจัดการพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่ยอมรับของประชาชน เพราะทำให้ประชาชนมีความเจริญขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ครัวเรือนมีความสุขไม่เป็นหนี้เป็นสินอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง กินอาหารที่มีปลุกเอง และยังทำปุ๋ยใช้เองด้วย จนกระทั่งได้รับรางวัลพระปกเกล้า

ประจำปี 2560 ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล ประเภทโลรางวัล เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560

เส้นทางการดำเนินงาน

โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบ่าน

กระบวนการและขั้นตอน

1. ประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นโดยรวม
2. ประชุมผู้นำชุมชนองค์กรภาคีเครือข่าย
3. เสนอเรื่องขออนุญาตใช้พื้นที่ต่อกรมธนารักษ์ เพื่อปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิม จำนวน 12 รายการ เป็น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ
4. รวมกลุ่มของกลุ่มของอาชีพต่าง ๆ ในตำบล ตำบลน่าน
5. จัดท้าวัดดูอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการบริหารศูนย์เรียนรู้

กลไกการขับเคลื่อน และภาคีเครือข่าย

การดำเนินการรับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลน่าน กำหนดผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนเครือข่าย และกลุ่มเยาวชนผู้บำบัตยาเสพติด โดยดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายดังนี้

1. วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีพัทลุง
2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านโต๊ะระ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านทุ่งลาน
3. ที่ว่าการอำเภอเมืองพัทลุง
4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตำบลน่าน

ผลลัพธ์

หลังจากได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบลน่านนี้ขึ้นมาได้เกิดประโยชน์มากมาย ทำให้มีการสนับสนุนอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน และปริมาณขยะในพื้นที่ลดลง เกิดการเรียนรู้ของชุมชน และมีรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มชุมชน หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยังเกิดกลุ่มเครือข่าย

ในชุมชนอีกหลายกลุ่มที่เข้ามาพัฒนาและต่อยอดผลผลิต และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำความรู้มาพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ตำบลตำบลน่าน อีกด้วย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

หลังจากได้มีการตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบลน่านนี้ขึ้นมาได้เกิดประโยชน์มากมาย ทำให้มีการสนับสนุนอาหารกลางวันกับเด็กนักเรียน และปริมาณขยะในพื้นที่ลดลง เกิดการเรียนรู้ของชุมชน และมีรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มชุมชน หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยังเกิดกลุ่มเครือข่ายในชุมชนอีกหลายกลุ่มที่เข้ามาพัฒนาและต่อยอดผลผลิต และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำเทคนิคความรู้มาพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบลน่าน

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ชุมชน ที่มีส่วนร่วมกับพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายภายในครัวเรือนอย่างยั่งยืน โดยมีปัจจัยสนับสนุนได้แก่ความร่วมมือจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่

1. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง มอบเครื่องมือช่างประจำศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำบลน่าน และจัดทำโครงการซ่อมสร้างชุมชน

2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยบ้านไต่ระ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพอนามัยทุ่งลาน ได้จัดทำโครงการสุขภาพอนามัยพื้นฐาน

3. ที่ว่าการอำเภอเมืองพัทลุง จัดทำโครงการอบรมเพื่อเพิ่มผลผลิตชุดเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง และจากปัญหาราคาสินค้าเกษตร

2. ประชุมชี้แจง แนวทางการทำงานเชิงรุก และรองรับกลุ่มผู้เลี้ยงโค ตลอดจนการพัฒนาโคเนื้อโคพื้นเมือง สู้ตลาดนัดโค และตลาดกลาง เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

3. การสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และส่งออกสู่ตลาดภายนอกต่อไปในอนาคต

การยกระดับ ต่อยอด และขยายผลนวัตกรรม

ศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาตำบลตำนาน มุ่งยกระดับโดยการก่อสร้างฟาร์มโคเนื้อ ภายในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบเป็นสมาชิก จะทำในรูปแบบสหกรณ์ คือ มีกิจกรรม ดังนี้

1. การพบปะกลุ่มสมาชิกสหกรณ์โคเนื้อ กลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชน

การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการตนเองภายในชุมชน 8 กลุ่มงาน ดังนี้

1. การจัดการอาหารชุมชน ด้วยการทำเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อลดอันตรายจากสารเคมีตกค้าง
2. การส่งเสริมอาชีพธุรกิจขนาดกลาง/ย่อม ด้วยการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มคนว่างงาน หรือกลุ่มคนที่สนใจ

รางวัลประเภททั่วไป
กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล
รางวัลชมเชย
องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน

นายสมปอง ส่วยน้อย
นายก อบต.ตำนาน

โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน

อบต.ตำนาน มีวิสัยทัศน์พัฒนาท้องถิ่น

คือ ครอบคลุมพื้นฐานให้ครอบคลุม ขยายพัฒนาการในทุกด้าน ประชาชนอยู่ดีมีสุข ภัยพิบัติบรรเทาภัยของเมือง จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมคิด วางแผน และบริหารจัดการของตนเอง รวมทั้งให้บริการ และถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ข่าวสารทางการเกษตรที่สำคัญ ไม่ล้าสมัยบูรณาการเพื่อการบริหาร ณ จุดเดียว และเปิดให้บริการเข้าไปศึกษาดูงาน เพื่อนำไปปรับใช้พัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในเขตของตน อีกทั้งจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ และบริการพัฒนาอาชีพตำบลตำนานได้ใช้พื้นที่โรงเรียนที่เดิมพื้นที่ไม่มีผู้ไปเรียน ทั้งนี้การเริ่มต้นที่ก่อประโยชน์ต่อชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน

อำเภอ	เมือง	จังหวัด	พัทลุง
พื้นที่	๗๗.๗๒	จก.กม.	๗๖.๖๖
ประชากร	๓๖,๒๒๘	คน	
บุคลากร	ข้าราชการ / พนักงานส่วนท้องถิ่น	๒๖๖	๕๖๖๖
	พนักงานจ้างตามสัญญา	๙	๕๐๖๑
	พนักงานรับจ้าง		๒๕๔
รายได้	รายปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (เป็นล้านบาท)	๒๕๖๓	๖๖๖,๖๖๖,๖๖๖
Ins.		๐๐๐๐	๐๐๐๐๐๐

องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาน

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ตำบลตำนาน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

“สร้างประโยชน์ สร้างอนาคติ อย่างยั่งยืน”

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ตำบลตำนาน มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลตำนานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ โดยศูนย์ฯ ได้จัดตั้งขึ้นโดยใช้งบประมาณจากงบอุดหนุนของ อบต.ตำนาน และงบอุดหนุนของ อบจ.พัทลุง โดยศูนย์ฯ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ โดยมีนายสมปอง ส่วยน้อย นายก อบต.ตำนาน เป็นประธานเปิดศูนย์ฯ

การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน

เกิดจากความร่วมมือกันระหว่าง อบต. เกษตรกรภายในพื้นที่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง และหน่วยงานภาครัฐ โดยเริ่มประชุมหารือเบื้องต้น ซึ่งเป็นที่ถนัดถใจและแหล่งข้อมูลของชาวบ้าน ก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลน อาณาการงบประมาณ จึงสร้างเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ทำกิจกรรมกับกลุ่มอาชีพต่างๆ และการจัดตลาดนัด อุปกรณ์ต่างๆ ในการบริการศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ทำกิจกรรมกับกลุ่มอาชีพต่างๆ ในระดับโรงเรียน ชุมชน เกษตรกรผู้ผลิตต่างๆ สามารถทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนและท้องถิ่น แลขยายได้เครือข่ายชุมชนที่เข้ามาพัฒนาและต่อยอดผลผลิต อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำหลักคิด ความรู้มาพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลตำนาน

3. การดูแลสุขภาพและการบริการสุขภาพ ด้วยการรณรงค์ให้มีการออกกำลังกายทำกิจกรรมร่วมกันภายในศูนย์เรียนรู้

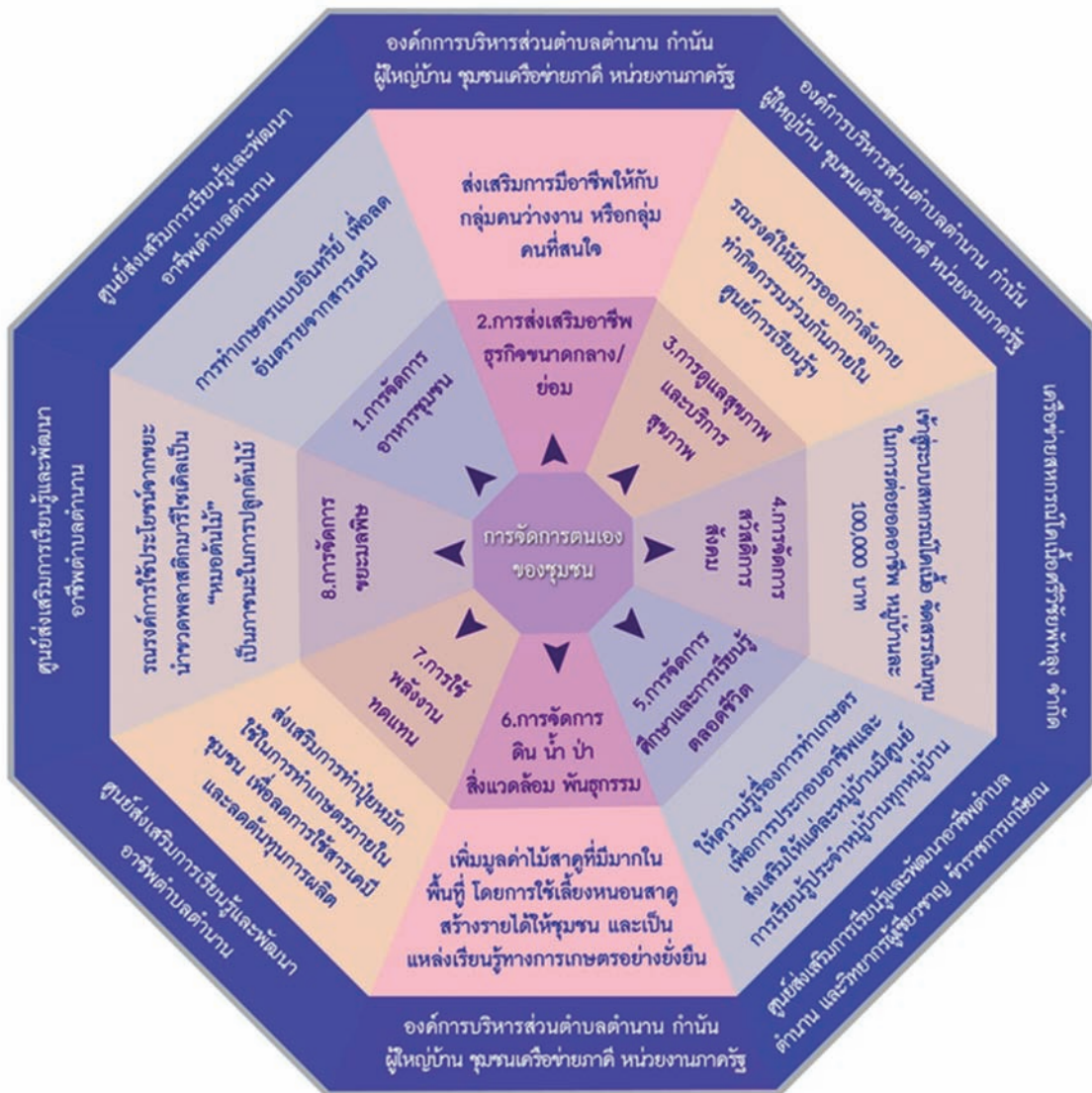
4. การจัดการสวัสดิการสังคม ด้วยการให้สมาชิกผู้เลี้ยงโคเนื้อเข้าสู่ระบบสหกรณ์โคเนื้อ จัดสรรเงินทุนในการต่อยอดอาชีพ หมู่บ้านละ 100,000 บาท

5. การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการให้ความรู้เรื่องการทำการเกษตรเพื่อใช้ประกอบอาชีพและส่งเสริมให้แต่ละหมู่บ้านมีศูนย์การเรียนรู้ประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

6. การจัดการ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม พันธุกรรม ด้วยการจัดโครงการเพื่อเพิ่มมูลค่าไม้สาдуที่มีมากในพื้นที่

7. การใช้พลังงานทดแทน ด้วยการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักใช้ในการทำเกษตรภายในชุมชน เพื่อลดการใช้สารเคมีและทดแทนทุนการ

8. การจัดการขยะมูลฝิบ ด้วยการรณรงค์การใช้ประโยชน์จากขยะ นำขวดพลาสติกมารีไซเคิลเป็น “คอปตันไ้”

การพัฒนาพื้นที่ด้วย ยุทธศาสตร์ SII

S (Systematized) ระบบการจัดการสุขภาวะ ในพื้นที่

ระบบการจัดการสุขภาวะในพื้นที่ตำบลตำนาค นั้น เริ่มดำเนินการจากการศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนเป็นหลัก เมื่อพิจารณาจากสุขภาวะในชุมชน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสภาวะแวดล้อม และด้านการเมืองการปกครอง พบว่า สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนยังมีประชาชนที่ประสบปัญหารายได้น้อยมีเพียงพอกับค่าใช้จ่าย เกิดการว่างงานเป็นจำนวนมาก ชุมชนมีความต้องการประกอบอาชีพเสริมแต่ขาดความรู้ ด้านสุขภาพของชุมชนพบผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง พบผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน ความดันเพิ่มขึ้น สภาวะแวดล้อมที่อยู่อาศัยประสบปัญหาปริมาณขยะที่มากเกินกว่าความสามารถในการกำจัดขยะ และยังพบว่าในชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วม ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตำนาคจึงได้โครงการและกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1) การส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในตำบลตำนาค โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพเสริม ทูทางสังคมที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางาน ทูทางสังคมที่ร่วมดำเนินงานได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาค ทูทางสังคมที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ สำนักงานจัดหางานจังหวัดพัทลุงร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลตำนาค โดยจัดหางานให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้

2) การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในตำบลตำนาค สืบเนื่องจากสภาวะค่าใช้จ่ายปัจจัยพื้นฐานของครัวเรือนเพิ่มสูง ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นในครัวเรือน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันสร้างรายได้ให้ครัวเรือนได้มีงานทำเพิ่มขึ้น หรือลดค่าสินค้าบริโภคให้ต่ำลง โดยเน้นสินค้าในครัวเรือนสินค้าภาคเกษตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจสำหรับเกษตรกร และให้

ครัวเรือนได้หันมาปลูกผักพื้นบ้านกินเอง โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ทูทางสังคมที่เป็นหลักในการดำเนินงานได้แก่ พาณิชย์จังหวัดพัทลุง ทูทางสังคมที่ร่วมดำเนินงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาค

3) การแก้ไขปัญหาสุขภาพประชาชน เนื่องจากประชาชนในตำบลตำนาคมีพฤติกรรมเร่งรีบกับการทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวทางองค์การบริหารส่วนตำบลตำนาคมีต้องการให้ประชาชนในตำบลตำนาคมีสุขภาพที่ดี ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการออกกำลังกาย กินอาหารที่มีประโยชน์ ไม่มีสารพิษ จึงได้จัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคเพื่อให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นพลังของชุมชนในการผลักดันที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ยั่งยืนโดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อ มีการกระตุ้นให้ครัวเรือน/ชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษกินเอง, มีการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง, ฝึกระวังพฤติกรรมสุขภาพการบริโภคของคนในหมู่บ้าน โดยทูทางสังคมที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ, สาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ทูทางสังคมที่ร่วมดำเนินงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลตำนาค

4) การแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน สืบเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการด้านขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการในช่องทางโรงเรียนบ้านทุ่งลานซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ อบต.ตำนาคเอง เป็นการเชื่อมการดำเนินโครงการไปสู่นักเรียนไปยังผู้ปกครอง ครอบครัวของนักเรียนและประชาชนในชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลตำนาคได้เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะให้คัดแยกขยะที่จากครัวเรือนนำมาขายที่โรงเรียน โดยปลูกฝังให้เด็กได้รู้คุณค่าของขยะมากยิ่งขึ้น สำหรับงานแก้ไขปัญหามลพิษในชุมชนนี้มีเป้าหมาย

ในการดำเนินงานเพื่อลดขยะในชุมชนให้เหลือน้อยที่สุด
ทุนทางสังคมที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ เด็ก
และเยาวชน ทุนทางสังคมที่ร่วมดำเนินงาน ได้แก่
องค์กรบริหารส่วนตำบลท่านาน

5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทาง
องค์กรบริหารส่วนตำบลท่านานได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริม
การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลท่านาน ที่มีมาตรฐาน
และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยคณะทำงานเห็นความ
สำคัญของโครงการที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้อง
เป็นโครงการที่ได้รับความสนใจและความร่วมมือจาก
ประชาชน ดังนั้น เพื่อให้ได้โครงการที่ประชาชนต้องการ
และพึงพอใจมากที่สุดก่อนที่จะเริ่มโครงการใด ๆ
ผู้บริหารและปฏิบัติงานจะต้องสอบถามและรับฟัง
ความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชน เช่น
โครงการด้านโครงการพื้นฐาน โครงการส่งเสริมและ
พัฒนาคุณภาพชีวิต และโครงการส่งเสริมสนับสนุน
ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้ทุกคนใน
ชุมชนที่มีแนวทางในการพัฒนาหรือการทดลอง มีพื้นที่
ในการดำเนินการและสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ทุนทาง
สังคมที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ ประชาชนใน
ตำบลท่านาน ทางสังคมที่ร่วมดำเนินงาน ได้แก่ ศูนย์
ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลท่านาน

I (Innovation) พัฒนานวัตกรรม

1) นวัตกรรมเชิงระบบ เชิงพัฒนาเพื่อแก้ปัญหา

ประกอบด้วย 1.1 การดัดแปลงขวดพลาสติกมาเป็น
ของใช้ 1.2 ท่อนไม้สร้างรายได้ 1.3 ผลิตภัณฑ์จาก
จุลินทรีย์จากหน่อกล้วย 1.4 การผลิตไบโอดีเซล
1.5 การทำปุ๋ยหมัก 1.6 การปลูกพืชบำรุงดิน และ
1.7 การทำเกษตรอินทรีย์

เป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการลด
รายจ่ายและการเพิ่มรายได้และการสร้างการเข้าถึงโดย
ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้คุณค่าของขยะ สิ่งของ
เหลือใช้ และวัสดุเศษที่มีจำนวนมากในพื้นที่ ลักษณะ
ของนวัตกรรมเป็นการคิดค้นร่วมกันของชุมชนโดย
การแบ่งปันความรู้ระหว่างกันและนำมาถ่ายทอดให้เกิด
การเรียนรู้ในวงกว้าง โดยใช้พื้นที่ของศูนย์ส่งเสริม
การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลท่านานขึ้น เพื่อให้
ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเฉพาะความมั่นคง
ทางชีวิตความเป็นอยู่

2) นวัตกรรมเชิงเทคนิค/วิธีการ ประกอบด้วย

2.1 การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ
ตำบลท่านาน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนานวัตกรรม
เพื่อการลดรายจ่ายโดย โดยให้ประชาชนได้เรียนรู้และ
พัฒนาอาชีพของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา
อาชีพตำบลท่านานให้มากที่สุด องค์กรบริหารส่วนตำบล
ท่านานได้เล็งเห็นถึงการปรับพื้นที่เพื่อทำแปลงหญ้า
เพื่อดำเนินการก่อสร้างอาคารจัดเก็บอาหารสัตว์ เพื่อ
ต่อยอดเข้าโครงการสหกรณ์โคเนื้อศรีวิชัย พัทลุง จำกัด
เพื่อตอบสนองการจัดทำแผนพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค
ชั้นพื้นฐานให้เข้าถึงครอบคลุมที่ดินที่ใช้ประโยชน์ เช่น
ที่ดินทำเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เป็น และใช้สำหรับ
เป็นอาคารอาหารสัตว์ ใช้พื้นที่ว่างเปล่าที่โรงเรียนเก็บ
อาหารสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ในยามเกิดอุทกภัย
โดยการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำโดยการ
จัดจ้างรถเพื่ออัดฟางก้อนของชาวบ้านที่เป็นสมาชิก
ทำนาในตำบลท่านานแล้วนำมาเก็บภายในโรงเรียนของ
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลท่านาน
และเมื่อเกิดอุทกภัยแล้วนำมาเก็บภายในโรงเรียนยาม
อุทกภัย ลักษณะของนวัตกรรมเป็นโครงการใหม่ โดย
การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบล
ท่านาน เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้
มีส่วนร่วมในการพัฒนาการวางแผน ศึกษาการเรียนรู้

ให้สอดคล้องกับแผนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการขยายผลจากโครงการเดิมโดยการรวมตัวของชาวอยากปรับพื้นที่ให้เป็นแปลงสาธิตในการปลูกหญ้าและเลี้ยงโคนม และก่อสร้างอาหารสำหรับเก็บอาหารสัตว์

2.2 การส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคนม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับสมาชิกเลี้ยงโคนมและสหกรณ์โคนมเพื่อพัฒนา จัดโครงการให้เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมสมัครการเป็นสมาชิกโคนม ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของสมาชิกประกอบกับสหกรณ์โคนมได้มีนโยบายให้บริการบริการผสมเทียมโค และส่งเสริมการเลี้ยงโคขุน และโคแม่พันธุ์บริการจำหน่ายอาหารสัตว์ ยา เวชภัณฑ์ให้กับสมาชิก และรับซื้อโคขุนของสมาชิก พร้อมทั้งจัดการแปรรูปและจำหน่ายเนื้ออีกด้วย ทำให้ผู้เลี้ยงโคนมได้รับการบริการให้ความรู้และการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในทุก ๆ ด้านได้โดยตรง ประชาชนจึงหันมาศึกษาและเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพเพิ่มขึ้น

2.3 การปลูกหญ้าสาธิต โดยใช้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลดำเนินเป็นแปลงสาธิตในการปลูกหญ้ามีกระบวนการทำงานเริ่มจากวิเคราะห์ความต้องการ เนื่องจากทางสหกรณ์โคนมได้มีนโยบายให้ประชาชนที่สนใจเลี้ยงโคนมสามารถสมัครได้ และบริการผสมเทียมโค และส่งเสริมการเลี้ยงโคขุน และโคแม่พันธุ์มีการจำหน่ายอาหารสัตว์ ยา และเวชภัณฑ์ให้กับสมาชิก รับซื้อโคขุนจัดการแปรรูปและจำหน่ายเนื้ออีกด้วยทำให้มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพตำบลดำเนิน เพื่อปลูกหญ้าสาธิตให้แก่สมาชิกที่เลี้ยงโคนมถือเป็นการส่งเสริมอาชีพอย่างครบวงจร

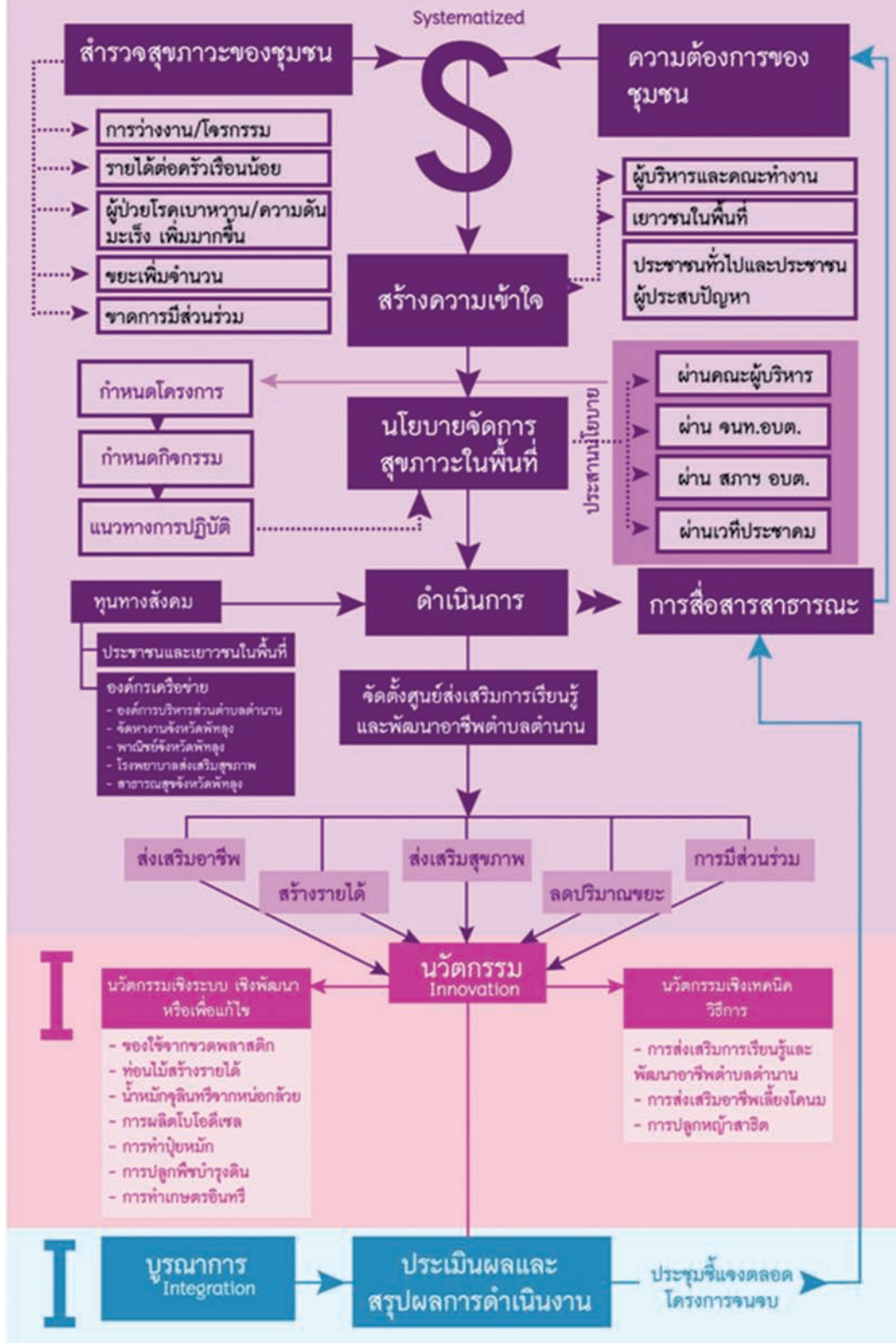
กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยหนุนเสริมในการดำเนินกิจกรรมของการพัฒนานวัตกรรม คือ ความต้องการในการลดต้นทุนของการจัดซื้ออาหารสัตว์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม คือการลดรายจ่าย

ในการจัดซื้ออาหารสัตว์ ประชาชนมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมมากขึ้น และประชาชนเข้าถึงนวัตกรรมตั้งแต่การขึ้นการมีส่วนร่วมการกำหนดโครงการ

I (Intergration) บูรณาการงาน

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินในด้านของการวางแผน กระบวนการ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการและผลลัพธ์ที่ได้มีความสอดคล้องกันโดยมีประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการแต่ละโครงการ เริ่มต้นจากความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ระดมความคิดเห็นจากการทำประชาคมมาเป็นแนวทางในการจัดตั้งโครงการ มีการจัดตั้งคณะทำงานที่มาจากชุมชนโดยวิธีคัดเลือกที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน มีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่และองค์กรภาครัฐที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการ อาทิ สำนักงานจัดหางานจังหวัดพิจิตร เข้ามามีส่วนร่วมหลักเพื่อสร้างอาชีพสหกรณ์โคนมเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ทั้งการให้ความรู้ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมที่จะต่อยอดผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงโคนม เช่น การรับซื้อผลผลิต และการรับแปรรูปผลผลิตจากสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่ เป็นต้น โดยเมื่อโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะมีการสรุปผลและประชุมชี้แจงต่อชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพจนมีการบอกต่อให้ประชาชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการรับทราบ เกิดการขยายผลให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจโครงการดังกล่าวมากยิ่งขึ้น และจากการรวมตัวของประชาชนเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ทำให้เกิดกลุ่มย่อยๆ ในชุมชนที่จะเป็นตัวแทนในการสานต่อโครงการครั้งต่อไปทำให้ชุมชนในพื้นที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ระบบการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ SII
องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินาน จ.พัทลุง

บทเรียนชุมชนท้องถิ่น
จัดการตนเอง

“
เศรษฐกิจ
และ
ความมั่นคง
”

